

SZABÓ VILMA:

És az
Edesanyja

PÁL GÖRGY

AZ ÉDESANYA

SZABÓ VILMA

A Z É D E S A N Y A

FRANCIÁBÓL:
SZABÓ VILMA
RK. HITOKTATÓ

BUDAPEST, 1940
K I A D J A A S Z E R Z Ő

Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus. Nr. 8138/1939. Imprimatur.
Strigonii, die 9. Novembris 1939. Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Nyomtatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-utca 2.

A családi élet gondolata öröktől fogva benne volt Isten teremő akaratában. Amikor Isten ezt a tündérszép világot megteremtette, az első emberpárt állította az élére. Crescite et multiplicamini: Növekedjete és sokasodjatok és hajtsátok uralmatok alá a földet, — olvassuk a kinyilatkoztatás szavait. Isten csak egy embert teremtett, segítőtársát is ebből alkotta. A további teremtésben magához emelte és társává tette az első emberpárt. Megszentelte és szentté tette a házasséletet.

Hogy mi egy anya, azt csak az érti meg igazán, aki elvesztette valaha — mondja egy nagy gondolkodó. — Anyánk halála az első bánat, amit nélküle kell megsiratnunk.

Ez a könyv: „AZ ÉDESANYA” — az anyai szeretetnek apoteózisa. A francia eredetiben egymásután újabb és újabb kiadásai jelennek meg. Százvezres példányszámban forog közkézen. Okos gondolat volt a magyarra való átdolgozás. Nagy segítség lesz az édesanyák részére, szent hivatásuk teljesítésében. Az eszmény a názáreti ház. Az édesanyák az Istenanya, a b. Szűz példáját kövessék és az Ő erényeit szeressék. Családi szentélyüket a Szent Család szellemében építsék fel. Kegyelmet és erőt az Úr Jézus szentséges Szívéből merítsenek. Ebben a könyvben irányelveket találnak ehhez. Igazi v a d e m e c u m-a lehet az édesanyáknak. Minden fejezete egy gyönyörű mozaik, amelyekből az ideális, szent és boldog családi élet tevődik össze.

***Isten áldását kívánva a jóindulatú munkára, bocsátom
ezt a könyvet útjára.***

Budapest-Zugló, 1939. Szepl. Fogantatás ünnepén.

***Barkóczy Sándor
esperes-plébános.***

B E V E Z E T É S

A dicsőséges és küzdő egyház között csodálatos harmónia van. A mennyei dicsőségnek különféle fokozatai vannak, de különféle eszközök állanak a küzdő egyház rendelkezésére is, hogy érdemeket szerezhessünk és szentek lehessünk.

Isten rendeléséből minden állapot szent, de nem mind egyformán tökéletes és nem egyformán alkalmas az üdvösségre. A legelső a papi rend, amelynek az a missziója, hogy Krisztus művét folytassa a világ végezetéig. A második a szerzetesség, amelyben a lélek egészen az Istennek szenteli magát. Mind a kettőnek a szüzesség az ékessége és dicsősége, amely a szentatyák szerint magát az Úr Jézust is lehozta a földre. Szépen mondja Szent Jeromos: „Isten nem kényszerít az angyalok életére, de tanítja azt és meghív reá, mint a legtökéletesebb állapotra.” A következő sorjában a keresztény házasság, amelyet az apostol tisztes szövetségnek nevez. Az Úr Jézus szentségi rangra emelte, hogy megszentelje a jegyesek szerelmét.

Az anyaság csodálatos hivatás. Az édesanya a teremő hatalomnak lesz a részese és az Istennek a teremő társa.

Jaj a nőnek, ha könnyelműen lemond a tökéletes tisztaságról, de jaj annak is, aki házasságban élve nem bíz az isteni Gondviselésben, vagy az anyasággal járó terhektől félve vétkezik igazi hivatása, a szent anyaság ellen. Az önzés és érzékiség

sötét útjain tévelyeg, míg végleg elbukik. Viszont: boldogok, kiknek méhe sok gyermeket adott a földnek és az égnek és boldogok az emlékek, amelyek őket táplálták. Soha anya nem szorított szívére drágább kincset.

A bálványimádás sötétségében élő pogány aszszony nem egészen értette meg hivatása méltóságát, mégis önérzetesen büszke volt állapotára.

A Gracchusok anyját meglátogatta egyik barát-nője. Az ékszerei után érdeklődött. „Ime az én ékszereim” — mutatott rá fiaira.

A keresztény anya sokkal több joggal lehet büszke anyai méltóságára. Tudja, hogy a gyermek, akit szíve alatt hord, Isten képmása. Alig születik meg, máris az Egyház tagja. Első gagyogása Isten, az ég és föld alkotója. Nyiladozó értelme, kis szíve szeretete Istent keresi. Ha az anya vallásos, minden remény megvan, hogy gyermeke is Istenben találja meg a legfőbb boldogságát.

A gyermek olyan lesz, amilyen né édesanyja alakította. Az anya, aki vére útján a testi életét adta, szavaival és példájával lelki életét is alakítja.

Az édesanya a család boldogságának és bajának egyaránt okozója lehet. Ő a család erkölcsi emelkedésének vagy bűneinek hű tükrözője. Altala újul meg a család és a társadalom.

E szerény munka célja, segíteni az anyát szent hivatása teljesítésében. Tárgyaljuk kötelességeit, hogy jobban megértse, megszeresse és örömét találja azok teljesítésében. A jó anya gyermekeiből igaz embereket, jó keresztényeket nevel, viszont a hanyag és könnyelmű anya a legszörnyűbb veszélynek és erkölcsi bukásnak teszi ki azokat. Bűnös nemtörődömsé-

gével gyermekeinek nemcsak a földi, hanem az örök boldogságát is kockáztatja. Maga taszítja le őket az égbe vezető útról.

Ez a könyv az élet gondjai és kötelességei közt a segítségére kíván lenni az édesanyáknak. Forgasák szívesen és tanulmányozzák át lelkiismeretesen. Hasznos útmutatást nyújt gyermekük testi fejlődéséről és fokozottabb mértékben a lelki életének kialakításáról. A példákat az életből merítettük. Idézzünk a Szentírásból és bemutatunk nőket, édesanyákat, akik szentül éltek, s akiket utánozni lehet, sőt kell is.

Az Úr Jézus és szentséges Anyja, a boldogságos Szűz Mária áldja meg e szerény művet. Szolgáljon az Ő nagyobb dicsőségére és a Véréen megváltott lelkek üdvösségére.

A Z É D E S A N Y A*

I. Az anyai szeretet

Elfelejtheti-e az anya gyermekét — mondja a Szentlélek (Izaiás 49, 15.) — és csökkenhet-e gyermeke iránti gyöngédsége? Szíve állandó szeretetének és gondoskodásának kiapadhatatlan forrása. Mindennél jobban szereti gyermekét, jobban, mint önmagát. Meghatóbb példát alig találunk, mint az ifjú Tóbiás anyjának édesanyai szeretetét.

Ráfael arkangyal viruló ifjú alakjában a Médek földjére kísérte Tóbiást. Az édesanya nagy fájdalomában sírva mondja férjének: Elvesztettük öregségünk támaszát. Az Isten sem akarta, hogy valaha is visszakapjuk az összeget, amelyért oly messzire küldted. Nem volt elég, amink volt? S nem voltunk-e elég gazdagok fiunk közelében? Ne sírj, — szólt az agg Tóbiás — Isten anyyala kíséri gyermekünket. Az édesanya megnyugodott, könnyeit felszárította és nem panaszkodott tovább. De amikor az ifjú Tóbiás a meghatározott napon sem tért vissza, újra sűrű könnyhullatás vett rajta erőt. Oh mily szerencsétlen anva vagyok én, — zokogja — miért is küldtünk el téged olyan messzire, drága gyermekem. Te voltál a földön mindenünk, a szemünk fénye, öregségünk gyámola és vigasztalása, nemzetségünk reménysége. Oh miért is küldtünk el? Nyugodj meg, — szólt újra az agg Tóbiás — biztonságban van a fiunk. Megbízható férfiúval ment el. De az édesanyát nem lehetett megvigasztalni. Mindennap elment hazulról, bejárta a környéket, kémlelte az utakat, amelyeken fia visszatérését remélte, hogy már messziről megpillanthassa.

* J. Berthier M. S. La mère, selon le Coeur de Dieu c. könyv átdolgozása.

Felment egy magaslatra, ahonnan messzire elláthatott. S amint egyszer tényleg megpillantotta, azonnal felismerte, sietve értesítette a férjét és örömkönnyek közt fogadta gyermekét.

A Királyok (II. 21.) könyvében azt olvassuk, hogy Saul kegyetlen pusztítást és gyilkolást vitt végbe a gabaoniták között. Ezek viszont bosszúból bitófára húzták Saul 2 fiát és 5 unokáját és megtiltották, hogy a bitófákról a holttesteket levegyék, az ég madarainak és az erdők vadjainak a zsákmányául hagyják. Mit tesz ilyenkor az anya, a kétségbeesett édesanya, Resfa? Odaáll a bitófák elé és testével fedezi a holttesteket. Nappal a hollók, sasok és dögkeselyük, éjjel a farkasok, sakálok és hiénák ellen. Bottal, kövel és mindenekfelett a köveket is megindító édesanyai sikoltással. És nem egy nap, egy éjjel teszi ezt, hanem heteken, hónapokon keresztül, szinte étlen, szomjan, míg a gabaoniták meg nem könyörülnek az ilyen önfeláldozó édesanyai szeretet láttára. Nincs többé hangja, jártányi ereje, alig vánszorog már, de kitart mindvégig, mert anya és mert gyermekeiről van szó. És az édesanyai szeretetnek ilyen hősi foka engedékennyé tette a gabaonitákat is.

De nem kell a hősie édesanyai szeretetre a történelemből előkeresni példákat. Ugy-e, keresztény édesanya, elég a te szívedre hivatkozni. Ellenállhatatlan erő él szívedben, hogy csak a gyermekedért élj. Szereted az édesanyai szív minden szeretetével. Ezért életed az aggodalom és a könnyek útján halad. Ez tölti meg szemedet könnyek árával, ha gyermekedet sírni látod és ezért szállja meg szívedet aggodalom és bánat, ha baj éri, vagy megbetegszik. De egy édesanyának sohasem szabad elcsüggedni és hitében megrendülni, nehogy elveszítse az Úr Jézus vigaszát és nagy jutalmát, amelyet azoknak ígért, akik sírnak.

Az édesanyai szeretet az a tűzhely, ahol a gyermek áhítatot merít és kötelességtudást tanul. De a szeretetnek törvényei is vannak, melyeknek még neki is alá kell magát rendelnie. Legyen gyengéd gyengeség nélkül és határozott keménység nélkül. Óvakodjék

a rendetlen szeretettől és a gyűlöletnek és megvetésnek még az árnyékától is. Legyen minden gyermekéhez egyforma. Legyen bátor és állhatatos, aki nem riad vissza a betegségekől és a szenvedésektől sem, nem fél az áldozatoktól és szeretetét még a hátlátlanság sem tudja letörni és csökkenteni. Az édesanyai szeretet legyen evangéliumi, Isten törvényei és az evangélium szelleme irányítsák.

II. A kedvencek

Igen fontos, hogy erről is megemlékezzünk. Az anyának minden gyermekét egyformán kell szeretnie. Mindegyik egy része önmagának. Mindegyiket egyformán hordta a szíve alatt és egyformán táplálta az édes anyatejjel. Kiválasztani egyet vagy többet gyermekei közül igen nagy hiba, a természet és Isten törvényei ellen való bűn. Az egyik gyermekét elveszti a túlzott, másikat az elhanyagolt szeretet miatt. Az igazságtalan becézés és a mellőzés egyaránt a kárára válik a gyermeknek.

A kényeztetett gyermek öntelt és gögös lesz, testvéreit lenézi és megveti, túrheterlen önzés lesz úrrá szívében. Elrontott gyermekek — mondják a nagy nevelők.

Azok a gyermekek, akik szüleik igazságtalansága miatt nem részesülnek gyengédségben és kedvességben, — a kedvenc igen — komorak, félénkek és bizalmatlanok lesznek. Tehetségeik, természetes jótulajdonságaik nem tudnak szabadon kibontakozni. Az olyan anyát, aki őket nem szereti, ők sem szeretik, érzéketlenné válnak. Irigység és féltékenység támad lelkükben, sőt igen sokszor gyűlölet a kedvenc iránt. Pedig az irigység és gyűlölet megbontja a családot és ez, sajnos, akárhányszor a halálig tart. Ézsau és Jákob testvérharcának gyökere is Rebeka egyoldalú szeretetében rejtett.

Mindenki ismeri József történetét. Jákob legjobban szerette Józsefet, akiben jótulajdonságai és ártatlansága miatt agg korában nagy kedve tellett. Szere-

tete jeléül szép tarka köntöst csináltatott neki. Testvérei ezért irigykedtek rá és egyenesen meggyűlöltek. Egy napon, mikor az idősebbek nyájaikat legeltették, Jákob elküldte Józsefet, hogy nézzen testvérei után, mint végzik munkájukat. Amikor ezek közeledni látták öccsüket, így szóltak: Őljük meg és atyánknak mondjuk azután azt, hogy vadállat tépte szét. — Rúben, a legidősebb testvér tanácsára mégsem ölték meg, hanem egy kiszáradt kútba dobták. Rúben jobb érzésű volt a többenél és titokban ki akarta szabadítani. Történt, hogy közben, amikor ő éppen távol volt, vándor kereskedők jöttek arra, a testvérek, hogy kezüket mégse szennyezzék be testvér-vérrel, ezeknek eladták Józsefet 20 ezüst pénzért. Jákobnak sok könnyébe került fia iránti kivételező szeretete. Nagy volt a fájdalma, midőn meglátta Józsefnek egy megölt gida vérébe mártott ruháit. Megszaggatta ruháit és nem szűnt meg sírni, keserűen ismételve: Vadállat ölte meg Józsefemet. — Hiába vigasztalták gyermekei, fájdalmát semmi sem enyhítette.

Édesanyák! nektek is nagy árat kell fizetni esztelen gyengédségetekért, amelyet a kiválasztottnak adtok és a többitől megvontok. Az igazságtalan becézés nemcsak ürt támaszt a testvérek között, hanem éppúgy bajt hoz a szülőkre is. Cirógasd, kényeztesd gyermekeidet és kiállhatatlanok lesznek. A gyermek, akit az édesanya a többiek rovására kitüntet figyelmével és szeretetével, később egyenesen jogot formál megkülönböztetésre és a jobb bánásmódra. A gőg és az önzés, amely a kedvenc szívét eltölti, dölőfössé (arrogánssá) és még szüleivel szemben is engedetlenné teszi. Viszont az a gyermek sem lesz soha a szülők örömére és egykor vigasztalására, akit a kedvenc miatt mellőzés ért. Gyermeeki gyengédség és szeretet helyett bizalmatlanság és ellenszenv kel szívében. Keresi az alkalmat, hogy a szülői vezetés és tekintély alól kivonja magát. Könnyen gyűlölni fogja éppen azokat, akiket Isten és a természet törvényei szerint szeretnie kellene, aki-

ket sem gyűlölni, sem átkozni nem lehet Isten súlyos büntetése nélkül.

Esztelen az az édesanya, aki kedvencét a többiek rovására hízélgésekkel és dicséretekkel halmozza el, talán még idegenek előtt is. Gyakran a második házasságból származó gyermeket a szeretet minden jelével elhalmozzák, míg az idősebb árváknak szomorú elhagyatottságban van részük. A második anyában csak mostohát találnak, kinek szívéből hiányzik az édesanya gyengédsége, jósága, finomsága és szeretete. És mit mondjunk arról az édesanyáról, aki, hogy több jusson a kedvencnek, egyenesen kifosztja a gyermekeket jogos örökségükből, vagy elhanyagolja a nevelésüket? ...

Akik e könyvet olvassák, bizonyára távol vannak ettől a hibától, mondhatjuk bátran, a büntől, de lehetséges, hogy több szeretetet éreznek szívük mélyén egyik vagy másik, mint mondani szokták, — jobban sikerült gyermekük iránt, s olykor-olykor e szerint is cselekszenek. Óvakodjanak ettől s vigyázzanak, hogy ez cselekedeteikben ne legyen észrevehető. Ha a gyermek tehetségtelen, vagy valamely testi fogyatékosságban szenved, nem az ő hibája. Kegyetlenség őt még szomorítani lekicsinyléssel, hisz úgylátalmasan érzi, hogy kevesebbet kapott a természetől. Egy neves prelátus jegyezte meg igen bölcsen: „Gyakran megdöbbennek az ifjúság hibáitól, pedig a legdarabosabb külszín alatt is nemes lélek rejtőzhetik, mely kiváló gyümölcsöt hozhat. Viszont könnyen lehetséges, hogy külszínes szelídség, simulékonyság és udvariasság csalót takar. Órizkedjünk a csodagyerekektől. Nem mondom, hogy ellenük legyünk, de óvatosan bánjunk velük, ritkán adják azt, amit ígérnek.”

A T E S T Á P O L Á S A

I. Gondoskodás a gyermek testi egészségéről

„Fiacskáim! ne szeressünk szóval, se nyelvvvel, hanem cselekedettel és igazsággal”, — mondja az Apostol. (I Ján. 3, 18.) Az Isten a keresztyény édesanyától gyengéd szeretetet kíván, amely a gyermekek testének és lelkének ápolásában és önfeláldozásában nyilvánul meg. Az igazi szeretet nemcsak külsőségekre (öltöztetés, táplálás) figyel, hanem a főgondot a test és a lélek tervszerű ápolására fordítja.

Az anya a gyermek létének első pillanatától kezdve örködjék fizikai élete és egészsége felett. A törékeny kis test igen nagy gyengédségét igényel. Akkor kezdje a gondoskodást, amikor tudatára jött, hogy Isten kitüntette a *szent anyasággal*. Szent kötelessége örködni, hogy a szíve alatt hordott gyermek fejlődését semmi se akadályozza. Az első hónapokban — az orvosok véleménye szerint — a gyermek igen érzékeny és egész életére kihat az anya magatartása, viselkedése és gondolkodása, sőt a vallásossága is. Fizikai életére káros hatással lesz, ha az anya nehéz terheket cipel, mértéktelenül szórakozik, nehéz munkát végez, ingerlékeny, dührohamokban tör ki, éppen úgy, ha valami nagy bánat éri. Gondoljuk csak el, ezek alapján hány gyermek született nyomorékon az anya hibájából és hány hal meg még még megszületése előtt és esik el ezáltal a földi és örök élettől egyaránt. Jóvátehetetlen hibát követhet el egy anya. S amennyiben oka volna gyermeke korai halálának, élete méltán telik szomorúságban és önvádban. Milyen áhítattal és vallásos tisztelettel kell a keresztyény anyának gyermekét, amellyel Isten megáldotta és kitüntette, mint mondani szokták, a szíve alatt hordania. Kimondhatatlan gyengédséggel gondol arra a kis

lényre, amely vele egy. Mily boldogság, áhítat, szeretet és buzgóság tölti el a lelkét. Szent komolyság, a szenvedélyek fékezése, a kiegyensúlyozott lélek nagy nyugalma hatja át, hogy a gyermek minden megrázkódtatás nélkül fejlődjék, s amennyire lehetséges, fogékony lehessen a nemes, tiszta és erényes életre.

A gyermeket, ezt az igen törékeny, finom kis lényt születése után, főképen az első hónapokban, különös gonddal kell körülvennünk. Örködjünk figyelemmel, hogy hideg ne érje és éhes ne legyen. Óvjuk a nedves és romlott levegőtől. Sohase legyen a kis ágyacskája, kocsija vagy bölcsője huzatban, sem büzös, füstös levegőben. A piszkos bölcső, szennyes ruhák, romlott levegő a betegségek melegágyai. Sajnos, vannak anyák, akik e téren jogos szemrehányást érdemelnek. A gyermek sohase feküdjék még a szülei mellett sem, annál kevésbbé más felnőttek, s főleg öregek mellett. Ne hagyja az anya egyedül gyermekét, mert számtalan veszélynek lehet kitéve, eleshetik, összetörheti magát, megtámadhatják az állatok. Hány gyermek forrázta már le magát, ivott lúgkövet, esett tűzvész áldozatává stb. és mindez gondatlanságból történt. Gyenge gyermekekre se bizzuk a kicsikét, mert az elejtheti és megvédeni nem tudja. Mennyi veszély naponta! Hála a drága őrzőangyaloknak, a gondatlanság nem mindig végződik balesettel. Gondoljuk meg jól, az anya felelőssége Isten előtt azért megmarad. Számot kell adnia mindenről a gyermeknevelés terén is. Már a kezdet kezdetén, a bölcsőtől kezdve neveljen és szoktasson. Ne rázzák össze a gyermeket, feleslegesen ne ringassák és ne vegyék ölbe, állat ne nyalogassa kis kezét, amelyet azután a szájába is vehet. Fertőző (tüdővész) betegséggel ne legyen egy szobában. Levegő, napfény, tisztaság, rendszeres, egészséges táplálkozás erősíti a gyermeket. Ez életeleme.

Ha a szerető édesanya védelme alatt meg is erősödött már a gyermek, mégsem szabad erejét felülmúló és hosszantartó munkával terhelni, mert idő előtt kifárad. Sok ifjú már húszéves korában azért életúnt,

nyomorék, beteg, sápadt, fáradt, mert gyermekkorában túlságosan kihasználták gyenge erejét. Nagy felelősség fejetlen gyermekeket műhelybe, gyárba küldeni, kifutónak, kihordónak adni, ahol, mint mondják, keres, de a betegséget és a halált is megtalálja.

A keresztény szülő ne engedje gyermekét durva környezetben dolgozni, amely az erkölcsére, egészségére egyaránt gyászos következményekkel járhat. Betegség esetén azonnal hívjon orvost és ne hallgasson kuruzslókra. Hála Isten, ma már a szegénység nem ok arra, hogy elhanyagoljuk betegeinket. Az állam és társadalom egyaránt nyújt orvosi védelmet, orvosságot, sőt, ha kell, kórházi ápolást is.

II. A kisgyermek táplálása

Isten maga mondja az anyának: Fogadd e gyermeket és neveld föl nekem, én leszek a te jutalmad. — A keresztény édesanya nem tűrheti és nem engedheti meg, hogy kényszerítő szükség nélkül más tejével táplálkozzék gyermeke. A természet is így alkotta őt s az igazi édesanyai szeretet nem is húzódik vissza ettől a szép és szent kötelességtől. Az idegen tej, amely ellenkezik a gyermek természetével, nem lehet olyan hatékony, mint az édesanyai tej. És tapasztalati tény az is, hogy az a gyermek, akit nem az édesanyja táplált, sohasem tudja úgy szeretni anyját, mint aki édesanyjától kapta táplálékát. Idegen kapja első gyermeki cirógatásait, első gyermeki mosolyát, idegen vigasztalja első bánatában s törli le első könnyeit.

Blanka királyné, Nagy Szent Lajos édesanyja sohasem bízta idegenre gyermeke táplálását. Még betegségében sem engedte, hogy egy udvarhölgye táplálja. Senkivel sem osztja meg anyaságát, — szokta mondani — mely szívének oly igen drága. Chantal Szent Franciska nyolcévi házassága alatt született hat gyermekét, bár igen gyenge volt, és nagy háztartása is túlságosan elfoglalta, maga táplálta. Bár nem ítéljük el azokat, kik betegség, vagy más súlyos kö-

rülmények miatt képtelenek gyermeküket táplálni, viszont jóvá nem tehető bünt követ el az az anya, aki hiúságból vagy az anyasággal járó gondoktól és fáradtságoktól való oktan és hanyag félelem miatt eihanyagolná ezt a legszentebb kötelességet. Természetellenes és éppen ezért érthetetlen, hogy szánhatja rá magát egy édesanya, hogy újszülöttjét kellő ok nélkül eltávolítsa magától és másra bizza táplálását. Súlyos bűn e szent kötelességet átengedni valakinek, kinek egészségéről előbb nem győződött meg. Nem ismeri annak a lelkiismeretét, tisztaságát, gondosságát, hozzáértését, nem ismeri multját, életét. Kinek fogja az nevelni gyermekét, Istennek vagy a sátánnak? Ha az édesanya bizonyos esetekben fel is van mentve gyermeke táplálásától, attól azonban soha sincs felmentve, hogy meg ne vizsgáltsa a dajka egészségét, erkölcsi életét. A gyermek magába szívja annak betegségét, bűnös hajlamait, aki őt táplálja. Hány gyermek halt meg csecsemőkorában azok hanyagsága miatt, kikre lelkiismeretlen, hanyag anyák bízta. — Igen árt az is a gyermek egészségének, ha túlkorán választják el, s olyan ételekkel táplálják, melyeket gyenge természete nem bír feldolgozni. Sok szegény anya tejével idegen gyermeket táplál, hogy jövedelemhez jusson és saját gyermeke éhezik. Vigyázzon az anya, hogy anyagi előnyök miatt ne ártsen gyermeke egészségének!

P. Bautain írja, hogy ismert valakit, aki egész életében sömörös kiütésekkel volt tele, melyeket szoptató dajkájától kapott. Semmi orvosi beavatkozás nem tudott rajta segíteni. Ezt haláláig kellett szenvednie, ami a vele járó kellemetlen viszketéssel idegessé, összeférhetetlenné, nyugtalanná és kapkodóvá tette. Orvos elbeszélése szerint egy gyermek kínos görcsökben halt meg, mert dajkája olyankor szoptatta, mikor részeg volt s dührohamban tört ki.

Elismeréssel kell itt megemlékezni az orvosi tudomány fejlettségéről és gondosságáról, szinte tökéletes a csecsemők gondozása, de mégis igaz marad, hogy csak az édesanyának édes a teje.

III. Az étkezés

Miután a gyermeknek már nincs szüksége az anyatejre, kell, hogy tápláléka egészséges és elegendő legyen. Nem szabad az édességek túlságos élvezetére és kívánására szoktatni. Elgyengül az a gyermek, aki nem kapja meg a természetének megfelelő szükséges táplálékot. Ne kapjon annyiszor enni, ahányszor kér, de éhezni se engedjük. A mai fejlett orvosi tudomány is azt ajánlja, hogy szabályozzuk a gyermek étkezését és mindenkor ugyanabban az időben kapjon enni. A szükségnek megfelelően legyen tápláléka. Ne egyék a megszokott étkezési időn kívül, mert gyomrát megterheli. Ne abból egyék sokat, amit szeret, s ami talán árthat, vagy keveset, amit nem kíván, hanem ami egészségének leginkább megfelel. Jó, ha a gyermek fegyelmezni tudja magát az étkezésnél, nem baj, ha teljes jóllakottság nélkül távozik az asztaltól.

Szent Monikát igen szigorúan nevelték gyermekkorában. Bármily szomjas volt, nevelőnője csak az étkezés végén adott neki vizet inni, hogy önlegyőzésre, önmegtagadásra, mértékletességre szoktassa.

Elítélendő annak az anyának a szokása, aki gyengdségét azzal akarja kimutatni gyermekei iránt, hogy nyencségüket fokozza és mindegyik gyermek vágyát ki akarja elégíteni, azért válogatott ételekkel megrakott tálakat tesz az asztalra. A gyermekek természetesen mohó szemmel nézik az ételeket, s mikor már jól is laktak, fölöslegesen torkoskodnak. Rossz szokás az is, ha a gyermekek bármikor ehetnek, s nem megfelelő szerénységgel. Szívleljük meg a Szentírás szavait: „Sokan mentek már tönkre mértéktelenség miatt...” (Sírak 37, 34.) A mértéktelenség sok embert vitt már a sírba, s aki vágyait szabályozza, hosszú életű lesz. Aki túl sokat evett, nem tud aludni, s aki a táplálékot mérsékelten vette, jóleső álommal pihen. Káros az egészségre, sőt a szellemi életre is a mértéktelenség, eltompítja a lelket s megfosztja cselekvő képességétől. A mértéktelen gyermek részére a tanulás és a munka elviselhetetlen teher lesz. Esze el van

fojtva. A szenvedélyek ijesztő könnyedséggel uralkodnak fölötte, s nincs ereje azok leküzdésére. A tisztaság — testvére a mértékletességnek — nem lesz az olyan gyermek kincse, akit anyja ingyencségekre szoktatott.

A Szentírás is figyelmeztet bennünket arra, hogy az evésben és ivásban való mértékletesség a léleknek és testnek egészségére válik. „Akadnak szülők, — írja egy orvos — akik azt állítják, hogy a gyermek, ha jókor kap bort, erősebben fejlődik. Ez nagy tévedés, — mondja — ellenkezőleg, a bor gyengíti a szervezetet, emésztési zavarokat idéz elő és gátolja a szellemi képességek kifejlődését.” A régi népek — ha testben és lélekben kiváló nemzedéket akartak — eltiltották a gyermeket a bortól. A legegészségesebb ital a víz. Szokja meg a gyermek, hogy csak az étkezés végén igyék. Sajnos, ezt a fontos szabályt igen sokan mellőzik.

Befejezésül arra buzdítjuk a keresztény édesanyát, gyakran ismételve gyermekei előtt: Akár esztek, akár isztok, akár jóllaktok, ne feledkezzetek el Uratok, Istenetekről. A kutya is megnyalja azt a kezet, amely ételt dobott neki. Szomorú igazság, hogy sok keresztény családnál hiányzik az asztali áldás és a hálaadás.

IV. Életpályák

Az édesanya, a szülő jótékony befolyása alatt szépen fejlődik a gyermek. Jóelőre gondoskodni kell arról, hogy hajlamának és képességeinek megfelelő elhelyezkedést, pályát, foglalkozást keressen magának. A madár is megtanítja fiókáit, miképen törjék fel a magot, a sas is megtanítja fiait a repülésre. A szülő ismeri gyermekeit és ismeri az életet. Mulasztás, bűn és kegyetlenség lenne magukra hagyni, egész életre kiható elhatározásukban nem segíteni őket. Azért van az életben sok hajótörés, mert nincs, aki azt a gyermeket, ifjút, hajadont felvilágosítaná és meggyőzné, hogy neki nem ez, hanem amaz a pálya,

foglalkozás való. Minden élethivatás adott szentet. Messze vezetne az egyes életpályák és foglalkozási ágak felsorolása és ismertetése. Munkára születünk mindnyájan. Ez alól az örökség és kötelesség alól nem vonhatja ki magát senki. A Szentírás tanúsága szerint egyenesen benne volt Isten teremő akaratóban. A paradicsomban szórakozás, öröm és boldogság volt. A bűn által lett teher. De a becsületesen megszerzett kenyér így is jobban esik. És sok öröme van a szülőnek, ha látja munkájának gyümölcsét, milyen szépen fejlődnek gyermekei, vérének sarjai.

Óva kell intenünk a vidékieket a városba való túlságos felözönléstől. A bolt, a gyár, a mőhely, az áruház, az iroda, a hivatal sokszor szomorú életet ad, mondja egy tapasztalt, nagy gondolkodó. Hányan robotolnak, mint valóságos gályarabok napestig ebben az idegölő munkában. Szenved benne a test és a lélek egyaránt. A vidék mőhelye a mezők végtelenje. Tiszta levegője, bár egyszerű, de egészséges táplálkozása, üdítő forrászve edzi a testet és ellenállóvá teszi a fertöző bajok ellen. Még magasabb korukban is fiatalos frisseségnek örvendenek. Valóság: Egy fővárosi úr, aki érdeklődik a nép élete után, ma falukutatónak mondják, elvetődik egy vidéki faluba és az egészségi állapotok után érdeklődik. Felkeresi az orvost. Van-e a faluban tbc.? — kérdi. Előfordul, — feleli az orvos — de a városokból cipelik haza szegény emberek. A nehéz munka nemcsak az elpuhulástól őv meg, a lelket is edzettebbé teszi. Az egyszerű és mértékletes élet megfékezi a szenvedélyeket és alacsony vágyakat. Más hivatásban, ahol az emberi munka gyorsabban felértékelhető, hamarabb elfelejtik a Teremőt, mivel alkotó ereje és kegyelme nem olyan szembezőkő. A földmőves állandóan a teremő Istennel áll szemben. Az Úr naponkint a szeme elé állítja hatalmának és irgalmának kincseit. De gyakran érezteti haragját is. A virág, a gyümölcs, az aranykalászos mező, amelyből a tápláló élet fakad, a napsugár, a harmat, a viharos ég, mind Istentől szólnak hozzá.

Bár a kultúra fel nem értékelhető előnyei mellett sok mételeyező elemet is visz a nép közé (sajtó, mozi, színház stb.), az ősi hagyományokhoz és erkölcsökhöz mégis hűen ragaszkodnak. Náluk még él a fehér-nép és vászoncseléd fogalma. Fehér, mint a frissen esett hó, fehér és tiszta, mint a napsütötte fehér vászon. Hová tűntek modern életünkben ezek a gyönyörű szavak és fogalmak és mivé lettek?

Az alig serdülő ifjú vagy hajadon elhagyja a szülői házat, a városba megy, gyári munkás, háztartási alkalmazott, gyári munkásnő lesz. Látszólag könnyebb munkával több pénzt keres, de bőven lesz része a lelkét megmételeyező beszédekben és példákban is. A gyengébb táplálkozástól, a gyár, a műhely romlott levegőjétől horpadt mellű, sápadt arcú, koravén, elgyengült roncs lesz. És a lelke ártatlansága! Nem felelős-e a szülő gyermeke örök üdvösségéért? Messzire löki magától gyermekét, ki az élet viharos tengerére, ahol elpusztul, elveszti egészségét, becsületét, hitét, ártatlanságát egyaránt. Nem általánosítunk, de a veszély fennáll. Drága jó édesanyák, legyetek résen. Figyelmetek, aggodalmatok és szeretetek kísérje el gyermekeiteket a városok rengetegeibe is. Lássátok el őket jó tanáccsal, kísérjétek érdeklődéssel, hogy törekedjenek elhelyezkedni az egyházközségek keretében nekik megfelelő egyesületben, ahol szeretettel fogadják, pártolják és örködnek felettük. Itt is áll az Úr Jézus tanítása: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja.” (Mt. 16, 26.)

Egyesek az elmondottak után talán könnyen végeznek velünk, hogy bigottak, sötétek, ultramontanok vagyunk, azt akarjuk, a nép maradjon meg elnyomott sorsban és még a lehetőséget is elzárjuk előle, hogy sorsán változtasson.

A vád igazságtalan, sőt igenis pártoljuk, hogy akiknek a jó Isten tehetséget adott, ki kell emelni, iskoláztatni, hogy népének, a hazának, Egyháznak és a társadalomnak érdekében minél áldásosabb munkát fejthessen ki.

Akiket azonban kiválasztunk, azok igazán szellemileg és lelkileg egyaránt méltók és érdemesek legyenek a kiválasztottságra. Korunk túlságosan anyagi, nem szorul bizonyításra. A mindennapi élet szomorú tapasztalata bizonyítja, hogy sok bánat és megaláztatás érte már az olyan szülőket, akik gyermeküknek csak a szellemét, eszét pallérozták, a lelkét pedig elhanyagolták. Fájdalom, nem ritka eset, hogy a sok áldozat, nélkülözés és lemondás árán kitanítatott gyermek alázatos lelkület híján lenézi egyszerű szüleit. Hány kisasszonynak nevelt leány selyemharisnyában, selyemruhában és divatos kalapban páváskodik és nem menne végig meggörbült hátú, ráncos kezű, korán megöregedett édesanyjával az utcán, aki pedig ezeket a mosóteknő mellett görnyedve szerezte meg számára.

Egy magasállású úr meghagyta inasának, hogy az imént elment öregembernek többet nincs otthon. Az aggastyán eljött egyszer, kétszer, háromszor, de nem bocsátották be. Végül sirva kiáltotta a megaláztatott öreg: Szomorú, hogy saját fiam nem fogad. A megdöbbszent inas vele sírt, mert valóban az édesapja volt a gögös úrnak. Szellemileg magasan állhatott az az „úr”, de lelkileg éppen nem volt úr!

Régi tapasztalatokon felépült mondás: Egy szülő felnevel hét gyermeket, de hét gyermek nem tart el egy szülőt, — mert hogy ne tudna eltartani, az nem igaz!

V. A takarékoság

Beosztással élni művészet. A férj, az apa előteremti az anyagiakat, a feleségre, az édesanyjára hárul az okos beosztás szerepe. Jópéldával jár elől, okosan és takarékosan vezeti háztartását.

„Az erős asszony előszedi a gyapjút és a kendert és ügyes kézzel végzi a munkát — olvassuk a Példabeszédek könyvében (31, 13—21, 27). — Még tart az éjjel és már felkel, eleséget ad házanépének s ételmet szolgálóinak. Szántóföldön jár az esze és azt meg

is szerzi; szőlőt ültet kezemunkája árán, erős karral lát dolgához, mécsese éjjel el nem alszik, kezébe veszi a rokkát és ujjai megfogják az orsót. Nem félti házát a hó hidegétől, mert egész házanépének kettős a ruhája. Szemmeltartja házanépe útjait és nem eszi a tunyaság kenyerét." Ezt a példát adja Isten a keresztény nőnek. Mint a bibliai erős asszonynak, úgy kell a keresztény nőnek is munkával megszerezni a megélhetéshez szükségeseket és lelkiismeretesen örködni a meglévők felett. Maga készíti el, amit különben drága pénzen kellene megvennie. A munka életető eleme, amely egyben megóvjá a bűnöktől is, s ha erre gondol, kerüli a tétlenséget. Elmondhatjuk a Szentírással: Ha nem dolgozol, „beállít hozzád az ínség és a nélkülözés. De ha serény vagy, akkor aratásod bő, mint a forrás, és a szegénység messze elkerül" (Péld. 6, 11).

Am a munkához, hogy eredményes legyen, érteni is kell. A sok verejték és fáradság hiábavaló lesz, ha a gyakorlat hiányzik. Alapos tudással, kevesebb munkával több eredményt érünk el. A családanya oly módon végezze munkáját, hogy az a legeredményesebb legyen, s ha okosan hozzálátott, ne hagyja abba. Minden törekvése a család jóléte. Még ha a jövedelem bőven fedezi is a kiadásokat, akkor sem érzi magát felmentve a munkától.

Magyarországi Szent Erzsébet szabadidejében udvarhölgyeivel vásznat szőtt és saját kezével varrt ruhákat szegényeinek. Chantal bárónő mindig dolgozott, — írja életírója — ujjai sohasem pihentek. Kezéből a kézimunka akkor sem hiányzott, ha vendége volt. Szobalánya egy napon arra kérte, pihenjen egy keveset. Nem lehet, — felelte — elpazarolnám az időt, ezáltal pedig meglopnám a családomat, sőt az Egyházat és a szegényeimet, akiknek tartozom a munkámmal.

A jó családanya nem pazarol és kerüli a léha szórakozásokat. Sok család ment már tönkre az eszem-iszom, dinom-dánom miatt. Legyünk vendég-

szeretők, de a fölösleges és nagy kiadással járó lakomák régen az idejüket múlták. Ma dínom-dánom, holnap szánom-bánom, mondja a közmondás.

Korunk másik rákfenéje a túlhajtott divathóbort. A férj sokszor adósságba, anyagi romlásba kerül felesége esztelen hóbortja miatt. Az ilyen nő csak önmagával törődik. Tetszeleg magának, hogy csinos és elegáns, örül a képmutató hódolóknak. De nem a szent anyák útját járja, mert nem az urának akar tetszeni szerénységével és alázatosságával.

Szent Chantal szerény volt leánykorában, de még szerényebb a házasságban. Ruhái nem annyira drágaságukkal tűntek ki, mint finom ízlésre vallottak. Anynyira került minden felesleges fényűzést, hogy úgyszólván üde arca volt egyetlen dísze.

Oktalanság hiúságból otthonunkat anyagi erőnkön túlmenően, pazarul berendezni.

Vigyázzunk a meglévő dolgokra és őrizkedjünk oktalan vállalkozásoktól. Le kell mondanunk nemcsak vágyainkról, hanem néha a szükségesekről is. Vigyázzon az édesanya, hitelbe sohase vásároljon. Az adósság társa a nyomor, mondja egy török közmondás. Tudjunk, ha kell, nemcsak a feleslegesről, hanem a szükségesről is lemondani. Aki hitelbe vesz, mindent drágábban fizet. A cselédek bérét visszatartani égbekiáltó bűn.

Mindent tisztán, rendben tartani szintén takarékosság. A háziasszony ismerje jól otthonát, berendezését a legapróbb dolgokig. Tartsa számon bevételeit, kiadásait, tartozásait, követeléseit, ruhatárát, ingóságait. Szeme legyen a cselédségen és többi alkalmazottján. Ismerje az árakat. Értsen a kertgazdasághoz. A legutolsó állatig ismerje vagyonát. A rendetlenség és piszok tönkre teszi a vagyont. A keresztény nő örököd-jék háza rendje és tisztasága fölött. Semmi nem segít annyira a takaréksághoz és tisztasághoz, mint hogy mindent a maga helyén tartsunk. Ez nem látszik fontosnak, pedig sokszor ezen múlik a békesség. Bármire szükség van, tudjuk a helyét, nem kell az időt elveszte-

getni fölösleges kereséssel. Nincs zavar, nincs veszekeedés, civódás, ha valamire szükség van. Tarts mindent a helyén és használat után tedd vissza! Nem megy tönkre, nem piszkolódik, nem törik, nem szakad, amit rendesen a helyére tettünk. A portól is óvjuk holminkat, rendszeresen tisztogassuk. A rendszeretetet megszokják a cselédek és ez megóvja őket a lustaságtól és lomposaságtól. Munkájuk gyors, az örökös keresés miatt nem idegeskedik senki. Viszont óvakodjunk a túlzásoktól. A tisztaság erény, de ha kicsinyeskedünk, sok bajnak és békétlenségnek lehet okozója. Például, lehetetlen a férj helyzete, ha hazajön a munkából és örökösen rászólnak, hogy szinte meg sem mer mozdulni a lakásában. A jó ízlés a finomsággal párosul, aprólékos, de nem sebez senkit. A takarékos ember szabad, nem függ a hitelezőktől.

Chantal asszony nagylelkű, felebarátait szerető nő volt. Cselédeinél mindig korábban kelt, ő osztotta ki napi munkájukat. M'után szentmisét hallgatott, a konyhába sietett, körülnézett az udvaron, elment a majorba stb. Örökölt gazdasága fölött.

Szerencsétlen az a család, ahol az asszony semmihez sem ért s nem akar dolgozni. A háziasszony méltósága mindennel törődni, ami háztartásához tartozik.

GONDOSKODÁS A LÉLEKRŐL

I. A buzgóság

Eddig az anya kötelességeinek csak kisebb részét tárgyaltuk. A gyermek testi életéről és szükségleteiről beszéltünk. A következőkben a természetfeletti élet-ről és így a lelki nevelésről szólunk.

Szentháromság egy Isten, nyisd ki az anyák szívét, világosítsd meg értelmüket, hogy megértsék, milyen kincsük van és mily gondos szeretettel kell azt megőrizniök, hogy elmondhassák a halál óráján, amit Te mondottál, Jézusom, kinszenvedésed előestéjén: „Atyám, a munkát elvégeztem, amelyet reám bízta, akiket nekem adta, megőriztem és senki sem vezett el közülük” (Ján. 17, 4. 12).

A teremtetett dolgok minden szépsége együttvéve sem múlja felül a lélek szépségét. Az egész világ kincse eltörpül egy lélek értéke mellett — mondja Aranyszájú Szent János. — Tegyetek ide egy hatalmas mérleget, tegyétek az egyik serpenyőbe a világ minden kincsét, gazdagságát, a másikba egyetlen lelkét, s a lélek lehúzza a serpenyőt. Szent Tamás szerint: Az emberi lélek a legkiválóbb teremtmény a földön. Ez a világ dísz, szépsége, Isten alkotásának remekműve és az Ő képmása, az angyalok testvére, dicsőségük osztályosa. Akkora a lélek értéke, hogy Jézus Krisztus saját vérént ontotta érte.

A szentek telve voltak önfeláldozó szeretettel a lelkek iránt. Szent Pál kész volt magát feláldozni értük. Oh atyám, — mondotta Sienai Szent Katalin egy szerzetesnek — ha tudná, mily szép, mily tökéletes remekmű a lélek, ha száz élete lenne, mind a százat képes lenne feláldozni, hogy megnyerje a lelkeket Istennek. Buzgósága hevében így kiáltott fel Pazzi Szent Magdolna: Bárcsak elrepülhetnék Indiába,

Törökországba és a föld végső határára, hogy megtérítsem a lelkeket, minden szenvedés édes lenne nekem!

Ha a szentek oly hősieen küzdöttek idegen lelkekért, óh, mily nagynak kell lenni a keresztény édesanya buzgóságának gyermeke lelkéért. A gyermek szépsége, bája, boldog örömmel tölti el az anya szívét. Aggódó szeretettel ápolja gyermeke testét, mennyivel nagyobb szeretettel kell örködni lelke felett. Mily gonddal kell távoltartania mindazt, ami megronthatná lelke tisztaságát, elvehetné természetfeletti életét, eltorzíthatná a gyermeke lelkében kialakult istenarcot. Mindent meg kell próbálnia az édesanyának, hogy gyermekét visszatartsa az erkölcsi örvenytől, mely örök üdvösségét veszélyezteti.

Szent Ágoston sokáig tévelygett, amíg az egy igaz Istent megismerte. Megtérése után Vallomások c. könyvében a következőket írja édesanyjáról: Tévelygésemben annyit sírt értem anyám, hogy a föld egyetlen asszonya nem ontott annyi könnyet gyermekéért, mint Ó énérettem. Könnyei árja megöntözte a földet, ahol értem fohászkodott hozzád, Uram. A nap minden órájában hozzád küldte imáit. Kimondhatatlan fájdalom töltötte el lelkét, amikor Rómába utaztam. A tengerpartig követett, nem akart távozni mellőlem, vagy én térek vissza vele, vagy ő is velem tart. Távollétemben sem szűnt meg könnyörögni értem. S Te, Uram, ki mindenütt jelen vagy, mindenütt meghallgattad őt és irgalmaztál nekem. Visszaadtad testi egészségemet (súlyos betegségen estem át), nem engedted, hogy ily lelkiállapotban meghaljak, amely nekem testi-lelki halált, anyámnak pedig soha be nem gyógyuló sebet okozott volna. Nagyobb fájdalomba került anyámnak lelkem megmentése, mint a születésem. Halálom szíve mélyéig megsebezte volna és sohasem talált volna vigasztalást. Arra kért egy igen jóindulatú püspököt, hogy próbáljon engem Istenhez téríteni (erre mindenkit megkért, aki csak képes volt valamiképen is hatni rá). Csak folytassa imáit, — próbálta az anyát meg-

vigasztalni a püspök — lehetetlen, hogy akiért annyi könnyet hullattak, elveszen.

Irgalmasság Istene, te nem veted meg egy tisztalelkű özvegy megtört, alázatos szívét, aki szigorú önmagához, nagylelkű a rászorulókhöz. Aki reggel, este a templomba siet, hogy szavadat hallja és imáiban szavát hallgassad! Istenem, nem vetheted meg annak könnyeit, aki nem kért sem aranyat, sem ezüstöt, sem más mulékony földi javakat, csak fia lelke üdvösségét. Az én jó anyám, — folytatta — akinek a lelkét hite tette oly erőssé, utánam jött Milánóba. Szárazon és vizen követett. A legnagyobb veszélyben sem vesztette el a nyugalmát, mert erősen bízott Benned. Ez a gyöngéd anyja nem szűnt meg éjjel-nappal siratni, mintha halott lennék, de akit Te fel tudsz támasztani.

Milánóban Szent Monika fölkereste Szent Ambrus püspököt, mert ékesszólása nagy hatással volt Ágostonra. Arra törekedett, hogy Ágoston benső viszonyba kerüljön a szent püspökkel. Gyakran elvitte fiát Szent Ambrushoz. Sokszor elküldte hozzá mindenféle megbízással, tanácskéréssel, hogy fiának alkalmá legyen a szentéletű tudóssal érintkezni. Húsz évi könyörgés és buzgó ima után Monika elérte a boldogságot, fia megkeresztelkedett és önmehtagadó, szent életet élt.

Rövid idő múlva visszakészültek Afrikába. Egy alkalommal, amikor az örök boldogságról beszélgettek, — amely életük egyetlen célja lett — Monika így szólt fiához: „Most már semmi sem köt a földhöz, mindent elértem, ami után vágytam. Életemnek az egyetlen célja az volt, hogy te keresztény és katolikus legyél. Isten többet adott, mert látom, hogy szolgálataért megvetsz mindent, ami földi. Mit csináljak még itt?” ...

És tizennégy nap múlva, fia karjai között kilehelte lelkét.

Eleonóra bergi hercegnő, aki az első századok Egyházának erős hitével élt katolikus életet, azzal a föltétellel ment hozzá Bouillon herceghez, a protestantizmus egyik harcosához, hogy visszatér a római

katolikus Anyaszentegyházba. A herceg nem törődve családjá ellenkezésével és jelentékeny földi javakkal, teljesítette a kérést. Bouillon hercegné tíz gyermekkel és aránylag korán maradt özvegyen. Olyan heroikus lélekkel és féltő gonddal örködött gyermekei lelki boldogsága felett, hogy minden idők példájaul állíthatjuk oda. Meggyőződéses és áldozatos katolikus életével az egész Bouillon-családot visszahozta a protestantizmusból a római katolikus Anyaszentegyházba.

Érezte, hogy ő is fiatalon fog meghalni, azért nyugtalankodott, hogy a fiatal árvák a herceg protestáns rokonainak befolyása alá kerülnek. Végrendeletében meghatározta biztonságát adta hitének. Végző akaratában sem gondol másra, mint gyermekei lelkére. A királyt, a parlamentet, az ország püspöki karát tiszteletbeli gyámokká nevezi ki. Könnyek között könyörög az uralkodónak, a tisztviselőknek és a főpapoknak, hogy örködjének gyermekeinek anyagi javai felett is, de szívének egyetlen vágya, hogy mindenekfelett lelki üdvösségüket tartsák szem előtt.

Elrendelte, hogy gyermekei: öt fia és öt leánya, végrendeletét, amelyből a katolikus vallás iránti buzgósága kiad, gyakran olvassák el közösen, hogy az olvasástól hitük méginkább megerősödjék. Gyermekei előtte írták alá ígéretüket, hogy mint katolikusok élnek és hálnak meg, sőt még azt is meghagyja, hogy halála után tegyék ezt az ígéretet megdermedt ujjai közé, hogy magával vigye a sírba is. És ha valaki közülük mégis megtagadná az igaz hitet, megköveteli a többi-től, hogy azt, mint aki szeretetükre méltatlanná tette magát, ne ismerjék többé testvérüknek.

Az utolsó ítélet napján, — mondotta — amikor mindnyájan újra együtt leszünk, végignézek benneteket és ha lesz köztetek egyetlenegy is, aki megszegte szavát, azt mondom majd neki: Menj szerencsétlen és átkozott, menj hűtlen és szőszegő, nem ismerlek el gyermekemnek. Megtagadtad a Krisztus igaz hitét, megtagadtad az Egyházat, édesanyádat, saját aláíráso-dat, menj!

Ha azt gondoljuk, hogy az anyai szeretet minden aggodása kimerült ezzel és gyermekei hitét eléggé megerősítette, csalódunk.

Ez a páratlan édesanya afeletti aggodalmában, hogy csak egyetlenegy gyermeke is megінoghathat az igaz hitben, szinte egyedülálló példáját nyújtja az édesanyai szeretetnek. Arra kéri az Istent, hogy az utolsó ítéletig maradjon a tisztítótűzben, csak gyermekei állhatatosak maradjanak a szent katolikus hitükben.

A szent anyát szent gyermekekkel is áldotta meg az Isten. Egy fiú pap és bíboros lett. Két leánya kiváltságos születésüket, szépségüket és óriási vagyonukat megvetve, lemondottak minden emberi dicsőségről, boldogságukat a szenvedésben keresték és a világból az elrejtett karmelita kolostori életbe vonultak vissza. Az anya boldog jutalma az volt, hogy minden gyermeke megtartotta szavát és mindvégig kitartott hitében.

Boldogok azok az anyák, akik ugyanilyen buzgósággal őrködnek gyermekeik lelke felett, mint Bouillon hercegné. De Maistre mondotta: Ha az anya kötelességének tartja mélyen gyermeke homlokára vésni az isteni vonásokat, biztos lehet, hogy a bűn azokat soha le nem törölheti egészen. Az ifjú megtévedhet, de szerencsétlen kilengése után ugyanoda tér vissza, ahonnan elindult. Amíg tévelyeg, szomorú és nyugtalan, de a végső eredmény a megbánás lesz.

Bár szomorú megállapítás, de igaz, napjainkban igen sok anya nem szereti helyesen és így igazán gyermekét, mert csak testével törődik, a lelkét pedig elhanyagolja, mintha nem is lenne. Keresztény bölcseségnek is beillik, amit Sokrates mondott Alkibiadesnek: „Jegyezd meg magadnak, Alkibiades! Aki csak a testedet szereti, az nem Alkibiadest szereti benned, hanem, aki a lelkedet szereti, Alkibiades, az szeret téged igazán.”

Gyermezem, ha csak természetes szeretettel szeret anyád, nem szeret! Mily borzasztó gondolat! ... Hasonló a kegyetlen madárhoz, mely elássa tojásait

a földbe és magára hagyja. Anyád is csak a földi előnevidet keresi és nem fárad azon, hogy megszerezze a mennyei boldogságodat. Figyelmes gonddal óv minden földi bajtól, de nem félt a mélységektől, melybe lelked zuhanhat.

Oh ti szerencsétlenek, miért lettetek anyák? Csak azért, hogy annyit adjatok gyermekeiteknek, mint az állatok kölykeiknek? Miért is fogant méhetek? Kellett nektek gyermek, hogy magatokra és gyermekeitekre vonjátok hanyagságtokkal az ég haragját? Ha az Isten ítélőszéke előtt hanyagságtok szerencsétlen áldozata hangosabban fog vádolni, mint Káint vádolta Abel kiontott vére, mit fogtok felelni?

II. A keresztség

Szalézi Szent Ferenc bizonyosága szerint Szent Monika áldott állapotában naponta százszor is felajánlotta fiát, Agostont, Istennek. Boisy asszony, Szalézi Szent Ferenc édesanyja, mikor tudatára ébredt, hogy anya lett, gyakran borult hálás szívvel az oltár elé. Egy római előkelő nő még születésük előtt Istennek ajánlotta gyermekeit. Második leánya ennek a felajánlásnak tulajdonítja azt, hogy zsenge kora óta hivatást érzett a szerzetesi életre. Szent Bernát édesanyja anyasága kezdetétől gyakran járult a szentáldozáshoz, hogy Jézus Krisztus az üdvösség csíráját hintse gyermeke lelkébe. Megjegyezzük, ha az anya érzi, hogy anyaságával életveszélyben van és tudja, hogy lelkét súlyos bűn terheli, halálos bűn terhe alatt köteles gyónni és szentáldozáshoz járulni. Minden anya, akinek hite van, igyekszik imádsággal, a szentségek gyakori vételével és szent étellel leesdeni a születendő gyermek számára a keresztség kegyelmét, amely nélkül lelkünk nem juthat a mennyországba. Szent hitünk megdönthetetlen igazsága, hogy mindnyájan az eredeti bűnnel születünk, Isten barátsága nélkül és méltatlanul arra, hogy dicsőségének részesei legyünk. De hogy megszabaduljunk az első emberpártól öröklött bűntől és kegyelmi életet

nyerhessünk, okvetlenül szükségünk van a keresztségre. „Bizony, bizony, mondom neked, ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába” — mondja maga az Úr Jézus. (Ján. 3. 5.)

A jó keresztény anya nem halogatja gyermekének megkeresztelését, nehogy annak örök üdvösségét veszélyeztesse.

Súlyosan vétkezik az az anya, aki koraszülöttet hozva a világra, nem részesíti őt azonnal a keresztség szentségében. Sok kicsi lélek nem láthatja meg soha az Istent, mert anyja nem kereszteltette meg idejében. Tudjuk, hogy szükség esetén bárki keresztelhet. (Ilyenkor a gyermek fejét leöntjük vízzel és közben, tehát nem külön, a keresztelés szavait mondjuk: N. én téged megkeresztellek az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében.) Ha az anya meghalna és a gyermeket orvosi beavatkozással hozná a világra, a rokonok legyenek azon, hogy megkereszteltessék, mert nem mindig hal meg az anya méhében a gyermek az anyával együtt.

Szent Rajmund atyja a Sarrios-i előkelő spanyol nemesi családból származott. Anyja a hetedik hónapban súlyos beteg lett és meghalt. Az orvosok azt állították, hogy a gyermek is halott, hiszen az ő halála okozta az anya halálát. Az apa nem fogadta el ezt a megállapítást és követelte az orvosi beavatkozást. A legnagyobb meglepetésre egy életerős fiúcskát emeltek ki az anya méhéből. Az apa az ég különös kegyelmének tekintette a gyermek születését, bánatát háladássá változtatta. Még abban az órában megkereszteltette gyermekét, hogy megmentse a lelki haláltól. Rokona, Cardani Rajmund lett a keresztapa és Rajmundnak kereszteltették, de a „Nonnatus” nevet is hozzáfűzték, ami annyit jelent: „nem született”.

Rajmund később bíboros lett és az Egyház szentje.

Kereszteléskor keresztnevet és ezzel együtt védőszentet választunk a gyermek számára. A vallásos anya nem a naptárból, vagy a pogány hitregéből keres gyermekének nevet, csupán azért, hogy az ne le-

gyen mindennapi, hanem szívére hallgat és újszülöttének szent pártfogót választ. A védőszent tiszteletét és követését később gyermeke szívében elmélyíteni törekszik. Nem szégyelli az apostolok neveit, amelyeket egyesek talán elavultaknak mondanak. Örömmel látjuk egyes vidékeken, hogy Mária és József neveit kapják a gyermekek, sőt sok helyen a kisfiúk neve után is megtaláljuk a Mária nevet. Szűzanyánk, pártfogónk, különösen oltalmazd a testi-lelki veszélytől azokat, akik szent nevedet viselik.

Keresztszülőknek olyanokat válasszunk, akik a szülők halála esetén védelmükbe vehetik a gyermeket, örködnék katolikus nevelése felett, ártatlanságát óvják, felemelik, ha elbukott, általában jópéldát adnak neki. Sajnos, sokan vannak, akik mellőzik a természetfeletti szempontokat s csak a hiúságot és az érdekeket nézik és olyan keresztszülőt választanak, akinek hite kihűlt s aki éppen ezért nem felel meg szent hivatásának.

Igen nagy az anya öröme, mikor világra hozta gyermekét, de a boldogsága csak a kereszteselés napján lesz teljes. Boldogan szorítja szívére gyermekét, a kicsiny angyalt, a Szentlélek templomát. Mily áhítattal csókolja a kicsi homlokot, melyre az újjászületés vize ömlött. Meghívja a rokonokat és ismerősöket is, hogy örömeiben osztozzanak. És szent öröm tölti el mindnyájuk lelkét, hogy a család legkisebb tagja is Isten gyermeke lett.

E nagy nap öröme legyen szent, amint az ok, amely keltette is szent. A keresztségi ünnepségbe ne vegyüljön világi szórakozás. Hiszen ezen a napon a gyermek nevében ellene mondtak a sátánnak, minden pompájának, a világ minden hiúságának, lehetséges a sátán zászlajához állani egyetlen mulatsággal? Eltűrheti-e a keresztény anya, hogy azon a napon, mikor Jézus Krisztus újszülöttjének lelkéről lemosta az eredeti bűnt, vendégei mértéktelenségbe és bűnbe essenek? Talán éppen ezért Isten büntetését vonná a gyermekekre. Az Isten útján járó anya csakis igen megbízható vendégeket hív a keresztség megünnepe-

lésére. Sohasem engedi, de e szent napon legkevesébbé, hogy különböző nemű fiatalok nála szertelenül mulassanak. Nem zajos, csak csendes szórakozás legyen ez. Isten ne találjon semmi büntetendőt benne. Szép szokás ilyenkor a szegényeket megvendégségelni, amint ezt többek között Szalézi Szent Ferenc édesatyja tette.

A hívő keresztény édesanya amint teheti, a templomba siet, hogy Istennek hálát adjon kegyelméért. Szép, ha ő maga viszi el újszülöttjét, hogy az Úrnak ajánlja. Szent Erzsébet minden gyermeke születése után karjai közé vette a kicsikét, titokban elhagyta a várkastélyt, egyszerű gyapjúruhában és mezítláb templomba ment. Az út hosszú és kemény volt, telve éles és hegyes kövekkel, amelyek felsebeztek és megvérezték finom lábait. Mégis maga vitte gyermekét, mint a Boldogságos Szűz egykor, s amint a templomba érkezett, egy gyertyával és egy báránnyal az oltárra helyezte, mondván: Uram Jézus Krisztus, Neked és szent Anyádnak ajánlom gyermekemet. Istenem, teljes szívemből visszaadom Neked. Te adtad, aki az anyának és gyermekének teremő és szerető Atyja vagy. Egyetlen imát rebegek, egyetlen kegyet kérek a mai napon, fogadd el a gyermeket tőlem, akit könnyeimmel áztattam és add reá szent áldásodat.

III. A nevelés fontosságáról

Neveljétek gyermekeiteket fegyelemben és az Úrnak intelmével — mondja az Apostol. (Efez. 6, 4.)

A keresztvízből újjászületve szépen fejlődik a gyermek. Mosolyával szellemi működésének első jelét adja. Az anyára újabb kötelezettségek hárulnak. Igen nagy buzgósággal kell a neveléshez látnia. A gyermeket nevelni nem más, mint szívét és lelkét nemesíteni. Az esztét művelni, a szükséges és hasznos ismeretekkel gyarapítani. Fékezni a szenvedélyeket és a bűnre való hajlandóságot és már zsenge korában beleoltani a jónak és erénynek szeretetét. Gyönyörű

mondás: A gyermekszobából kormányozzák a világot. Mert ott nevelik a jövő vezetését.

Öregkorában sem téveszti el az ember azt a jó utat, melyet gyermekkorában járt. Sok ember azért szerencsétlen, mert szüleitől nevelést nem kapott, vagy rossz példát látott. Hiányzik a gyermekszobája, szokták az ilyenről mondani.

Szerencsétlen az a gyermek, aki korán elveszti édesanyját, vagy ha hanyag és nemtörődöm édesanyja van. Vagy sehogy, vagy csak felületesen ismeri meg a keresztény kötelességeket. Nincs aki óvja ártatlanságát, nem gyomlálják ki lelkéből alkalmas időben az alantas szenvedélyeket, hogy az erények illatos virágait ültessék helyükbe. A rossz hajlamok napról-napra jobban megerősödnek benne és egyre mélyebb gyökeret vernek. Hogy lehet megállítani azt a pusztító dülást, amelynek forrása a rossz, vagy elhanyagolt nevelés? Hova jut a lelketlen anya áldozata? Könnyen az örök kárhozatba. A fa oda esik, ahová hajlik, tartja a közmondás. A gonosz bűnei súlyától a pokol mélysége fölé jár s félő, hogy belezuhan.

Az örök kárhozat veszélyével karöltve jár minden rossz, amelyet a bűn maga után von. Szomorú sors vár arra, akit nem gondos kezek neveltek. A lelkiismeretfurdalás — amely a bűnt követi — megmérgezik minden örömet és egy pillanatig sem hagy nyugtot. Hogy legyen boldog valaki Isten barátsága nélkül, amely egyedüli boldogságunk e földön? A betegségek és a halál, az emberek megvetése és a nyomor lehetnek osztályrésze és büntetése annak, akit szülei nem tanítottak meg uralkodni szenvedélyein.

A léha élet tönkre teszi az egészséget, a kicsapongás eltékozolja a vagyont. Találóan jegyzi meg a Szentírás: „Az az ifjú, akit szabadjára hagynak, szegyet hoz édesanyjára.” (Példabeszéd 29, 15.) A bűnös életű ifjú méltatlanná válik tiszteletreméltó családi névre, amelyet a szülők és nagynevű ősök komoly és önfeláldozó munkával, talán véres verítékük hullásával szereztek.

Nézzük most, mily áldásosak a jó nevelés gyü-

mölcssei. Az Isten Szíve szerint élő édesanya aggódva őrzi gyermekét, mert tudja, hogy a neveléssel második életet kell gyermekének adnia. Megtanítja Isten ismeretére és szeretetére, elnyomja a bűnös indulatokat, melyek gyermeke szívében támadnak. Fogékony lelkét erényre szoktatja. A nép hite találóan azt tartja, hogy a gyermeki lélek olyan, mint a viasz, anglyalt vagy ördögöt lehet belőle formálni.

Az anya gondos felügyelete alatt növekszik a gyermek, a kis Jézus példájára korban és bölcsességben Isten és emberek előtt. Az erény szeretete mindig erősebb lesz benne. Egész életén át megőrzi édesanyja jótanácsait. Élete végéig teljesíti Isten akaratát. Ha pedig mégis előfordul, hogy kísértés idején letér a jó útról, eljön a pillanat, amikor visszaemlékezik az anyja ápolására, szeretetére és gondos nevelésére. Feltámad a bűn által kiüresített lelkében az ártatlan élet boldogsága után a vágy és a bűnbánat és töredelem könnyével mossa tisztára lelkét. Az édesanya nevével és az örök boldogság reményével hal meg, aki keresztyén nevelésben részesült — mondja egy nagy gondolkodó.

A jó lelkiismeret békéje, amely az istenszeretők osztályrésze, felülmúl minden más érzést. Az emberek tisztelik az ilyent és a munkáját megbecsülik. Az okos, tiszta élet megóvjá egészségét és meghosszabbítja életét. Keresztyén anya! Szereted gyermekedet és szívből óhajtod boldogságát, örködj felette és neveld őt szentnek. Ne feledkezzél meg erről a nagy és szent kötelességről.

Hány anyának szomorú az élete! Mennyi sóhaj tör elő szívéből! A könnyek árja öntözi arcát. Szegény édesanyák! Ámde hányszor ők maguk a szenvedéseiknek az okozói. Elhanyagolták gyermekeik nevelését és ez az osztályrészük. A rosszul nevelt gyermekek pedig sokszor összetörik az édes anyaszívet. Engedetlenségük, kicsapongásaik, munkakerülésük és egyéb bűneik egész életük kísérője. Nem tanulták meg gyermekkorukban Istent tisztelni és törvényeit megtartani. Sirjatok édesanyák elveszett

fiatokon, sírjatok szüntelen, talán bánatkönnyeitekkel megengesztelitek az Urat, s a régi mulasztásokat megbocsátva elfordítja rólatok haragját.

De ti édesanyák, akik gyermekeiteket életük első pillanatától erényre, istenfélelemre és embertársaik megbecsülésére tanítottátok, örüljétek és örvendeztetek életetek minden napján. Gyermekeitek jó katolikus életét az emberek megbecsülése, Isten áldása kíséri. Ez lesz vigasztalástok egész életeteken át. Micsoda jutalom és boldogság az édesanyának munkája eredményét látni gyermekében, aki őt szeretettel és hálával környezi. Az a tudat, hogy a társadalomnak hasznos polgárt, a mennynek szentet nevelt, boldogsággal tölti el.

A társadalom megújításához legfontosabb az ifjúság gondos nevelése. A jó nevelés kialakítja a jellemet, lépésről-lépésre formálja és megerősíti. Az elöljárók iránt tiszteletre és engedelmességre tanít. A bűnnel szemben szent ellenállásra sarkall. Nemes érzéseket, nagylelkű odaadást, áldozatkészséget támaszt a szívekben. Ha a mai korszellemet nézzük, egy nagy gondolkodó szavai jutnak az eszünkbe: „Ifjaink 18—20 évvel hitetlenek, éretlen ésszel elvetik azt, amit Plátó, Descartes és a világ többi nagy szelleme és mi mindnyájan meglett korban és érett ésszel hiszünk.”

Az az anya, aki elhanyagolja a nevelést, vétkezik Isten, gyermeke, önmaga és a társadalom ellen. Ne engedd Uram, hogy akik e könyvet olvassák, bűnösöknek bizonyuljanak. Reméljük, hogy mindnyájan törhetetlen bátorsággal teljesítik Istentől reájuk bízott szent kötelességüket. De a jóakarát nem elég. Az édesanya tanulja meg, hogyan teljesítheti nagy küldetését. A nevelés igen nagy művészet, mély és nehéz tudomány, az apák és anyák hivatásának a tudománya. Ez kötelességük. Ha nem ismernék a nevelés módját, kimondhatatlan és jövátehetetlen csapás lenne. A tudatlanság nem ment senkit, legkevésbé azt, akinek módja lett volna elsajátítani és megtanulni kötelességeit. Hány házasságot kötöttek már

és hány gyermek nőtt fel a nélkül, hogy a szülők komolyan vették volna kötelességeiket. A gyermek létének első pillanatától kell a nevelést megkezdeni, amit zsenge korában elsajátított, az egész életén át kísérni fogja. Bossuet mondja: „Ha igen korán kezdik a gyermek nevelését, sokat elérhetnek vele.”

IV. Az anya nagy műve

Van-e nagyobb művészet, mint a nevelés? — kérdezi Aranyszájú Szent János. — A festők és szobrászok élettelen műveket alkotnak, de aki gyermeket nevel, mesterművet alkot, amely gyönyörűsége Istennek és az embereknek egyaránt.

Az az édesanya, aki átérzi anyai hivatásának fontosságát és jelentőségét, nem foglalja el magát gyermekei kárára másfelé. Az első nevelés az ő munkája. Az édesanya mindent pótol, de őt nem pótolhatja senki. Az édesanya leheli a gyenge homlokra csókjai harmatát, ő kulcsolja össze a kis kacsókat imára és tanítja meg az ártatlan ajkakat Isten nevének kimondására. Ő nyújtja az első ismereteket, szereteti meg a szépet és a jót, ő mutatja meg először gyermekének az eget. Az anya kötelessége — amiként a testi életét adta — a keresztény gondolkodást és keresztény életet is adni a gyermeknek.

Még a szegény munkásasszony sincs felmentve a nevelési kötelezettsége alól, aki pedig egész nap fárasztó munkával keresi meg a mindennapi kenyerét. (Ha városban lakik, vigye gyermekét a bölcsődébe, vagy gyermekotthonba, ahol gondozzák.) Az édesanya gyűjtse gyakran maga köré a gyermekeit, mutassa meg nagy szeretetét irántuk, ha kell feddje és fenytse is meg hibáikért. Ha el is járna munkába, amennyire teheti, jóakarattal nevelje gyermekeit.

A tehetősek, akiknek sok az ú. n. társadalmi kötelezettségük, szintén kötelesek magukat feláldozni szülői kötelességüknek. Ezek az apák és anyák talán gazdagok, tündöklők, keresettek, a társaság követeli őket, nem tesz semmit. Már nem egyedül a világé és

a szórakozásé az életük, hanem a legfőbb kötelességük a gyermeknevelés. Micsoda üresség tátong a gyermek életében és otthonában, ha szülői nem tudnak lemondani szórakozásaikról!

Ha a gyermek túl van első évein és édesanyja már elültette szívében — mint termékeny talajban — az erényes élet magvait, iskolába adja. Az elemi iskolába járó gyermekkel még sokat kell az anyának foglalkoznia, ebben a korban még nem is szabad őt intézetbe adni, ahol tíz hónapig nélkülözi az édesanya gyengéd szeretetét. De bármilyen iskolába is járna a gyermek, bármilyen megbízható tanítói is lennének, az anya kötelessége irányítani gyermeke lelkét. A legjobb nevelő — ha kellőleg fel van rá készülve — a szülő... De érintkezésbe kell lépnie gyermeke tanítójával is, tájékoztatni őt a gyermek természetéről, hibáiról, jótulajdonságairól, gyakran kell érdeklődni a gyermek haladása, viselkedése, erkölcsi magaviselete, társaival való bánása után. Nem szabad a nevelőt eszközeiben korlátozni. A jó szülő megosztja tekintélyét és bizonyos mértékig szülői hatalmát a gyermek nevelőivel. Tudnia kell, imádkoznak-e a gyermekek, teljesítik-e Isten parancsait, járulnak-e a szentségekhez? A nagy ünnepeken együtt kell szentáldozáshoz járulnia gyermekeivel. Az intézetben lévő gyermeknek gyakran írjon a szülő, buzdítsa munkára, imára, a szabályok betartására, tiszteletre, szeretetre környezete iránt. Érezze a gyermek, hogy nem szakadt el szüleitől, gondolatban vele vannak s ők is ugyanazt az életet élik, melyre gyermekeiket buzdítják. Szomorú, ha a szülő csak azért adja a gyermekét, intézetbe, hogy megszabaduljon tőle. Az ilyen szülő ma-holnap arra ébred, hogy gyermeke akar megszabadulni tőle.

Szalézi Szent Ferencet édesapja intézetbe adta, de nem felejtette el, hogy fia lelki nevelése az ő kötelessége. Hogy gyermeke ártatlanságát megőrizze, egy igen jó nevelőre bízta, akinek kötelessége volt a fiú minden lépését figyelni, minden cselekedetét szemmel tartani és nevelni ezt a természetes jótulajdon-

ságokkal megáldott és kegyelmekben gazdag ifjút. Minden héten elment és a legkisebb részletekig érdeklődött gyermeke viselkedése után. Figyelte haladását, tanácsokat adott neki. Amint lehetett, hazavitte szalézi várkastélyába, ezzel jutalmazta meg szorgalmát, jó magaviseletét. Ilyenkor újra magába szívhatta az otthon melegét, anyja gyengéd gondoskodását és vallásos szellemét.

V. Az apa közreműködése a gyermek nevelésénél

Az apa éppen úgy köteles résztvenni gyermeke nevelésében, mint az anya. Neki is ismernie kell a nevelés tudományát, neki is nevelni kell a gyermek esztét és szívét, mert az neki köszönheti életét.

E könyvben főképen az anyákhoz szölünk, de, bár az édesapákra inkább a család fenntartásának gondja hárul, s ezért gyakran elfelejtik, mivel tartoznak gyermekeik erkölcsi és vallásos nevelésének, az édesapának ugyanazok a kötelességei a gyermeknevelés terén, mint az édesanyának. A gyermek nevelése egyenlő áldozatot kíván mind a két szülőtől.

Ha látjuk a keresztény édesanya buzgóságát, nem csalódhatunk reményeinkben. De nem elég, hogy az anya ismerje kötelességeit gyermekei iránt, férjével is meg kell ismertetnie. Az iránta érzett szeretet kötelezi az anyát, hogy férjét is belevonja a nevelés munkájába. Ha a férj nem vesz részt e munkában, kötelességét elmulasztja és magára vonja Isten haragját, s megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi az anya munkáját. Hiányzik a szív és lélek a nevelésből, ha az édesanya nem vesz eléggé részt benne, de bizonytalanság és gyöngeség van ott is, ahol az apa keze hiányzik.

A férjnek gyakran kell hallania feleségétől: Isten közös kötelességünkbe tette, hogy házasságunk gyümölcsét az égnek neveljük. Számon fogja kérni a talentumot, amelyet ránk bízott. Lelkünk üdvösségébe kerül, ha elvész a lélek, akit Isten reánk bízott. Ha a férjnek nincs elég hite, hogy lelkét megfogják ezek

a súlyos és igaz szavak, meg kell értetni vele, hogy gyermekét csak az igaz keresztény nevelés teheti boldoggá, csak a katolikus szellemben nevelt gyermekben lesz a szülőnek öröme és vigasza. Példákat kell a szeme elé állítani, ahol az elhanyagolt gyermek elvadult, megbízhatatlan lett, erkölcsi élete elzüllött, nyomorba, bűnbe, börtönbe jutott. Mily megvetéssel, tiszteletlenséggel beszélnek ezek szüleikről, akikről nem tanulták meg Istent tisztelni, a törvényeket megtartani, embertársaik s önmaguk iránti kötelességeiket teljesíteni.

Viszont, ha a szülők közt megvan a szükséges harmónia, az édesanya ismertesse meg gyermekei hibáit, hogy az apa erősebb kézzel, okossággal, ha kell szigorral a segítségére legyen. Mutasson rá azokra az eszközökre, amelyekkel visszatarthatja gyermekeit a bűntől, a veszélytől, melybe gyermeke jutott, hogy kimenthesse azokból.

Itt az ügy érdekében érintenünk kell egy igen kényes kérdést és ez a testi fenyítés. A modern pedagógia elveti. És látszólag ellentmondás van az édesapai, általában szülői szeretet és testi fenyítés közt. Tényleg látszólagos az ellentmondás. Az édesanya odatartja az operáló kés alá gyermekét, mert szereti. Hát megfenyíti, mert szereti. De amint az egyik, úgy a másik operációval is csak szükségből, azért a legritkábban élünk. Nagyon kell a szülőnek a büntetés kiszabásában vigyázni. Legyen ebben mindig tárgyilagos, elfogulatlan és igazságos, hogy a gyermek érezze, hogy megérdemelte azt és a szülő ezt is iránta való szeretetből teszi. „Aki kiméli a pálcát, gyűlöli a fiát” — olvassuk a Szentírásban. (Péld. 13, 24.)

Az anya éreztesse férjével, hogy számít segítségére, hogy egyedül oly komoly munka elvégzésére, mint a nevelés, gyöngének érzi magát. A férj bizonyára megosztja feleségével a közös munkát. S ha mégsem tenné meg, — bár ez nagyon szomorú lenne — az anya ne veszítse el bátorságát, hanem annál nagyobb éberséggel fogjon hozzá ő a nevelés nehéz

munkájához. A férjét és apáért pedig imádkozzék kitartóan és buzgón és imádkoztassa apjukért a gyermekeket is.

Szent Monika pogány férje semmit sem törődött a gyermekek nevelésével. Mégsem csüggedt el, egyedül, állhatatosan és nagylelkűen kitartott nemes és szép munkájában. Hiába pogány az apa, hiába igyekeznek az anyós, a szolgák és szolgálók megsemmisíteni a keresztény nevelést, — írja történetírója — Isten megmutatta, mit tud az anya, mégha egyedül is van.

XV. Lajos szentéletű jegyese, Leszczinska Mária hercegnő volt. A francia udvarban a romlott élet tobzódott. A király átadta magát a bűnöknek. A gonoszság súlyosan nehezedett IX. Szent Lajos trónjára. A királyné a kegyelem erejével sikerrel küzdött a bűn ellen és a romlottság és a bűnök özöne mellett a keresztény hit és az erények is szépen virágoztak az udvarban. XV. Lajos nem akadályozta meg szentéletű hitvesét abban, hogy gyermekeit jó keresztényekké nevelje. A tíz gyermek közül öt kiskorában halt meg, a másik ötből Leszczinska Mária szenteket nevelt. Henriette, a legidősebb nem tudta a szegényt nézni, hogy ne segített volna rajta. Ötéves korában levetette ruháját és odaadta egy didergő kisleánynak. A tisztaságnak és ártatlanságnak angyala volt. Fiatalon, 24 éves korában halt meg. Testvére, Lujza Mária tovább élt szentül és lemondással. Gyermekekorától az udvar zajos élete közepette bűnbánó életet élt, míg végre legyőzte királyi atyja ellenállását és a st. denis-i karmelita kolostorba lépett. Következő két leánya a világban maradt, de azok is erényes és szent életet éltek. Gyermekei közül a trónörökös nevelte kiváló gondnal a királyné. IX. Lajos óta nem is volt ilyen szentéletű férfiú a francia udvarban. „Nekem csak egy fiam van, — mondotta a jó édesanya — de a jó Isten megadta azt a nagy örömet, hogy jóakaratúvá és erényessé neveljem, olyanná, amilyent nem is mertem volna remélni.” De a XVIII. század nem volt reá méltó. A trónörökös, Lajos, mi-

előtt átvette volna a trónt, meghalt hazája, Európa és az Egyház nagy szomorúságára.

Hála Leszczyńska Mária királynénak, a Tuilleirák és Versailles falai között a bűn, a parázñaság, a pogány istentagadás mellett, mintegy ezek ellensúlyozásául, az első századokra valló hit, jámborság és keresztény életszentség is virult. Egyik oldalon a bűn, másikon a vezeklés.

VI. A dajkák és nevelőnők

Mint már megírtuk, — főképp az első években — a gyermek nevelése a keresztény anya kötelessége, s hacsak lehet, nem szabad a gyermektől elválnia. Chantal asszony mindig gyermekei közelében volt, vetkőztette, lefektette őket és mellettük maradt, míg el nem aludtak. Másnap felkeltette, felöltöztette és a kápolnába vezette őket.

Vannak anyák, akik dajkára, nevelőnőre, társalkodónőre, sőt cselédre bizzák a gyermeket.

Azt, akire az anya távollétében gyermekét rábizzá, s akire szinte anyai fontosságú szerep vár, jól kell megválasztani.

Szent Gergely arra kér egy nemes patríciusnőt, hogy őrkdjék a császárnő gyermekei és környezetük felett. „Nekik — írja a szent tudós — a dajka beszéde, ha jó, olyan, mint az egészséges tej, viszont halálos méreg, ha rossz.”

Ha ily veszélyt jelent a könnyelmű nő közelsége a gyermekre, hát még milyen csapás az erkölcstelen! Súlyos felelősség és bűn hárul azokra a szülőkre, akik a rájuk bízott szent zálogot ily kezekre hagyják. Fájdalom, akad ilyen anya.

Hányszor kell megsiratni, még keresztény családoknál is az elkövetett hibákat!

Mielőtt a keresztény anya kiválasztaná gyermeke nevelőjét, aggdó gonddal vizsgálja meg annak életét, akire gyermekét bizza. Ne válasszon túl fiatallt és jó, ha követi egy nagy nevelő bölcs tanácsát: „Olyan nevelőt válasszon gyermekei mellé, — írta

egy vallásos anyának — akinek viselkedéséről mindig biztos lehet. Tudjon tekintélyt tartani túlságos szigorúság nélkül. Az alkalmazottakra felügyeljen. Okosan intse a gyermeket, nehogy gyűlöletet vonjon magára. És számoljon be pontosan mindenről, ami történik. Biztosítom, nem könnyű ilyen nevelőt találni, de buzgó kereséssel sikerülhet. Ha nem találna megbízhatót, válasszon olyan leányt, akit ránevelhet a teendőkre. Kezdje korán alakítani, tartsa közelében és próbálja ki, mielőtt a felügyelet és nevelés fontos munkáját rábízna. Igaz, hogy ezzel munkáját megnehezíti, de megéri a fáradságot.” Bármilyen szelíd és határozott legyen is a nevelőnő, sohasem tudja az édesanyát teljesen pótolni.

Egy édesanya szavait idézzük, amelyeket fiatal anyáknak mondott: „Már a legkisebb gyermek gondozásánál is segít a dajka. Bármily megbízható, az első ruhácskákat az édesanya adja gyermekére. A dajka ne tegezze, ne csókolja, ne simogassa a gyermeket, ne pajtáskodjék vele, hanem viselkedése legyen szerény és komoly, ritkán menjen egyedül a gyermekkel.”

VII. A házitánító

Vannak szülők, akik nem íratják be az iskolába gyermekeiket nyilvános tanulóknak, hanem magánúton készítetik elő a vizsgálatokra. Úgynevezett házitánítókat alkalmaznak melléjük.

Mások viszont, vagy azért, mert elfoglaltságuk miatt iskolás gyermekeikre nem tudnak kellő felügyeletet fordítani, vagy pedig mert gyermekük nehezebben tanul és nem tud társaival lépést tartani, hasonlóképen cselekszenek.

A magántanulás igazán csak a legkivételesebb esetben indokolt és csakis az alsó osztályokban. Szinte lehetetlen, vagy csak nagy anyagi áldozatok mellett lehetséges azt az eredményt elérni, amelyet az igazán hivatásuk magaslatán álló és nagyszerűen felszerelt iskoláink felmutatnak. Nem utolsó argumentumunk

az sem, hogy engedjük a gyermekeknek, hogy gyermekek is lehessenek. Ne csináljunk belőlük mesterseges „kis öregeket”.

Ha házitanítót keresünk, hasonló körülménnyel kell eljárunk, mint a nevelőnő megválasztásában.

Első és legfontosabb kellék a vallásosság. A hit az ember legnagyobb kincse a földön. Isten előtt sem lehet kedves, aki nem törődik az örökkévaló dolgokkal. A keresztény nőnek, az édesanyának elsősorban ezt a legszükségesebb erényt kell gyermekei lelkében érintetlenül megőriznie. A hitetlen nevelő tönkre teszi az ifjú hitét. Kérkednék hitetlenségével olyan házban, ahol a hit szent és az ősök hagyományos vallásossága uralkodik. Kételkedő, vagy becsmérlő szavakat ejtethetne ki, könnyen elvethetné tanítványa lelkében a hitetlenség magvát. A hitetlenség pedig elsőpri mindazt a jót, ami az ifjú lélekben már megvolt.

Szükséges másodszor a nevelő föltétlen erkölcsi tisztasága. E nélkül nem tudná az ifjú lelket ég felé irányítani, hanem beszédével, rossz példájával megmérgezné, lehúzná magához romlottsága fertőjébe. Nagy Sándor, a nagy világhódító, erkölcsében és viselkedésében haláláig megőrizte azokat a nyomokat, melyeket romlott nevelője gyermekkorában lelkébe vésett. A nevelő tudós is legyen. Tudás nélkül elsősorban tanítványai vetnék meg, akik hamar felismernék tudatlanságát és így elvesztené minden befolyását, melyet különben elérhetne tiszta életével. Az igazi vallásosság, nemes gondolkodás, szerénység, szertetreméltóság a jó nevelő tulajdonságai, akit szívesen követnek növendékei.

Csalódnak azok a szülők, akiket elkápráztat a nevelő tudása és nem kutatják annak vallásosságát, rábízák gyermekeik nevelését. Nem kevésbé bűnös az a szülő is, aki az első jelentkezőre ráhagyja gyermekét a nélkül, hogy meggyőződnie gondolkodásáról és viselkedéséről. Gyönyörűen mondja Aranyászjú Szent János: Ha termékeny birtokunk van, keressünk egy megbízható férfiút, aki megművelje és jövedelmezővé tegye. Nem lehet kevesebb gonddal kiválasz-

tanunk a nevelőt, aki gyermekünk ártatlanságát megvédi és megőrzi. Lehet-e drágább a birtok, mint a gyermek, akinek vagyonunkat gyűjtjük? Nem lenne örülség több gonddal örködni vagyonunk, mint a fölött, ki egyszer örökli? Bár minden vallásos anya találna gyermekei számára olyan tanítót, ki éppen olyan buzgósággal kívánja a gyermek boldogságát és örök üdvét, mint az anya, aki ugyanolyan gonddal neveli a jóra.

Az apa és az anya kötelességei között legsúlyosabb az, hogy olyan nevelőt válasszanak, akire rá tudják ruházni a szülői tekintély és hatalom egy részét.

És ha talált jó nevelőt, vegye körül tisztelettel, hogy példájára a gyermekek is tiszteljék. A gyermekek jelenlétében ne gáncsolja tetteit és viselkedését. Elveszítené tekintélyét és egyúttal buzgóságát. Igyekezzék vele egy véleményen lenni a nélkül, hogy feltűnően ellenőrizné munkáját. A keresztyén anya nem engedheti leányait soha senkivel szülői felügyelet nélkül.

VIII. A nevelőintézetek

A falusi édesanya a falusi iskolába járattja gyermekét. Ritkán teheti meg, hogy gyermeke városban tanuljon. Mily értékes szolgálatot tesz az Egyház a társadalomnak, mikor szerzetesei és szerzetesnői életüket arra áldozzák, hogy a nép gyermekeit tanítsák és neveljék az Úr szeretetében és félelmében. Boldog az a keresztyén anva, aki reájuk bízhatja fiát, vagy leányát. Kiben találhatna annyi önzetlen és őszinte készséget, mint a szerzetesek nevelésében? A jó tanító alázatos és önmegtagadó, ami a szerzetesek tulajdonsága.

Isten ne adja, de ha megtörténnék, hogy a gyermeknek oly iskolát kellene látogatnia, ahol hite és ártatlansága veszélyben van, jobb, ha nem hagyja el a szülői hajlékot. Nem töltik be nevelői hivatásukat azok az iskolák, — példa rá Franciaország — ahol a

hitoktatás és a keresztény nevelés hiányzik. Gasparin képviselő így nyilatkozott a francia kamarában: „Borzalommal emlékezem vissza, hogy társaimmal együtt hitetlenségben nevelődtünk és nem ismertük az evangéliumi életet.”

Akiknek anyagi ereje megengedi, kivált, ha még elfoglaltságuk is szükségessé teszi, helyesen cselekszenek, ha intézetbe, főleg szerzetesek vezetése alatt álló intézetbe adják gyermekeiket. Szalézi Szent Ferencet édesapja a híres navarrai kollégiumba akarta küldeni, melynek igen sok növendéke volt, de a válásos neveléssel keveset törődtek. Édesanyja többre becsülte a jezsuiták kollégiumát. Kérdés, hogy az édesanya buzgó örködése nélkül szent lett volna-e a fiatal Ferenc. A nevelőintézet megválasztásánál az Isten Szíve szerinti édesanyját nem a hiúság vezeti, hanem gyermekének üdvössége.

Mennyire káros, hogy sokszor a családok nem tulajdonítanak a lányok nevelésének olyan fontosságot, mint amilyent megérdemel. A leánygyermek egyszer feleség és anya lesz. Magasztos hivatást kell betöltenie! Ezt komoly munkával készítsék elő a szülők, igen gondos neveléssel, amelyet már kicsiny korában kezdjenek el. Szívvel-lélekkel, nagy buzgalommal vegye kezébe az édesanya leánykájának neveltetését. Igen nagy örömét találja majd annak engedelmességében, jámborságában és ártatlanságában. Gondos nevelésével mindig jobban kibontakozik előtte gyermeke igazi hivatása: a szent anyaság.

Iskoláinkról a legnagyobb elismeréssel kell szólnunk, hivatásuk magaslatán állanak, mégis ajánljuk, hogy akik tehetik, járassák leánygyermeküket zárdaiskolákba. Ezekben az általános tudnivalókon kívül jobban elmélyítik a gyenge lelkekben a hit és erkölcs magvait. Természetes, ha az isteni Gondviselés az anyagi javakat bőségesen megadta, hogy áldozni is tudnak gyermekeikért, különösképen ajánlatos, hogy miként a fiúkat szerzetes papok, a leányokat apácák vezetése alatt álló intézetekben neveltessék.

Itt még jobban megtelik lelkük vallásossággal, s amit az édesanya nem tud leányainak nyújtani gyakorlati katolikus életével, azt a szerzetesnőknél tökéletesen megtalálja. Mert megtörténik, hogy az anya jót mond leányának, de az nem látja, hogy azt anyja is megteszi. A zárdában minden a világtól és örömeitől való tartózkodást hirdeti. A világi elvek nem tántorítják el a jótól. Tisztaságát megőrzi, kártékony könyvek nem jutnak kezébe. Lelkét a hit igazságai táplálják, melyekről bőven van alkalma hallani. Szelídséggel, békés jámborsággal, buzgósággal telik meg a lelke. Gyakorolni látja az erényeket, s azt minden nehézség nélkül utánozhatja. Komoly és visszavonult életet tanul, amellyel igazi keresztény nő alakul ki benne. Szerzetesnőink ismerik a világot, hiszen maguk is a világból jöttek. E mellett széles látókörűek, műveltek. Növendékeiket érzékeny, finom lelkiismeretességre, túlzás nélküli vallásosságra, kötelességtudásra nevelik. S ha bizonyos szempontból ragaszkodnak a vallási gyakorlatokhoz, jól teszik, mert az ú. n. kamaszkor úgyszólván elég kísértést hoz a lélekre. A szenvedélyek ébredése, a hiúság ösztöne, a világi élet utáni vágy legjobb levezetője a meggyőződéses vallásos élet. S bizonyos, hogy általában több komolyság, több lelki érettség van ezekben az evangéliumi igazságokat komolyan átgondoló fiatal lelkekben, több kötelességtudás és tökéletességre való törekvés, mint a világban élő asszonyokban.

Az intézet megválasztásában ajánlatos fiúknál és leányoknál egyaránt, ha a szülő kikéri a hitoktatójuk tanácsát.

Az édesanya, aki leányát 14—16 éves koráig megvédte minden káros befolyástól és mint érzékeny virágot gondozta, ápolta és nevelte, megőrizte lelke hamvas üdeségét, nem teheti ki oktanulni gyermekét annak a veszélynek, hogy az alapos tudás megszerzése címén lelkét veszélyeztesse. Az Isten Szíve szerinti édesanya csak olyan intézetbe adja gyermekét, ahol az Istenhez még közelebb juthat.

Ha egy leány a zárdából hazatér és azonnal bevezetik a világi életbe, igen kegyetlen meglepetésben lesz része. Az édesanya — aki a rábízott szent zalogot a szerzetesnőktől hazaviszi — óvatosan, lassan, okosan, s anyai tanácsaival állandóan kísérve vezesse be leányát a társaságba. Világosítsa fel annak visszásságairól, veszélyeiről, örültségeiről és minden eszközzel védje meg a kor csábító, könnyelmű szellemétől.

IX. Meddig tartson a nevelés

Ez egyénenként változik és határvonalat vonni, kort megszabni nem lehet. A szülőnek még akkor is meg kell tartania tekintélyét, ha mint mondani szokták, szárnyaikra is eresztette már gyermekeit. A tapasztaltabb jóakaró és jóindulatú tanácsa sohasem árt. Vigyázzanak azonban a szülők, nagy bölcseséggel járjanak el felnőtt gyermekeikkel szemben. Ezek sokat tanultak, amihez ők nem értenek, maradjanak meg a saját ismeretkörükben, különben nevetségessé lesznek a saját gyermekeik előtt és elvesztik szülői tekintélyüket. Örüljenek, ha gyermekük okosabb lesz, hiszen ez volt a céljuk, ezért tanították. Ismételjük, nagy bölcseségre van itt szükség. Mert a másik túlzás az lenne, ha csak azért, mert gyermeke már állásban van, „keres“, feladná a szülői tekintélyt és éppen akkor engedné ki a kezei közül, amikor a szenvedélyek legjobban tombolnak. Nem mindenki érett, aki letette az érettségét, a tantárgyakból kitűnően megfelelehetett, de az életben nagyon éretlen lehet. Az élet szomorú példákkal szolgál erre.

Tudunk mind a két nemre szomorú példát, amikor éppen az érettségi bankett után vesztették el tisztaságukat. Mert a szülők botorul azt hitték, most már érettek, nincs szükség szülői felügyeletre. Juventus — ventus, ifjúság — bolondság, mondják egyesek. Majd észretér. És, ha nem tér észre? Lejtőre lépett, nincs megállás. Bennünket bizony nem engedtek a szüleink este későn csatangolni, még felnőtt korunkban sem.

Hány anya öleli sírva egy korán összetört földi boldogság hallgatóját a temetőben, mert csatangolni hagyta a leányát egyedül fiúpajtásokkal, kirándulásokon, vagy esténként, bele az éjtszakába, csak azért, mert szegény kenyeret keres már, hadd szórakozzék. Szegény szülő, szegény gyermek. Mit visznek az ilyenek a házasságba, akár férfi, akár nő? Oh, mint bontakozik és szélesedik ki előttünk mind jobban és jobban a szülői felelősség. Most értjük meg igazán: Kis gyermek kis gond, nagy gyermek nagy gond. Ez nem szófiabeszéd, hanem komoly valóság, felette elmélkedni lehet. Édesapa, édesanya, aki e sorokat olvasod és szereted, mert szereted gyermekedet, fedd is meg, mert megérdemli.

Mit ér, ha a kezdet jó volt, de a vége katasztrófa. A búzatermő alföldi róna is tarackot hajt és konkolyt terem, ha elhanyagolják. Isten azoknak ígérte az örök élet koronáját, akik mindvégig kitartanak!

Ne mondjunk le a nevelés kötelességéről, mindvégig gyakoroljon a szülő jótékony befolyást gyermekére. Egy 18 éves ifjú megpróbál már a saját lábán járni, nem lehet mindig anyja karjai között. Fáj is az édesanyának ez. A gyermek nem szophat folyton és nem járhat járszalagon, elválasztják és megtanítják egyedül járni. Fokról-fokra kell szabadon engedni és megtanítani, hogyan éljen szabadságával. Teljesen nem lehet független. Az ifjúság nem lehet teljesen önálló és a maga ura. Minden útját ismerni kell, ha téved, szelíden figyelmeztetni, de nem szabad sebezni. A túl sok figyelmeztetés fölösleges, tanácsot se adjunk minden pillanatban. Ha nagyot hibáz a gyermek, tudjon az anyaszívhez menekülni, mint a fuldokló a mentőcsónakhoz. Felemelni kell, de nem kényeztetni.

Ha kitartana a rosszban, az anya kettőzze meg buzgóságát. Ezekben a kegyetlen órákban, mikor az anya elveszni látja gyermekét, többet imádkozzék, mint beszéljen. Várjon, szenvedjen, fojtsa vissza gyötrelmeit, kínjait. Hallgatása, némasága a legtöbbször hatá-

sosabb szónoklat gyermekéhez, mint a hangos jajveszékelés. Az anya szomorú arca, a csendes levertség szánalmat, keserű megbánást kelt. Az ifjú nem bírja soká látni jó anyja szenvedéseit. A lelket megmenteni, a lelkiismeretet felkelteni gyakran egy tekintet is elég.

I. A gyermek szellemi nevelése

A nevelés különböző ágai: a tanítás, a felügyelet, a büntetés, a jópéllda és az imádság.

A nevelés kétféle: szellemi nevelés és lelki nevelés.

Ki tagadná a szellemi nevelés fontosságát? A tanulatlan gyermeknek igen nehéz a keresztény igazságokat és vallást megmagyarázni és belegyökereztetni. A vallási tudatlanság igen sokszor a tanulatlanság kísérője. A legtöbb pálya el van zárva az elől a gyermek elől, aki nem járt iskolába. Az iskola megkönnyíti a tanulást s később látni fogjuk a tanulás előnyeit.

Elítélendő az a hanyag anya, aki gyermekét nem taníttatja, szellemét nem műveli s a gyermek egész életén át megsínyli anyja hanyagságát. Az iskoláztatás napjainkban kötelező. A törvény szigorával kényszeríti a szülőt, hogy gyermekét iskolába járassa. Mégis jelentős százalék nem részesül elegendő oktatásban, mert a szülő minden ürügyet megragad, hogy gyermekét otthon tartsa. Később a gyermek, mivel érzi, hogy elmaradt társaitól, maga keres kibúvót, hogy iskolát kerülhessen. Nem lehet elv az, hogy „én sem tanultam, mégis megvagyok”. Ma már mindenkitől megkívánja az élet az állapotának megfelelő tudást. Vannak szülők, akik kényszerből küldik gyermekeiket iskolába, de nem hoznak áldozatot azért, hogy gyermekeknek mindene meglegyen, amire az iskolában szüksége van. Adjon az iskola, ez a jelszavuk. (De a mellett itálra, mozira stb. telik.

A középosztály gyermekei legnagyobbbrészt megkapják azokat az ismereteket, amelyekre az életben szükségük van. Minden dicséret megilleti azt az anyát,

aki a szűken mért havi jövedelemből lemondás, önmegtagadás árán taníttatja gyermekeit.

Mint már említettük, az anya ne adja túlkorán gyermekét intézetbe. Csakis az esetben tegye ezt, ha a gyermek ártatlansága otthon veszélyben van. De taníttassa mindenáron a gyermeket. Ha a szülő nem küldi gyermekét jókor iskolába, vagy megakadályozza a tanulásban, esetleg gondatlansága miatt a gyermek ellustul, egy bizonyos kortól kezdve nem lesz többé kedve sem tanulni, sem dolgozni. S vigyázni kell, hogy a tanulás ne tegye a gyermeket elbizakodottá és hiúvá.

Ne fegyelmezzük a gyermeket azzal, hogy most büntetésből olvasnod kell, mert ezzel megútáltatjuk vele a könyvet. Nem lehet a gyermeket parancsolással és kemény szigorral munkára szoktatni. Helyesebb őt meggyőzni a tanulás szépségéről és hasznosságáról. Manapság külön választják az örömeket és a munkát. A gyermek úgy látja, hogy vagy szórakozik, — ez a könnyebb, — vagy tanul, — ez az unalmasabb. — A tanulás természetesen nehéz nyűg és a játékra vágyik. Tegyük a tanulást kellemessé, hogy a gyermek magától és örömmel végezze és nézzük el, ha közben rövidebb ideig ugrándozik, vagy elszórakozik. Erre szükség is van, hogy szellemét pihentesse.

Boldogok a gyermekek, kiket anyjuk a tudás és tanulás szeretetére megtanított. A tanulás rászoktat a komoly, szorgalmas munkára. Fokozza a műveltséget és kialakítja az ítélőképességet. Az az ifjú, aki hosszabb időt fordít a tanulásra, ismereteiben gazdagodik és vigasztalást talál az élet viszontagságaiban. A tanulás megóv a tétlenségtől, a játéktól és kicsapongástól. A szabadidőt kitölti. A pihenés tanulás nélkül — halál, mondja a pogány bölcselő. Sokan vannak, kik túlzásba mennek. Műveltek, tehetségesek és mégis könnyelmű szórakozásokat, olvasmányokat keresnek. Kerülik a komoly, elmélyülő munkát, ahol pedig rejtett kincsek és értékes örömek várnak rájuk. Ezeket fel kell világosítani, hogy bár tudásukkal, tehetségükkel magasba törhetnek, világíthatnak az emberiségnek,

életük az örök élet számára mégis értéktelen. Az édesanyák kötelessége ebben az irányban is gyermekeik mellé állani. Ha ők maguktól nem tudnak tanácsot adni, kérjenek tanácsot tudós, képzett, vallásos nevelőktől és papoktól. A jótanács itt igazán kalács, amint a közmondás tartja.

II. Szabadidő, pihenés

Itt is áll a közmondás: Munka után édes a pihenés. A szorgalmas munkát jutalmazzuk meg. Néhány elismerő szó igen jól esik. Szent János azt mondta egy vadásznak, hogy az íjat nem szabad mindig kifeszítve tartani. Igen káros a gyermek szellemét is túlerőltetni. Közben pihennie is kell. Szellemével együtt azután a teste is felüdül. A komoly munkát kisebb szórakozás váltsa fel, így a gyermek nem únja meg a munkát s fölösleges szórakozásra sem vágyakozik. A tétlen pihenés veszélyes. Ez nem ad több kedvet a tanuláshoz és munkához. Ellanyhul és bűnös szokásokhoz fordul. A lustaság az ördög párnája.

Rossz jel, ha a gyermek nem tud, vagy nem akar már játszani. A pihenésben jól válasszuk meg a szórakozást. A testgyakorlás elősegíti a szellemi működést és megóv a bűnöktől. De ebben is mértéket kell tartani. Manapság sokaknál ez már nem szórakozás, hanem céljá vált. Ha nem hivatása valakinek, akkor vigyázzunk, könnyen a komoly munka rovására lesz. A kisebb pihenés után rugalmas lesz a test és a lélek készségesebb. A hosszú tétlenség ellenben lanyhává, a szórakozás és torna pedig fáradttá tesz.

A gyermek társasága megbízható legyen. Sohasem jó, ha fiúk leányokkal vannak együtt.

Igen kerülendők azok a szórakoztató, vagy szenvedélyes játékok, fölösleges sétálgatások, könnyelmű beszédek, melyek kedvet adnak az ifjúságnak arra, hogy minél többet legyen távol hazulról. Ha nem vágyik különleges szórakozásra, ha nem izgatja a szenvedély tüze, könnyen talál az ifjú otthon is örömeket.

Az egészséges lélek és az ártatlanság lesznek örömeinek forrásai. De akik megszokják, hogy izgató szórakozásokat keressenek, később sem tudnak szerényen szórakozni s a tisztességes szórakozás unalmassá lesz előttük. A mértékletes élet biztosítja az egészséges testet és lelket. Az ilyen ifjú nem a látványosságokban és költekezésben találja örömét. Jó olvasmány, jó cselekedet, séta, labdajáték, okos beszélgetés több örömet nyújt neki és tisztább szórakozást, mint sok minden más.

Az egyszerű játékok nem izgatnak és nem nyugtalanítanak, éppen azért mindig jó hatásúak. Kedvel tessük meg az ifjúsággal a tiszta szórakozást. Ha gyökeret ver szívében a nemesebb érzés, könnyebb lesz a munkánk. Természetes, a jópélda a nevelés alfája. Katasztrofális lenne és farizeizmus volna nevelésünk, ha, amitől a gyermekeket óvjuk, magunk nyakig bele-másunk. Óvjuk a káros olvasmányoktól, mozitól és táncmulatságoktól.

Magunk is csak olyan szórakozásban vegyünk részt, ahova a gyermekeinket elvihetjük, mozi, színház, stb. A gyermek megszokja és meg is elégszik vele. Ha áldozatába kerül a szülőnek, hát hozzon gyermekeért áldozatot. Nemes jutalma lesz érte gyermeke megbecsülése. Ellenkező esetben könnyen hazuggá válhat gyermeke szemében, aki vizet prédikál és bort iszik. A gyermek ezt megérzi és csalódása elkeseredést szül lelkében.

Szalézi Szent Ferenc szülei mindig gondoskodtak gyermekük megfelelő szórakoztatásáról. Játshatott, futkoshatott, ugrálhatott, de mindig módjával.

A szünidőben a gyermek kipihenheti az iskolaév fáradalmait, élvezheti a családi szentély melegét. Az édesanya feladata talán könnyebb lesz, de nem szűnik meg. A nevelésben és szeretetben nincs vakáció. Sport, úszás, labdázás, zene, kitűnő és ajánlatos szórakozások ilyenkor. Sajnos, a szülők hanyagsága miatt igen sok gyermeknek a szünidő a bűnveszély és lelki bukás ideje.

III. A jutalmazás

A jutalom rendszerint buzdítja a gyermeket. De ne ígérjük azért jutalmat, ha a kötelességét teljesíti, vagy ha valami jót tesz, mert akkor csak a jutalomért kész a jóra. Értessük meg vele, ha kötelességét megteszi, Isten akaratát teljesíti. Ne neveljünk haszonlesőket, akik mindent jutalomért tesznek. De az okos jutalmazással megértetjük, hogy megbecsüljük a kötelességteljesítését és a szorgalmat és azt jutalmazzuk.

Ne ígérjük jutalmul ékszert, édességet vagy hasonlót, mert akkor ezeket mint jó és kíváncsú dolgokat becsüli, holott inkább meg kellene vetnie. Éppúgy pénzt se ígérjük. Nem igazán vallásosak azok a szülők, akik gyermekük első áldozására órát, láncot, vagy más ékszert adnak. Nem Istent, de ékszerét csodálja jobban a gyermek. Még szembeszökőbb ennek a szokásnak elfajulása a bérálásnál. Jutalmazzuk apró játékkal, sétával, szerény meglepetéssel, mint szentkép, érem, kis nyomda, naptár, zárándoklat, templomlátogatás, mely vallásos lelkét mélyíti. Nem parancsolt ünnepeken mentsük fel rendes munkájától, vigyük a közeli búcsújáróhelyre, vallásos ünnepélyekre stb.

Ügyeljünk, hogy amit ígértünk, meg is tegyük, mert a gyermek hamar észreveszi, hogy szavunk, ígéretünk súlytalan és megvetés támad lelkében.

IV. A vallásos nevelés fontossága

Nem foglalkozunk többet az oktatással, ez napjainkban nagyjából biztosítva van. A legtöbb szülő, ki gyermekkorában nem részesült elég oktatásban, méltán sajnálkozik ezen. Azok pedig, akiknek módjukban volt tanulni, saját tapasztalataikból ismerik annak előnyeit, s mindegyik igyekszik gyermekének több tudást nyújtani.

De van egy oktatás, amellyel többet kell foglal-

koznunk, mint a szellem kiművelésével. Ez a szükségesebb a *vallásoktatás*.

Az anya kötelessége gyermekeinek igaz keresztény nevelést nyújtani, vagy nyújtatni. Ez a legnagyobb és a legszentebb kötelessége. A Szentírásban számos helyen ismételten inti a szülőt Isten, hogy gyermekét vallásosan nevelje. A szentatyák, a szentírásmagyarázók, Aranyszájú Szent János mondják: „Ne akarj gyermekedből tudóst nevelni, de neveld jó kereszténynek.” Szülők! ti vagytok gyermekeitek apostolai. A ti kötelességtek nevelni és tanítani. Ajkaitok azok a szent könyvek, amelyekből megtanulják az Isten szolgálatát.

„Hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni” — mondja Szent Pál (Zsid. 11, 6). — Ebből az következik, hogy hit nélkül nem lehet kegyelmi életet élni. De hogyan legyen hite, ha nem ismeri a kinyilatkoztatást? Másutt olvassuk, hogy „a hit, ha cselekedetei nincsenek, holt önmagában” (Szt. Jak. 2, 17.) és képtelen az ember számára megnyitni az eget. Szükséges tehát, hogy a gyermek a hit igazságait megismerje és a szerint éljen.

Elsősorban az anya taníthatja meg a hit igazságaira és szoktathatja az erények gyakorlására. Aki mindennap megszegi neki a testi kenyeret, köteles a lelkét tápláló szent tanokat is nyújtani. Aki a bölcsőtől kezdve neveli a földi életre, a bölcsőtől kezdve nevelje a természetfölötti életre is. Nem hanyagolhatja el egyetlen szülő sem ezt a nagy kötelességet. Ha talán az apában nem lenne érzék és buzgóság a lelkiek iránt, az anya kettőzze meg buzgóságát. Korunkban a vallástalan irányzatok, könyvek, szellem, minden harcol a vallásos nevelés ellen, annál jobban kell a szülőnek kitartania. Lelki vaksággal van megverve az az édesanya, aki mindenféle tudományt elébehelyez a vallásos nevelésnek és tudásnak. Nem lehet a hazának jó polgára az, aki világi tudományokkal fel van vértezve, de a vallástalanság és hitetlenség sötétségében tévelyeg.

Constantinus Chlorus, akit Diocletian császár Maximianus nyugatrómai császár mellé rendelt társul s aki cézári minőségben Galliát és Britanniát kormányozta, a 303-ban megújuló keresztényüldözésnek azzal a kijelentéssel vetett gátat, hogy nem lehet hű alattvalója a császárnak az, aki nem hű Istenéhez.

A kórházak kimutatásai, a börtönök lakói bizonyítják, hogy vallástalan nevelés juttatta őket nyomorúságos helyzetükbe. Csak a vallásosan nevelt ember képes önmegtagadó, erényes életet élni. Ezt megértették azok a szentéletű édesanyák, akik szenteket neveltek a földnek és az égnek. Szalézi Szent Ferenc még nem tudott írni, de már kívülről tudta a katekizmust és a bibliai történeteket. Jókor megtanulta az Istent félni és parancsait követni. Anyja nemcsak tanította, hanem példát is adott saját életével. Viterbói Szent Rózát értelme első felcsillanásánál anyja Isten felé irányította. Még a bölcsőjét is úgy állította, hogy a gyermek szentképeket és szobrokat láthatott.

V. Mit kell tudnia a gyermeknek a hittanból?

1. Mindazt, amit minden katolikusnak tudnia és hinnie kell.

2. Hogyan gyakorolja hitét.

3. Hogyan használja a kegyelem eszközeit, melyeket az Úr Jézus Egyházának adott.

Szent vallásunk igazságai között vannak olyanok, melyeknek ismerete annyira szükséges, hogy a nélkül az ember nem nyerheti el az örök boldogságot.

Ezek: egy Isten van, aki megjutalmazza a jókat s akit majd színről-színre látnak és vele egyesülnek. Megbünteti a gonoszokat. Kormányozza a világot és gondoskodik róla. A Szentháromság titkáról, hogy az egy Istenben három személy van. A megtestesülésről, hogy az Isten Fia, Jézus Krisztus emberré lett és hogy a bűntől és kárhozattól megváltson, bennünket tanított, értünk szenvedett és meghalt a kereszten, továbbá, hogy a kegyelem szükséges. A lélek halhatatlan. Imádkoznunk kell.

Ezeket az igazságokat korán meg kell a gyermeknek tanulnia. Milyen korán? Amint eszével él. Mily szörnyű, ha már értelmes korba ér és az üdvösség ismerete nélkül hal meg. Sajnos, a legtöbb gyermek csak 6 éves korában, az iskolában kezdi megismerni a hit igazságait, sőt ott tanul meg igazán imádkozni. Nem ismerik addig az irgalmas Istent, aki Szent Fiát küldte a földre, hogy az emberiséget megmentse. Szegény gyermekek ti, akiknek a lelkébe olyan mélyen vésődhetnének ezek az igazságok, hamarabb megismeritek a rosszat, mint a jót.

De nemcsak ismerni kell szent hitünk igazságát, hanem hinni is. Magyarazza meg az édesanya gyermekének a hit lényegét, ismételje sokszor a gyermekkel: Hiszem a jó Istent, hiszem az Úr Jézust, hiszem, hogy van lelkem, s minden hitigazságnál indítsák fel együtt a hitet.

Rövid tanítást adunk itt az édesanyák munkájának megkönnyítésére.

Amint a gyermek értelme nyiladozik, s anyja szavait, beszédét megérti, szóljunk neki Istenről. Elsősorban a jót ismerje és szeresse meg és ne a bűnt. Szemléltesse az édesanya a házépítést és aztán kérdezze, felépülhet-e a ház magától? Nem — fogja felelni a gyermek. Most meg kell mutatni neki az eget, napot, holdat, csillagokat, teremtetett dolgokat, a földet stb. Csodáljuk vele a mennybolt szépségét, magasságát, a hegyeket, völgyeket és mikor megfogta lelkét ezeknek szépsége, nagysága, mélysége, kérdezzük: „Mindez létrejöhetett-e önmagától?” (Természetesen a kisgyermek szokincsel mindent.) Nem, édesanyám — lesz a biztos felelet. S akkor magyarázzuk meg, hogy minden szépet, ami körülvesz, a mindenható és végtelenül nagy Isten teremtetten egyetlen szavával. Hogy megértse a Gondviselés tanát, mondjuk meg neki, hogy minden, ami történik, Isten szent akarata. A virág színe, illata, pompája Istentől van. A napot Isten helyezte az égre, hogy világítson. Bármilyen történik körülöttünk: születés vagy halál, égháború vagy derült

ég, hogy az éjet fölváltja a nappal, hogy eső harmatozza a földet... minden Isten rendelkezéséből történik. Isten mindent lát, tud, kormányoz, vezet, irányít. (Hasonlat: mint a gyermek az ő játékszerét.)

A jó Isten igen jó, de nagyon igazságos is és amint az édesanya megbünteti a gyermekét, ha nem fogad szót és megöleli, szereti, ha engedelmes, éppúgy bünteti Isten azokat, akik megbántják és megjutalmazza azokat, akik szeretik és szolgálják. A mennyben a jók látni fogják, mert a lélek ott is élni fog, az nem hal meg, halhatatlan. De, ha a mennyországba akarunk jutni, természetfölötti segítségre van szükségünk, Isten kegyelmére. Hogy ezt megnyerjük, kérnünk kell imádsággal.

Több alkalommal, apró részletekre osztva mondjuk el ezeket az igazságokat. Inkább sokszor ismételjük, de egyszerre ne sokáig terheljük a gyermeket. A gyermek oly fogékony a vallásos igazságok iránt, oly csodálatos érdeklődést mutat, hogy bámulatosan rövid idő alatt igen sokat megtanul. Ha az édesanya megízlelte az ilyen hittanítás gyönyörűségét, szinte elemévé lesz és sok örömet talál munkájában.

Következik a Szentháromság tana. — Csak egy Isten van, — gyermekem — nem is lehet több. Az egy Istenben három személy van, Atya, Fiú, Szentlélek. Az Atya nem a Fiú, a Fiú nem a Szentlélek. Az Atya egy a Fiúval és a Szentlélekkel. (Mutassunk neki képet a Szentháromságról. Kedves édesanya, ezt a titkot nem kell érteni, csak hinni, hitünknek nagy titka ez!) A három személy csak egy Isten, tiszta lélek, nem láthatjuk, nem tapinthatjuk, mert nincs teste, mint az embereknek. Az emberek nem egyformák, egyik kicsi, másik nagy, egyik erős, másik gyenge. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek egészen egyformák mindenben. Mindegyik mindenható, mindegyik szent, mindegyik örökkévaló. (Ez hittitok, röviden végezzünk vele.)

Tudja meg a gyermek, hogy lelke van és az az

Isten ajándéka. Ha az tiszta, akkor kedves Isten előtt, de ha rossz lesz, Isten elfordul tőle.

Vegyük kezünkbe a feszületet s mutassuk meg tisztelettel a gyermeknek. Nézzük csodálkozva a töviskoszorút, a Megváltó sebeit. Sajnáljuk a Szenvedőt. S aztán kérdezzük meg, ki az, akit a keresztre feszégeztek? Ugy-e az Isten Fia, a második isteni személy, aki lélek volt, de emberi testet és lelket vett magára, hogy érettünk szenvedhessen és meghalhasson és megnyithassa számunkra a mennyországot. Áhítattal beszéljünk e dolgokról, határozottan és meggyőződéssel. Míg az anya beszél, ne foglalkozzék mással, főképp ne játsszék a kezével. Szent áhítat legyen mozgólataiban, viselkedésében.

Jézus halála után harmadnapon saját erejéből föltámadt. Több, mint ötszázan látták a feltámadás után. Fölment a mennybe, ott ül az Atya Isten jobbjára felől, ítéli és kormányozza a világot, s onnan fog eljőnni, hogy megítélje az embereket.

Miután a gyermek megismerte ezeket az igazságokat, azt kell megtanulnia, amit halálos bűn terhe alatt minden katolikus kereszténynek tudnia kell, hacsak súlyos ok föl nem menti (ügyefogyott, beteg, stb.). Röviden adjuk a továbbiakat rendszerbe foglalva.

A katolikus hitvallás, a Hiszekegy... Ezt tudnia kell minden katolikusnak. Megtanítjuk rá a gyermeket.

Hiszek! Hiszem, hogy minden igaz, amit a hitvallásban imádkozunk. Nem tévedhetünk, mert ami benne van, azt mind az Úr Jézus tanította, Jézus Krisztus, az Isten Fia, aki emberré lett, Ő maga is Isten. Ezt csodákkal bizonyította, csodát pedig csak Isten tehet. Jézus maga mondotta, hogy Ő nem tévedhet, minket sem vezet félre. Mindenre megtanított, amit hinnünk és tennünk kell. Isten mindent tud, mindig igazat mond. Mindazt, amit tanított, később az apostolok is hirdették. Ők Jézus barátai voltak, kiket Isten azzal tüntetett ki, hogy nem tévedhettek. És

nem téved a világ végéig az Anyaszentegyház, vagyis a pápa és a vele egyesült püspökök, mert az Úr Jézus megígérte, hogy velük marad a világ végezetéig, s megóvjá őket minden tévedéstől. Az Egyház isteni eredetét éppúgy, mint Jézus istenségét, csodák bizonyítják, melyeket hiteles történetek igazolnak, s melyek folytán a hitetlenek hívökké lettek. Az apostolok, a vértanúk hitték mindazt, amit Isten kinyilatkoztatótt, s amit az Egyház tanít. Minden katolikus hiszi a kinyilatkoztatást az egész világon.

Hiszek egy Istenben. Biztos vagyok, hogy van Isten, hogy csak egy Isten van és hogy minden teremtmény végcélja: Isten.

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában. Az Atya a Szentháromság első személye. Hatalma végtelen. Semmiből, csupán akaratából teremtetten az eget, a földet és mindazt, ami van.

Hiszek Jézus Krisztusban! Úgy hiszek benne, mint az Atyában. Hiszem, hogy Ő Isten egyszülött, igazi Fia, a Szentháromság második személye, az Atyával egy Isten. Ő a mi Urunk, a mi Tanítónk és uralma minden teremtményre kiterjed.

Tudom és hiszem, hogy Isten Fia emberré lett, olyan testet és lelket vett magára, amilyen a mienk és mégis Isten egyúttal. A Szentlélek ereje által vett fel emberi testet és lelket. Méhében foganta a Szepőtelen Szűz Mária, ki fájdalom nélkül, csodálatos módon hozta a világra.

Elmondjuk egyenkint a bibliát, a gyermek megérti és szereti a bibliai történeteket. Az Úr Jézus életét, csodáit, szenvedését, halálát és feltámadását.

Negyven nap múlva önerejéből föl szállt a mennybe. Ott ül az Atya-Isten jobbra felől, minden teremtmény fölött. Az utolsó ítélet napján eljön az ég felhőiből nagy hatalommal és dicsőséggel, hogy megítélje a vére árán megváltott lelkeket, az igazakat és bűnösöket, akik Adámtól az utolsó ítélet napjáig éltek.

Hiszek Szentlélekben, éppúgy, mint az Atyában és Fiúban. Ő a Szentháromság harmadik személye,

egyenlő az Atyával és Fiúval, ugyanegy Isten az Atyával és Fiúval.

Hiszem, hogy Jézus Krisztusnak csak egy igaz Egyháza van, a katolikus keresztények társasága, akik úgy szolgálják Istent, mint ahogy az Őt megilleti. Az Egyház látható feje a pápa, kinek mindnyájan engedelmességgel tartozunk. A Szentlélek öröködik fölötte, tévedhetetlen mindabban, amit hinnünk és cselekednünk elénk ad és sohasem parancsol olyant, ami bűn. Szent az Egyház láthatatlan feje, maga a legszentebb Jézus Krisztusban, szent a tanítása, szentek szentségei, szentekké teszi tagjait és már sok szentet nevelt.

A szentek a mennyországban, a földön élő katolikus keresztények és a tisztítóhelyen szenvedő lelkek Jézus Krisztus Egyházának tagjai. A szentek a mennyországban imádsággal segítenek rajtunk. A földön élő katolikusok egymáson és a tisztítóhelyen szenvedő lelkeken imádsággal, jócselekedetekkel segíthetnek. Ezt nevezzük a szentek egyességének.

Hiszem, hogy Jézus Krisztus hatalmat adott apostolainak és utódainak, a püspököknek és áldozópapoknak a bűnök bocsánatára és csak az egy igaz Anyaszentegyházban nyerhetjük meg minden bűnnek bocsánatát.

A világ végén minden ember teste örökre egyesül lelkével.

Hiszem, hogy az utolsó ítélet után a jók kimondhatatlan boldogságot kapnak, a gonoszok pedig örök tűzre jutnak.

Az Isten, aki kinyilatkoztatta, amit hinnünk kell, kinyilatkoztatta parancsolatait is. Ezeket meg kell tennünk, hogy üdvözljünk. Isten a Sínai-hegyen Mózesnek adta át a tízparancsolatot, ahol villámlással, mennydörgéssel mutatta meg hatalmát. A nép ekkor félelmében nem mert a hegy lábánál maradni. Jézus Krisztus kijelentette, hogy a tízparancsolat mindenkít kötelez. Erre is megtanítjuk a gyermekeket.

1. Uradat, Istenedet imádjad és csak neki szolgálj.

Az első parancsolatban Isten azt parancsolja, hogy benne higgyünk, reméljünk, Őt szeressük és imádjuk.

A hit ellen az vétkezik: Aki nem hisz mindent, amit az Egyház, hogy higgyünk, elénk ad. Aki a hit-igazságokat saját hibájából kétségbevonja. Aki nem igyekszik hitét erősíteni jó könyvek olvasása, szentbeszéd hallgatása és szentségek vétele révén. Aki hosszú ideig nem indítja fel magában a hitet, hite ellen beszél, vagy hitét megtagadja.

A remény ellen vétkezik, aki nem bíz abban, hogy Isten megsegíti. Zúgolódik Isten ellen, kétségbevonja Isten irgalmát, vagy pedig vakmerően bizakodik, vagyis nem működik közre a kegyelemmel és elmulasztja a jócselekedeteket. Halogatja megtérését, mert számít Isten irgalmasságára.

Az Isten iránti szeretetet azzal mutatjuk meg, ha mindent megteszünk, ami előtte kedves. Kerüljük a lanyhaságot, a vallási közönyösséget, gyakran felindítjuk magunkban a szeretetet.

Istent akkor imádjuk, ha úgy tiszteljük, mint legfőbb Urunkat tisztelnünk kell. Ebből az is következik, hogy bár kifejezetten nincs rá parancs, kell imádkoznunk, mégpedig, hogy a kísértések közepette az élet soknemű bajaiban, szenvedéseiben és megpróbáltatásai közt állhatatosak maradhassunk, gyakran kell imádkoznunk.

Nem tudjuk, ellenségeinkben a tudatlanság, vagy a rosszakarat nagyobb-e. Mivel ismételten rágalmaznak bennünket, itt is leszögezzük, hogy egyedül az Istent imádjuk, a Boldogságos Szűz Máriát és a szenteket pedig csak tiszteljük és segítségül hívjuk, hogy ők imádkozzanak miértünk.

Vannak nemzeti ereklények, nagyjainkról ránk maradt becses és drága emlékek, néha csekélységek, mégis az utódok kegyeletével őrizzük és tiszteljük azokat. Ki merne ezért megróni bennünket? Talán még hazaárulónak is bélyegeznék a vakmerőt? Csak

természetes, hogy az Úr Jézusról és a szentekről ránk maradt emlékeket szabad legalább hasonló kegyelettel őriznünk, védelmeznünk, irántuk tiszteletet megkövetelnünk.

A szentképek tisztelete az előadottak alapján igazán tisztán állhat minden tárgyilagossággal szembe, ha a Boldogságos Szűz Máriát és a szenteket csak tisztelet illeti és ez igazán megilleti, annál inkább illeti tisztelet és csak tisztelet a képeiket. Édesanyám képe a csodálatos édesanyai szeretetet juttatja eszembe, barátomé hű barátságát, a Boldogságos Szűz Máriáé és a szenteké azok tisztaságát, törhetetlen hitét és vallásos buzgóságát.

A babona hitbéli és sokszor lelki és szellemi gyengeségféle. Pl. Hogy van? — Köszönöm, elég jól, és lekopogja. Mi ez? Mi köze van az én egészségemhez annak a lélek nélkül levő fának. Ehhez nem kell magyarázat.

II. Istennek nevét hiába ne vedd.

A második parancsolat ellen az vétkezik, aki Isten imádandó nevét könnyelműen mondja ki. Tiltja a káromkodást, átkozódást, hamis esküt, esküdözést. Ide tartozik a fogadalom. Valami oknál fogva jócselekedetet ígértünk Istennek. Ne tegyünk ilyent, csak igen ritkán és nagyon komoly esetben. De, ha tettük, tartsuk meg.

III. Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját megszenteljed.

Vasárnap és parancsolt ünnepeken szentmisét hallgassunk, szolgálai munkát ne végezzünk és másokkal se végeztessünk. Egy hétben 7 nap, 168 óra van. Rövid félórás szentmisehallgatásra igazán kell időnknek lenni. Hogyan várjuk a magunk és családjunk részére Isten áldását, ha Istennek semmit sem adunk.

*IV. Atyádat és anyádat tiszteljed,
hogy hosszú életű légy a földön,
melyet a te Úrad, Istened ad tenéked.*

A gyermekek szüleiknek szeretettel, tisztelettel, engedelmisséggel tartoznak. A negyedik parancsolat ellen az vétkezik, aki szüleit szégyenli, megveti, hibáikat kibeszéli, irántuk durva és dacos, velük felesel, nekik szót nem fogad, nekik rosszat kíván, vagy éppen bántalmazza őket. Elszárad a kéz, amelyet az édesanyára emeltek, tartja a nép hite. „Átkozott, aki nem tiszteli atyját és anyját” — olvassuk a Szentírásban (Móz. V. 27, 16).

A család nem állhat fenn tekintély nélkül. Létfeltétele a tekintély tisztelete a családok összességének, az Egyháznak és az államnak is. Ebből önként következik az egyházi és világi előljárók tisztelete.

V. Ne ölj.

Felebarátainkat mint Isten képmásait szeressük, szükségükben támogassuk, örök üdvösségüket mozdítsuk elő. A harag, irigység, egyenetlenség, gyűlölség, bosszúállás, gyilkosság az V. parancssal ellenkező bűnök. „Jaj annak az embernek, aki által a botrány történik” — mondja az Úr Jézus (Mt. 18, 7). Életünk Istené, egészségünket is kötelesek vagyunk megővni. Az öngyilkosság súlyos bűn. Nemcsak testből, hanem lélekből is áll az ember. A lélek elleni bűnök ide is tartoznak. A halálos bűn a lélek halála.

*VI., IX. Ne paráználkodjál.
Felebarátod feleségét ne kívánjad.*

Ez a két parancsolat tiltja a szemérmetlen gondolatokat, vágyakat, kívánságokat, beszédeket, tekinteteket és cselekedeteket, melyek sértik a mindenütt jelenlevő Istent.

Tiltja a könnyelmű, szabados viselkedést, az étel, ital túlságos élvezetét, melyek felkeltik a bűnös vágyakat.

E mellett a kórházak és tébolydák a megmond-

hatói, hányan siratják ezen bűnök miatt örökre testi egészségüket is és döntenek sokakat gyógyíthatatlan és útálatos betegségekbe. Gondoljunk Szodoma és Gomorra történetére. Azt főleg ezek a bűnök zúditották az emberiségre.

VII., X. Ne lopj. Felebarátodnak se házát, se mezejét, se másféle jószágát ne kívánjad.

A másét nebántsd-nak hívják, mondja találóan a közmondás. A talált tárgyat adjuk vissza tulajdonosának. Adósságainkat minél hamarabb fizessük vissza. Ne kívánjuk meg más javait és ne igyekezzünk igazságtalan úton más tulajdonához jutni, nincs és nem lehet rajta az Isten áldása. Amit nem akarsz magadnak, te se tedd embertársaidnak. Nagy igazság.

VIII. Hamis tanúságot ne szólj felebarátod ellen.

A VIII. parancsolattal tiltja Isten a hazugságot, a vakmerő ítélezést, rágalmat, ráfogást, hamis tanúzást, sértést, gyalázást, általában mindent, ami felebarátunk jóhírnevének, vagy becsületének árthat.

Az embernek legnagyobb kincse a becsülete. Szinte jóvátehetetlen kárt okozhat a rágalmazó. Azt mondják, hogy ahol az ördög nem boldogul, oda maga helyett egy rágalmazó nyelvet küld. Oh, hány családi szentély borult lángba a rágalom miatt. Aki felebarátját megrágalmazta, annak a rágalmat vissza kell vonnia. De hogyan? Hogy milyen nehéz, arra igen szép Nérei Szent Fülöp példája. „Menj a templomba, — mondja — locsold szét a szenteltvíztartó tartalmát. Ha megtetted, próbáld meg és gyűjtsd össze a tartóba. Ugy-e szinte lehetetlen. Ki tudja, hol áll meg a rágalom? Hogy tudod mindazok előtt visszavonni a hazugságot, akiknek a tudomására jutott.”

Nekünk is féltett kincsünk a becsületünk, tartasuk tiszteletben a másokét is.

A megszólás, pletyka is igen ártalmas, ha még nem is rágalom, de könnyen azzá lehet, őrizkedjünk ettől is.

„Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletes” — int bennünket az isteni Mester (Mt. 5, 48). Az Anyaszentegyház, hogy minél hathatósabban munkálja híveinek lelki ügyét, isteni hatalmánál fogva újabb parancsolatokkal támogatja, pontosan körvonalazza a kötelességeket.

1. Az Anyaszentegyház szokott ünnepnapjait megüljed.

2. Ünnepnap misét becsületesen hallgass.

Minden katolikus keresztény 7 éves kortól halálos bűn terhe alatt köteles szentmisét hallgatni, hacsak súlyos ok fel nem menti. Becsületesen hallgassuk, vagyis egész szentmisét és figyelmesen. Imádkozzuk lehetőleg a szentmise szövegét, amint azt a pap mondja. (Teljes Magyar-latin Misekönyv, Desclée kiadás, kapható: Korda r. t., VIII. Mikszáth Kálmán-tér 4.) A parancsolt ünnepek: karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, áldozcsütörtök, pünkösd, Ürnapja, Szeplőtelen fogantatás (december 8.), Nagyboldogasszony (augusztus 15.), Mindenszentek (november 1.), Péter-Pál (június 29.) és minden vasárnap.

3. Bizonyos napokon a parancsolt böjtöket megtartsad és a húseledeltől magadat megtartóztassad.

Húst halálos bűn terhe alatt 7 éves kortól kezdve nem szabad enni: az év pénteklein, hamvazószerdán, karácsony előtti (december 24.), pünkösd előtti és Nagyboldogasszony előtti (augusztus 14.) napon. Szigorú böjtöt 21 éves kortól 60 éves korig kell tartani, vagyis a szigorú böjti napokon napjában csak háromszor szabad enni és egyszer szabad jóllakni. Szigorú böjti nap van: hamvazószerdától húsvétig minden hétköznapi (nagyböjt, vagy 40 napi böjt), a karácsony előtti, pünkösd előtti és Nagyboldogasszony előtti napokon (vigilia böjt), és a kántorböjtek napjain: 1. ádvent harmadik vasárnapja utáni héten szerdán, pénteken és szombaton, 2. hamvazószerda utáni héten szerdán, pénteken és szombaton, 3. pünkösd utáni héten szerdán, pénteken és szombaton és 4. szeptem-

ber 14. utáni héten szerdán, pénteken és szombaton. A szigorú böjti napokon (kivéve, mikor a húsevés tilos) szabad kétszer húst enni. Vasárnap és ünnepen soha sincs böjt.

4. Bűneidet minden esztendőben meggyónjad és legalább húsvét táján az Oltáriszentséget magadhoz vedged.

Halálos bűnt követ el, aki elmulasztja a húsvéti szentgyónást és szentáldozást. (A húsvéti szentáldozás ideje rendszerint a nagyböjt első vasárnapjától Szent-háromság vasárnapig tart.)

5. Tiltott napokon menyegzőt ne tarts.

Vigyázzunk. Nem a házasságkötés tilos, hanem a lakodalom, a zajos és felesleges mulatozás.

Tiltott idő az ádvent és a nagyböjt. Az öntudatos katolikus, a jólnevelt katolikus ifjúság távolmarad a tiltott időkben rendezett táncmulatságoktól.

Bár kifejezett parancs nem kötelez, megemlítjük, hogy az Anyaszentegyház tagjai kötelesek egyházi adójukat megfizetni. Az állam polgárainak természetes, hogy kötelességük adóikkal az állam fenntartásához hozzájárulni. Mint a kat. Anyaszentegyház tagjai, sőt gyermekei, szívesen járuljunk hozzá az Egyházunk fenntartásával járó kiadásokhoz. (Temp-lom, iskolák, egyéb kulturális és karitatív népjóléti intézmények.)

A lelki élet művelésére tegyük lehetővé, hogy a család minden tagja zárt lelkigyakorlaton vehessen részt. (Férfiaknak Manréza, Bpest, I., Labanc-út 57., nőknek Női lelkigyakorlatos ház, Pécel.)

Hogy a parancsolatokat megtarthassuk, Isten kegyelmére van szükségünk. Kegyelem nélkül olyanok vagyunk, mint a kisgyermek, aki anyja segítségével nélkül nem tud járni, vagy mint a súlyos beteg, aki képtelen segítség nélkül lábára állni. Isten kegyelmét imádsággal és szentségekkel nyerhetjük el.

Isten megkívánja, hogy imádkozzunk. Kegyel-

meit azoknak tartja fenn, akik imádkoznak. Legszentebb imádság az Úr imádsága, vagyis a Miatyánk. Tanítsa meg az édesanya erre gyermekét és magyarázza meg jelentőségét.

Miatyánk. Isten, teremtetője minden embernek, aki mindeneken uralkodol, a mennyben trónolsz. Szent nevedet ismerje, tisztelje és áldja minden gyermeked. Uralkodj kegyelmeddel minden lelken. Engedd, hogy egykor mi is részesei lehessünk dicsőségednek. Angyalaidd teljesítik parancsaidat. Éppúgy teljesítse minden ember itt a földön akaratodat. Add meg ma a kegyelmet, a lelki kenyeret, táplálj minket vele. Add meg a szükséges testi táplálékot is. Bocsásd meg elkövetett bűneinket, miként mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. Ne engedd, hogy kísértésbe jussunk és tőled elszakadjunk. Tarts fenn kegyelmeiddel. Szabadíts meg az ördög csábításaitól, legnagyobb ellenségünktől, s minden testi és lelki rossztól.

A Miatyánk után tanítsuk meg az Üdvözlégy Máriát. Az angyal üdvözlése, Szent Erzsébet köszöntése és az Egyház könyörgése.

A szentségek Jézus Krisztustól rendelt külső jelek, amelyek kegyelmet adnak és megszentelnek.

Hét szentség van. A keresztség, a bérmlás, az Oltáriszentség, a bűnbánat szentsége, az utolsó kenet, az egyházi rend és a házasság.

A keresztség az első és a legszükségesebb szentség, amely az eredeti bűntől és a keresztség előtt elkövetett minden más bűntől megtisztítja és megszenteli az embert, Isten gyermekévé és az Anyaszentegyház tagjává tesz. Rendszerint felszentelt pap keresztelhet, de ha sürgősen szükséges, mindenki keresztelhet. Fontos, hogy keresztelési szándékunk megegyezzek az Egyház keresztelési szándékával. Tiszta vizet öntünk a megkeresztelendő fejére és közben az előírt szöveget mondjuk: N. én tégedet megkeresztellek az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében. Amen. Jó ezt tudni. Sokan köszönik ennek örök üdvösségüket.

A keresztség után legfontosabb szentség a bűnbánat szentsége, vagyis a szentgyónás. Azért gyónunk, hogy elkövetett bűneinktől megszabaduljunk, Istentől bocsánatot nyerjünk. A bűnbánat szentségét az Úr Jézus feltámadása után rendelte, mikor tanítványaira lehelt és így szólt hozzájuk: *„Vegyétek a Szentlelket, akiknek megbocsátjátok bűneiket, meg vannak bocsátva, akiknek megtartjátok, meg vannak tartva.”* Aki szándékosan hallgat el a szentgyónásban valamely halálos bűnt, szentségtörést követ el. A bűnbánat szentségénél legfontosabb a bánat és az erősfogadás. Főlemelő, amikor az édesanya együtt tanulja ezt a fenséges dolgot a gyermekeivel. Azokat fellelkesíti az anya érdeklődése és szeretete az előkészületre.

Papini istentagadó volt. Felesége, a buzgó katolikus lélek fájó szívvel látta ezt és sokat imádkozott gyermekekkel együtt érte. Kislányuk első szentgyónásra és szentáldozásra készült. Az édesanya együtt tanult vele. Azzal az ürüggyel, hogy neki még sok dolga van, kérte a férjét, hallgassa ki kislányától a leckét, nehogy rosszul tanulja meg, mert az szégyen lenne. Ez bántotta volna Papini apai hiúságát is. Gyermeke kedvéért kezébe vette a katekizmust és pontról-pontra haladt. E közben megérintette lelkét az isteni kegyelem. Komolyan kezdett foglalkozni a katekizmussal és az eredmény a nagy istentagadó csodálatos megtérése lett.

A legfönségesebb szentség az Oltáriszentség, Jézus Krisztus szent teste és vére, istensége és embersége a kenyér és a bor külső színe alatt.

A kicsi, fehér, kerek ostya magába rejtí Jézust, az emberré lett Fiúistent. Méltóan, vagyis bűn nélkül, a megszentelő kegyelem állapotában áldozunk. Éjfél-től kezdve a szentáldozásig semmit sem eszünk és semmit sem iszunk. Aki méltatlanul, vagyis tudva és akarva halálos bűnnel áldozik, szentségtörést követ el.

A szentmisében Jézus Krisztus újra és újra feláldozza magát a mennyei Atyának, hogy megengesztelje Őt bűneinkért. A szentmisében ugyanaz történik,

mint a Kálvárián, csak míg a Kálvárián vérontással, addig a szentmisében vérontás nélkül áldozza fel magát az Úr Jézus.

Asszisi Szent Ferenc számtalanszor, amikor sétára ment, ezekkel a szavakkal hívta egy-egy rendtársát: menjünk prédikálni. A példájuk volt az ékes prédikáció. Édesanyák, úgy-e megremeg lelketek gyermekeitekért a legkisebb szeplő, bűn, szenny veszedelmére. Elsősorban a saját lelketeket őrizzék meg tisztán, hogy anyai életek predikáció legyen az egész család, kiváltképen gyermekeitek számára. És ha ezt a tökéletességet sikerül elérnetek, gyakran járuljatok, ha lehet akár naponkint, ha nem, talán hetenkint, vagy első-péntekenkint a szentáldozáshoz. Erősek, okosak, bölcsék lesztek. Krisztus maga neveli lelketek tiszta trónjáról gyermekeiteket.

A bérmlás szentség, amelyben a Szentlélek a megkeresztelt embert megerősíti, kegyelmeivel elárasztja, erőt ad, hogy hitét megvallja, a szerint éljen és ha kell, életét is adja hitéért.

A bérmlás szentségéhez a megszentelő malaszt állapotában járulhatunk. A bérmlás latin neve: confirmatio, magyarul megerősítés. Jelentőségét eléggé bizonyítja az a körülmény is, hogy valamilyen formában megtaláljuk a zsidóknál és protestánsoknál egyaránt.

A keresztszülőknek és bérmaszülőknek igen fontos szerepük van. Ha az édes szülők elhalnának, vagy elhanyagolnák gyermekeik katolikus nevelését, az ő kötelességük erről gondoskodni. Legyünk óvatosak és körültekintők a kereszt- és bérmaszülők megválasztásában. Viszont, akik erre a megtisztelő szerepre vállalkoznak, jegyezzék meg, hogy az ajándékok lerovásával nem mentesülnek kötelezettségüktől. Az igazi keresztszüő állandó figyelemmel kíséri kereszty gyermeke lelki fejlődését.

Az utolsó kenet a betegek szentsége, amelyet Krisztus Urunk a nagybetegek számára rendelt. Az Isten Szíve szerinti édesanya örködjék, hogy a család

egyetlen tagja se haljon meg e szentség nélkül. Sok, különben emberi felfogás szerint derék lélek halt már meg és talán kárhozatra is jutott, környezetének hanyagsága és nemtörődömsége miatt, mert nem hívtak a beteghez kellő időben papot. Számtalanszor akkor futnak fejvesztetten papért, amikor a beteg haláltusáját vívja. A lelkiatya ilyenkor a lélek iránti fájdalmas részvétből feltételeesen feloldozza és a kenet szentségét is feladja, a többit Isten irgalmára bízva. És mi történik; a hozzátartozók, akik eddig alig gondoltak a szegény ember lelkével, hivalkodva nyomtatják rá a halotti jelentésre: a haldoklók szentségeinek ájtatos felvételével visszaadta lelkét Teremtőjének. Vigyázzunk! Mert a Teremtő majd számonkéri tőlünk ezt a lelket.

Balhiedelem és eléggé el nem ítélni kicsinyes aggodalom: megijed a paptól. A betegek 99 %-a még ha egyébként közömbösek voltak is a vallás iránt, megnyugvással, sőt hálával fogadják a papot és az Úr Jézust. Az orvosok is elismerik, hogy a gyónással helyreállított lelki egyensúly csak jobban előkészíti a talaját az orvosság hatásának érvényesülésére és az egészség helyreállítására. Szeressük azért okosan betegeinket. Mindnyájan tudunk eseteket, hogy a beteg felgyógyult és hosszú éveken keresztül élt még és ismételten felvette a kenet szentségét. Mert ez a szentség a betegnek nemcsak lelki, hanem a testi egészségét is szolgálja.

Az egyházirend szentség, amellyel azokat, akiket Isten az ő szolgálatára hív, papokká szentelik, hogy szent hivatalukhoz lelki hatalmat és kegyelmet nyerjenek Istentől.

Szent papok életében számtalanszor azt olvassuk, hogy papi hivatásukat, legalább az első indításokat a papi hivatásra, édesanyjuknak köszönhetik. Hát édesanyák, adjatok az Úr Jézusnak és az Anyaszentegyháznak papokat. Imádkozzatok, hogy fiatalok lelkében papi hivatás ébredjen, ti pedig nagy körültekintéssel, tapintattal és szeretettel ápoljátok ezt az isteni szikrát. A szülői hatalom és kényszer könnyen átokként

hull vissza. Éppen azok teszik boldogtalanná gyermekeiket, akiknek a boldogság útját kell számukra egyengetniök. Legyenek a szülők, az édesanya azon, hogy gyermekeik korán megtanulják az Egyház szolgáinak megbecsülését, tiszteletét és szeretetét. A gyermek fogékony a szeretet iránt és kevesen szeretik jobban a gyermekeket, mint a papok, akik a gyermek Jézust látják bennük. Gondoljunk erre. Viszont a gyermekek lássák bennük Krisztus helyettesét, mert valójában azok. Drága jó családok, imádkozzatok jó papokért.

A házasság szentség, amelyben egy férfi és egy nő fölbonthatatlan életszövetséget köt egymással és Istentől kegyelmet nyer arra, hogy a házastársak kötelességeit hűven teljesítsék. Az Anyaszentegyház a katolikusoknak csak azt a házasságát ismeri el érvényesnek, amelyet katolikus templomban kötöttek, az Egyház előírásai szerint. A csak polgárilag kötött házasság az Egyház előtt érvénytelen és elzárja a szentségektől azokat, akik ilyen viszonyban élnek. Az anya kötelessége örködni, hogy gyermekei katolikus féllal, katolikus templomban kössenek házasságot.

Úgy tanítsuk meg a gyermekeket a hit igazságaira, hogy a kétségnek még árnyéka se férközhessék hozzá. A hit tanulása ne legyen a gyermeknek teher, hanem öröm. Tanuljon és játsszék a gyermek. A tudást időközönként kapja és örüljön neki. A szemléltető képek igen megkönnyítik a tanulást.

Ha az édesanya képtelen gyermekeit a hit igazságaira megtanítani, bizza azt hozzáértő személyre, de semmiesetre se mulassza el gyermekeit igen jókor istenszeretetre és istenismeretre tanítani vagy taníttatni.

VI. A hitoktatás

Amint a gyermek elég értelmes lett, hitoktató veszi át tanítását, hogy kiegészítse hitbeli tudását. Az igazi keresztény nő boldogan látja gyermekét képzett, gyakorlott hitoktató kezében.

A hitoktatás nem csupán új ismeretek közlése, hanem a kereszténységre való ránevelés, a tanultaknak gyakorlati érvényesítése az életben. Soha sincs nagyobb szüksége a gyermeknek hitoktatásra, mint az első áldozás után. Allításunk igazolására IX. Pius pápát idézzük: „Bármily gonddal tanították is meg a gyermeket a hit elemeire és az erény gyakorlására, ha később, amikor a szenvedélyek ébrednek, amikor a kötelességek megszorodnak, a vallástalan áramlatok hozzájuk is eljutnak és kísértik őket, különösen szükséges, hogy a jól megkezdett vallásos nevelés és hitoktatás meggyőződéssé váljék, az erények gyakorlása a gyermek életszükséglete legyen, a megismert igazságokat megszeresse, vallja, élje, s a korán elültetett mag tönkre ne menjen. A rendszeres hitoktatás föltétlenül szükséges. Nem elég, ha csak elhintjük a gyermek lelkében a hitnek és erénynek magvait, de műveljük, neveljük bennük, amennyire lehet, a későbbi korban is.”

A mai kifejlett egyházközségi élet mellett minden nem és kor megtalálhatja a maga elhelyezkedési lehetőségét az egyházközség keretein belül. A gyermekek részére Szívgárdák és Szívtestőrség vannak. A középiskolások cserkészek, kongreganisták lehetnek. Az iskolából kikerültek a KLOSZ-ba, a KALOT-ba és Szent Imre Körbe léphetnek be. A tanoncok a KIOE-ban és a Dolgozó Lányok Köré-ben helyezkedhetnek el. A munkások az EMSZO-ban. Ezeken kívül vannak még a CREDO a férfiaknak, Oltáregyesület és Rózsafüzér Társulat a nőknek és a Jézus Szíve Szövetség mindenki részére.

Képzeld el, milyen ideális családi élet az, ahol a család minden tagja elhelyezkedik a neki megfelelő egyházközségi egyesületben. Hitéletet él, elvégzi a maga idejében szentgyónását és áldozását. Ebben a családban maga az Úr Jézus örködik a családi béke, egyetértés és boldogság felett. S ha előfordulnak is nézeteltérések, mert előfordulnak, hisz mindnyájan gyarló emberek vagyunk, de ők az Úr Jézus, a vallás

szellemében intézik el egymásközt és nem viszik bajukat az utcára, az élet piacára.

VII. Korán neveljük a gyermeket az erény gyakorlására

Nem lenne nevelői munkánk teljes, ha csak megtanítanók gyermekeinket a keresztény igazságokra és kötelességekre, de nem tanulnának meg Isten törvényei szerint élni is. Isten az anya kötelességévé tette gyermekei nevelését és ismételten inti az anyát. „Vannak fiaid? Hajtsd meg nyakát ifjúságában“, mondja a Szentírás. (Sirák 30, 12.) Jókor kezdje az anya a gyermek szívét formálni. Minél korábban kezdi, annál könnyebb lesz a munkája. A gyermek első benyomásai vésődnek be a legmélyebben, s azok a legélénkebbek. Olyan, mint az új váza, mely mindig megőrzi a beléhelyezett első illatot. Mielőtt még beszélni kezd a gyermek, máris neveljük erényekre. Talán azt mondhatják, hogy túlozunk, de csak figyeljük meg a kicsi gyermeket, azt kívánja, ami neki hízeleg és eltaszítja, ami neki kellemetlen. Hogy tudnak sikítani vagy hallgatni, hogy kierősza-
kolják, amit akarnak. A felnőttek nem is képzelik, mennyire gondolkozik már az apró gyermek. Mozdulatokkal irányíthatjuk, hogy szeresse a jó embereket és idegenkedjék a bűntől és a rossz gyermekektől. Ez a kezdet, s ezt nem szabad elhanyagolni.

Zsenge korától tanulja meg az erény jóságát és érezze nehezitelésünket, ha a szenvedélyek felülkerekednek benne. Bármilyen a természete, szelíddé, türelmessé, határozottá, vidámmá és nyugodttá alakítsuk a gyermeket. S ha elmulasztjuk jókor e kötelességet, heves, nyugtalan, elégedetlen lesz egész életében. A szokás alakítja. A teste még gyenge, lelke még nem ragaszkodik semmihez, könnyen hajlik a rosszra. Mintegy második eredeti bűne lesz, amely ezer bajt okoz, minél nagyobb lesz.

Szalézi Szent Ferencet édesanyja már a bölcsőben kezdte erényekre nevelni. A szent gyermek tekintetével és mozdulataival alamizsnáért könyörgött, ha

koldussal találkozott. Dajkája köteles volt magával vinni gyümölcsöt, amelyet széosztott. Egyik napon nem volt semmije, amit egy igen szegény gyermeknek adhatott volna. A kis Ferenc kényszerítette dajkáját, hogy az idegen gyermeket szoptassa meg és örömmel tartotta a kis fejet a dajka mellén. Mikor genfi püspök lett, figyelmeztette Chantal Szent Franciskát, hogy gyermekei iránt nagy buzgalom töltse el, ne veszítsen el egy pillanatot sem, bölcsen irányítsa a kicsi gyermek gondolatait, ébredező vonzalmait, s terelje azokat Isten felé! Kövessétek e tanácsot jó édesanyák! Szomorú, hogy igen sok gyermek legelőször a rosszal ismerkedik meg. Oktalan felnőttek mulatnak, ha a gyermek durva, goromba, sőt káromló szavakat mond. Milyen könnyen megtanulja azokat és milyen nehéz leszoktatni. A földműves jó termést vár jól megmunkált földjétől. Néhány édesanya megtanítja gyermekét udvariasságra, kedveskedésre, hízélgésre, hiúságra, nagyos viselkedésre, de nem tanítja meg az erény szeretetére és gyakorlására. Nem akarunk gyermekeinkből apácát, papot nevelni, mondják sokan közölők. Aranyshájú Szent János felel meg erre: „Nem is kell minden gyermekednek szerzetesnek lennie, de legyenek jó keresztények, szavatok és példátok által az Egyház igaz gyermekei. A szerzetben kevésbbé van kitéve megpróbáltatásoknak és szenvedéseknek, mint a világban. A nyílt tengeren hanyódo csónaknak jó evezősre és kormányosra van szüksége, míg a partra kikötött csónak nagyobb biztonságban van a szelektől és viharoktól.”

VIII. Az Űr félelmérő

„A bölcsesség kezdete, az Űr félelme”, mondja a Szentírás. (Péld. 1, 7.) „Tanítsuk meg a gyermeket már zsenge korában az Űr félelmére, ez lesz földi életének legerősebb támasza.” (Bossuet.) Ezzel az erénnyel minden más jónak a birtokosa lesz. Az Isten félelme munkaszeretetre, lelki tisztaságra megörzésére, szelídségre, mások és önmaga iránti tiszte-

letre serkenti a gyermeket. Milyen szép a tiszta tekintetű gyermek, az idősebbek egyenes nézése, a fehér hajú aggastyán Istenbe néző szeme, az Úr félelme és tisztelete ragyog arcukról. Bármily nagy hibái legyenek a gyermeknek, ha szíve Isten iránti szeretettel és félelemmel van telve, idővel és türelemmel minden könnyűvé válik, s mindent remélhetünk, nemcsak a jelenben, hanem a jövőben is.

A Szentírásból olvassuk, hogy Tóbiás pátriárka fiát gyermekkorától tanította az Úr félelmére és a bűn kerülésére. Mikor halálát közeledni érezte, magához hívatta fiait és unokáit és így szólt hozzájuk: „Fiaim, hallgassatok atyátokra. Igazságban szolgáljatok az Urat és arra törekedjete, hogy ami előtte kedves, azt tegyétek.” (Tóbiás 14, 10.)

Sajnos, nem minden szülő gondolkozik így. Bár a saját módjuk szerint gonddal nevelik, megóvják a gyermeket sok rossztól, melyet a világ is megvet, de Isten tiszteletéről, törvényei betartásáról keveset beszélnek. Esztelenek! Homokra építenek, aláássák a tekintélytiszteletet, melyet csak az Úr félelme nevel, s gyermeküket kiteszik az ördög, a világ és saját testük csábításainak. Szerencsétlen nevelés, ahol nem az Úr neve uralkodik, ahol ritkán emlékeznek meg róla! Szerencsétlen anyák, akik nem oltják gyermekeikbe az Úr félelmét. Sok keserű könnyet és fájdalmat készítenek maguknak!

Beszéljünk gyakran gyermekeinknek az Isten végtelen nagyságáról, hatalmáról, dicsőségéről és fönségéről. Mondjuk nekik: Az Úr a századok halhatatlan királya. Nevére minden térd meghajlik az égen, földön és föld alatt. Az angyalok milliói remegve engedelmeskednek neki. Kezeiben tartja a világot. Egyetlen szavával teremtett mindent, egyetlen szavával megsemmisíthet mindent. Hatalma betölti a világot.

Az Isten félelmét leghatásosabban az utolsó ítélet gondolata, a pokol kimondhatatlan szenvedésének ismerete vési a gyermek szívébe. Vegye az édesanya maga köré a gyermekeit és mondja nekik:

Az utolsó ítélet napján az angyalok megfűjják a harsonákat és minden ember föltámad. Az angyalok összegyűjtik a lelkeket a Jozafát-völgyében. És eljön az Úr Jézus az ég felhőiben, angyalok kíséretében, nagy hatalommal és dicsőséggel. Elfoglalja tündöklő trónját s körülötte ül a 12 apostol, kik evangéliumát hirdették, hogy vele megítéljék a világot. S az ítélet könyvéből felolvassák az emberek jó és rossz cselekedeteit, gondolatait, szavait. Az igazak látni fogják jócselekedeteiket kinyilvánítva az egész világ előtt, s hallani fogják az Úr Jézus boldogító szavait: „Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot.” (Mt. 25, 34.)

De mekkora lesz a gonoszok rémülete, ha látni fogják életük bűneit, melyeket titokban elkövettek, gonosz gondolataikat, szavaikat és cselekedeteiket, melyeket oly gondosan rejtegettek, feltárva az angyalok és az egész világ előtt. Az Úr felfedi szegényüket a nemzetek előtt és gyalázatukat a királyok előtt. Az angyalok, az emberek borzadva fordulnak el tőlük, s önmaguktól fognak irtózni. Menekülni szeretnének Jézus haragos tekintetétől, arcukat eltakarják és kétségbeesve kiáltják: Hegyek, boruljatok ránk és borítsatok el. Hiába minden. Hallani fogják az Úr Jézus rettenetes szavait: „Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, mely az ördögnek készítettett és az ő angyalainak.” (Mt. 26, 41.) Belezuhannak a pokolba, hol kívánják a halált, de soha nem halnak meg, örökké szenvednek enyhülés nélkül.

Ki tudná elképzelni a pokol gyötrelmeit? Megfosztva minden jótól és gyötörtetve minden kintől. Aki odakerül, nem látja többé drága szüleit, édesanyját, kit oly nagyon szeretett, barátait, akikkel együtt járták az élet útjait. Nem lesz senki, aki vigasztalhatná. Nem láthatja meg az Istent, a legfőbb Jót, a Boldogságos Szűz Máriát, égi édesanyánkat. Örökké az elkárhozottak társaságában lesz, akik gyötrik és kínozzák. Ott lesznek a világ gonosztevői, akik bűnbánat nélkül haltak meg, a káromkodók,

szentségtörők, gyilkosok, tolvajok, örök sötétségben, égő lángok között. A Szentírás tanúsága szerint átkozódás, sirás, jajgatás és fogak csikorgatása lesz ott. A lángok égetik, de el nem égetik, örökké él, de soha senki sem enyhítheti egyetlen cseppel sem égő kínjait. Gyermekek, féljétek Istent, féljétek ítéletétől.

Keresztény anya, ismételd gyakran ezeket az igazságokat gyermekeid előtt, hogy lelkükben gyökeret verjen a kárhozattól való félelem. De vigyázzunk, nehogy túlzásba essünk, apró-cseprő botlásoknál ne fenyegetessük őket azonnal pokollal, ez ellenkezik Isten igazságosságával, csak a súlyos halálos bűnökért jár örök kárhozat.

IX. Irtózás a halálos bűntől

Mint a jégeső az aratás előtt, mint a virágba borult fáknak a pusztító orkán, olyan a halálos bűn a gyermekkorban. Nagyobb szerencsétlenség, borzalmasabb megpróbáltatás nem jöhet az édesanyára vagy a gyermekére, mint a bűn. Aranyszájú Szent János a következőket írta egy özvegynek: „A hajszalon függő éles tör, a körülvevő gyűlöletek, igazságtalanságok, rágalmak, vagyonunk elvesztése, száműzetés, pallós, hajótörés, világforradalom, ez mind semmi. Az élet bajai között pillanatnyi megpróbáltatások, csak a testet gyötrik, de nem tudják megsemmisíteni a lelket. A halálos bűn azonban elrabolja tőlünk Isten barátságát és örök kárhozatra taszít bennünket. A súlyos bűn fogai még az oroszlán fogainál is haláltokozóbbak. Halálos méreg, amely a méz édességét kínálja, mélység, melyet eltakarnak a partján diszlő virágok. A gyermek, ha anyja nem öröködik eléggé, korán magába szívja ezt a mérget, letépi a virágot, mely a legborzalmasabb mélységet takarja.” A szentéletű édesanyák nagyon megértették a halálos bűn veszedelmét, s minden erejükkel igyekeztek gyermekeik szívét úgy nevelni, hogy a bűntől irtózzanak és kerüljék még az arra vezető alkalmakat is. Castiliai Blanka, Szent Lajos édesanyja így szólt

fiához: „Fiam, inkább lássalak holtan lábaim előtt, mint egyetlen halálos bűnnel.”

Egy megtért fiatal kínai anya elvezette kisleányát a kápolnába és a feszület előtt édesanyai szíve remegésével hangosan így szólt hozzá: „Gyermekem, a jó Isten tudja, mennyire szeretlek. De ha azt tudnám, hogy elveszíted a keresztségi ártatlanságot, arra kérném az Urat, vegyen el minél előbb. Igen, Uram, ismételte ez az erőlelkű édesanya, vedd el őt, mielőtt bűnt követne el, hiszen a Tied. Nem fogok sírni, hanem áldalak, hogy ilyen kegyes voltál hozzá és hozzám!”

Ezek a fennkölt megnyilatkozások nemcsak ajkain voltak e kereszténységtől áthatott, megtért édesanyának, hanem a lelke mélyén élte az evangéliumi asszony életét és cselekedeteiben ragyogóan bizonyította. A három langres-i szent iker édesanyja fölkereste a tömlőcben hitükért sínylődő gyermekeit, megcsókolta láncukat, vidám arccal ment egyiktől a másikhoz: „Dicső őseim nem szereztek oly fényt nevemnek, — mondotta — mint a ti halálotok!” Amikor Szent Szimforius édesanyja meghallotta, hogy fiát hitéért halálra ítélték és már viszik is a vesztőhelyre, félt, hogy a 16 éves ifjú pillanatra megінoghathat, odarohant és messziről kiáltotta: „Fiam, nézd az eget. Nem veszted el életedet, hanem fölcseréled jobb étellel!” Szent Dionízia közel férközött a kínzóoszlophoz, hogy fölfogja az ütések alatt szenvedő fia tekintetét, hogy bátorítsa. S amint a vértanúfiú ki-lehelte lelkét, zsoltárokat énekelve maga temette el a meggyötört holttestet. És voltak édesanyák, akik térdenállva imádkoztak és könyörögtek fiaiknak, hogy a vértanúság kinjai közt meg ne inogjanak, hanem tartsanak ki Krisztus és az igaz hit mellett utolsó lehelletig.

Szent Monika életírója írta, hogy „Isten ily hőselelkű áldozatot nem kíván mindenkítől”. De az is igaz, hogy amelyik édesanya nem képes föláldozni gyermeke földi életét, hogy megszerezze neki az örök életet, nem méltó a keresztény édesanya megtisztelő

nevére. Az az anya, akiben nincs bátorság a bűn és gyermeke közé vetni magát, nem méltó az anyaságra. De amelyik kész mindent föláldozni, idejét, fáradságát, életét, sőt még gyermeke életét is, mintsem őt bűnbeesni látná, az ilyennek gyermeke nem veszhet el.

Sajnos, találunk sok olyan gyermeket, akik kicsi korukban beszenyezték lelküknek a keresztségben nyert fehér köntösét. Ezeket édesanyjuk nem tanította meg a bűn útlatára. Minden az édesanyától függ, de mindenért felelős is az édesanya.

Dunaan zsarnok idejében egy anya megtanította pici gyermekét a hit igazságaira és előkészítette a vértanúságra. Az üldöző elfogatta az édesanyát és arra ítélte, hogy élve égessék el. A gyermek ekkor ötéves volt. Sirt, mert elszakították anyjától és nem részesülhetett a szenvedésben, melyet a bölcsőtől kezdve megtanult nagyrabecsülni. Dunaan megkérdezte, hol akar lenni, palotájában, ahol jó dolga lesz, vagy egy forró katlanban anyjával? A kisfiú így felelt: „Inkább anyámmal vértanú leszek, mert ő megtanított, hogy életemet adjam Jézusért.” Hiába csábította Dunaan ígérekkel, hiába fenyegetőzött. A fiúcska mindvégig állhatatos maradt. Ilyen gyönyörű eredménye van az édesanya szeretetének és nevelésének.

Keresztény anyák, nagy hatalommal uralkodtok a gyermekeitek szívéen. Használtátok fel befolyásotokat arra, hogy őket a bűntől távoltartsátok. Ne felejtsetek el, hogy a nevelés végső célja az, hogy a bűnt megútáltassátok. „Mire fogja a gyermekemet megtanítani?” — kérdezte egy pogány apa a filozófust, kire gyermekét bízta. „Megtanítom utálni a bűnt” — felelte a bölcs.

Nem elég csak megútáltatni a bűnt, de féljen is tőle a gyermek és kerülje a bűnalkalmakat. Bűnrevezető alkalom lehet valamely személy, hely, tárgy, társaság, játék, könyv, mozi és minden, ami által az ember könnyen vétkezhet.

X. Az Isten szeretetéről

A vallásosság minden korban szükséges, de leginkább az ifjúkorban. Az ifjú áhitata homlokán tükröződik, megszépíti vonásait. Cselekedeteit az Isten iránti szeretet irányítja, amely legmélyebben a gyermeki lélekben tud meggyökerezni. A gyermek szíve tiszta, nagylelkű, áldozatra kész. Minden, ami benne van, alkalmas segítő, hogy csodálatos könnyedséggel gyujtsa lángra ezt a nemes és szent szeretetet.

A gyermek szíve szentély, melyben az isteni szeretet vesz lakást. Az ártatlan kor ebben a természetfeletti szeretetben találja erejét és támaszát. Némelyek idősebb korban is őszinte és meggyőződéses vallásossággal kezdhetik az erényeket gyakorolni, de lendület nélkül. Nem így a gyermekek és ifjak. Erénygyakorlásuk támasza és lendítője a lángoló buzgóság. Az ifjúkor hite nem elég mély, hűsége nem elég nagylelkű, lelke kialakulatlan és gyenge. Ingadoznak, de a buzgóság fenntartja őket. Aki ismeri az ifjúság gyarlóságait, gyöngeségeit, igazat ad nekem. A kegyelem fuvalma igen könnyen az égig emeli, de a bűn szele szintoly könnyen a porba sujtja őket. Mi ad nekik erőt a harcra, hogy megálljanak az emberi vélekedések, rossz példák, piszkos tanácsadók, romlott világ törei, cselvetéseivel szemben? Ki támogatná gyöngeségüket, rosszrahajló természetüket, hajlamaikat a minden oldalról támadó bűnökkel szemben? Menthetetlenül elbuknak, ha Isten szeretete, félelme és a törhetetlen buzgóság hiányzik. Elszakadnak a jóra való törekvés láncai, közömbös, lekicsinylő mosoly torzítja ajkaikat, a hitetlenség és bűn nyomai fakítják el tiszta nézésüket. Lelkük eltávolodik Istentől, aki nem is olyan régen hajolt áldóan föléjük az első szentáldozásban.

Az anya szíve az a tűzhely, amely melegíti és lángra gyújtja a gyermek szívét. A pici gyermek, aki már mosolyog és kezdi megérteni a körülötte történő dolgokat, anyja karján pihenve szeméből és vonásaiból valami mennyeit olvas ki, mely őt az isten-

szeretet felé vonzza. A keresztény nő minden szava legyen tűzcsóva, mely a gyermek szívében a szeretet lángjait gyújtja fel. Édesanya! Beszélj már a bölcsőben gyermekednek Isten jóságáról, szeretetéről, tökéletességéről. Azt mondod, hogy nem érti szavadat? Nem baj, Isten hallja és érti és meg fog érte áldani. Mondd csak gyakran neki: Gyermekem, ugy-e szereted édesapádat és édesanyádat, akik annyi gonddal örködnek fölötted. Az égben van egy másik Atyád, aki neked sokkal többet adott, mint a földi szüleid, s akinek te is sokkal többel tartozol. Neki köszönheted életedet. Ő adta a testedet, lelkedet, a szüleidet és mindent, amid van és amit szeretsz. Az Ő jóságos keze tart fenn téged. Hatalma megvéd mindentől. Mennyei boldogságra rendelt, ahol kimondhatatlan örök dicsőségben lesz majd részed. Jósága végtelen, megszámlálhatatlanok és fölbecsülhetetlenek ajándékai. Nagy hálátlanság lenne, ha őt nem szeretnéd teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből. Voltak vadállatok, amelyek hűségesen követték és szolgálták jötevőjüket, aki a lábukba szűrődött tövist kihúzta. Mennyivel inkább kell nekünk a végtelenül jó és szeretetreméltó Istent szeretnünk és szolgálnunk. Ha minden ember szívének szeretete a miénk volna, még akkor sem tudnók Istent úgy szeretni, amint megérdemli.

Szereted az embereket, akik kedvesek hozzád? Mindaz a jó, szép, tökéletes, szeretetreméltó, ami az emberekben, az égen és a földön van, csak egy porszem az Isten tökéletességéhez képest. Szépsége fölmúlja a nap és a csillagok fényét és ragyogását. Jósága felmérhetetlen, hatalma végtelen. Ha a mi szívünket úgy teremtette Isten, hogy szeresse a jót, a szépet, a szentet, a tökéletest, Istenben megtalálja mindezt a legnagyobb fokban.

Ugy-e akarsz Istent szeretni? Hiszen ezért vagy teremtve. Mutasd meg hát szeretetedet a jó magaviseleteddél és a jócselekedeteiddel. Necsak kerüld a bűnt, de teljesítsd szívesen a parancsolatait. Minden-

ben csak neki akarj tetszeni. Szeresd az imát és mindazt, amivel Uradat dicsőítheted.

Hasonló tanítás után az édesanya ismertesse azoknak szerencsétlen életét, akik Istent nem szeretik és viszont azoknak a boldogságát, akik Őt szolgálják. Szent Pállal ismételve: „A jámborság mindenre hasznos, mert bírja a jelen és a jövő élet ígérését.” (Tim. 4, 8.) Az ájtatossági gyakorlatok a gyermeknek talán szomorúnak és unalmasnak, egyhangúnak és sötétnek látszanak, míg a játék, a szabadság kellemesek előtte. Azért ismerje meg a vallásos élet szépségét, boldogságát és örömét. Legyen a vallás szerető édesanya, aki csak arra gondol, hogy gyermekei boldogok legyenek.

A jámborság nem világfájdalom és nem tettetés. Benne található az igazi öröm, amelyet fűszerez, tisztává és tartóssá tesz. A jókedvet, nevetést összeegyezteti a komoly, nagy munkával. A munkához örömet ad, elűzi az unalmat. Ne szégyeljük, ne rejtjük el azért, hanem valljuk meg nyíltan.

XI. Az Úr Jézus szeretetéről

Szent Ágoston az anyatejjel szívta magába Jézus nevét és szeretetét. Ifjúsága tévelygéseiben sohasem tudta elfeledni megkapó képét. Vallomásai c. könyvében maga írja: „Jézus Krisztus szent neve állandóan szívem mélyén lakozott. Bármily tudós könyveket olvastam, nem tudták annyira betölteni lelkemet, mint ez a szent név. Semmi sem tudott oly mély hatást gyakorolni a lelkemre.”

„Az a legfontosabb, — mondja Bossuet — hogy mindig az Úr Jézust, hitünk központját és egyetlen reményünket állítsuk a gyermek szeme elé.”

Korunkban az Isten Fia imálandó személyét sokszor káromolják. A keresztény anya használjon fel minden alkalmat, hogy ezekért a megbántásokért gyermekei az Ő szellemében való nevelésével engesztelje meg.

Jézus Krisztus a Megváltó és Szabadító, akit

Isten Ádámnak a paradicsomban megígért. Utána epedtek a pátriárkák, próféták, az egész őszövség. Epelkedve várták eljövetelét. Rorate coeli desuper, „harmatozzatok eget onnan felülről és a föld teremje a Szabadítót” (Izaiás 45, 8), szállott az ég felé szívük buzgó imája.

Jézus Krisztus közbenjárónk ég és föld között. Ő váltott meg bennünket. Ő az Isten Fia, az örök Ige. Maga is Isten, emberi természetet vett föl, hogy közelebb lehessen hozzánk, s megmenthesse lelkünket. Ő az Atya dicsőségének fénye, hatalmával mindeneket fönntart. Jézus Krisztus az élők és a holtak bírója, Ő lesz jutalmunk. Benne túláradó a tudomány, a bölcsesség, a szépség, az irgalom.

A keresztény anya nemcsak maga merit az élő vizek forrásából, az istenség mélységeiből, de gyermekeit is megtanítja, hogyan merítsenek az isteni Szív gazdagságából. Egyik-másik édesanya megható közvetlenséggel tud beszélni gyermekeinek az Úr Jézusról. A betlehemi jászolról, a rejtett názáreti életről, nyilvános működéséről, a csodákról, kínszenvedéséről és haláláról. A megostorozás, a töviskorona, arculköpés, arculcsapás, a durva szegek legalkalmasabb eszközök, hogy az ártatlan gyermeki szívek szeretettel teljenek el az Úr Jézus iránt és szívből könnyezzék Őt. Az Úr Jézus miérettünk szenvedett, végtelen hálával kell iránta viseltetnünk és ezt legjobban a bűn kerülésével és példájának a követésével bizonyítjuk be. Ez az égbe vezető út.

Az Isten Szíve szerinti anya beszél Jézus Krisztus dicsőséges feltámadásáról és mennybemeneteléről is. Ott ül az Atya jobbán, örökké él és közbenjár értünk. Gyönyörűen mondja róla Szent Ireneus: „Jézus Krisztus gyermek lett, hogy megszentelje a gyermekeket. Kicsi lett, hogy megszentelje a kicsinyeket. Példát adott, miként imádkozzunk, éljünk, s hogy engedelmesek legyünk. Ifjú volt, hogy példája legyen az ifjúságnak.”

A gyermekek úgy nézzék Jézus életét, hogy azzal adott példát nekik, hogy úgy szavait, mint tör-

vényeit kövessék. Példáiból, beszédeiből és csodáiból azokat válassza ki az édesanya, amelyeket a gyermekek már megértenek. Ha türelmetlenek, panaszkodók, állítsuk szemük elé a kereszten szenvedő Krisztust. Ha kerülük a munkát, tanulást, emlékeztessük őket arra, hogy Jézus 30 éves koráig ácsműhelyben dolgozott szüntelenül. Ha dicséretet várnak, gondoljanak arra, hogy Jézus a sok jóért csak gyalázatot kapott. Ha környezetükkel nem tudnak megférni, mondjuk el, mily türelemmel beszélt Jézus a bűnösökkel és farizeusokkal. Ha ellenszenvet látunk a gyermeknél valaki iránt, mutassunk rá, hogy az Úr Jézus a kereszten a legkegyetlenebb szenvedései között is megbocsátott ellenségeinek. „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek” (Lk. 23, 34), — imádkozott azokért, akik Őt keresztre feszítették. Állítsuk az Úr Jézust a gyermek életének középpontjába és ismételjük a gyermek előtt gyakran: Mit szólna most az Úr Jézus a beszédünkhöz, ha közöttünk lenne? A játékunkhoz, munkánkhoz, ha látná azokat? Hogy állnánk meg előtte, amikor könnyelműen megszegjük parancsait? Hát még a halálunk óráján?

Jézus legyen a gyermek mintaképe, végcélja.

Édes Jézus, lelkünk kincse és mindene, vond magadhoz az édesanyák szívét, hogy mindazok, akik hozzájuk tartoznak, általuk megismerjenek, megszeressenek Téged, édes Istenünket.

XII. A világiás szellem

Az istenszeretet és Jézus Krisztus szelleme nem töltheti be azok szívét, akik telve vannak a világ szellemével. A gyermeket körülvevő világiás szellem esküdt ellensége Jézus Krisztusnak. A világ dicséretével halmozza el azokat, akik javakat gyűjtenek, autón járnak, lakomákat rendeznek, gazdagon berendezett lakásban laknak. A gyermeknek igen nagy szüksége van igaz útmutatóra, aki gondolkodását helyesen irányítja, aki megmutatja a földi javaknak és dicső-

ségnek a hibáit, árnyoldalait és hátrányait is. Vezetőre van szüksége, nehogy a földi örömet, kincset, boldogságot keresse a széles és könnyű úton, amely a kárhozatba vezet, hanem szeresse a keskeny, tövises, rögös, fárasztó utat, amely viszont a magasba tör és mennyországot és örök boldogságot ígér. Ki legyen ez az igaz útmutató, vezető és hűséges társ, ha nem az édesanya? Ő mutassa meg a világ kereszténytelen szellemét, káros hatását, örömeinek és bűneinek súlyos következményeit már itt a földön és majdan a másvilágon. Gyermekeim, — mondja — ne szeresd ezt a világot, mert ez elmúlik minden javával. Tele van tisztátalan vágyakkal, göggel, kevélységgel, egyszóval bűnökkel. A test és a szemek kívánsága és az élet kevélysége minden gonoszszágnak a forrása. Az anya, a nevelő e három ellen vértessze fel a gyermeket.

Az első ellenség ellen fel kell venni a harcot. Ez az érzékiség, vagyis minden, ami a testnek hizeleg. A legtöbb édesanya — aki tanácsainkat eddig is követte — magasan kiemelkedik azon anyák felett, akik még mindig hizelegni akarnak gyermekük vágyainak és kívánságainak. Az okos édesanya nem kényezteti gyermekét. Hacsak nem beteg, keményen nevelje. Ne féltse a tél hidegétől, a nyár melegétől, egy kis fejfájásért, gyomorfájásért ne mentse fel a munkától, ne mozgósítsa a legkisebb rosszullétkor az egész házat, hogy a gyermek kívánságait lesse mindenki. Este ne virrasszon a gyermek, reggel jókor keljen és ébren ne lustálkodjék az ágyban. Legyen fürge, élénk és önálló. Milyen szörnyű gond az édesanyának, főképen ha betegség, megpróbáltatás éri a családot, hogy a rosszul nevelt iskolás gyermeket öltöztetni, mosdatni, néha etetni kell. Aki örökös nyafogásával még jobban megnehezíti az anya életét. Nincsen igazi édesanyai szeretet abban, aki gyermekét tehetetlen bábbá neveli. Mi lesz vele, ha anyja idő előtt meghal? Szerencsétlen teremtménye a földnek. Az az igazán okos keresztény anya, aki gyermeke nevelésekor a jövőre is gondol.

A puhánynak nevelt gyermeknek nincs ellenálló-képessége az érzéki bűnökkel szemben. Nem is lesz erkölcsi ereje szembeszállni a szemérmetlen gondolatokkal, vágyakkal, érzésekkel és kívánságokkal.

A kicsi korban renyheségre nevelt gyermek állandóan harcol önmagában minden egyenes dolog ellen. Ösztönszerűen vonzódik a hamishoz és rosszhoz. El sem képzelhető, mily nagy a veszély, mely a kényelemre nevelt gyermeket fenyegeti. A túlságos becézés és hízeltetés, a rabszolga módon teljesített kívánságok, az ételben való válogatás megengedése, lustaságuk elnézése torzlelkű gyermeket alakít. Ezek a látszólag szép, bájos, kedves, aranyos és hízeltető gyermekek. De csak nézd őket közelebb. Próbálj nekik ellenállani, kívánj tőlük valami munkát, alkalmazkodást, meglátod, hogy kedvességük pillanatok alatt durvasággá alakul át. Ők a család koronázatlan királyai és mindenki a rabszolgájuk. Toporzékolnak, szitkozódnak, talán meg is ütik szülőjüket. Vannak olyan természetű gyermekek, akikben nagyon csalódhatunk. Előbb szépnek látszanak, hiszen a gyermekség bája sok mindent eltakar. S mi történik? Játsszanak velük, hízelegnek nekik, dicsérik őket, teljesítik kívánságait, vágyaikat s ezekkel a bennük szunnyadó romlottságot táplálják. Hamar eltűnik a gyermek csalóka bája. Elveszti szíve látszólagos gyöngédségét s rémülettel fedezzük fel benne az üres, száraz lelket. A bájos gyermekek ijesztőkké válnak. Sajnos, gyakran már későn vesszük észre, hogy akaratos, gonosz, gőgös, erőszakos, önző, hálátlan, igazságtalan, gyűlölködő gyermek lett az elkényeztetett gyermekből.

A beteges gyermeknek mindent meg kell adni, ami egészségét visszaadhatja. De elkényeztetni őt sem szabad. Több külső gyengédséget mutathatunk iránta, mint az egészséges gyermek iránt, de ne elégítsük ki minden gondolatát és vágyát. Ne érezze, hogy most ő körülötte forog a világ és minden kívánsága teljesül. Főlösképpen ajándékozással ne keltsük fel igényeit. Amire szüksége van, mindene meglegyen, de a főlő-

legest vonjuk meg tőle. Nagy jóssággal, szeretettel vegyük körül, de okosan. Lássa, hogy aggódnak érte, hogy szeretik, de ő ezt ne használhassa ki, ne élhesen vissza szeretetünkkel. Az anya legyen hozzá nagyon gyöngéd, de a tiszteletet és hálát követelje meg tőle is.

Már a pogányok is megértették, hogy a tunyaságra való nevelés kiöli a gyermekből a szolgálatkészséget, az önmegtagadást és a mások iránti nagylelkűséget. Ezért szigorú fegyelemre szoktatták őket. Túrniök kellett hideget és meleget. Dolgoztattak velük. A spártai és athéni gyermekek birodalmuk fénykorában igen kemény életet éltek. De vegyünk példát a szentektől. Szent Ödönt már kicsi gyermekkorától az erények gyakorlására, önmegtagadásra és bűnbánatra tanította az édesanyja, sőt pénteken kenyéren és vizen élt. Róbert testvérével együtt tanulmányai folytatására Párizsba ment. Édesanyjuk a tiszta fehérnemű közé, amelyet küldött nekik, mindig valami olyan dolgot is rejtett, amellyel önmegtagadást gyakorolhattak. Sohasem szűnt meg őket erényes életre nevelni. Ödönből canterbury-i érsek lett. Szalézi Szent Ferenc életében is azt olvassuk, hogy anyja szigorú, önmegtagadó életre szorította, amely megedzi a lelket és a testet egyaránt. Kevéssel kellett megelégednie, vágyairól lemondott és szívesen gyakorolta az önmegtagadást, zúgolódás nélkül elviselte a nélkülözést és a fájdalmat. Mindene a legegyszerűbb volt, ruházata, étele, fekvőhelye és egész élete.

Utánozzátok, édesanyák, e szép példákat. Már a bölcsőben tanulja meg a gyermek, hogy nem az ő akarata teljesül, bárhogy sikít és követelődzik. Így nem lesz később vakmerő vágyaiban sajátmaga és mások terhére. Ha sirással akarja elérni célját, éppen ezért utasítsuk vissza. Vannak családok, ahol a gyermekek az asztalnál soha nem kívánnak semmit. Tudják, hogy megkapnak mindent, amire szükségük van. Viszont másutt a gyermekeknek ezer kívánságuk van s mindenki előtt őket kell kiszolgálni. Miért van ek-

kora különbség gyermek és gyermek között? A szülőkötől kapott különböző neveléstől.

XIII. A szent tisztaságról

A szent tisztaság anyagi erény. Az embert hasonlóná teszi a halhatatlan lelkekhez és a Boldogságos Szűz Máriához, Jézushoz, magához az Istenhez. Milyen szép ez az erény az ifjú tiszta homlokán! És mennyi bájjal szépíti a leányt. Könnyekkel kell bevallani, hogy sok gyermek már kicsi korában elveszti szívének és lelkének ezt a legdrágább kincsét s vele Isten barátságát. Anyák, óvjátok az Istennek és nektek is oly drága gyermekeiteket e súlyos bűnöktől, amelyek lealacsonyítják emberi és keresztény méltóságukat. Jókor szeretessétek meg velük a szent tisztaságot!

Nem szabad a gyermeket felvilágosítani arról, miképen vétkezhetik e bűnökkel, hiszen az ártatlanság fénye ragyog lelkén. De fel kell jókor vértetni, hogy megvédhesse szent kincsét. E célból a keresztény anya mondja gyakran gyermekének: A jó Isten mindent lát, mindenütt jelen van, a legelrejtettebb, leg-sötétebb helyet sem kerüli ki figyelme, szívünk legelrejtettebb titkát is ismeri. Ne tegyünk soha semmi olyant, amivel megbánthatnók az Istent s ami miatt pirulnunk kellene Isten és emberek előtt egyaránt. Őrangyalunk, az az igen tiszta lélek, akit Isten őrizetünkre rendelt, is állandóan mellettünk van. Ne szomorítsuk őt. Ne kíváncsiskodj semmi után. Ne nézz csúnyát, ne mondj illetlent, gondolataid is tiszták legyenek. Tested az Úr Jézusé, a Szentlélek temploma vagy. Nagy tisztelettel vigyázz magadra. Gonzága Szent Alajos annyira őrizte szent tisztaságát, hogy még betegségében sem láthatták a lábát födetlenül. Szent Szaniszló elájult, ha csúnya, illetlen beszédet hallott. Ha rossz gyerekek csúnyákat beszélnek, üzd el őket, ne hallgasd beszédüket és anyádnak mindent mondj el, ha ilyen dolgok érnek.

A keresztény nő mindig vigyázzon magára és

adjon jópéldát a gyermekeknek. Ha lefekteti, táplálja, ölbe veszi, fürdeti, öltözteti őket, mindig nagy figyelemmel és finomsággal tegye, hogy a gyermek érezze, megértse és megszeresse az élet minden megnyilvánulásában a szent tisztaságot. Sajnos, akadnak még édesanyák között is, akik kevés gondot fordítanak erre. Ne lásson a gyermek a felnőtteknél és testvéreinél soha olyant, ami megzavarhatná tiszta gondolkodását. Mily boldog az a gyermek, s mily vigasz a szülőnek, ha gyermekük felnőtt a nélkül, hogy ismerné ezt a veszedelmes bűnt!

Egy szentéletű édesanya sokat beszélt gyermekeinek a szent tisztaság előnyeiről. Túlzottan vigyázott szavaira és cselekedeteire. Már kicsi korukban nevelte őket a szent tisztaságra. Hálóruhájuk jól befödte őket. Kezeiket mellükön keresztbe tette azzal a figyelmeztetéssel, hogy őrangyaluk mellettük áll és vigyáz rájuk. Az illetlen mozdulat — mondotta — sérti az Úr Jézust és a Boldogságos Szűzanyát, akik nagy örömet találnak a tisztaszívű gyermekekben. Imádkozott velük és mellettük maradt, míg elaludtak. Megáldotta és Istennek ajánlotta őket, s csak azután távozott kis ágyuktól. Egymás jelenlétében nem vetkőzöttek még a leánytestvérek sem. Nem ölelgethették egymást, nem karolhattak egymásba, s a legkisebb hibáért szigorúan megbüntette őket.

Ha a gyermek bűnt követne el és anyja rajtakapná a bűnös szokáson, mely sérti a szent tisztaságot, sötét színekkel fesse le előtte a szégyent, melybe került. Istent messze űzi magától és bűnéért a legrettenetesebb büntetést, örök kárhozatot érdemel. Most már nyiltabban beszélhet neki e bűnről és figyelmeztesse, hogy szemeire, gondolataira jobban vigyázzon. A szem a lélek tükre, azon át jön a halál. Ne nézz másokat. Jób, az ószövetség szent embere vigyázott szemeire, hogy elkerülje a bűnös gondolatokat.

A hiba jóvátétele és újabb bukás elkerülése végett vezesse az édesanya gyermekét egy jó gyónatóhoz, akit előre értesített. Ha sem az istenfélelem,

sem az anyai intelmek nem használnának, nem tudnák megállítani a lejtőre jutott gyermeket, mondja meg nyíltan az anya, milyen pusztítást visz végbe ez a bűn a testben és milyen nagy szégyen az. Mindent kíséreljen meg, hogy visszarántsa gyermekét a romlás útjáról.

XIV. A munka szeretetéről

A gyermeknél a tétlenség leküzdésére és szomorú következményeinek elkerülésére leghatásosabb eszköz a munka. A Szentírás számos helyen sürgeti a munkát. Az istenfélelem és istenszeretet után legfontosabb a munka megbecsülése és szeretete. A gyermeket kifárasztja, képességeit kifejleszti, az élet viszontagságaiban megvigasztalja, megóvja a tétlenség veszélyeitől, leszoktatja hibáiról és gyengeségeiről.

Tévednek azok a szülők, akik reggeltől estig fáradván zúgolódnak sorsuk miatt, s gyermekeik előtt is úgy tüntetik fel a munkát, mint csapást és megpróbáltatást, holott sokszor jótétemény. De még inkább tévednek, akik a gyermeket törekszenek megkímélni minden munkától és fáradságtól.

A műveletlen föld tövist és bojtort terem, belseje csúszó-mászók tanyája. A pocsolya megrothad, moly megemésztí a használatlan ruhát. Mindezek gyenge hasonlatok csak a tétlen lélek szerencsétlenségéhez képest. Szent Bernát a tétlenséget a kísértések, a rossz és haszontalan gondolatok csatornájának nevezi. Ez az erények mostohaanyja, a lélek halála, az élő ember sírja, minden bűn okozója.

Ha gazdag vagy és nem dolgozol, annál nagyobb a bűnöd. Ha előre kaptad béreidet, jogod van-e elmulasztani kötelességedet? ... Mit felelsz Istennek, aki számonkéri a rád bízott talentumot?

Mennyi gyermek szaladgál ide-oda. Unatkozik, órákat és napokat tölt henyélve. Még jobb családok gyermekeivel is hányszor találkozunk, amint az utcákon céltalanul bolyonganak. Falun is látni gyermekeket és ifjakat munka nélkül. A kis liba- és tehén-

pásztorok egész nap tétlenül üldögélnek, holott össze lehetne kötni pásztorkodásukat munkával, hogy gondolataik jó irányba terelődjenek.

Majdnem mindenütt félnek az 5—10 éves gyermeket apróbb munkával megbízni. Pedig ezzel megszokják a munkát és az otthonhoz kötik őket. Ez nagy hiba és később érezhető a hátránya. Szegény gyermekek! Gondolataik szabadon csaponghatnak, szívük inkább a rossz felé hajlik. A tétlenségben megszokják a szórakozást és a játékot és szűk lesz a szülői ház. Idősebb pajtásaik megtanítják az eddig nem ismert bűnökre, s ártatlan lelkükben nagyobb erővel lép fel a kísértés. Egész életüket megrontja ez évek bűnalkalma. Szent Ágoston bevallja, hogy szabadidejében vétkezett a legtöbbet.

Keresztény anya soha ne hagyja gyermekét tétlenül. Négyéves korától már varrogathat a kisleány. S hogy kedve legyen hozzá, gyakran megdicsérjük. A kislány is foglalkozzék valamivel: rajzolgatás, lombfűrés, hándsmunka, stb. Segítsenek a gyermekek a söprésnél, portörülgetésnél, apróbb szolgálatokat tenni a főzésnél, játékaikat, könyveiket tartsák rendben. A fő az, hogy számonkérjük a végzett munkát.

Adjunk alkalmat a gyermeknek, hogy maga alkosson, időtöltése, szórakozása hasznos legyen. Rajzoljon, fessen, zenét tanuljon, kertészkedjék, növényt és ásványt gyűjtsön, akváriuma legyen, bélyeggyűjtéssel foglalkozzék, fűrészeljen, faragjon, de mindent céllal. Engedjük játszani, szaladgálni, sportolni, a lányok főzőcskézzenek, babákkal játsszanak, baba-ruhát varrjanak, hogy egyéniségük kialakuljon. Soha ne gondolkozzék a gyermek azon, hogy most mit csináljon. Ártatlanságát legkönnyebben megőrzi, ha tervezhet, kísérletezhet, dolgozhat, meglepetéseket készíthet. Szent Chantalról azt írja történetírója, hogy leányait munkaszeretetre nevelte. Amint a tüt kezükben tudták tartani, oltárterítőt hímeztek és a szegényeknek ruhát varrtak. Soha nem voltak tétlenül. Gyermekei megszokták, hogy mindig foglalkoztak

valamivel, s ezzel igen sok bűnveszélytől megszabadultak.

XV. Lemondás a földi javokról

A rómaiak és előttük már a görögök is megtanították gyermekeiket, hogy csak a dicsőséget értékeljék, a gazdagságot megvessék. Erősen hitték, hogy csak az erény tehet boldoggá.

Miért okosabbak a világ fiai a világosság fiainál? Miért keresik a hiúságot még annak tanítványai is, akinek nem volt fejét hol lehajtsa? Aki prédikációját e szavakkal kezdte: Boldogok, kiknek szíve nem ragaszkodik e föld javaihoz. A pogány példák zavarba hozhatják a keresztény szülőket, akik egyetlen tudományra tanítják csak gyermekeiket: meggazdagodni. Akik azokat nézik boldogoknak, akik minden vágyukat kielégíthetik, s az embereket gazdagságuk szerint ítélik. Legalább ti, keresztény édesanyák, a való értéke szerint tekintsétek a világ javait.

A gazdagoknak nagy előnye, hogy sok jót tehetnek és alamizsnálkodhatnak. Sajnos, gyakran éppen az ellenkezőt kell róluk tapasztalnunk. A gazdagsággal való törődés gyakran elvonja tulajdonosát a komoly gondolatoktól és főképen a vallástól. Korunk gyógyíthatatlan sebe a vallási közöny, törtetés az anyagiak után. A gazdagság nagyobb veszélyt hoz, mint boldogságot. Pedig nem más az, mint por és hamu. Nem a gazdagság adja meg az ember valódi értékét, hanem lelke nemessége és fennkölt gondolkodása.

Az Isten Szíve szerinti édesanyát hite és józan ítélete segíti felülemelkedni a világias felfogáson. Megveti a földieket, s gyermekeit is megtanítja arra, hogy azokat kevésre becsüljék. Idézza az ifjú Salamon példáját, ki utódai számára bölcseséget kért és azt a gazdagságot, melyet az Úr ígért. Főképp Jézus Krisztusét, aki jászolban született és kereszten halt meg. S ha mégis megkívánnák gyermekei a világ javait, értesse meg velük, hogy nekik arról számot

kell majd adniok. A gazdagság nem ér semmit érények nélkül, s éppen a vagyon visz lelki pusztulásba, mert elfelejteti Istent és a keresztyény kötelességeket. Ha pedig szegények, mondja Szent Tóbiással: „Szegeényes életet élünk ugyan, de sok jóval fogunk rendelkezni, ha féljük az Istent.” (Tóbiás 4, 23.) Szoktassa gyermekeit lemondásra, ne ragaszkodjanak semmihez, zúgolódás nélkül adják oda játékaikat, apró kincseiket, sőt bizonyos időre vegye vissza azokat, amikhez különösebben ragaszkodnak. Ha pedig valamely tárgyon összevesznek, vegye el egészen tőlük, figyelmeztesse őket, hogy minő szép a lemondás mások javára. Engedje meg, hogy a szegényeket ők maguk szolgálhassák ki. Adjon kevés zsebpénzt nekik, hogy maguktól is segíthessenek a rászorultakon. De óvjuk őket a fölösleges pazarlástól. Pénzre sohase engedjük játszani, mert szenvedéllé válik, kapzsiságra szoktatja és később anyagi pusztulásba döntheti.

A szülők ne nézzék el könnyelműen a gyermek hibáit, hogy majd kinövi, később elhagyja. A gyermeknek sokat el kell néznünk, de állandóan intsük, javítsuk, neveljük őket. Az állhatatlan, nyugtalan, kapkodó gyermek egész életén át felületes, állhatatlan lesz, ha idejekorán és komolyan nem irányítják a jóra. Az ilyen gyermeknek egyetlen orvossága az érényes élet szeretete és hite. Erre nevelje a szülő.

XVI. A tekintélytisztelet

„Sohase engedd, hogy a gőg jusson uralomra gondolatodban, vagy beszédedben, mert abból származik minden romlás” — mondotta Tóbiás fiának. (Tóbiás 4, 14.) Az Isten Szíve szerinti édesanya gyökerestül kitépi gyermeke szívéből ezt a bűnt.

A kevélység első gyümölcse a tekintély megvetése, amely modern társadalmunk igen nagy veszedelme. A legfőbb tekintély az Egyház és annak feje, a pápa. Sokan, nemcsak hitetlenek, hanem még keresztyények is agítálnak ellene. A trónok ingadoznak,

lázadás szele vonul végig a világon. Panaszzkodnak az öregek, hogy fehér hajukat sem tisztelik már. S hány szülő hullat keserű könnyeket gyermekei tiszteletlen, durva viselkedése miatt. Hol találunk orvosságot ezekre a mély sebekre? Keresztény anya, már anyatejeddal oltsd gyermeked szívébe a tekintélytiszteletet és engedelmisséget.

Frémiot, a bourgogne-i parlament elnöke Szent Chantal édesatyja volt. Három kisgyermekkel maradt özvegyen. Minden reggel és este maga köré gyűjtötte őket, mély meggyőződéssel beszélt nekik az Egyház tekintélyéről, hatalmáról, szeretetéről és megpróbáltatásairól. Leánya, Janka Franciska még igen fiatal volt, de már megértette atyja szavait és örömben vagy sóhajokban tört ki, valahányszor az Egyház diadaláról, vagy fájdalmairól volt szó. Az édesapa elbeszélései oly mélyen és élénken hatottak rá, hogy amikor az Egyház üldözéséről volt szó, könnyekre fakadt.

A gyermekek szeressék és tiszteljék az Egyház papjait és szerzeteseit, és ne engedjük, hogy tréfálkozzanak, vagy csúfolódjanak a ruházatukon, vagy állásukon. Korunkban a hitetlenek szentségtörő gúnynyal, sötét rágalommal igyekeznek meggyűlöltetni és megvettetni a vallást és szolgáit. A buzgó anya gyermekei előtt nem tűr ily beszédet, ellenkezőleg, megtanítja őket a szent dolgok és a szentéletű emberek, főképp Krisztus papjai tiszteletére. A pap a földön Isten helyettese. Olyan hatalmat kapott, amilyent Isten még angyalainak sem adott. S ha mégis akadna pap, aki emberi gyöngeségből megfélekedne magáról és Isten iránti kötelességéről, a jámbor anya ne felejtse el Nagy Konstantin szavait: „Ha Istennek szentelt egyént vétkezni látnék, befedném köpenyemmel és eltakarnám hibáit.”

Szent Pál mondotta: „Nincs hatalom, csak az Istentől. Aki tehát ellene szegül a felsőbbiségnek, szembeszáll az Isten rendelésével.” (Róm. 13, 1. 2.) Ha valaki egyik tekintély ellen lázad, lázadni fog minden tekintély ellen. Tiszteljék a gyermekek az

öregeket. „Ősz fő előtt kelj fel és tiszteld az öreg ember személyét” — olvassuk a Szentírásban. (Mózes III. 19, 32.) Isten megbüntette a csúfolódó gyermekeket, akik Elizeus prófétára kiabáltak: kopasz, kopasz! Medvék jöttek ki az erdőből és széttépték őket.

Szívtettépő az a látvány, hogy sok családban a nagyszülők keserű könnyek közt kénytelenek unokáik tiszteletlen beszédeit hallgatni, melyeket pedig azok szüleiktől tanultak. Megvetik az öreg szülőket, akik szeretetet és tiszteletet érdemelnének. Tudd meg, keresztény szülő, hogy gyermekeid egyszer ugyanúgy fognak neked fizetni, mint ahogyan te fizetsz elagott, tehetetlen szüleidnek. Jaj nektek, akik nem tisztelitek szüleitek fehér haját! Szent Chantal a reggeli ima után édesatyjához vezette gyermekeit, hogy csókkal köszöntsék nagyatyjukat. Maga járt elől jópéldával és így oltotta gyermekeibe a nagyszülő iránti tiszteletet és szeretetet.

XVII. A szülők iránti tisztelet és engedelmesség

A Szentírás szavai szerint nagyon megfoghatkozott az emberek fiai között a szülők iránti tisztelet és szeretet. Tekintélyük mindig kisebb, sőt ingadozó viselkedésükkel ők maguk ássák alá tekintélyüket, sőt lemondanak róla, amint mondani szokták, hogy nagyobb bajoknak vegyék elejét. A szülők Isten helyettesei a földön, sokan ezt nem akarják elfogadni. Lehetetlen megérteni némelyik szülő hanyagságát, megfoghatatlan gyengeségét, ha tekintélye megőrzéséről van szó. De nem is tudja, miként tartson tekintélyt. A 12—14 éves gyermekek már saját akaratuk után mennek, nekik komolyan parancsolni nem lehet. Tehetetlenül mondja egyik-másik szülő: De ő nem akarja!... Hát akkor miért vagytok a földön, édesapák és édesanyák? Okossággal és tekintéllyel, szeretettel párosult szigorúsággal szerezzetek akaratoknak érvényt. Főképp az édesanyák hajlanak gyengeségre. Nem azt mondják, hogy most azután

tedd, amit mondok, hanem: megállj, megmondom apádnak! Hogy beszélhet így egy anya? Nem éppen úgy kapott jogokat és hatalmat Istentől? S ezekről is el kell majd egyszer számolnia az Úr Jézus előtt.

Egy apa hosszabb ideig távol volt családjától. Értésítette feleségét hazaérkezése napjáról. Kisfia megjegyezte: „Akkor még tizennégy napig azt tehetem, amit akarok.” S az oktan anyja örült, hogy mily okos a kisfia. Az anyai hiúság nem vette észre a szomorú leckét, melyet neki a fia adott. Vigyázzunk, az anya meggondolatlanul el ne játssza az apa szülői mivoltát. Az apa nemcsak bíró a családban, apa első-sorban és nevelő, a bírói büntető szerep is közös. Ne játsszuk ki az édesapákat mumusoknak. A másik hiba, ha az anyá aláássa a férj tekintélyét. Bármit mond az apa, parancsol vagy int, az anyá beleszól és védelmébe veszi a gyermeket. S a gyermekek úgy érzik, hogy ártatlanul volt megróvásban részük, sőt az anyá is áldozatnak érzi magát. „A férfi feje az asszony-nak, mint Krisztus az Egyháznak” — mondja Szent Pál apostol. (Efez. 5, 23.) „Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, akárcsak az Úrnak” (Efez. 5, 22.) mindabban, ami nem ellenkezik Isten akaratával. Azok az asszonyok, akikről itt szólunk, elfeledkeznek arról, hogy férjük Isten helyettese, sőt ők adnak példát a családban, miként kell lázadni, pártot ütni, gáncsoskodni s a férj akaratát semmibe sem venni. Ezért békétlenek a családok, ezért van szét-húzás, civakodás. A tekintélytisztelet ellenben nyugalmat és békét teremt.

Az Isten Szíve szerinti édesanya szavával és példájával fenntartja a családban a szülő, az apa és az anyá iránti köteles tiszteletet. Gyermekeinek gyakran elismétli, hogy édesapjuk gondoskodik életükről, fenntartásukról és Isten parancsolja, hogy ők tiszteljék, szeressék s neki engedelmeskedjenek. Aki szüleit nem tiszteli, Isten büntetését vonja magára már itt a földön és majdan az örök életben. A vallásos anyá példát ad gyermekeinek, tiszteli férjét, mint a csa-

lábban Isten helyettesét, neki engedelmeskedik, iránta hódolattal van, s róla a legnagyobb megbecsüléssel beszél. A gyermekek utánozni fogják. Férjét nem kritizálja, nem ítéli el, s hibáit minden erejével takarja. Elrejtí fájdalmaít, csalódásaít, megőrzi a családí békét, hogy gyermekei boldogok legyenek a családí körben. Az anyai méltóság rovására nem bizalmaskodik gyermekeivel. Szelíd, de nem gyenge. Nem engedi meg gyermekeinek, hogy hangulataik vezéreljék. Ha valamít parancsol, követelje is, hogy gyorsan és zúgolódás nélkül tegyék meg. Ha a gyermek nem tanul meg jókor engedelmeskedni, megtanul parancsolni. Sok családban a gyermekek önálló parancsolók, akik szüleikben nem a tekintélyt nézik, hanem kihasználható eszközöket, és akiknek véleménye, szava előttük nem érték.

Jókor kell engedelmességre, szelídségre, türelemre nevelni a gyermeket. Az okos szülő nem tűri az ellenkezést. Szalézi Szent Ferencet gyermekkorában oly engedelmességre szorította édesanyja, hogy csak a szemével intett, s fia máris teljesítette kívánságát. Bármit tett, abbahagyta, ha azt kívánták tőle és soha nem volt akaratos, sőt örömet talált a engedelmességben.

Itt meg kell emlékeznünk a nagyszülők szerepéről. Az ember azt gondolná, hogy a nagyszülők a legjobb nevelők, hiszen gazdag tapasztalatuk van ezen a téren. Ellenkezőleg, éppen az a tapasztalat, hogy ú. n. majomszeretetükkel igen sok gyermeket tettek szerencsétlenné és boldogtalanná. Ha a szülő megintí gyermekét, bizonyára van oka rá, jön a nagyszülő, pártfogásába veszi a drágálatos unokát, egészen kiskorukban karjaira veszi és így becézi: csúnya apuka, rossz anyuka, apuka, sőt odamegy, mintha a szigorú szülőt megbüntetné: dáda anyuka, apuka, aki bántod a jó kis fiúcskát, leánykát. A gyermek nagyot néz, hiszen itt jutalmat kap, amiért ott büntetést. Zsarnokká válik. Később iskolába kerül, elhanyagolja a tanulást, mivel a nagyszülő ott van a

háta mögött. Ha a szülő korholja a gyereket, ő védi: ugyan-ugyan, még nem érti, te sem voltál jobb, stb., gerinctelenné, sőt a szülő és társadalom teherterelvéé lesz az elnevelt gyermek.

Drága, jó nagyszülők, ti csak élveztétek gyermekeitek, unokáitok tiszteletét, háláját és szeretetét, de sohase avatkozzatok bele a családi életükbe, még ha nem is értetek velük egyet. Könnyen éppen az ellenkezőt éritek el, mint amit szándékoztok. Fenti szavainkat a tapasztalat igazolja és irántatok való tiszteletünk és nagyrabecsülésünk sugalmazza azokat.

Mielőtt befejeznők, meg kell jegyezni, hogy a gyermekek szüleiken kívül egyházi és világi előljáróknak is tisztelettel és engedelmességgel tartoznak. A szülő sohase gáncsolja gyermeke előtt előljáróit, sőt tanítsa meg hálára és tiszteletre. Ha gyermekének ad igazat tanítójával szemben, a tanító elveszti tekintélyét, de ugyanakkor a szülői tekintély is csökkent.

XVIII. A jószágrol

A kevélység a tekintély ellen lázad, megkeményíti a szívet, hogy jót ne tegyen és lenézi embertársait. A legnemesebb cselekedet önmagáról elfeledkezni, mindent fölláldozni. De nincs alacsonyabb tulajdonság, mint az önzés.

A keresztény anya gyermekeit jószívűvé neveli, az önzést lerombolja lelkükben azzal, hogy sokat beszél az Úr Jézusról, aki irántunk való szeretetből kiüresítette önmagát, a rabszolga alakját vette fel és meghalt értünk a keresztfán. Serkentse a gyermeket arra, hogy apró szolgálatokat tegyen társainak, segítsen nekik, de legfőképen testvérei iránt legyen gyengéd és jószívű.

Mily szép az a család, ahol mindenkit a szeretet köteléke fűz egybe! De nincs szomorúbb kép, mint ahol a család tagjai örökösen harcra készen állanak egymás ellen. Sohasem volt annyira igaz e mondás, mint napjainkban: „A testvérek ritkán egyeznek.” Ez sokszor az édesanya hibája, mert nem ismételte elég

gyakran a szeretet apostolának szavait: Fiaccáim, szeressétek egymást, ez az Úr parancsa!

A szegények és betegek Jézus Krisztus szenvedő tagjai, tiszteletet és szeretetet érdemelnek. Jó édesanya gyermeke nem nézi le és nem veti meg a szegényt és szenvedőt, hanem könyörületesen bánik vele és támogatja, segíti őt.

Chantal asszony nem rejtette el gyermekei előtt a nyomort és szenvedést, sőt a haldoklást sem. Vele látogatták a szegényeket. Egyik vitte a kenyeret, másik az orvosságot, harmadik a pénzt. Ezzel jutalmazta engedelmességüket és szorgalmukat. Büntetésük pedig — ha valamiben vétettek — az volt, hogy amikor édesanyjuk a szegények kunyhóit látogatta, otthon kellett maradniok. Így gyermekkoruktól megszokták az elhagyatottak, szegények és nyomorultak támogatását, szívük irgalomra és szeretetre hajlott irántuk. Sajnos, napjainkban sok önző gyermek érzéketlen mások szenvedései iránt. A szeretet gyakorlása teszi a gyermek szívét gyengéddé és irgalmassá.

Sienai Szent Katalinról azt olvassuk életrajzában, hogy kicsiny gyermekkorában édesanyja az ölébe vette s úgy oktatta a keresztyén igazságokra. A szeretetről így beszélt neki: „A szegényben az Úr Jézus imádandó személyét kell látnunk.” Jóságáért az volt a jutalma, hogy a szegénynek adhatott. Megható látvány volt, mekkora tisztelettel nyújtotta át a kenyeret vagy a pénzt. Amelyik legjobb volt testvérei közül és feladatait megtanulta, az gondoskodott a szegényekről. Elkísérhette anyját a nyomorgókhoz. Ha valami játékszer kívántak, anyjuk megígérte, de megjegyezte: „Nem adhatnók az árát a szegényeknek?” Mindegyik örömmel lemondott. Szabadidejükben a házuk előtt levő köpadra ültek, s ha szegény jött, kutatva keresték arcán a szobájukban lévő elefántcsont-feszület Krisztusának képmását. Többször meglátogattak egy szentéletű nőt, kinek szívjósága csak tudásánál volt nagyobb. Megnyitotta kastélyát a szegényeknek, Szerafin nevű öreg szolgálója egyedül a

szegények szolgálatára állott. E nemes hölgynek ajánlották fel apró szolgálataikat és érdeklődtek a szivüknek oly drága szegények sorsáról. Gyönyörű emléke a gyermekkornak.

Lamartine — a híres költő — a következőket írta édesanyjáról: „Sokszor láttam anyámat szegény haldoklók ágya mellett ülni vagy térdelni. Kendőjével a halálverejtéket törülgette homlokukról. Rendbehozta és megigazította a haldoklók ágyát, imádkozott értük és mellettük maradt mindaddig, míg csak lelküket ki nem lehelték.” A szeretet legnagyobb műve haldokló mellett ülni s őt a jó halálra előkészíteni.

XIX. A hiú dicsőségvágyról és más hibáról

A tisztelet és érvényesülés hajhászása és keresése óriási hibája korunknak. Az Isten Szíve szerinti édesanya megérteti gyermekeivel a világi dicsőség hívságát, amely annyi lelket hatalmába kerített már. Megszeretteti velük az egyszerű és szerény életet. Elégedjenek meg szüleik helyzetével és ne törekedjenek alattomos és meg nem engedett eszközökkel mások elé és fölé kerülni. Az alázatosság minden erény alapja. Egy szentéletű édesanya legidősebb leánya mondta magáról, hogy igen kevély volt. Anyja ezért megalázó munkát bízott rá, melytől nagyon félt. Lépcsőt separtetett vele, mert ott sokan jártak és látták. Ő azonban kiválasztotta azt az időt, amikor legkevesebben mentek a lépcsőn. Sőt gondosan becsukott minden ajtót, hogy senki ne láthassa. Anyja észrevette ezt a kis ravaszságot s a rendes időben kellett sepernie. Belátta, hogy ezt édesanyja iránta való szeretetből teszi. Megszégyenült önmaga előtt és később sokra értékelte az alázatosságot.

A kevélység bűnei között legerősebben uralkodik a szíveken a hiúság. A hiúság szállja meg a legkorábban a gyermek szívét. Éppen ezért korán tanítsuk meg annak megvetésére. E szavak minden gyermekre vonatkoznak, de különösen azokra, akik telve vannak hiúsággal. A kislányok már úgy születnek, hogy ma-

gukkal hozzák a tetszenivágyást. Beszédük is ezért nyájas és hízelgő. Mindent elkövetnek, hogy szépek és bájosak legyenek. Szeretik a piperéskedést. Hajviseletük, szalagcsokruk, ruhájuk színe mind nagyon fontos előttük. — A jó édesanya értesse meg leánykájával, hogy illedelmes, szerény viselkedése, ügyessége többet ér, mint a külső és feltűnő szépsége. A szépség múló kincs, az évekkel csökken, sőt el is tűnik. A lilium is elhervad, a rózsza szirmai is lehullanak s nem marad más, csak a tövises szára. Akik minden dicsőségüket szépségük ápolásában keresik, könnyen nevetségessé válnak. Szépségük észrevétlenül elhervad, a világ már megúnta őket, de azért még mindig szépek képzelik magukat. Az igazi szépség nem függ a piperétől és külső díszről. Legnagyobb szépség a hiúság eszközeinek megvetése és kerülése. Az igazi szépség nem is tud magáról. Ruházata tisztességes, de sohasem feltűnő.

Kérdezze meg az édesanya leányától, érdemes-e a hiúságért saját és embertársai lelkét veszélybe hozni? Tehát őrizkedjék a divat túlhajtásaitól, meztelenségtől és feltűnési vágytól. Igaz, sokan minden rossz gondolat nélkül hódolnak hiúságuknak, mert a gonosz tetszenivágyás uralkodik lelkükben. Nem méltó az igazi keresztény lélekhez az önistenítés. Ez kiöli a szívből Krisztus szeretetét és elősegíti a teremtmények megvetését. Végeredményben mi a szándékuk azoknak, akik annyira tetszeni vágnak? Felkeltik másokban a szenvedélyeket, halálos mérget készítenek embertársaiknak s vakságukban ártatlannak képzelik magukat.

Az édesanya lelkiismeretbeli kötelessége leánynak házasságát elősegíteni. Sohase engedje gyermekét vallástalan, felületes, nyegle beszédű, könnyelmű ifjakkal összejönni. Jómodorú, vallásos lelkű, komoly gondolkodású férfi való férjnek. A tapasztalat bizonyítja, nem azok a lányok kötnek jó házasságot, akik feltűnően, szinte kihívóan viselkednek és öltözködnek. Bocsánat a kifejezésért, ezekben a férfiak nem a fele-

séget és gyermekeik anyját keresik és látják. Komoly férfi, aki családot akar alapítani, az az érzékenyen messzemenően túl gondolkodik és még, ha ő botlott is, feleségnek és anyának tiszta személyt keres és kíván. Bár lehet, hogy feltűnő viselkedéssel hamarabb férjhez megy, de a házassága a legtöbbször szerencsétlen, boldogtalan lesz. Szent Coletta gyermekkorában azokban a ruhákban járt, melyeket anyja maga készített. De, ha csak kevéssé is feltűnő volt, már nem akarta felvenni. Ha választani engedték, mindig a legegyszerűbbet választotta.

Egy szerzetes előljáróról írják, hogy 5 éves korában apja lefestette s a sikerült festményt mindenki megcsodálta. Egyedül a kisfiú volt elégedetlen. Nem tűrte, hogy mást csodáljanak, mint a jó Istent. Elhatározta titokban, hogy megsemmisíti a képet. Le akarta ütni, de nem érte el. Azért addig nyilazta, míg felismerhetetlenné tette. Később bevallotta, hogy nem tudta elviselni, hogy szépségét dicsérik. Isten anynyira mélyen véste lelkébe a hiúság gyűlöletét.

Ne engedjük, hogy a leányok túlzásba menjenek viselkedésben és öltözködésben. Nevetségessé válik, aki öltözködésben akar látszani, mint ami. De az sem jó, ha társaitól feltűnően különbözik. Elkecserezik és bizalmatlan lesz anyjához. Az okos édesanya találja meg azt a középutat, melyen leányát vezesse. Legyen divatos feltűnés nélkül és csinos hiúság nélkül. Külsőjében, ruházatában a keresztény gondolkodás tükröződjék vissza.

Chantal asszony a szerénységet, egyszerűséget dicsérte gyermekei előtt, mert ezek az igazi szépség kísérői — szokta mondani. Komolyan nevelte őket. Nem a ruha miatt, hanem egyéni értékükért tisztelték az embereket. Az oktan divatot kinevezték, amely a hiú asszonyoknak annyi pénzbe, de még több bűnbe kerül. Chantal asszony jópéldát adott gyermekeinek. Gazdagsága, szépsége megengedhették volna, de sohasem ragadtatta magát túlzásokra.

Némelyik gyermeket okossága és erkölcsi súlya

viszi a hiúság bűnébe. Főképen a gazdag lelki tulajdonságokkal megáldott gyermekekre vigyázzunk, mert ezek vannak leginkább kitéve a kevélység bűnének. Szokatlan megjegyzéseikért dicsérni kezdik, melyet pedig még teljesen ártatlanul és tudatlanul tett a gyermek. De csakhamar rájön, hogy ő valami különleges kis lény és ezután igyekszik mindenbe bele-szólni, még abba is, amihez egyáltalán nem ért. Végül elhiszi, hogy minden, ami benne van, csodálatos és rendkívüli.

Kíváncsi a gyermek eszének művelése és fejlesztése, de vigyázzunk, hogy túlzásba ne vigyük ezt, mert az önteltség nagyobb lesz, mint a nagy hűhóval dicsért tudás.

Ne dicsérjük azt a gyermeket, akiben kevés hibát találunk. Önszeretetük növekedik, erősödik, s a legkisebb ellenkezést sem bírják el. Valami hiba van a nevelésben, ha sem dicsérni, sem megróni valót nem találunk.

Szívleljék meg az édesanyák tanácsainkat és példáinkat. Ne nézzék gyermekeik kiválóságát oktan csodálattal és ártó dicséretekkel. Ne emlegessék előttük, hogy szépek, bájosak, okosak, ügyesek, tehetségesek. Adjanak hálát Istennek, ha azok. De szívleljék meg a Szentírás szavait: „A gögből származik minden romlás.” (Tóbiás 4, 14.)

Szent Gergely mondja, hogy a világ okossága ezer találatekonysággal tudja elrejteni és szavakba burkolni szívük érzelmeit. Ezzel szemben az igazak bölcsesége semmit sem burkol hamisságba, s gondolatait szavakkal kifejezi. Minden szavunkból érezze ki a gyermek, hogy igazat mondunk. Ezáltal szeresse meg az igazmondást s utálja meg a hamisságot. Színleléssel, tettetéssel se vétsünk az igazság ellen. Ne ígérjünk olyan jutalmat vagy büntetést, amelyről a gyermek előre tudja, hogy úgysem kapja meg. Ezzel ravaszságot tanul, melyet nem felejt el. Mindíg az igazság útján vezessük.

Ne utánozzuk azokat, kik örülnek a gyermek

ravaszságának. Ezt a csúnya hibát ne találjuk ügyes-
ségnek, életrevalóságnak és ne is mulassunk rajta,
hanem szigorúan feddjük meg érte a gyermeket. Amit
pedig ravaszsággal akart elérni, vagy megszerezni,
azt határozottan tagadjuk meg tőle. Szégyenítsd meg,
ha hamisságon éred. De vigyázz, hogy a büntetés
használjon, nehogy miatta mindent a hamisság ál-
arcába rejtessen el. Boisy asszony azon igyekezett,
hogy fiában felkeltse az igazság érzetét és szeretetét
s egyúttal a hazugságot és álnokságot megútáltassa
vele. Szalézi Szent Ferenc tudatosan soha nem mon-
dott valótlant. Feleletei nyíltak, egyszerűek, őszinték
voltak. Inkább eltűrte a büntetést, de hazugsággal
nem mentette magát.

XX. Ájtatossági gyakorlatok

A keresztény anya ismeri az igazságokat, me-
lyekre gyermekeit oktatnia kell. Ismeri az erényeket
is, amelyekre rávezeti és gyakoroltatja velük azokat.
Egyéb hasznos dolgok tárgyalására térünk át, ame-
lyeknek ismerete szintén szükséges. Ahhoz, hogy az
életben boldoguljunk, megálljuk a helyünket, az
erények útján járjunk és egykor az örök boldogságot
elnyerhessük, Isten kegyelme szükséges. Isten kegyel-
mét leginkább a szentségekkel, szentelményekkel és
imádsággal szerezhetjük meg.

Ne fárasszuk ki imádsággal a gyermeket, viszont
elhadarni sem engedjük. A vallásos buzgóság meg-
követeli, hogy alázatos, komoly legyen az imádság.
Nem szabad erőszakolni a jóra. Buzdítsd, serkentsd,
irányítsd a jóra, de ne erőszakoskodj! Megútálja azt,
amit nem csinál kedvvel és magától. Győzd meg a
gyermeket, hogy szükséges és hasznos az imádság.
Szeretted meg minden jót, mert közelebb jut általuk
Istenhez. Ne kívánj tőle tökéletességet, képtelen min-
dent a legjobban tenni. Segítsd erőszak nélkül. Sem-
mit el ne hanyagolj, de semmire ne is kényszerítsd.
Nem minden fa hoz egyforma gyümölcsöt, pedig a
kertész egyformán gondolja valamennyit. A gyer-

mekek sem egyformák. Különbözők a hajlamaik, vágyaik, jellemük, nem képesek egyformán gyakorolni az erényeket sem. Igen jó a gyermeknek többféle áhítatgyakorlatot ajánlani, válassza ki azt, amelyik neki a legjobban tetszik. Szívesebben teszi, amit önként vállal.

Ami untat és nem érdekel, az elveszett dolog. Az igen hosszú imádság, a sokféle szándékra mondott ima, a túlságos komolyság megkövetelése kifárasztja a gyermeket s az áhítatgyakorlatokat könnyen megútálja.

A változatosság tetszik a gyermeknek. Változassuk tehát gyakran, amit tőle kívánunk. A gyermek nem gondolkozik, cselekedeteit hangulata irányítja, tehát arra és annyira buzdítsuk, amit és amennyit jókedvvel megtesz.

A kereszt vagy kép előtt, vagy a kápolnában térdenállva mondott imádság a legbuzgóbb. Sokan még az áhítatgyakorlatot is lanyhán végzik. Félnék a komoly és erős benyomásoktól, amelyek a halál, az ítélet és a pokol igazságaiból származnak. Nagyon bosszantja az embert, amikor különben hívő és okos embereket lát, akik csak remegéssel tudnak a halálra gondolni.

Szoktassa meg az édesanya gyermekét, hogy ijedség és borzadás nélkül halljon a halálról, lásson beteget, haldoklót, halottat, gyászlepet, nyitott sírt. Ezek a legjobb és leghatásosabb prédikációk.

XXI. Neveljük a gyermeket imaéletre

Az édesanya megtanította gyermekét a Miatyánkra, Üdvözlégyre, Hiszekegyre, parancsolatokra, bűnbánatra. Erről a kötelességről szükségtelen beszélünk.

Mikor a Szűzanya a „la salette”-i hegyen a két kis pásztornak megjelent, megkérdezte őket: „Imádkoztok-e rendszeren, gyermekeim? Minden reggel és este kell imádkozni.” Gondatlan az a szülő, aki nem térdelteti le reggel és este gyermekeit, hogy imád-

kozzanak. Sok katolikus családnál megvan ez a jó szokás, de gyakran megtörténik, hogy nem kellő figyelemmel és áhítattal imádkoznak, eldarálják, mint mondani szokás, a nélkül, hogy tudnák, mily gyönyörű kötelességet teljesítenek. Pedig kellő összeszedettséggel kell kérnünk Isten kegyelmét. Ezért a gyermekek vagy keveset, vagy semmit sem imádkoznak, mert amit elmondtak, az minden, csak nem imádság. Mert mi az imádság? A lélek fölemelkedése Istenhez. Míg a gyermek esze játékon, szórakozáson jár, nem imádkozik.

Olvasóink tehát törekedjenek a gyermekkel együtt imádkozni, csapongó képzeletét, nyugtalan gondolatait lekötni. Ilyenformán készítsék elő: „Gyermezem, most Istennel fogunk beszélni, az ég Urával, a legfőbb jóval, akit félünk és szeretnünk kell. Tisztelettel jelenünk meg előtte. Tegyük össze kezünket, mert mint a koldusok, rászorulunk jótéteményeire. Süssük le szemünket, hogy ne lássunk mást, ne gondoljunk másra, mint Istenre. Jól imádkozzunk!” Térdeljünk a kereszt elé, vagy a Szent Szűz képe elé és együtt mondjuk a gyermekkel az imát. Vigyázzunk, csintalanság, szórakozottság ne zavarhassa áhítatunkat. Ilymódon lelkünket természetfeletti gondolatok és érzések hatják át, ami szükséges a jó imádsághoz.

A buzgó édesanya nem elégszik meg azzal, ha gyermekei csak reggel és este imádkoznak. Megtanítja őket, hogy állandóan Isten jelenlétében éljenek és napközben is gyakran forduljanak hozzá. Értesse meg velük, hogy a jó Isten nincs messze tőlünk. Nemcsak a mennyországban van, hanem itt van mellettünk, lát minket, örül, ha jók vagyunk és fáj neki, ha rosszak. Szoktassa rá kicsi korától gyermekét, hogy bármit tesz napközben, ezt mondja magában: „Jézuskám, tudom, hogy látsz engem, úgy teszek mindent, mintha én is látnálak.”

Isten közelségének tudata a legfontosabb a gyermek számára. Az ember útja szakadékok szélén halad. Minden, ami körülveszi, a bűn felé hajtja. Az ördög, a világ, a rosszra hajló természet állandó

bűnrevezetők, vesztére törnek. Az élet tengerén könnyen hajótörést szenved, mert nem ismeri a partot, mely megvédi. Szent Ambrus mondta, hogy az ifjúság társa a bukás. Az ördöggel állandó harcot kell vívnia, mert természete ebben a korban állhatatlan. A gyermeknek sem mély és komoly meggyőződése, sem határozott akarata nincs, hogy a harcot állhatatosan bírja.

Az ifjú életében a kísértések hevesebbek, a szenvedélyek élénkebbek. Neki van leginkább szükségére arra, hogy az Úr keze fönntartsa a ráleselkedő kísértések özönében. Egyébként szent hitünk tanítása szerint mindig rászorul Isten segítségére, hogy elkerülhesse a bűnt.

Ha egy 12 éves gyermekkel találkozunk, akinek lelkében érintetlenül megvan a keresztségi ártatlanság, boldogan nézzük a Szentlélek gyönyörű templomát, mely telve van kegyelemmel. Lelkében Jézus Krisztusnak a szeretet aranyával ékesített trónja áll, ahol az Úr örömmel lakozik. Leonidás szent áhítattal és tisztelettel csókolta meg a kis Origenes mellét, aki még az ártatlanság hófehér köntösét hordta. Mily meghatódással hajolunk le egy ártatlan gyermekhez, hogy homlokát csókkal illessük. De egyúttal félelem zavarja meg szívünket. Tiszta galambocska, hogy veti rád majd magát a pokol keselyűje! Szelíd bárány, álnok farkas leselkedik rád, hogy széttépjen. Édesanya! gyermekednek egyetlen menedéke a kegyelmi élet, az imádságos élet, e nélkül nem tud ellenállni a bűnnek. Meneküljön gyakran gyermeked a menygyei Atyához, kérje segítségét minden szükségében. Mint a tömjén füstje, úgy szálljon imájának az illata szünet nélkül az ég felé. „Ha az imádság felszáll, az irgalom leszáll” — mondja Szent Ágoston. Az ima aranykulcs, megnyitja a kegyelem kincstárát és a mennyi fegyvertárat, ahonnan a sátán, a világ és saját rossz természetének legyőzéséhez szükséges fegyvereket kapja.

A következő fejezetekben különböző gyakorlatokat jelölünk meg, amelyek arra segítik az édes-

anyát, hogy gyermekét jobban bevezesse az ima szellemébe.

**XXII. Jámbor gyakorlatok, melyek imádságos életre
nevelik a gyermeket**

Boldog Taigi Mária alacsony sorsban élő alázatos család édesanyja volt. Rómában, szentség hírében halt meg. Reggelenként Jézus és Mária szent nevével keltette gyermekeit. Napjainkban is vannak igazi édesanyák, akik kihasználják az ébredés pillanatát és a gyermek esztét, szívét, szeretetét Istenhez emelik. Így kellene minden keresztény anyának cselekednie. Szép szokás, ahol pl. „Éljen Jézus!”-sal ébresztik fel a gyermekeket. „Mindörökké a mi szívünkben!” — felelik rá a gyermekek és folytatják a következő felajánlást: „Édes Istenem, Te végtelenül tökéletes és szeretetreméltó vagy. Szeretlek tiszta szívemből és irántad való szeretetből neked ajánlom ma minden gondolatomat, szavamat, cselekedetemet. Amen.” A hittudósok és pedagógusok egyaránt tanítják, hogy ez a reggeli felajánlás cselekedeteinket érdemszerzővé teszi, ha a kegyelem állapotában vagyunk. Jó, ha az oltárszekrényben virrasztó szentségi Jézust is köszöntjük: „Dicsértessél Jézusom a legméltóságosabb Oltáriszentségben.” Nagyobb gyermek így folytassa: „Hálát adok Istenem, hogy új napot adtál, hogy bűneimet megbánjam és életemet megjavítsam. Édes Jézusom, a mai napon minden bűcsút meg akarok nyerni, amelyet csak nyerhetek és részesülni szeretnék minden szentmisében, melyet a földkerekségen elmondanak.”

Az Isten Szíve szerinti édesanya kívánja meg, hogy gyermeke fürgén keljen föl, gyorsan, illedelmesen öltözködjék. Azután együtt végzi vele a reggeli imát.

Chantal asszony — miután ájtatosságát elvégezte — télen 6 óra körül, nyáron kicsit korábban, belépett gyermekei szobájába, fölébresztette és fölöltöztette őket. Mikor készen voltak, maga mellé

vette és imádságra oktatta kicsikéit. Ima után a nagyobbak negyedórát elmélkedtek. Mindnyájan hallgattak szentmisét, még a legkisebbek is. Szentünk tudta, mily nagy kegyelem résztvenni a szentáldozáson. Nélküle üres a nap. Ezért fáradhatatlanul oktatta gyermekeit, hogyan hallgassák illően a szentmisét.

Kemény, megszegyenítő lecke ez azoknak az édesanyáknak, akik gyermekeikkel szintén hallgathatnának szentmisét, de arról kényelem, közöny, keményszívűség, lanyhaság miatt elmaradnak.

Mielőtt templomba indulnak, az anya figyelmeztesse gyermekeit, hogyan viselkedjenek és mit imádkozzanak. Ha nem imádkozik a gyermek, akkor unatkozik. Ha pedig unatkozik, az Isten háza ellen-szen vessé válik előtte, pedig ott lehet igazán boldog. Skóciai Szent Margit királynő gyermekeit főképpen arra oktatta, hogy a szentmisén összeszedetten vegyenek részt. Szépen jegyezte meg róluk az egyik templomlátogató hívő: „Akarjátok látni, hogyan imádkoznak az angyalok az égben? Nézzétek meg a királynét és gyermekeit a szentmise alatt.”

A szentmise alatt könyvből és saját szavaival is imádkozzék a gyermek. Ne mondják olvasóink, hogy szerzeteseknek való szigorú szabályokat adunk. Minden ember életszentségre van teremtvé, akár a világban, akár a zárda falai között él. Az Úr Jézus szavai mindenkinek szólnak: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt. 5, 48.) Aki nem törekszik tökéletességre, megfosztja magát az igazi földi boldogságtól. Tévedés, hogy tanácsaink megvalósíthatatlanok a világban élők számára és csak Istennek szentelt személyeknek valók. Szent Chantalt említjük meg csupán, aki előkelő és gazdag nő volt és mégis azt írják róla, hogy fáradhatatlanul nevelte vallásosságra gyermekeit. Legidősebb leánya már igen kicsi korában elmélkedett. Bámulatos elmélyedéssel térdelt a kápolnában édesanyja mellett, csak az ajka mozgott. Anyja mindennap előírta neki, miről gondolkozzék. Talán sokalják ezt egy gyer-

meknél, aki hozzá gazdag, előkelő és majdan társadalmi életet kell élnie. Nem így vélekedett Szalézi Szent Ferenc, akihez pedig a túlzásnak vagy szigorúságnak még a gyanúja sem férhetett. Ő mondotta Szent Chantalnak: „Ha leánya a világ zajában kíván később maradni, százszor inkább nevelje őt jámbor és erényes életre.” A világ viharos tenger, elnyeli azokat, akik gonosz hullámaira merészkednek. De ha a csónak elég súlyt visz, biztosabban evez a vészes szirtek között.

Az elmélkedő imádság a legfontosabb és leghasznosabb ájtatossági gyakorlat. Szent Terézia szerint, aki elmélkedik, nem marad a bűn állapotában. Elhagyja a bűnt. Ha pedig megmarad a bűnben, elhagyja az elmélkedést. A keresztény édesanyák — még a legegyszerűbbek is — követhetik az általunk adott könnyű módszert, mellyel gyermekeiket e szent gyakorlatra taníthatják.

Ha a gyermek nagyobbacska, de még olvasni nem tud, állítsa anyja nagy tisztelettel a feszület, a Szent Szűz, esetleg védőszentjének képe elé, a szerint, amiről elmélkedni akarnak. Néhány pillanatig szemléljék azt. Tegyük fel, hogy az édesanya a Miatyánkról akar elmélkedni. „Gyermekem, — mondja — mindnyájunk közös Atyja a jó Isten, végtelenül jó és szeretetreméltó Atya. Jobban kell szeretnünk még a szüleinknél is, mert tőle kapunk minden jót és mert Ő a legnagyobb Jóság. Mivel Ő a mi közös Atyánk, mindnyájan itt a földön testvérek vagyunk. Szeretetben, békességben kell egymással élnünk. Mondjuk a jó Istennek: Szeretlek tiszta szívemből és irántad való szeretetből szeretem embertársaimat is.”

Miután az első szó fölött elmélkedtek, továbbmennek. „Ki vagy a mennyekben. A mi Atyánk a mennyekben van dicsőségben és boldogságban. Oda hív meg minket, onnan örködik felettünk és ha híven szolgáljuk, lakóhelyet készít számunkra. Atyám, aki a mennyben vagy, vigyázz reám dicsőséged trónjáról s engedd, hogy egykor hozzád jussak.” Így folytassa

az édesanya, minden szóról elmélkedve; addig gyakorolják együtt, míg a gyermek magától tud elmélkedni.

Elmélkedjenek a parancsolatokról is. Használják a parancsolatokról adott tanításunkat. Tárják fel a gyermek előtt, hogy Isten az egyes parancsolatokban mit követel, mit tilt és neki hogyan kell teljesíteni azokat. Fejezzék be ezt az elmélkedést bánattal, erősfogadással és jóföltétellel.

Az elmélkedésnek ez a módja megtanítja a gyermeket a lelkiismeretvizsgálásra, amelyet sohasem szabad elmulasztani. A lelkiismeretvizsgálat viszont segít a jó elmélkedésre.

Ha a gyermek olvasni tud, elmélkedő könyvet adjanak kezébe. Mindennap olvasson el belőle egy-két oldalt s minden mondatnál álljon meg és gondolkozzék rajta és amit olvasott, igyekezzék magára vonatkoztatni.

Ha megszokja a gyermek, hogy állandóan az Isten jelenlétében él, legbiztosabban megmenekszik a bűntől és előhalad az erényben. Szent Tamás szerint, ha gyakran gondolnánk Isten jelenlétére, ritkán vagy soha nem vétkeznénk.

A keresztény édesanya gyakran ismétlje: Isten mindenütt jelen van. Tekintete áthatóbb, mint a nap, s élesebb, mint a kétélű pallos. Ha egyedül vagy és vaksötétség vesz körül, tudd meg és gondoldj arra, hogy az Úr ismeri gondolataidat, legtitkosabb vágyaidat, s ne vétkezz előtte.

S hogy még jobban lelkébe vésődjék Isten jelenlétének tudata, díszítse a lakást feszület, szentképek, szobrok. Nyakában érem legyen s indítsa fel az Isten iránti szeretetet, valahányszor ezekre tekint. Mikor Vianney Szent János a szőlőbe ment dolgozni, magával vitte a Szent Szűz szobrát, közelében felállította és sokszor nézett rá. Tudjon a gyermek fohászákat is, s ezeket gyakran mondja napközben: pl. Szeretlek Istenem. Jézusom irgalom. Szűzanyám, könyörögj érttem. Óraütéskor, harangozáskor is fohászkodjék

a gyermek. Ismételve az anya gyakran, mily édes, mily jó együtt élni a jó Istennel.

Szent Chantal megtanította gyermekeit arra, hogy időnként, főképp óraüteskor emeljék szívüket Istenhez. Evés előtt és evés után pedig hangosan együtt imádkoztak. Így oltotta beléjük az ima szeretetét, mely az erények disze és biztosítója.

XXIII. A Szent Szűz tiszteletéről

Az édesanya tanítsa meg gyermekét az Oltári-szentség, Jézus szentséges Szíve, Szent József, a Szent Órangyal és védőszentje tiszteletére. Nem térhetünk ki egyenként mindegyikre. Itt a mennyi Királynéja, a szeplőtelen Istenanya tiszteletét tárgyaljuk bővebben. Szűzanyánk, kit Isten oly magas méltóságra emelt, segítsd gyermekeidet, akik oltalmazd alá folyamodnak, hogy elérjék életük végcélját — Jézust.

Szűz Mária hathatós közbenjárása nélkül igen keveset érhetünk el. Szent Bernát mondta: „Minden kegyelem Mária révén árad reánk. A mennyei adományok tőle függnék. Akinek és amilyen mértékben akarja adni, úgy részesülnek benne. Ő a kegyelmek kincsesháza, a mennyország kapuja. Szegények és kifosztottak vagyunk, ha nem részesít a rábízott kincsekben és mennyei harmatban.” „Senki sem léphet a mennyei Jeruzsálembe nélküle” — mondja Szent Bonaventúra. Ugyancsak ő mondja még: „Ha a gyermektől elveszik dajkáját, éhenhal. Mária pártfogása nélkül igen nehéz üdvözülni.”

A „Tenger Csillag”-a legyen a gyermek vezetője az élet tengerén. Boldog az a gyermek, aki már a bölcsőben megtanulta szeretni a Szent Szület. Szent Antonin szerint: „Akin nem pihen Mária irgalmas tekintete, elvesz.” De Szent Bernát és a szent egyház-tanítók szerint: „Nem vész el, aki Máriát szereti.”

Szent Efrém állítja, hogy a Mária-tisztelet a mennyország kulcsa és biztos vezető az örök boldogság felé. Mária tisztelőjének a választottak dicső-

ségében lesz része. Mária drága neve elűzi a sötétség fejedelmét és megoltalmaz tőle. Aki eltiporta a pokoli kígyó fejét, annak hatalmas neve villámcsapásként semmisíti meg a kísértőt. Miként a liliom orvosság a kígyó gyilkos mérge ellen, éppúgy hathatós orvosságot nyerünk a kísértések, főképen a tisztátalan bűnök ellen, ha segítségül hívjuk a Szent Szűzet.

Tudd meg, keresztény anya, hogy a Szent Szűz tisztelete óvja meg gyermekedet a kor kísértéseitől és bűneitől, s menti meg a kárhozattól. Legszenségből korában vidd a Szűzanyához, ajánld fel neki, s tanítsd meg arra, hogy őt nagyon szeresse. Ajkain a Szent Szűz neve, szívéen a képe pihenjen. Szűz Mária hatalmáról, irgalmáról korán tudjon a gyermek. Gyermekem, — mondja — úgy-e én vagyok a te édesanyád. De van még egy jó Anyád, a mennyei Édesanya, akinek több hatalma van, mint nekem. Aki igen kegyes és téged nagyon szeret. Ő az Isten Anyja, a Szeplőtelen Fogantatás. A kis Jézust, az Isten Fiát ő táplálta, nevelte. Most a mennyben Jézus trónja mellett, a szentek, angyalok, arkangyaloknál nagyobb dicsőségben van. Istennek legtökéletesebb, legtisztább és legszentebb teremtménye. Édesanyai gonddal örökös fölöttünk, imádkozik és könyörög értünk. Minden kegyelmet megnyerhetsz, amelyet általa kérsz. Tiszteljük, mert nagy méltóságot nyert, s kérjük, mert nagy az ő jósága és hatalma. Ha rossz gondolataid vannak, menekülj Máriához. Ha kísértések lepnek meg, tekints reá, a Tenger Csillagára. Viterbói Szent Crispin alig volt ötéves, amikor édesanyja elvezette egy Mária-oltárhoz. „Nézd, — mondta neki — Ő a te igazi édesanyád. Neki ajánllak e pillanatban. Szeresd nagyon és úgy nézz reá, mint a legjobb pártfogódra.” Soha nem felejtette el a kislíú anyja szavait.

A Szent Szűz tiszteletének gyarapítására a buzgó édesanya adassa fel gyermekének a szent skapulárét, a Karmel-hegyi Szűz vállruháját. Az Údvözlégyet napjában többször is mondja el a gyermek, imádkozza az olvasót, s ha nem is mond el

egyszerre egy egész szentolvasót, legalább tizeden-Mária drága nevét. Liguori Szent Alfonz azt ajánlja, ként végezze el. Minden bajában hívja segítségül hogy naponta látogassunk meg egy Mária-kápolnát, vagy legalább képet, szobrot. A Mária-ünnepeken áldozunk, végezzünk tiszteletére szent kilencedeket. A Szent Szűz tisztelete más üdvös gyakorlatokra buzdítja majd a keresztény édesanyát.

Egy szentéletű édesanya buzgón oltotta gyermekei szívébe a Szent Szűz iránti tiszteletet, bizalmat és szeretetet. Úgy tekintette Máriát, mint gyermekei oltalmazóját, s így szólt: „Azt akarom, hogy anyjuk légy, s légy is anyjuk . . .” „Gyermekeim, — ismételte gyakran — ne felejtsetek, hogy az igazi anyátok, a Boldogságos Szűz Mária a mennyországban van, én Őt csak helyettesítem.” Jelenlétükben hangos szóval kérte a Szűzanya közbenjárását. Napközben gyakran mondotta nekik: „Szaladjatok a templomba, köszöntsetek Szűzanyátokat. Mondjátok meg neki, hogy gyermekei vagytok, de jól mondjátok.” Minden héten néhányszor kis önmegtágadást gyakoroltak Mária tiszteletére.

XXIV. A gyermekek gyónásáról

A Megváltó szenvedésének és halálának drága gyümölcsei a szentségek. Általuk hull lelkünkre a kegyelem harmata. Ha méltóan élünk velük, mennyei erővel telik meg lelkünk, s könnyebben gyakorolhatjuk az erényt. Az Isten Szíve szerinti édesanya gyakran viszi el gyermekeit, hogy az élet forrásaiból merítsenek. A bűnbánat szentségéről és az Oltáriszentségről beszélünk, mert ezekhez járulhat gyakran a gyermek. Amint megérti a gyermek a szentgyónás lényegét, beszéljünk neki róla. Mivel a keresztség után ez a szentség adja vissza a megszentelő kegyelmet, a bűnbánat szentsége az Isten jóságának legnagyobb bizonyítéka. Úgy gondoljon reá a gyermek, mint nagy jótéteményre, s nem mint büntetésre. Nem szívesen fogadja az ember, amit nehéznek, természet-

tével ellenkező dolognak ismert meg. A keresztény anya úgy állítja be a szentgyónást, hogy Isten az ő nagy irgalmában nem azonnal bünteti a bűnöst, hanem megbocsátja azt, amit őszinte bánattal megvallott. Ha vétkezünk, siessünk meggyónni, s a bűnbánat szentsége meggyógyítja megsebzett lelkünket. A gyónás nem keserű orvosság, hanem nagy vigasztalás, ha feltárjuk lelkünket Isten helyettese előtt, aki mindig szeretettel fogad, bármily súlyosan vétkezünk is.

A családaya keltsen nagy bizalmat gyermekei szívében a pap iránt. Ne ijessze a gyermeket azzal, hogy majd kikapsz a tisztelendő úrtól. A gyermek akkor félni fog a szentgyónástól és a papoktól.

Az Anyaszentegyház parancsa szerint húsvét táján halálos bűn terhe alatt kötelező a szentáldozás mindazokra, akik már eszükkel élnek, vagyis a jót és rosszat világosan meg tudják különböztetni (kb. 7 éves kortól kezdve). Természetesen ezzel az Egyház nem azt írja elő, hogy évenként csak egyszer szabad gyónni, áldozni. Sőt körleveleiben a szentségek gyakori vételét sürgeti. De szabad-e a gyermeket hétéves kora előtt a szentgyónáshoz vinni? A magyar püspöki kar határozata értelmében az elemi iskola második osztályában készítik elő és viszik a hitoktatók a gyermekeket az első szentgyónáshoz. Az Isten Szíve szerinti édesanya, aki tanácsaink szerint neveli gyermekét, elviheti korábban is, ha az megérti a nagy szentséget és ha erről a plébános is meggyőződik. Mivel a gyermek hétéves kora előtt is elkövet-het halálos bűnt, a gondos anya mindent megtesz, hogy gyermekét e szentséggel fölvertezze. Nem akkor kell először gyónni, amikor súlyosan vétkezik a gyermek, hanem meg kell azt a szentség kegyelmi erejével előzni. Kétségbeejtő a gyermek lelkiállapota, ha halálos bűnben kell élnie és még nem érte el azt a kort, amikor általában első szentgyónáshoz vezetik a gyermekeket. Vétkezik az a szülő, aki az egyházi hatóság és a megbízott hitoktató ellenére visszatartja gyermekét még a második osztályban is a szentség

vételétől. Figyeljék az édesanyák gyermekeiket, s amikor elkövette az első komolyabb hibát, ébresszék föl lelkiismeretét, hogy szégyelje tettét ön maga előtt. S ekkor beszéljen neki a szentgyónásról. Meglátják, vágyódik a gyermek, hogy megszabaduljon bűnétől. Nagy bűnbánatot s erősfogadást keltsünk szívében és törekedjünk első szentgyónását felejtethetlenné tenni. Lássa a gyermek, hogy a kegyelem forrásában fürdött meg a lelke.

A szentgyónás után a család minden tagja nagy tisztelettel beszéljen e szentségről és az elégtételről, hogy a gyermek megértse és szinte megérezze annak fönségét. Súlyosan vétkezik, aki durva megjegyzéseivel lerombolja a gyermek lelkében a szentség iránti tiszteletet.

Engedjük, sőt buzdítsuk a gyermeket, hogy legalább kéthetenként gyónjon. Ha kiskorában megszerezte és megszokta, később, mikor nehezebb lesz, nem fog idegenkedni tőle. Ne vegyen a szülő példát saját gyermekkoráról, amikor még ritkán gyóntak a gyermekek. A mai gyermek érettebb, a modern világ kísértéseinek jobban ki van téve, többet is tud, messzebbre lát. Sokkal kevesebb könny hullott volna az édesanyák szeméből, ha gyermekeiket korábban és gyakrabban vitték volna a bűnbánat szentségéhez. Az anya is menjen gyermekével a szentgyónáshoz. Ne kényszerítse a gyermeket arra, hogy az általa kiválasztott gyóntatóhoz menjen, főképp ne akarja azt, hogy fia vagy leánya annál a gyóntatónál gyónjon, akihez ő maga is jár, mert könnyen szentségtörést követhetnek el. Sohase tiltsa el gyermekét az olyan gyóntatótól, ki mélyebb lelkiéletre neveli. Ne féljen attól, hogy esetleg megútálja a világot és szerzeteséletre vágyik. Időnként jó a gyermeket idegen gyóntatóhoz vinni.

XXV. A gyermek szentáldozásáról

Az Oltáriszentség a köztünk lakó Isten, Jézus Krisztus szent teste és vére, gyengeségünk támasza, szenvedéseink vigasztalója. Bárcsak igen korán és szent előkészülettel mehetne minden gyermek a szeretet tűzhelyéhez, az élővizek forrásához, az örökélet zálogához.

Lehetőleg korán keltsünk vágyat a gyermekben az első szentáldozás után, hogy meglehetősen hosszú ideig várjon a szent napra, mikor vágyai beteljesülnek. Kell, hogy a gyermek életének ez legyen a legszebb és legboldogabb napja. Jókor figyelmeztesse az édesanya gyermekét, hogy őrizze szívét a bűntől, hogy méltó templomot és oltárt készítsen szíve hajlékában az isteni Üdvözítőnek. Napról-napra készüljön, tisztogassa, készítgesse, díszítgesse szívét apróbb áldozatokkal, erénygyakorlatokkal. Imádkoztassa külön és imádkozzék vele, hogy a jó Isten adjon sok kegyelmet, hogy szentül készülhessen el az Üdvözítő fogadására. Vezesse gyermekét a szentségház elé és magyarázza meg, mekkora szeretettel várja Jézus a nagy napot, hogy az ő kis szívébe jöhessen, tehát neki is vágyakoznia kell az Úr Jézus után.

Az Isten Szíve szerinti édesanya keresse az alkalmat, hogy gyermeke előkészítő lelkigyakorlaton vehessen részt. Érezze a gyermek, hogy mindenki vele készül, mindenki vele boldog, mindenki részt kér az ő boldogságából. A szentáldozás után pedig vigyázni kell, hogy a gyermek megőrizhesse szíve tisztaságát és a jóban kitartson.

Ajánlottuk a gyakori gyónást, de még jobban ajánljuk a gyakori szentáldozást. Az anya örködjék, hogy gyermeke méltóan járuljon Krisztus menyegzős lakomájához, de ne dicsérje őt buzgóságáért és ne jutalmazza. Tegyen úgy, mintha természetesnek találná és nem tulajdonít neki különös rendkívüliséget. Magában pedig adjon hálát Istennek és kérje további kegyelmét, hogy gyermeke mindvégig kitartson a méltó, gyakori szentáldozásban.

Ne gondolja, hogy gyermekének árt a korai felkelés, vagy, hogy később reggelizik. A templom hidegétől se féltse, ha kellőleg felöltöztette. Ügyeljen, hogy a gyermek vigye magával imakönyvét. Ellenőrizze, mit imádkozott szentáldozás előtt és után, s ha ebben valami mulasztást tapasztalna, figyelmeztesse gyermekét, ha már Istennek adja a szívét, ne félig, hanem egészen adja oda.

Ne gondolja az anya, hogy a gyermeknek megszokottá válik a szentáldozás. Ha pedig nem látna elegendő buzgóságot, hisz még felnőtt is hibázhatik, buzdítsa gyermekét nagyobb összeszedettségre.

Társaságban arról beszéltek, hogy egy jól ismert fiatal leányka naponta járul a szentáldozáshoz. A jelenlevő édesanyák közül az egyik, kinek két leánya volt, kijelentette, inkább lássa holtan leányait, mint hogy naponkint szentáldozáshoz járuljanak. Jelen volt egy pap is, aki szigorúan megfeddte az anyát. S mi történt? Egy éven belül mind a két leány meghalt.

Súlyos bünt követ el az az édesanya, aki nagybeteg gyermekéhez nem hív papot. Mint már említettük, a hét éven aluli gyermek is követhet el halálos bünt, s ha nem gyónhatik meg, nem részesülhet az örök boldogságban. Ne mondja az anya, hogy kis angyal, nincs bűne. Hívjon papot beteg gyermekéhez, mert ha lelkiismerete egyszer vádolná, soha az életben nem tud megnyugodni.

I. Fontossága

Hiába ültette el az Isten Szíve szerinti édesanya gyermeke szívében, mint termékeny földben, a hitnek és erénynek magvait. Ha elalszik, jön az ördög, konkolyt vet s elfojtja a jó termést. Szüntelen örködjék gyermeke lelkén. Ha gyermeked van, édesanya, nagy gonddal örködj felette, ne hátrálj meg az áldozatoktól, mondj le az álomról is. Édesanyák! nagy kincs van reátok bízva, gyermeketek ártatlansága. Az ártatlanság a földön az ember legdrágább kincse, a mennyország előíze, minden vigasztalás forrása, s az egyetlen igazi béke a siralomvölgyében. Az ártatlanság a végtelenül szent Isten visszfénye, a teremtmény homlokán jobban ragyog, mint minden emberi dicsőség. Az angyalok gyönyörűségének tárgya. Ha az emberek megsejtenék, tisztelettel borulnának le a tökéletes tisztaság előtt. Aranyszájú Szent János is így kiált fel: „Örizz meg ezt a kincset a legnagyobb gonddal és tégy meg minden lehetőt, hogy el ne lophassa a sátán.” Fájdalom, igen könnyen el lehet veszteni. A virágok egy napig pompáznak. A gyenge szél is elhervasztja az ibolyát és a liliomot. Egy tekintet, egy szó elegendő, hogy halál költözzék a lelkekbe. Gondolj gyermekéveidre, mikor az elkövetett hiba után a lelkiismeretfurdalásnak nem érezted túlságosan tövisét. Emlékezz, mi mért halálos csapást ártatlanságodra és boldogságodra? Egy pajtásod vagy rokonod szava, egy pillantás valamely bűnös cselekedetre, valami semmiség, ami gyanút keltett benned.

De ha az igazán keresztény anya gondos védelme őrzött, megmenekültél a hajótöréstől, — melyben annyi gyermek elveszett s hosszú évekig megőrizted a keresztési ártatlanságot. Aldott legyen az Úr. De

éppen ezért törekedj arra, hogy gyermeked is sokáig boldog legyen ártatlanságában. Ne érezd magad soha biztonságban, mert igen sok és különféle veszély fenyegeti gyermeked ártatlan lelkét. Hiszen oly fiatal és gyenge, nem ismeri még a veszélyeket, lelke igen fogékony a bűn befogadására. Ne várd meg a gonoszt, az ordító oroszlánt, aki nem bírja elviselni, hogy gyermeked ártatlan szívében az Úr trónoljon, körüljár és keresi, hogy elnyelje. Erős ellenség a sátán. Nem ismered álnokságát. Ha sikerült bűnre vinni a lelket, micsoda pokoli erőfeszítéssel igyekszik megtartani magának. Segítségére sietnek gyermeked rossz társai, talán cselédeid, de főkép a gonosz világ.

Gyermekeid veszélybe juthatnak azokon a helyeken, ahová mennek, az olvasmányok révén és sajátmaguk által is. Minden, ami körülveszi őket, veszedelmet rejthet. Ha sikerült sok veszélytől megóvni, magukban hordják a szemek kívánságát, mely a bűnök melegágya.

Ha távolról észreveszem a közelgő vihart, mely kárt okozhat a virágba borult fákban, a gyümölcsért remegek. Drága gyermek, nyíló virág, ki az ártatlanság illatát árasztod, ha zúgni hallok körülötted az emberi szenvedélyek orkánját és látom, hogy a sátán, legnagyobb ellenséged láncából felszabadult, hogy elrabolja ártatlanságodat, rémület tölti el szívemet. Mi lesz veled, ha anyád nem vigyáz rád? Lelked előbb termékeny szöllőző volt, ha édesanyád örködése nem vett fallal körül, elpusztulsz a pokoli támadásban. Leomlik a Szentlélek temploma, kő kövön nem marad. Hajód békén úszott, a kegyelem szele hajtotta és üzte az üdvösség révpartja felé. De ha édesanyád örköző keze elenged, összetörik a sziklákon és elmerül a pokol örvényében.

Anyák! Szerető jó Édesanyák! Ha nem örködtök eléggé, látni fogjátok mulasztástok szomorú következményeit. Mit fogtok az ítélet napján mondani, hogyan számoltok el a rátok bízott kincsekkel, ha azok miattatok pusztulnak el s titeket vádolnak bukásukért? Káinnal kérdezitek talán: „Hát őrzője

„vagyok én?” Igen, — feleli majd az Úr Jézus — rátok bízom ezeket a lelkeket. Ti voltatok a kezesei. Legyetek átkozottak hanyagságtokért. Reszkessetek, akik jól őriztettek vagyonotokat és állataitokat, de gyermekeitek lelkével nem törődtek. Ha vadállat fenyegetné őket, őriznétek testi életét. De alusztok, amikor egyetlen halhatatlan lelke forog veszélyben, s a pokol nyitogatja örvényeit. Hol van a hitetek? Jézus, légy irgalmas e szerencsétlen és vak anyák iránt. Világosítsd meg lelküket világosságoddal. Jobb lett volna nekik, ha sohasem lettek volna anyákká!

Az igazán keresztény nő hüen örködik. Tartozik ezzel Istennek, a gyermekeinek és sajátmagának. Éberségével törekszik a bajt megelőzni. Hányszor halljuk manapság: „Ma már nincsenek gyermekek!” Sajnos. A mai koraérett gyermekek lelke ijesztő gyorsasággal fogadja be a bűnt. Az édesanya kora gyermekségüktől a halálukig örködjék felettük.

Gondoljon Istenről kapott szent hivatására. Amikor rövid időre elfeledkeznek kötelességéről, éppen akkor jön az ördög, hogy gyermekei ártatlanságát elrabolja. Szórakozása, munkája közben is rajta legyen figyelme, mert anyja nélkül nem tud védekezni, ha a sátán heves kísértéssel támadja. Az édesanya minden gyermekéért felel Isten előtt. Mégis főképpen a leányok szorulnak anyjukra. Természettől gyengébbek, könnyebben elbuknak.

Az Isten Szíve szerint élő édesanya szeretettel és jóakarattal vigyáz gyermekeire. Anyai szíve aggodalmában és buzgalmában sohasem veszíti őket szem elől. Figyelme azonban ne legyen kellemetlen, türelmetlen és gáncsoskodó, mert gyermekei bizalmatlanná válnak. S ha minden jóakarata mellett sem tudná gyermekeit a szülői otthonban visszatartani, a távolban is gondja legyen rájuk.

Sokan azt gondolják, hogy az édesanya képtelen ekkora figyelmet gyakorolni sokféle elfoglaltsága közt. Az az édesanya, aki komolyan veszi hivatását, talál rá módot, hogy az élet minden körülményei között is megvédje gyermekeit a bűntől és a bűnre-

vezető alkalmaktól. Ha pedig tényleg nem lenne erre idejük, gondoskodjanak megbízható helyettesről, aki mindenről hűségesen beszámoljon.

A falusi asszonyok se engedjék gyermekeiket idősebb pajtásaikkal elcsatangolni. Talán örülnek, hogy megszabadulnak lármájuktól, pedig ez a gyermek lelkére igen nagy veszedelem lehet! Igen sok veszély és bűn környékezi a gyermeket. Ha azonban megszokja, hogy mindig anyja mellett legyen, aki vele jó, türelmes, megértő, s ha édesanyja okosan elfoglalja idejét, hallgatni fog szavára. Még a határba is vigye magával a földművesasszony gyermekét, s adjon neki valami kis munkát. Ha azonban mégsem vihetné magával, amint már említettük, ő is kérjen fel jólelkű ismerőst, aki távollétében felügyeljen gyermekeire. Ezt a szívésséget az édesanya alkalomadtán esetleg viszonzhatja.

II. Mire vigyázzon az anya?

Először is figyelje, miként teljesíti gyermeke vallásos kötelességeit. Azután őrizze a bűnalkalmaktól. Végül olyan pályára adja és engedje gyermekét, melyen üdvössége biztosítva látszik.

Legyen az édesanyának arra gondja, hogy gyermekei híven teljesítsék Isten és az Anyaszentegyház parancsolatait. Necsak arra ügyeljen, hogy gyermeke ne követhessen el bűnt, hanem óvja őt a bűnalkalmaktól. Az emberi gyarlóság oly erős, főképp a gyermek- és ifjúkorban, hogy ha nem kerül a bűnalkalmat, menthetetlenül bűnbeesik. Aki a veszedelmet szereti, elvész abban. Nem lehet a lángoló paraszt megragadni a nélkül, hogy ne égessen. Nem lehet az égő zsarátnokon járni, hogy ne éreznők a melegét. A vas is megolvad, ha tűzbe dobják.

Ha keresztény nevelésben részesült az ifjú, jókor megtanulta édesanyjától az istenszeretetet és istenfélelmet. Kitart a jóban, ha anyja távol tartja tőle a bűnveszélyeket. Viszont, ha magára hagyjuk, menthetetlenül elpusztul. Azok az édesanyák, akik okosan

szeretik gyermekeiket, megértenek bennünket. Szinte kézenfogva vezeti fiát, vele járja az élet útjait, nehogy eltévedjen csalóka csábítások útvesztőiben, s lelkét elveszítse. Vaksággal megvert anyák is vannak. Az ifjúságot szabadon engedik. Majd elmúlik a veszélyes kor — mondogatják. Hiszen ez a legkényelmesebb álláspont. S a szabadon engedett ifjú ezután egymásután megismeri a bűn különféle fajait. A bűnrevezető hajlam a rossz, az aljas és alacsony felé űzi, társai, olvasmányai, s a helyek, hol megfordul, minden bűnökkel leselkednek reája. Tudjon róla az anya, hol van a fia és leánya, kikkel szórakozik, milyenek azok. Szent Bernát szerint: „a könnyelmű anyák hóhérai gyermekeiknek. Maguk áldozzák fel a sátánnak gyermekeiket”. Kegyetlen anyák, rántsátok le szemetekről a kötelekeket, melyek akadályozzák tiszta látástokat. „A balga fiú búbánata anyjának” — mondja a Szentírás. (Péld. 10, 1.)

Édesanyák! ébredjete közömbösségeitek álmából. És ne haraggal, hanem hálával gondoljatok arra, aki a kötelességeitekre figyelmeztet benneteket. Ne a hitetlen és kereszténytelen gondolkodású anyákról vegyetek példát. Ne gondoljatok saját gyermekkorotokra, amikor talán magatok is szabadon és felügyelet nélkül járhattatok és kelhattatok. Azóta sokat fejlődött a világ és fájdalom nemcsak jó, hanem rossz irányban is. A bűnalkalmak megsokszorozódtak. Ne gondold, hogy gyermekeid elmaradnak, szükséges, hogy emberek között éljenek. Isten gondol rájuk. Isten gondoskodik róluk. Ne mondd, hogy fáradt vagy, nem érdekel gyermeked szórakozása. Az anyai szív sohasem fáradhat el, ha gyermekéről van szó. Vigyázz, mit olvas gyermeked. Olvasd el előbb könyveit, melyeket nem az iskolai könyvtárból hozott. Ha a mozitól nem tudod visszatartani, menj vele. Csak tiszta darabot lásson, s ha mégis volna valami helytelen a filmben. mutasd ki rosszalásodat és jegyezd meg, hogy az ilyen ízléstelenség mutogatása helytelen.

III. A rossz társaságról

A legszentebb nevelés gyümölcseit is veszélyezteti a rossz társaság. Végtelen káros hatással van az ifjú lelkére a romlott társ beszéde és példája. „Mint a kígyóknak hegyes a nyelvük, — mondja a Szentírás — s a vipera mérge van a nyelvük alatt.” (Zs. 139, 4.) „Ne engedjétek magatokat félrevezetni! — int Szent Pál — megrontják a jó erkölcsöket a gonosz beszédek.” (I Kor. 15, 33.)

A romlott barátok példája még veszélyesebb, mint a beszédük. Olyan, mint a hegyes nyíl, amely a szív mélyébe hatol. A romlott ifjú barátai is romlottak lesznek. Szent Jeromos szerint az ifjúság jobban hajlik a rosszra, mint a jóra. A kevélység, a harag és más bűnök hamar felülkerekednek bennük. Az édesanya, aki féltékeny szeretettel vigyáz gyermekei tiszta szívére, tartsa őket távol a rossz barátoktól. Ha egy gyermeked fertőző betegségbe esett, távol tartasz tőle mindenkit, még saját testvéreit is. A romlott barátot is úgy kell tekinteni, mint a fertőző beteget, kitől gyermekedet távol kell tartani. Aki a korommal játszik, piszkos lesz. Aki a bűnnel barátkozik, bűnös lesz. Mint a belpoklost, üzd ki házadból a tisztátalan beszédű, gondolkodású ifjakat, s ne törd, hogy fiad vagy lányod ezekkel érintkezve magába szívja a lélek haláltokozó mérgét. Ne mondd, hogy gyermekedet úgy nevelted, hogy ne ártson neki a bűn és sokkal erősebb, semhogy elbukhassék. „Könnyebb a rosszal rosszá válni, — mondja Nazianzi Szent Gergely — mint őt erényességre tanítani. A betegség hamar jön, de a gyógyulás nehezen.”

Olyan korban élünk, amikor még a kisgyermeket sem hagyhatjuk barátaikkal felügyelet nélkül. Egy vallásos és lelki életet élő orvos ezt írta: „Naponta tapasztalom, hogy sokszor már két-három éves kisgyermeknek csúnya szokásaik vannak, amelyek miatt később könnyen elvesztik az ártatlanságukat, sőt egészségüknek is súlyosan ártanak. Szüleiket figyelmeztet-

tem is. Viszont azok zokon vették jóakarató szavaimat."

Ha egyedül játszanak és beszélgetnek is a gyermekek, az anya távolról is halljon mindent és tudja, mit csinálnak. Felügyelet nélkül sohase maradjanak. Hogy semmi se szennyezhesse be szemüket, fülüket, képzeletüket, követelje meg tőlük, hogy mindenben illedelmesek legyenek. A bűnbeesett Ádám utódaiban, már a gyermekben is megvan az erkölcsi tisztaság elleni bűnökre való hajlam. Hacsak nem öröködik az édesanya, szavaival nem inti szüntelen gyermekét, könnyen elkövet olyan bűnt, amelyre csak szégyennel gondolhat.

Necsak a pajtásokra ügyeljünk; még ha unokatestvérekkel van együtt a gyermek, akkor is gonddal öröködjünk felette. Nem ok nélkül mondjuk mindezeket.

A házasságletről ne beszéljünk gyermekek előtt. Az édesanya tudja, mikor és mennyit kell gyermekeinek erről közölni. Míg egészen kicsinyek, fiú fiúval, leány leánnyal feküdhetik egy ágyban, ha a szülők szegénysége nem engedi meg, hogy minden gyermek külön aludjék. A legideálisabb az lenne, ha a gyerekek külön-külön ágyban aludnának, ez azonban nagyobb családoknál sok nehézségbe ütközik; hacsak lehet, legalább azt tegyük meg, hogy az egymeműeket tegyük közös ágyba.

Szalézi Szent Ferenc ezt írta Szent Chantalnak: „Minden gyermekének külön ágya legyen, s csak ha föltétlenül szükséges, feküdjön felnőttel, de az olyan lelkületű legyen, mint az édesanya maga." A szent anya addig imádkozott csendesen gyermekei ágyacskáival mellet, míg azok mind elaludtak.

Figyелjen az édesanya, hogy a fiúk és lányok ne öltözködjének egymás előtt. Némely szülő azt hiszi, hogy a szülői hajlékban nem történhetik baj, ott védve vannak a gyermekek. Nem is gyanítod, drága édesanya, mennyire nincs igazad.

Szomorú, hogy ennyit és ilymódon kell e tárgyról beszélni, de az igazság, a gyermeki lélek szeretete

kívánja. Ne bízzunk túlságosan a gyermekben s szemünket tartsuk nyitva.

Egy levélrészlet idézünk még, amelyet igen kiváló nevelő írt. Elbeszéli, mit mondott neki egy előkelő úr, kinek gyermekeit nevelte. „Többen voltunk együtt gyermekkoromban. Csupa előkelő család gyermeke. Mindegyiknek külön nevelője volt. Sokszor összejöttünk. Azt hitték rólunk, hogy kis szentek vagyunk. Pedig volt közöttünk egy, aki bennünket erkölcstelen dologra tanított. Gyermekkoromra visszaemlékezve, tizennégyéves koromig mindig volt társaságunkban olyan gyermek, aki rossz hatással volt reánk . . .”

Legyen alkalma a gyermeknek, hogy gyermek lehessen. De gonddal válassza meg az édesanya ezeket a kis pajtásokat. Vallásosan, erényesen nevelt gyermekkel mulasson, játsszék, szórakozzék a gyermek. Egy mástól jobban eltanulhatják az erény szeretetét. „Az ifjúságnak szüksége van erényes társaságra — mondja Szent Ambrus is. Okos lesz, aki okosokkal érintkezik.” Erényesek, kötelességtudók, komolyak legyenek a játszótársak, de szeressék a megengedett vígságot, jókedvet, játékot is. Ha ismerősei között nem találna a keresztény édesanya megfelelő társaságot gyermekei számára, vezesse őket Mária-kongregációba, cserkészcsapatba, katolikus ifjúsági egyesületbe. Úde, tiszta, fehér légkörbe kerülnek. Sok öröm éri a gyermeket és szülőt egyaránt.

Ne erőltessük gyermekünket, hogy olyannal barátkozzék, aki nekünk megfelel, de ő nem szíveli. Nem baj, ha barátja valamivel idősebb, ha vallásos és őszinte és nyílt katolikus életű.

S ha talált is az anya megfelelő barátot, barátnőt, még akkor se bizzék teljesen benne. Kívánja meg gyermekétől, hogy neki beszámoljon az együtt töltött időről, s főképp nyíltan mondja el, ha valami helytelenység történt.

Tartsuk távol leányainkat a világias gondolkodású személyektől, akik gúnyolódnak a valláson és nevetégesnek tartják az istenfélelmet. Elég egy vallástalan

nőt vagy leányt meglátogatni, hogy tőlük beszennyeződjenek . . . Vigyázzunk, hogy az összejöveteleken ne hangozzék el durva beszéd. Elég egyetlen romlott egyén, hogy mindnyájukat romlásba vigye. Az ifjak és hajadonok anyjuk jelenlétében találkozzanak és szórakozzanak.

Nagy Szent Terézia életéből idézünk egy részletet, amelyet ő maga írt: „Megrémülök, ha látom, mily rossz hatással van, főképp az ifjúságra a rossz társaság. Ha nem tapasztaltam volna magamon, nem hinném el . . . Volt egy sokkal idősebb nővérem, kiből nagy erényességet és jóságot láttam ugyan, de én mégsem őt utánoztam, hanem egyik rokonunkat, aki gyakran jött hozzánk. Anyám látva könnyelműségét s a hatást, melyet viselkedése rám gyakorolt, igyekezett házunktól távoltartani őt. Azonban a rokon, minden igyekezete ellenére, mindig talált valamilyen okot, hogy hozzánk jöjjön. Nekem tetszett a társasága és a beszéde sohasem untatott. Ő pedig igyekezett ízlése szerint szórakoztatni. Tizennégyéves mulhattam, amikor benső barátság fejlődött közöttünk. Szomorú változáson mentem át. Sok vonzalom volt bennem az erények iránt. De ez a rokon és barátnője könnyelmű gondolkodásává változtattak. Az istenfélelem eltűnt lelkemből. Már csak az hiányzott, hogy becsületemet elveszítsem!”

Anyák, családanyák, örködjétek gyermekeitek fölött, még ha mellettetek is vannak. Szárnyaitok oltalma alatt is érheti őket veszély.

IV. További veszélyek

A fiúk és leányok összejövetele veszélyes lehet mindkét nemre. Minden okos szülő tudja ezt s igyekszik gyermekét lehetőleg megóvni s távoltartani a veszélyes találkozótól. Sokszor azonban még keresztény anyák sem veszik észre, hogy a kisgyermeknél is támadhatnak káros vonzalmak. Szent Teréz felvilágosítja őket. A szeráfi Szent gyermekéveiről beszélve fájdalommal írja: „Abban a korban voltam, amikor a

lélek még fogékony a jó befogadására és az erények gyakorlására. S mily veszély volt reám, mikor nem ismervén a világ hiúságait, azokat vonzó színekkel állították eléem. Ettől kezdve lelkem megszokta azt, ami később annyi bűnnek volt okozója. Nem adhatok a szülőknek jobb tanácsot, vigyázzanak, kikkel érintkeznek már kicsiny korukban is gyermekeik, mivel könnyebben fogadják be a rosszat, mint a jót. A rendetlen vonzalmat az erénygyakorlás sínyli meg. Ezt saját tapasztalatomból tudom."

Minél inkább serdül ifjúvá a gyermek, annál jobban kell vigyázni reá. Miért nem értik meg ezt az édesanyák? . . . Hányan érdemelnek szemrehányást ezen a téren. Főképp a hosszú téli estéken keresnek az ifjak szórakozást s az oktan édesanya elengedi maga mellől gyermekét.

Ezek az anyák így gondolkoznak: „Hiszen az én lányom jó." Az angyalok is jók voltak és a mennyből a pokol mélységébe estek. Mintha gyermekük képtelen lenne vétkezni s a barátkozás neki nem árthatna. Egy szent egyháztanító véleménye szerint a különböző nemű ifjúság bizalmas beszélgetése a szent tisztaság haldoklásának a kezdete! . . .

Azt is szokták mondani, hogy az ifjak úgyis házasságra lépnek, együtt lehetnek. A szülő mégis legyen mindig velük, mert a szentség fölvétele előtt mindkettő köteles teljesen megőrizni a szent tisztaságot. A két fiatal közt harmadiknak az ördög jelentkezik. A tapasztalat szerint számtalan esetben azért van pokoli élet a házastársak között, mert már előzőleg bűnben éltek.

Taígi Anna Mária római szent asszony, híven teljesítette hitvesi és anyai kötelességeit. Nagyon szegények voltak, neki is kenyérkereset után kellett látnia. Mégis gondoskodott arról, hogy Zsófia leánya jegyesével sohasem lehetett egyedül.

Tisztában vagyunk vele, hogy igen nehéz az édesanya kötelessége. Gyermeke részt kíván venni táncanfolyamon, össztáncon, családi estéken, ahol fiúk és leányok

vegyesen vannak jelen. A tánc igen nagy veszélyt rejt magában. És a mai fiatalságot alig lehet távoltartani tőle. A keresztény anya kénytelen is elvinni gyermekét. Sok gyermek talán szülői engedély nélkül is elmenne. Tehát az édesanya hozzon áldozatot. Vannak helyek és alkalmak, ahol megfelelő műveltségű és nevelésű családok gyermekei, szüleik, vagy megbízható helyetteseik társaságában és felügyelete alatt tisztességesen szórakozhatnak. A keresztény anya csakis ily alkalmakkor vigye el gyermekét. A közömbös, vagy vallástalan gondolkozású társaságokat jó kerülni. A vegyesvallású társaságokat sem ajánlhatjuk. Az ő világuk, hiába, nem a mi világunk.

A gyermekbált is kitalálták már. Mikor kezdik már tisztelni az ártatlan gyermeki lelkeket?

Mikor Szent Ambrus püspök elmondta Keresztelő Szent János fejevételét, akinek a fejét Heródiás leánya a táncáért kapta jutalmul, hozzátette: „Édesanyák, tanítsátok meg a leányaitokat erényre és ne a táncra.”

Legyünk, merjünk őszinték lenni. Hányan lettek már áldozatai, a túlhajtott báli örületnek? A túlfűtött levegő, az egymás közelsége, az észbontó zene, az alkoholnak is sokszor jut szerep. Voltunk már a bálokon szerzett meghűléses betegségek áldozatának temetésén nem is egyszer. A lélek haláláról is számtalan esetben tudunk és a legtöbbször nem is tudunk. Lehet-e szülő, édesanya és édesapa egyaránt, aki felelősségének teljes tudatában nyugodtan engedi táncmultságokra és bálókba gyermekét, akár fiút, akár leányt, az ő személyes és gondos felügyelete nélkül? Hiszen ti gyönyörködni akartok az Isten ajándékában, gyermekeketekben, élvezni akarjátok szeretetét. Számítotok rájuk, mint jövődő támaszotokra. Vigyázzatok, a dér megcsípi a lilomot, a vihar kitépi a tölgyet.

Ha valaki ezeket az aggodalmakat talán túlzásoknak találja, gondoljon a lélek értékére és a veszély komolyságára.

V. A mozi — a színház — a kávéház

A legtekintélyesebb férfiak, mint Bossuet, Fénelon, Racine, Gresset ellenezték a színház látogatását s rámutattak azokra a veszélyekre, melyek ott az ártatlanságot érhetnék. Rousseau maga is kárhoztatta d'Alambert-hez írt levelében. „A szórakozások veszélyesek a keresztény életre — mondotta La Rochefoucauld. — De a legtöbb veszélyt a színház rejti magában. Ez művésziesen természetesnek és finomnak állítja be a szenvedélyeket, megkedvelteti és belopódzik a gyanútlan szívbe.” Mit mondanának ezek a derék nevelők, ha ma föltámadnának és a mai színházat és mozit látnák? Megromlott az emberek ízlése s a szórakozóhelyek bőven szállítják a nekik való mulatságot. Ha fehér darab kerül előadásra, akárhányszor üresek a széksorok, de ha kiírják, hogy csak tizenhat éven felülieknek, szinte megrohmozza a pénztárlt.

Nem tudjuk eléggé óvni az anyákat, hogy tartsák távol gyermekeiket — ameddig csak lehetséges — a mozi és színház látogatásától.

Hogy ezek kultúrtényezők, nem vonjuk kétségbe, sőt magunk is elismerjük és valljuk. Viszont, hogy nagy veszedelem rejlik bennük, mert nem a tiszta, a nemes és jó, szóval az erény szolgálata vezetik céljaikban, hanem önző anyagi érdekek, amelyeknek minden mást alárendelnek. Amíg a hatóságok komolyabban és szigorúbban nem lépnek fel a család, az Egyház, a szemérem, a haza érdekében ellenük, figyelmeztetjük a szülőket azokra a veszedelmekre, amelyek ezen intézmények részéről gyermekeiket, az Egyház és haza jövőendő pilléreit fenyegetik.

Igen nagy veszély a városi ifjúságra a kávéház, falusiakra a korcsma. Nem lehet épülésükre az ott hallott beszéd. Éjtszakázás, időpocsékolás, az ital megkedvelése, a veszélyes játékok megismerése, romlott emberek, nők társasága rejti magába az ezer veszélyt, amely az ifjúságot ott körülveszi. A falu életéről megjegyzi egy igen tekintélyes író: „Falunk leprája a korcs-

ma. Ez minden erkölcsi és vallásos erénynek ostroma. Szomorú látvány vasárnapon, ünnepen, sőt sokszor hétköznap is! . . ." Bűnös az az anya, aki nem tartja vissza minden erejével és tekintélyével gyermekét a kávéháztól és korcsmától, sőt férjét is kényszerítse, hogy legyen segítségére e küzdelemben.

VI. A rossz olvasmányokról

A gonoszlélek leghatalmasabb fegyvere az ifjúság megrontására a rossz olvasmány. Az erkölcstelen és istentelen cselekedetek özöne árad a különböző nyomtatványokon keresztül a városoktól a legkisebb faluig. A hit és erény lerombolására legveszedelmesebb tör a regény, folyóirat, napilap és műdal (sláger). Keresztény nő ne engedjen lakásába erkölcstelen irányú nyomtatványt, de a könyvtárban sem őrizhet olyan könyvet, mely veszélyeztetheti gyermeke ártatlanságát. Mert mikor a legkevésbé gondol rá, akár az alkalmazott, akár maga a gyermek rátalálhat a mérget tartalmazó könyvre, folyóiraatra, képeslapra, ujságra s magába szívhatja romboló tartalmát. XV. Lajos felesége, a szentéletű Leszcinska Mária hercegnő még kíváncsiságból sem nyitott ki erkölcstelen, vagy vallásellenes könyvet. Egyszer udvarhölgyei beszélgetés közben megemlítették előtte egy könyvet, melyet az udvar egyik ismert ura írt, de tele volt tévedésekkel. A királyné az elég erős megjegyzésekből csodálkozva látta, hogy a hölgyek mily jól ismerték a könyvet s mily örömmel tárgyalták tartalmát. „Soha nem vennék kezembe hasonló könyvet” — jegyezte meg nyiltan és egyszersmind megszégyenítette udvarhölgyeit.

Más alkalommal Luynes hercegnőnél a kandallón észrevett egy rossz könyvet, mely az egyik előkelő hölgyé volt. Egyszerűen tűzbe dobta. „Remélem, Asszonyom is úgy gondolkozik, — szólt — mint én, hogy az ilyen műveket tűzbe kell vetni.” Legokosabb, ha minden rossz könyvet elégetünk. Ez az igazi felebaráti szeretet. Ismerőseink figyelmét is hívjuk fel a rossz

könyvekre és folyóiratokra s hacsak súlyos következményekkel nem jár, semmisítsük meg az ilyen sajtó- és irodalmi termékeket.

De nemcsak az erkölcstelen és vallásellenes könyveket kell a gyermektől eltiltani. Azok a legveszedelmesebb könyvek, melyek a legártatlanabb formában írnak a szerelemről. Az úgynevezett „jó regények” is elkápráztatják az olvasót, megrontják a szívét, felkeltik az érzékiséget és a rossz hajlamokat. Szent Terézia szavaival bizonyítunk: „Ritka kiváló édesanyánk volt. De mikor nagyobbak lettünk, észrevettem egy hibáját, mely annyira bántott, hogy erényeit nem tudtam utánozni. Sok regényt olvasott. Ez volt szórakozása fárasztó munkája után. Nekünk is megengedte, hogy elolvassuk, de csupán szórakozásunkra, vagy talán, hogy ezzel nagyobb bűnöket kerülhessünk el. Édesapánk rosszaló tekintettel látta a kezünkben ezeket a regényeket. Később magam is megszoktam. Lassankint kötelességeimet is elmulasztottam, jóföltételeimet elhagytam. Még éjjel is olvastam, vigyázva, hogy atyám észre ne vegye. Teljesen átadtam magam a hiábavaló időöltésnek és mindig újabb könyveket szereztem. A hiúság megnövekedett bennem és vágytam a feltűnőség után. Kezeimet fehérítettem, hajamat túlzóan ápoltam. Szerettem az illatszert. Nem volt tudatosan rossz szándékom, nem akartam Istent megbántani. Hosszú évekig éltem így s nem ismertem fel a bűnnek még árnyékát sem. Most látom, mennyire hibáztam.”

Ha a hiábavaló olvasmányok ilyen nagy léleknek is ártottak, mily rombolást idézhet elő egy gyenge és állhatatlan léleknél. Kell az ifjúságnak a szórakozás, de órákon és napokon át regényeket olvasni, mely a szenvedélyeket szítja, nem más, mint kigyóval játszani, viperát melengetni. A legtöbb olvasmány félrevezeti az olvasót. Mi haszna van a léleknek a sok hazugságból? Egy okos író mondotta: csak könnyelmű és felületes lelkek ragaszkodnak ily könyvekhez, akik álmodozók és ábrándozók. A lélek természetes tápláléka az igaz

történet. Beteg az a lélek, mely költött és kitalált mesékben leli élvezetét.

Még a legjobban nevelt ifjúság is keresi a könnyű, tartalmatlan olvasmányt. Elvesztegeti legértékesebb idejét, legfrissebb erőit és tehetségét elnyomja, komoly tanulmány helyett értéktelen dologgal foglalkozik, pedig a társadalom tőle munkát vár. Egy szentéletű pap mondotta: „Méltatlan a művelt társadalomhoz, hogy érzékeiket, hiúságukat kielégítő dolgokkal foglalkoznak, holott idejüket, tehetségüket, képességeiket a társadalom szolgálatába állítani lenne a kötelességük.”

Sokan azzal védekeznek, hogy csak azért olvasnak el mindent, hogy stílusuk fejlődjék. Önámítás csak. Hiszen, ha egész életükön át olvashatnának, akkor sem tudnák az összes megjelent jó és irodalmi értékű könyvet kiolvasni. Márpedig stílust csak ezekből tanulunk. Azt a kevés időt, mely rendelkezésre áll, végzetesen kár rossz olvasmánnyal eltölteni. A keresztény édesanya — ha nem biztos a könyv tartalmát illetően — kérdezze meg lelkivezetőjét. Gyermekeit tanítsa meg arra, hogy a kezükbe se vegyenek gyanús könyvet s ne vágyódjanak utána. Szerezzen nekik komoly, nevelő, szórakoztató könyvet, mely nemesíti a szívüket és lelküket egyaránt. Életrajzok, népleírások, utazások, vallásos folyóiratok, történelmi, hazafias munkák, szentek élete gazdag ismeretet nyújt. Még ezeket a műveket is olvassa el előbb az édesanya s ne higgye el joha a kevésbbé lelkiismeretes emberek véleményét.

Befejezésül még arra intjük komolyan az édesanyákat, ne engedjenek be lakásukba olyan képeslapot, mely gyermekük lelkét beszennyezheti. Ismerje az anya jól a lapokat, hogy óvni tudja tőle ártatlan gyermekét.

VII. A különböző hivatásokról

A gyermek földi és örök boldogsága függ attól, milyen életpályát választ. Az édesanya keresztény okossággal segítse gyermekét a helyes pályaválasztásban. Ha Isten hívja szolgálatára, tartsa kötelességének ebben

is segítségére lenni. Az angyali Doktor mondotta: „Minden szabad ember választhat magának élethivatást, főképp ha Istent kívánja szolgálni. Mert üdvösebb a lelkek Atyjának engedelmeskedni, mint a testi atyának, amint az Apostol is mondja.”

Liguori Szent Alfonz ugyanezen a véleményen van, sőt még hozzáfűzi: „Súlyosan vétkezik az a szülő, aki bármi módon megakadályozza, hogy gyermeke akár szerzetesi, akár más egyházi pályára lépjen, vagy házasságot kössön. Viszont azok is súlyosan vétkeznek, kik eltérítik gyermeküket a szerzetesi, vagy papi pályától, vagy a házasságtól, még ha különösebb erőszakot nem is alkalmaznak.”

A legnagyobb igazságtalanság és hálátlanság Istenel szemben megakadályozni a gyermeket abban, hogy Isten hívását kövesse.

Aki minket teremtett, rendelkezhetik velünk tetszése szerint. Ha tehát világosan nyilvánítja akaratát, hogy egy gyermek ezt, vagy azt az életutat kövesse, vakmerőség legszentebb jogaival szembeszállani.

Az Úr így szólt Ábrahámhoz: „Vedd egyszülött fiadat, akit szeretsz és áldozd fel nekem.” (Mózes I. 22, 2.) Ábrahám szót fogadott. Mily joggal mer a szülő ellenállni ugyanennek az Istennek, ha gyermekét, akire szüksége nincs, szolgálatára hívja? Vagy, mert nem akad megfelelő kérője a leánynak, hivatás nélkül zárdába kényszeríti. Ezt sem szabad!

Minden törvény elismeri a gyermek jogát, hogy élet-hivatást válasszon. Legnagyobb igazságtalanság ebben a jogában akadályozni. Szerencsétlenné tesszük a gyermeket. Aki nem követheti Istentől nyert hivatását, olyan, mint akinek kifícamodott egyik karja. Az ilyet erőszakkal fosztják meg azoktól a különleges kegyelmektől, melyekkel az Úr őt hivatásában elárasztani szándékozott. Megtörténhetik az is, hogy a gyermek örök üdvösségébe kerül a szülő erőszakossága és önzése.

Az igazi keresztény szülő megérti ezt. Bármily áldozatába kerül, lemond gyermekéről és átadja Isten-

nek. „Fiam, — mondotta Castiglione ögróf elsőszülött fiának, Gonzága Szent Alajosnak, aki a Jézustársaságba akart lépni — oly sebet ejtesz szívemen, mely sokáig fog vérezni. Nagyon szeretlek, meg is érdemled. Családunk minden reménysége benned volt. De, mivel biztosan Isten hívását érzed, nem tartóztatlak. Menj, ahová az Úr hív!”

Egy buzgó édesanya nem akarta, hogy Isten hívása nélkül gyermekei szerzetesek vagy szerzetesnők legyenek. Csak azt óhajtotta, bármily hivatásuk lesz, mindenütt jó keresztények legyenek. Legidősebb leánya elmondotta egyszer édesanyja szavait: „Ha királynő lennék s csak egy gyermekem lenne s ezt az egyet Isten a szerzeteséletre hívná, nem akadályoznám meg, még ha más örökösöm nem lenne is. S ha száz gyermekem lenne és nem tudnám őket ellátni, akkor sem kényszeríteném hivatás nélkül egyiket sem zárdába.”

Igen gyakran megtörténhetik, hogy az ifjút hivatásában világias szellem, gondolat, vagy más meg nem felelő szempont vezeti. Az édesanya jókor értesse meg gyermekével, hogy mily súlyos, nagy és szent dolog a hivatás és mielőtt végleg határozná, sokat beszéljen róla Istennel és lelkiatyjával.

Ha a gyermek túlságosan vonzódik a világias élethez, vagy nincs határozott életcélja, beszéljünk neki a világban levő veszélyekről, a szerzetes munkás, de megelégedett életéről és arról, hogy így biztosabban eléri az örök üdvösséget. Az angyali tudós, Aquinói Szent Tamás mondotta: „Dicséretes és érdemszerző, ha valakit szeretettel és őszinteséggel a szerzetesi életre biztatunk. Mert meg van írva: „Akik az igazságra oktatnak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, mint a csillagok.” (Dániel 12, 3.) Boldog az a gyermek, akit az élet viharos tengeréről az Úr a zárda biztos és békés révpartjára vezet. Az Úr Jézus százannyit és az örök életet ígérte azoknak, akik érette mindent elhagynak és követik Őt. A világ tiszteletet, örömeket, gazdagságot ígér — de a veszélyt is magában rejt, hogy elvesztheti az örök életet. A világ dicsősége semmi

ahhoz, amit a szerzetesélet nyújt a léleknek. Igaz, ez a rejtett élet az emberek előtt értéktelen, de mily értékes az Úr Jézus előtt. Micsoda tiszta örömek hevítik azoknak a lelkét, akik mindent otthagytak Istenért. A béke, amelyet ad, nem a világ békéje. Ez magasan fölötte áll. Isten nekik az atya, anya, jegyes, gazdagság, hírnév s nekik készíti az örök boldogságot. Isten bőségesen kárpótolja áldozatukat.

A keresztény édesanya, aki igazán szereti gyermekét, imádkozzék, adjon a jó Isten gyermekének szerzetesi hivatást. Erről beszéljen is gyermekének. Boldog az a család, melynek egyik tagja a menny Királyának szolgálatában áll.

A keresztény századok folyamán mindig voltak nagylelkű édesanyák, akik legyőzték anyai szívük fájdalmát és legdrágább kincsüket, gyermeküket, reményüket és vigaszukat felajánlották Istennek. És mily kitüntetés arra a családra, amelyet Isten méltónak talál, hogy legalább egyik tagját szolgálatára hívja.

Két előkelő római hölgy, Proba és Julianna megható példáját mondjuk el. Szent Jeromostól tudjuk, hogy Demetrias, Olibrius konzul leánya híres szépség volt, a római társaságok kedvelt tagja, hatalmas vagyon egyetlen örököse. A legelőkelőbb kérések versenyeztek kezéért, de neki nem kellett más jegyes, mint az Úr Jézus. Demetrias könnyek között könyörgött az Úrnak, hogy szülei ne akadályozzák meg leghőbb vágyának elérését. Amint eljött az ideje, hogy nagylelkű elhatározását közölje velük, leborult édesanyja, Julianna és nagyanyja, Proba előtt és úgy kérte őket, engedjék meg neki, hogy egészen Istené lehessen. Proba és Julianna szíve vágya is az volt, hogy Demetrias Jézus Krisztusnak áldozza életét. Így az evangélium igazi szelleme töltötte el lelküket, sietve emelték fel a leányt, aki aggódott, hogy fájdalmat okoz nekik elhatározásával, gyengéden megölelték, csókjaikkal halmozták el és örömkönnyekeket hullattak. „Légy áldott leányunk, — mondották — szüzességed megőrzésével nemes család-

dunkat még nemesebbé teszed." Ez a nap volt életük legboldogabb napja.

Az a nap, melyen a szűz följánlotta magát Istennek, az egész Olaszország örömnapja lett. De különösen Rómának, amelynek falai alól a barbár hordák eltakarodtak s régi fényét kezdte ismét felvenni. Ennek a földi angyalnak áldozata remélni engedte a jobb idők hajnalát. Legnagyobb áldás a nemzetekre és családokra, ha minél több áldozatos lelkű lélek ajánlja magát az Úrnak. Hála Istennek, igen sok édesanya szívében él még Probáéhoz és Juliánáéhoz hasonló nemes érzés.

A Vizitáció egyik szerzetesnője írta a következőket: Szentéletű édesanyának vagyok a leánya. Halálos ágyán a Szűzanya pártfogásába ajánlott. A la salette-i Miasszonyunk temploma márványtáblája bizonyítja, hogy minden gyermekét felajánlotta Istennek. Isten meghallgatta. Mind a négy gyermeke elnyerte Istentől a szerzetesi hivatást. Szent Bernát édesanyja leányát és hét fiát nem a világ számára, hanem szerzetesi életre nevelte. S mind a nyolc gyermeke szerzetes lett.

Igen sok édesanya szíve vágya, hogy gyermeke pap vagy szerzetes legyen. Mennyien óhajtják, hogy leányuk mint az Úr Jézus arája élhessen. Ezeket a nemes gondolatokat nem emberi tekintetek, hanem a mélységesen átélt hit sugallják. Boldog anyák, kik megértik, mily értéktelen és mulandó a világ és annak minden kincse és öröme. Bárcsak minden keresztény anyja és nevelő át lenne hatva ezektől a gondolatoktól és érzelmektől.

Amint végzetes hiba lenne hivatást elnyomni, szigorral, üldözéssel, hízelgéssel megakadályozni, bűn az is, ha azzal akarják a szülők gyermeküket szent szándékától eltéríteni, hogy lelkifurdalás nélkül szidják és alávalóan megrágalmazzák előtte a szerzeteseket.

Liguori Szent Alfonz az egyházatyákkal együtt azt tanítja, hogy „súlyosan vétkezik az a szülő, aki hízelgéssel vagy fenyegetéssel, megtévesztéssel vagy

erőszakkal, kéréssel vagy ígéretéssel vagy bármi más módon gyermekét megakadályozza abban, hogy szerzetbe lépjen." Majd így folytatja: „A világban maradva nagy veszélynek teszik ki magukat, hogy elvesztik lelküket." Igen sokan vannak, akik akkor mentik meg lelküket, ha mindenről lemondanak. Aki ellenáll Isten hívásának és a világban marad, igen nagy veszélynek teszi ki lelkét. Megfosztja magát a kegyelmektől, melyeket az Úr neki szánt, nehezen tud ellenállni a kísértéseknek s talán elbukik és örökre elvesz . . . A történelem tele van szomorú eseményekkel, borzasztó szenvedésekkel, melyek a Szentírás szerint azokat érik, akik Isten hívásának ellenállanak.

Hány szerencsétlen asszony van, aki egy egész életen át olyan férfi oldalán kénytelen élni, akihez szülei hozzákényszerítették, holott ő Istené akart lenni. Haláláig viselnie kell azt a láncot, amelyet szülei erőszakoltak rá.

Aranyszámú Szent Jánossal kiálthatjuk: Ha vad idegenek lettek volna a gyermek szerencsétlenségének okai, akkor is fájna, de legalább érthető lenne. De hogy szüleik taszítsák egy életre boldogtalanságba és lelki nyugtalanságba gyermekeiket, melytől még maguk is remegve félnek, hogyan lehessen ezt megmagyarázni? Hogy mer a szülő, aki már közel jár a halálhoz és az ítélethez, magára ilyen súlyos felelősséget venni? És a tapasztalat szerint éppen azok a szülők féltik gyermekeiket a szerzetesi élettől a legjobban, akik maguk sem találták meg a világban boldogságukat. Vagy talán attól félnek, hogy gyermekük boldogabb lesz, mint ők voltak?

Oktalanság a gyermeket azért visszatartani a zárdától, mert még fiatal, nem ismeri az életet, nem ismeri a világot, nem is tudja, milyen örömei vannak, stb. A szent egyháztanítók azt ajánlják, hogy aki egészen Istennek akarja szentelni életét, minél korábban lépjen szerzetbe. Az Egyház már a tizenhatévesnek megengedi a fogadalmat. Miért akarunk mi okosabbak lenni az Egyháznál? A hivatás nagy kegyelem, de

könnyen el lehet veszíteni is. A gyermek hibái, állhatatlansága s az ifjúság tévelygései még nem bizonyítékai annak, hogy nincs hivatása. Szent Tamás azt tanítja, hogy a bűnbánónak éppúgy, vagy még jobban megfelel a szerzetesi élet, mint az igaznak. Több alkalmat nyújt a bűn jóvátételére és az erény gyakorlására.

Az elmondottakból önként következik még az, hogy helytelenül cselekszenek azok a szülők, akik megtagadják gyermeküktől annak a jogos hozományának a kiadását, amely a szerzetbelépéshez, az illető szerzet szabályai szerint megkívánatik. Hogyha pedig előfordulna az a szomorú eset, hogy a szülők éppen az anyagiakhoz való túlságos ragaszkodás miatt akadályozzák meg gyermeküket a tökéletesebb életre való lépéstől, nagyon szomorú színben tüntetvén fel életüket, szeretettel kell az ilyen szülőket figyelmeztetnünk, nagyon helytelenül cselekszenek és Isten jogos büntetését hívják ki maguk ellen.

Ha valakinek nincs papi vagy szerzetesi életre hivatása vagy körülményei nem engedik, hogy Isten hívását kövesse, még nem következik, hogy számára egyetlen élethivatás a házasság. A szüzesség liliomának — hogy teljes virágába szökkenjen — gyakran szükség van arra, hogy a zárda falai közé mentsük át a világ bűnös szelleméből, mindazáltal vannak lelkek, akiket Isten a családban hagy az angyali erényekkel tündökölni. Egy Isten Szíve szerinti édesanya, aki a világ ítélete fölé tudott emelkedni, írta a következőket: „A házasságon és a szerzetesi életen kívül van egy harmadik állapot, amelyet kevéssé ismernek és becsülnék. Ez azon buzgó lelkű leányok osztályrésze, akik a családban maradvá egész életüket feláldozzák a családtagokért, alázatos szolgálatban, szüzességben és jócselekedetekben telnek napjaik.” Igaz, vannak leányok, akik nem tudnak férjhez menni, de vannak olyanok is, akik nem akarnak. Megengedjük, hogy helyzetük nem rózsás, mégis mennyi jót tesznek. Azok a családok, amelyekben ilyen angyali lelkek maradtak vissza, bizonyíthatják állításom igazságát. Nagy jelentősége

van ennek a hivatásnak a családra és a társadalomra egyaránt. Kevesebb lenne a rossz házasságok száma egyrészről és tökéletesebb, nyugodtabb és megelégedetebb lenne a családok belső élete másrészről. De a szülők, főképp az édesanyák, mindenáron férjhez akarják adni gyermeküket. Úgy állítják be a házasságot, mint az élet egyetlen célját. S már jókor erre irányítják leányuk figyelmét, gondolkozását, hogy meggyőzzék őket, hogy ez az egyetlen szükség. Ez a téves álláspont sok szerencsétlen házasságnak volt már az okozója. Nagy baj ez. „Aki házasságra adja szűz leányát, az is jól teszi; de aki nem adja házasságra, még jobban cselekszik” — mondja az Apostol. (Kor. I 7, 38.) És komoly megfontolást érdemel a trienti zsinat határozata: „Ha valaki azt mondaná, hogy a papi nőtlenség megtartása nem tökéletesebb és boldogabb, mint a házasság, átkozott legyen!”

„Nem becsüljük le a házasságot, — mondta Szent Jeromos — ha a szüzességet dicsérjük. Senkinek se jusson eszébe a jót a bűnnel összehasonlítani!” Ha az Egyházzal állítjuk, hogy a szüzesség tökéletesebb állapot, mint a házasság, ezzel a szüzeségi állapot szentségét ismerjük el. A házasság Istentől rendelt szentség és Jézus Krisztus szentségi méltóságra emelte. Bár ez az állapot nem nyújt különleges eszközöket a tökéletes életre, mégis lehet és kell is benne szentül élni. Aquinói Szent Tamás mondja róla: „Azokat, akik nem választottak szent életpályát, semmi sem akadályozza abban, hogy tökéletesek legyenek. Viszont az sem biztos, hogy akik szent életpályát választottak, tökéletességre is jutnak. Az állítás lényege: a tökéletesség istenszeretet. Ez a szeretet ugyanolyan, vagy még nagyobb lehet a kevésbé tökéletes állapotban, mint a tökéletes hivatásban.”

Minden édesanya ismeri a házaselet nehézségeit és veszélyeit az üdvösség elnyerésére, s megérti, milyen gonddal kell vezetnie erre az útra gyermekét. Anyai örökdedése és felügyelete alatt fejlődjék ki az úgynevezett szerelem. Jó és szükséges, hogy a házasulandók vonzód-

janak egymáshoz. Es kegyetlenség a leányt olyanhoz kényszeríteni, aki ellen ellenszenvet érez. Ha a fiatal-ember házasságra kíván lépni, nem helyes sokáig késleltetni a beleegyezést. Igen vagy nem. Tévednek azok a szülők, akik azt hiszik, hogy csak a gazdag házasság lehet boldog. Az erény és az istenfélelem több boldogságot nyújt, mint a vagyon. Senki se áltassa magát azzal, hogy az istentelen vagy közömbös férfi majd megváltozik szentéletű felesége mellett. A tapasztalat sok szomorú példát mutat. Sok csalódásba és könnybe került már a vallásos leánynak a vagyonos, esetleg magasállású, de vallástalan férje. Az anya kötelessége gyermekét figyelmeztetni a házaset kötelességeire, s azok nagylelkű betöltésére. Jaj annak a szülőnek, aki rossz tanácsokkal látta el gyermekét!

I. Szükségessége

A legnagyobb gondosság mellett is szükség van fegyelmi eszközökre. Ha keresztény kötelesség felebarátainkat hibáikra figyelmeztetni, mennyivel nagyobb kötelessége ez a szülőnek. A Szentírásban olvassuk: „Ne sajnáld a fiútól a fenyítést, nem hal az meg, ha vesszővel sujtod. Te pálcával vered őt és megmented lelkét az alvilágtól.” (Péld. 23, 13—14.) Már bűnös hajlammal születik és ez könnyen felülkerekedik benne. Amint a gaz a mezőt, úgy akarja ellepni ez a lelkét, hogy minden jót elfojtsa benne. E siralomvölgyében minden szenvedésnek, bajnak és keserűségnek a bűn a forrása, melynek rabjává válik az ember, hacsak keresztény neveléssel nem tanították meg szenvedélyei fölött uralkodni. „Aki kíméli a pálcát, gyűlöli a fiát” (Péld. 14, 4.) — mondja a Szentírás. Amelyik gyermeket nem korholtak soha, később szomorúsága lesz anyjának. Aki öregségére békés életet akar és nem koldus kenyérmorzsát, az állandóan figyelmeztesse és fegyelmezze gyermekét. A gerinctelen szülők, akik gyermekeik minden szeszélyét eltűrik, minden vágyukat kielégítik, vakságukban nem látják, mily hálátlansággal, tiszteletlenséggel és durvasággal fizetnek ezért egyesek. Egy bizonyos korban olyan az ember, mint a fa, amely kérges és bütykös és az évek folyamán megkeményedett. Nem tud többé kiegyenesedni, nem tud szokásairól lemondani, mert ezek vele nőttek és öregedtek és szinte behatoltak a csontjaiba. Felismeri hibáját, de már későn. Nyög alatta, de hiába. Az ifjúkorban az ember még képes önmagát javítani és megváltoztatni. Fordítsd a jó felé gyermeked arcát, szívét kiskorától, büntesd jókor, hogy a rosszban meg ne keményedjék

s ne lássad fájdalommal, hogy figyelmeztetésed hiába-
való.

Legyen a szülő fegyelmezésében határozott, körül-
tekintő és igazságos. Bármily nagy szeretet töltse is el
a szülő szívét gyermeke iránt, legyen határozott. A
határozottság hiánya miatt sok kiválóságra hivatott
gyermek vált siralmas lényvé. Az édesanya legyen erős
és ha szíve szeretetével látszólag ellenkeznék is, gyer-
mekét, éppen mert nagyon szereti, büntesse is, ha meg-
érdemli. A szigorúsággal nem vét az anyai szeretet
ellen, sőt ellenkezőleg, éppen akkor gyakorolja a leg-
nagyobb szeretetet. A gyermekek felismerik anyjuk
szándékát s később érettebb korukban örömmel emlé-
keznek meg arról, hogy kiskorukban kaptak. Ellenben
keserűen panaszkodnak azok, akiket nem büntettek,
mert milyen mások lennének, ha kiskorukban szigorúan
nevelték volna őket. „Istenem, — kiált fel Szent Agoston
Vallomásaiban — mennyire sajnálom, hogy ifjúkorom-
ban olyan vak voltam. Eltávolodtam tőled, Uram, követ-
tem bűnös hajlamaimat és atyám nem szidott, hanem
nevetett rajtam. Eltévedtem és ő kegyetlenül nézte
vesztemet, a nélkül, hogy megpróbált volna a lejtőn meg-
állítani. Minden bűn gyökeret vert szívemben és burján-
zott, mint a gaz a gondozatlan kertben s nem volt
szerető kéz, mely kitépte volna a szívemből.”

A bűn szerencsétlen áldozatai nem mind szidják
szüleiket, hogy gyengék voltak hozzájuk gyermekkoruk-
ban. De majd az ítélet napján ők lesznek szüleiknek
a vádlói.

Egy római ifjút halálra ítélték. Kivégzése előtt
atyjával kívánt beszélni. Atyja odasietett s az ifjú úgy
ment eléje, mintha meg akarná ölelni s amikor közel
ért hozzá, megharapta. „Te vagy a hóhérom, — kiál-
totta — gyermekkoromban nem figyelmeztetted hibá-
imra, előkészítettél erre a szörnyű halálra!”

Héli főpap túlságosan gyöngén nevelte fiait. Olykor
megszidta ugyan őket, de sohasem úgy, amint megérde-
melték. Isten haragját vonta fiaira. Mindkettő elesett
a csatában. Amikor meghallá fiai halálát és a válasz-

tott nép vesztett csatáját, leesett székéről és összezúzta a fejét. Ha az Úr egy majdnem százéves, vak és gyöngye aggastyánt — ki különben törvénytisztelő volt — így büntetett, mert nem volt elég szigorú felnőtt fiaihoz, milyen büntetést készít azoknak a gyenge anyáknak, akik szemet húnynak gyermekeik hibáin, akik mindent takargatnak, mentetetnek és megbocsátanak, még a legsúlyosabb bűnöket is. Dédelgetik és simogatják rossz gyermekeiket akkor is, amikor büntetni kellene őket.

Sajnos alig van szülő, aki elismeri gyermeke hibáit, vagy aki komolyan hozzáfogna, hogy felismerje annak rossz hajlamait. Nagyon érdekes, de igaz, hogy igen kevés szülő fogadja el jó szívvvel a tanítók és nevelők figyelmeztetéseit, sőt akárhányszor megbocsáthatatlan és személyes sértésnek veszik, ha az igazságot hallják. Bizony vannak szülők, akiknek ha nem mondanak gyermekeikről csak jót, hát elégedetlenkednek, sőt egyenesen a tanítóban és nevelőben keresik a hibát és teszik felelőssé gyermekeik rossz előmeneteléért.

Az Isten Szíve szerinti édesanya nemcsak kutatja gyermeke hibáit, de minden erejével felveszi ellenük a küzdelmet. Korhol, int és büntet, ha kell, ver. Inkább sírjon a gyermek kiskorában, mint a szülő sirassa gyermekét nagykorában.

Ha kisebb hibák történnek, szelíd legyen a figyelmeztetés. De ha bűnösebb, erősebb szemrehányást tegyen. Ha meg is bocsátja a kisebb hibákat, a tiszteletlenséget nem szabad elengedni. Büntetés után soha ne simogassa és ne vigasztalja. Ne gondolja a gyermek, hogy a büntetéssel igazságtalanság történt vele. Amiért egyszer megszidta a gyermeket, azt a hibát mindíg észre kell vennie. Nem szabad szeszélyből egyszer ugyanazért a bűnért büntetni, máskor simogatni. Ne kövesse azokat, akik nem merik egyik-másik gyermeküket érzékenységük miatt meginteni, annál kevésbé megbüntetni. Ne vegyék észre a szülők a gyermek érzékenységét, mert az kihasználja azt.

A szigorúan nevelt gyermek könnyebben viseli el

az élet megpróbáltatásait és megaláztatásait. Az érzékeny gyermeket büntessék a legmegfelelőbb időben, de semmiesetre se engedjék el az ígért büntetést.

Ha a hiba ismétlődik, mindannyiszor büntessék a gyermeket, mert határozottság nélkül lehetetlen szívből kiirtani a bűn gyökereit. „A favágó — mondja Aranyszájú Szent János — hatalmas tölgyet akar kivágni. Fogja a baltáját, rácsap a törzsre. Az első vágásra nem esik le a fa, a másodiknál, harmadiknál, tizediknél sem. Addig vágja, míg sikerül. Ilyen a gyermek lelke is.”

II. Szelíden javítsuk a gyermeket

Keresztes Szent Pál édesanyja férjével kénytelen volt elhagyni hazáját és egy szomszéd országban éltek igen nagy szegénységben. Tizenhat gyermeke volt s nagy gyengesége miatt állandóan betegeskedett. De a hite erős volt és teljesen alárendelte magát Isten akaratának. Soha nem volt türelmetlen gyermekeivel szemben, sokszor, ha izgatott volt is, uralkodott magán. Elfojtotta haragját és e szép szavakat mondotta ilyenkor: „Kicsinyeim, bár adná az Isten, hogy mindnyájan szentek legyetek.” A kis Pál Ferenc, ki később erényeivel és csodáival tündöklött az Egyház egén, sírt, amikor fésülték. Anyja nem haragudott érte. Ilyenkor régi remetékről beszélt neki. Oly kedvesen és jámborul beszélt, hogy a gyermek abbahagyta sírását. Csodálatos példa és nagy tanulság ez a szülőknek, akik haragos szavak nélkül nem tudják gyermekeik hibáját javítani.

„Van hamis szigorúság is” — mondja Bossuet. Ez a nyersség. Az a szigorúság, amelynek nem a jószág az alapja, hamis! Szülők, ne keserítsétek gyermekeiteket rosszul értelmezett szigorúsággal, hanem javításokat és oktassátok az Úr törvényei szerint. A fiatal fa törzse eltörik, ha durva kezek nyúlnak hozzá.

Feltétlenül szükséges, hogy a gyermekben bizalom legyen nevelője iránt. Ha ez hiányzik, a gyermek zárkózott lesz. Bizalom nélkül lehetetlen gyermeket nevelni.

Az Isten Szíve szerinti édesanya mindenáron megszerzi gyermeke bizalmát. Jóságos szavakkal mondja neki olykor: „Gyermekem, tudod mennyire szeretlek. Látnod, hogy nemcsak egészségedért, hanem lelkedért is nagyon aggódom. Sok hibád van, nemcsak neked, minden embernek. Ezekről le kell szoknod, hogy később ne akadályozzák jövődet, földi és örök boldogságodat. Ha megfeddlek, szeretetből teszem. Sohasem haragszom rád, mert tévedtél, csak az bántana, ha nem javulnál meg. Légy hozzám nyíltszívű. Mondd meg szépen, ha hibáztál, ha valami rosszat érzel, gondolsz, cselekszel. Én segítek neked, hogy még jobb lehess és a rossz hajlamokat kiírtsad szívedből.”

Az ilyen beszéd megnyitja a gyermek szívét, őszinte lesz édesanyjához és feltárja előtte küzdelmeit és nehézségeit. Bizalmas beszélgetéskor mindig csak egy hibát beszéljenek meg, mert ha többet előhoznak, a gyermek elveszti kedvét, mert nem képes egyszerre sok hiba ellen küzdeni. Ha a gyermek ezután hibázott, szeliden, szeretettel szóljunk, de ha igen sokszor visszaesett, szigorúbb hangot használjunk. Soha ne tréfálkozzunk, gúnyolódjunk, durva szavakkal ne sértsük és ne alázzuk meg. Az édesanya sohase ragadtassa el magát annyira, hogy (bocsánat a kifejezésekért!) ostoba, hülye, marha, számár stb. kifejezéseket használjon gyermekével szemben, de ne engedjen meg a család többi tagjának sem hasonló durvaságokat.

A gyermeket ne azonnal büntessük, hanem csak akkor, amikor lehiggadt és az anya is leküzdötte első felindulását. Mert a gyermek észreveszi, hogy az anya rossz kedvében volt s ezért kapott nagyobb szidást. Ezzel a tekintély csorbul és a gyermek nem javul. Az első pillanatokban a gyermek úgysem vallja be teljes igazában hibáját, később ő is jobban átlátja, hol történt a hiba. A büntetésre pedig ne várjon napokig a gyermek, ha már belátta tévedését, kapja meg büntetését, de az sohasem legyen igazságtalan. Az anya ne éljen vissza hatalmával. Csak azért, mert övé a gyermek, nem tehet vele bármit. A testi fenytetés ne legyen kegyetlen. A kezdet-

től fogva okosan nevelt gyermeknek életében egyszer-kétszer lesz csak szüksége testi fenyítésre. Az érzékeny lelkű és vallásosan nevelt gyermek kisebb fenyítésre is megjavul. Ritka a konok gyermek azokban a családokban, ahol az édesanya az Isten Szíve szerint él, gondolkodik és cselekszik. A legtöbb gyermeknél elég büntetés a sarokba állítás, kézre legyintés s igen ritkán a verés. Fejre, hátra, arcra soha nem szabad ütni. Ne rángassa az anya türelmetlenségében a gyermeket, még ha az sokat kérdezne vagy gagyogna vagy véletlenül útban lenne is. A felnőttek sokszor rossznak neveznek egy élénk, egészséges fiúgyermeket, mert ugrál, mozog, nyugtalan. Ez nem rosszság, erre a gyermeknek szüksége van. Akkor rossz a gyermek, ha bútorokra mászkál, fölborít mindent, lesodor és rombol, durva, verekedő, goromba, tiszteletlen. Ezt mindenáron neveljük ki belőle kicsi korától. De mozognia kell. Azért legyen naponta egy-két órát a szabadban, hogy kijátszhassa magát. Türelmetlenséggel, idegeskedéssel nem lehet gyermeket nevelni. Vannak szülők, akik azonnal ráütnék a gyermekre. Sokszor kis hibáért kikap a gyermek s a nagy hibát észrevétlenül hagyják. A büntetés olyan legyen, mint az orvosság. Mértékkel és elővigyázattal szabad használni. Az sem jó, ha a gyermek túlságos sok figyelmeztetést és csak figyelmeztetést kap. Arany-szájú Szent János mondja, hogy a fájdalmat okozó orvosság jobban gyógyít, mint az enyhe. A büntetés a hiba szerint legyen szigorúbb vagy enyhébb, de ne legyen annyira megalázó, hogy a gyermek miatta elkeseredjék. Érezze, hogy azért kap ki, mert túlságosan rászolgált. De lássa azt is, hogy szeretjük és megbocsátunk neki.

Napjainkban félnek a vessző alkalmazásától. IV. Henrik nem sajnálta a vesszőt fiától, XIII. Lajostól. Mikor egyszer fiát megverte, a királyné sírt. „Felséged sír, mert fiát szigorúan büntetem. Később azért fog sírni, mert fia kegyetlen lesz Önhöz . . .” Ez be is teljesedett. IV. Henrik halála után XIII. Lajos nagykorú lett s anyját lakosztályaiban hónapokig fogolyként őriz-

tette, sőt később a palotából is elűzte. Országról-országra bolyongott a szegény anyja, míg végre fia arra kényszerítette, hogy visszatérjen Cologne-ba. Itt nagy bánatban halt meg.

A büntetésről szóló fejezet befejezéséül Szent Gergely szavait idézzük: „A büntetést a szeretet hassa át, de nem a gyenge szeretet. Legyen a büntetés szigorú, de nem kétségbeejtő. Az igazságosság legyen jósággal telve, hogy a gyermek bizalmát el ne veszítse. A szigorúság tanítsa meg a gyermeket engedelmességre, a jóság pedig szeretetre és bizalomra.”

Fontosság

Diocletianus idejében Alexander helytartó kegyetlenül üldözte a keresztényeket. Julitta hároméves kislányával, Kvirikusszal Tarzusz felé sietett. A helytartó megállította az anyát és durván kérdezte: „Hogy hívnak, hol laktok, kik vagytok?” Julitta minden kérdésre azt felelte: „Keresztény vagyok!” Alexander kiragadtatta a kislány anyja karjai közül és Julittát kegyetlenül megostoroztatta. A hároméves gyönyörű kislány anyja felé tárta karjait, lerázta magáról Alexander simogatásait, ki akarta szakítani magát anyja kínzójának kezéből. S mikor meghallotta anyja állhatatos kiáltását, ő maga is folyton kiabálta: „Keresztény vagyok!” Alexander dühében megkapta lábainál és teljes erővel a földhöz vágta. A gyermek koponyája szétrepedt, agyveleje kifolyt. E pillanatban anyja térdrehullott és hangosan mondotta: „Hála neked, Istenem, hogy fiamat befogadtad országodba. Fogadj be engem is, méltatlan szolgálódat, hogy örökre dicsérhesselek!” Alig mondotta ki e szavakat, a hóhér lefejezte. Így halt meg Krisztusért az édesanya és a hároméves fia. Nagy Szent Leo pápa gyönyörű szavai jutnak az eszünkbe: „Többet ér a példa, mint a szó és a tett jobb tanítómester a szónál.”

Az ember ösztönszerűen utánoz. Ha jót lát, ő is jól cselekszik, de ha rosszat lát, a rosszat teszi. Sajnos, inkább hajlik a rossz, mint a jó felé. A jópéldának csodálatos hatása van az emberre, főképen a gyermekkorban. Ha a gyermek mindig jót lát, jót hall, a jó felé hajlik, ez vésődik be először szívébe és elméjébe, könnyen követi . . . Ezért csak jót és nemeset lásson és halljon léte első pillanatától. Láttunk már repkény-nyel befuttatott fát. Ha a fa egyenesen nő, a repkény egyenesen követi. Ha a fa meghajlik, a repkény vele

hajlik. Ha a test szép, árnyéka is tökéletes, ha torz, az árnyéka is az. A gyermek nem saját egyénisége, belátása szerint cselekszik, hanem utánozza környezetét, főképp szüleit és nagyszüleit.

A pogányok megkövetelték, hogy tiszteljék a gyermekeket. Egyik nagy költőjük írja, hogy a gyermek minden tiszteletet megérdemel. Ha más nem, hát a gyermek jelenléte tartson vissza a bűntől. Ne vétkezzenek a gyermek ellen, mert számon kérik lelküket! — Maga az Úr Jézus int a Szentírásban: „Jaj annak, aki megbotráncoztat egyet e kisdedek közül, kik bennem hisznek!” Mindenkit megáldott, de arra, aki megbotráncoztatja a gyermekeket, átkot szórt. Mennyivel súlyosabban nehezedik ez a szülőkre, hogyha rossz példájukkal gyermekeiket megbotráncoztatják és maguk okozzák lelki halálukat. Jaj! háromszor jaj az apának, az anyának, ki Szent Bernát szerint nem szülője, hanem rossz példát adva hóhéra gyermekének. Arany-szájú Szent János azt mondja, hogy „kisebb bűnt követ el a szülő, ha éles törrel szúrja át gyermekét, mintha rossz példával megmérgezi a lelkét. A gyilkos elválasztja a testet a lélektől, de ezek a kegyetlen szülők örök kárhozatba taszítják a testet és a lelket egyaránt”.

Szent Ágostonnal kérjük a szülőket, vigyázzanak és csak jó példát adjanak gyermekeiknek. Szentül éljenek gyermekeik előtt, mert azok szeme rajtuk van és hozzájuk akarnak hasonlítani.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az anya — amint tudatára ébred anyaságának — kerülje a bűnt, éljen szentül, mert a gyermek úgy fog alakulni lelkében is, amilyen élete anyjának volt. Így készüljön a leány a házasság szentségére is. Azzal a gondolattal menjen az oltár elé, hogy szentül élve, szent gyermekeket fog nevelni.

Szent Monika — amint már hallottuk — igen sok könnyet hullatott fiáért és jópéldájával segítette elő fia megtérését.

Dulauro-Dubez magasrangú állami tisztviselő

hatvannégyéves koráig hitetlenségben élt. Anyja emléke térítette Istenhez. Maga mondta el megtérésének történetét.

„Emlékszem, mily szeretettel és gonddal tartotta távol tőlem édesanyám már gyermekkoromban a rosszat. Most látom csak be és most ismerem föl, milyen szent édesanyám volt nekem. Nyolcvannégy évet élt és soha nem szűnt meg jót tenni. Szelíd, szeretetreméltó és mindig szolgálatkész volt. Anyai szíve gyengédségével vett körül, nevelt, ápolt és oktatott és imádkozott értem. Jókedvű volt, mindig tudott mosolyogni. A legnagyobb csapások közt sem veszítette el hitét és bizalmát. Most is látom szegényeitől körülvéve, akikről oly nagy szeretettel gondoskodott. És mily összeszedett és áhítatos volt a templomban. Vallásossága adott erőt a nehéz napokban. Nem tudok könnyek nélkül reá gondolni. — Egy idős, megértő pap segített összekuszált lelkiismeretemet rendbehozni. Könnyek között részesültem öreg koromban újra a húsvéti szent örömben. Béke, nyugalom, boldogság tölti el lelkemet. Édesanyám áldott emléke visszahozott Istenhez.”

A megtért öregúr hetvenéves korában a szentségekkel megerősítve halt meg. Édesanyja még a síron túl is segített gyermekén, élete példája térítette meg a fiát.

Sajnos, az apák közül sokan könnyen megfedkeznek magukról és a gyermekeik előtt káromolják Istent, az Egyházat és becsmérelik szolgáit. „Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké és az alvilágiaké.” (Filipp. 2, 10.) Mily szörnyű, hogy a gyermek a szülői hajlékban tanulja meg a káromkodás csúnya bűnét. Ha az anya semmiképpen sem tudja férjét erről a durva bűnről leszoktatni, igyekezzék a botrányt gyermekei előtt simítani s őket arra tanítsa, hogy soha ne vétkessenek káromkodással.

Ne szóljanak meg a családi szentélyben senkit. Mindenkinek vannak ellenségei, de még ekkor sem szabad elfelejteni az Úr szavait: „Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék.” (Lk. 6, 27.) Ne tanulja meg a gyermek már

kiskorában a gyűlöletet, ellenségeskedést, megszólást és rágalmazást, hanem tanulja meg embertársait megbecsülni, hibáikat elnézni és szeretettel viseltessenek mások gyarlóságai iránt.

Elítélendő a szülőknek az a rossz szokása, hogy mások hibáit és botrányait, sőt néha erkölcsi botlásait is, gyermekeik előtt tárgyalják meg. Azt hiszik, hogy a gyermek játszik, tanul, nem hallja. Nagy tévedés! A gyermek mindent hall, többet megért, mint hinnők s egyetlen szóval halálos sebet ejthetünk rajta.

Sok anya nem tartja meg a parancsokat. Vasárnap nem jár szentmisére, állítólag azért, mert sok a dolga. Anyák! magatokat becsaphatjátok, de az Úr Istent nem! Vannak korai szentmisék, a szentéletű édesanyák is elvégezték kötelességeiket, de a szentmisét nem mulasztották el. Szomorú, hogy akadnak édesanyák, akik maguk tartják vissza gyermekeiket a szentmisehallgatástól! Szentgyónáshoz évekig nem járulnak. Gyermekeik az iskolából még elmennek, de látva a szülő rossz példáját, amint az iskola nem kötelezheti, ők is elmaradnak. Hát lehet Jézus nélkül gyermeket nevelni? — Másik. Miért ad az édesanya pénteken és más bűnt napokon húsételt a gyermeknek? Miért kell az apának föltétlenül húst adni? Olyan kedves a test? Nagyon gyenge az ilyen lélek! Az Isten Szíve szerinti édesanyák aggóató figyelemmel teljesítik a parancsokat. Aki az Egyházra nem hallgat, Istenre sem hallgat!

Magyarországi Szent Erzsébet az ura elé ment, aki országgyűlésen volt. Mivel éppen bűnt nap volt, egy darab száraz fekete kenyér volt tápláléka, azt is csak úgy tudta elfogyasztani, hogy meleg vízbe tartotta. És 16 mérföldet lovagolt ezzel a sovány étellel. Liguori Szent Alfonz kilencvenéves édesanyja élete végéig megtartotta a bűnt és a húseledeltől való megtartóztatást.

Az ősi Karthagóban volt egy bronzszobor, melyet Saturnus tiszteletére emeltek. Allandóan tűz égett benne, hogy átizzott a szobor. A pogány anyák sok-

szor gyermekeiket áldozták fel, beledobták őket a láng-tengerbe. Nem ugyanígy tesz az édesanya is, aki szavával és példájával gyermeke lelkét romlásba viszi?

Az anya minden szava, cselekedete és példája egy prédikáció legyen.

Bármennyire törekedjen az édesanya, hogy gyermeke előtt feddhetetlennek lássék, a gyermek fölfedezi anyja hibáit. Szent Ágoston Vallomásaiban olvassuk, hogy tanítói hibáit azonnal átlátta. A nevelők rendszerint szigorúbbak a gyermekekhez, mint önmagukhoz, ami a gyermekekből kritikát vált ki. De nem baj, ha a gyermek ismeri a szülő hibáját, ha látja azt is, hogy küzd ellene. Így példájából megtanulja azt, hogy neki is küzdenie kell a hibái ellen. És nem veti meg szüleit hibáiért, hanem küzdelmeik láttára tisztelettel lesz irántuk.

Bármily gonddal örködnék a szülő gyermeke lölött, nem tudja megakadályozni, hogy rosszat ne fájsson. Ilyenkor hívja fel az anya a gyermek figyelmét a jó és erényes emberekre és ajánlja, hogy inkább azok példáját kövesse.

I. Fontossága

A nő legszentebb vonása a hit. Ne szónokoljon, ne filozofáljon, ne avatkozzék a politikába, mert legtöbbször lemosolyogják. Ne mutassa magát felvilágosultnak, ne kérkedjék, hogy nem hisz bizonyos dogmákat, mert a legtöbbször nem meggyőződésből, hanem feltűnési vágyból dobálódzik a nagyhangú kijelentésekkel. Egyáltalán bele sem mélyedt a dogmákba, nincs is hozzá kellő felkészültsége és tudása. Ne akarjon ily módon férfias lenni. Hisz ez komoly emberek előtt nem is férfiasság. Nem megbecsülést, hanem lekicsinylést kap, s még a hitetlen férfiak is jobban becsülik a hívő nőt, mint a hitelent. Isten a nőt hívő lélekké teremtette. Imádságos lelkületet adott neki. Szívesebben is imádkozik, mint a férfi és jobban hajlik az imaéletre.

Nem szükséges igazi keresztény édesanyáknak ezt a témát bővebben fejtegetnünk. De nem hallgathatjuk el a legnagyobb kötelességet és leghathatósabb segítséget a gyermeknevelésnél. A Szentírásban számos helyen buzdít Isten az imádságra. „Szüntelen imádkozatok.” (Tessz. I. 5, 17.) „Ébren legyetek és imádkozatok!” (Mk. 13, 33.) A szentek és az egyháztanítók állandóan hangoztatják az imádság szükségességét. Szent Vazul szerint az ima a lélek tápláléka, s amint a test nem tud kenyér nélkül élni, úgy a lélek ima nélkül nem élhet kegyelmi életet. Aranyszájú Szent János mondja, hogy a lélek ima nélkül olyan, mint a szárazra dobott hal. Szent Ágoston szerint pedig: „Az ima a mennyország kulcsa.” Ha tehát nem igyekszünk buzgó imádsággal megnyitni az eget, félő, hogy majd örökre zárva marad előttünk.

Isten segítsége nélkül nem tudunk az üdvösség útján járni. A kisgyermek elesik, ha anyja nem támo-

gatja. A beteg nem tud mozogni ápolója szerető segítségével nélkül. Sem egyetlen jó gondolatunk, sem érdemszerző fohászunk nincs Isten segítségével nélkül. „Nélkülem (kegyelem nélkül) — mondja az Úr — semmit sem tehettek.” (Ján. 15, 5.) „Sem keveset, sem sokat” — mondja Szent Ágoston. Az imádság a kegyelmek levezető csatornája. A csatorna bezárul, nem közvetít mennyei segítséget, ha nem imádkozunk. Lelkileg kiszáradunk s nem üdvözülhetünk.

Hányszor érezzük gyengeségünket. A sátán, a világ és saját rossz hajlaimaink küzdenek ellenünk. Nem tártuk ki Isten felé könyörgő kezünket, nyomorultul elbuktunk, pedig mennyi jófeltételünk volt. Isten azoknak tartja kegyelmeit, akik alázattal és bizalommal kérik. Az imádság erőt ad, hogy életünk viszontagságait zúgolódás nélkül elviselhessük. Egyedül ez vigasztal meg bennünket a siralomvölgyében.

Minden kötelesség, amelyről eddig szó volt, fontos. S annál jobban teljesíti azokat az Isten Szíve szerinti édesanya, minél jobban átérzi fontosságukat. De mi segíti őt súlyos kötelességének felismerésében, hogyan értsen meg nagy hivatását? Imádkozzék! „Ha valaki közületek bölcsesség nélkül szűkölködik, kérje az Istentől” — mondja Szent Jakab apostol. (Jak. 1, 5.)

Mi ad erőt, bátorságot az édesanyának, hogy leküzdjön minden nehézséget és megpróbáltatást, legyőzzön minden akadályt? A hálátlanság ne verje le, az emberi tekintetek ne félemlítsék meg s a világ szelleme fölé tudjon emelkedni? Kitartást, állhatatosságot a kereszt-hordozásban, az állandó önfeláldozásban, az álmatlan éjtszakákon, a gondok özönében mi ad neki? Mi tartja fenn, mi az, ami ellefejteti halálos fáradtságát, gyengeségét, újabb és újabb áldozatokra képessé teszi? Az ima és százszor is az ima!

Isten különös kegyelme nélkül hiábavaló az édesanya minden fáradozása és jószándéka. Nem ér el eredményt, ha Istentől nem kér áldást. A nevelés akkora feladat, hogy állandóan szükséges hozzá az Isten kegyelme. Elvethetjük a jó magot a gyermek szívében, de

nem hoz gyümölcsöt, ha nem öntözi a kegyelem harmata. Miért nem ér el eredményt sok jóindulatú és jóakarató édesanya gyermekei nevelésében? Mert nem kérte eléggé Istent és Isten nem áldotta meg törekvését. Az anya legyen közbenjáró Isten és gyermekei között. Merítsen imája által az isteni irgalomból családja számára. Kérnie kell a kegyelmet, hogy kötelességeit híven teljesíthesse, gyermekei számára ne világi javakat kérjen, hanem istenfélelemért imádkozzék. Kérhet az anya gyermekeinek földi javakat is, Jákob is kérte Istent, hogy kövérítse meg gyermekei földjét, — de ne felejtse soha, hogy első a lélek java. A Miatyánk szerint: Legyen meg Isten akarata.

Szent Monika fiának, Ágostonnak nem kért Istentől aranyat és ezüstöt, hanem egyedül fia lelke üdvösségét. Az istenfélő Jób minden este engesztelő áldozatot mutatott be Istennek elégtételül gyermekei bűneiért. A gyermekeiket igazán szerető édesanyák könnyhullatás között kérik az Urat tékozló, bűnös gyermekükért. Az anya imádsága és könnyei, amelyeket gyermekeiért mond és hullat, felhatolnak az égbe. Teljes jóakarattal mondhatjuk az ilyen anyának: Legyen nyugodt és imádkozzék és sírjon tovább. Lehetetlen, hogy akiért annyi könnyet ontanak, elveszen.

De hogy az imánk meghallgatást nyerjen, szükséges, hogy azt alázatosan, bizalommal és állhatatosan, legfőképen tiszta szívvel végezzük. Igaz, az Úr az Ő nagy irgalmasságában nem zárja el szívét attól sem, akit bűnök terhelnek. De annál inkább kell könyörögnünk, minél inkább téves úton járunk. A halálos bűnnel terhelt szív visszatetszik Istennek, akinek tisztasága a napnál is fényesebb. A bűnös szív a gonoszlélek birtoka, ő uralkodik rajta. A Szentlélek nem lakik a tisztátalan lélekben. Az igaz imája szelíd erőszak a mennyei Atya Szívén. Isten visszahúzódik attól a lélektől, aki a bűn miatt eltávolodott tőle. Imája szinte áthatolhatatlan ködön akar az ég felé szállani. Az Úr nem veti el, de irgalma kevesebb lesz számára.

Édesanyák! Soha ne legyetek halálos bűn állapo-

tában. Ha mégis olyan szerencsétlenek lennétek, hogy súlyos bűnt követettek el, ne maradjatok meg benne. Gyermeket ölelsz a szívedre, karjaid közt tartod, tejdeddel táplálsz, nem maradhatsz lelki halálban. Gyermeket nevelsz, az ég felé irányítod, magad pedig a kárhozát fölé hajolsz s egyik lábaddal már benne is vagy. A reád bízott lelkekre Isten áldását kéred, magadra pedig átkát vonod. Félő, hogy büntetése beteljesedik rajtad és gyermekeiden, ha nem térsz vissza az elhagyott Atyához bűnbánó és töredelmes szívvel.

II. Közös Ima a családokban

A Szent Orsolya-rend megalapítójának, Merici Szent Angelának szülei nagy gonddal nevelték gyermekeiket istenfélelemre. Ezért minden reggel és este közösen imádkoztak, s a szentek életéből lelki olvasmányt olvastak. Ezeken az áhítatgyakorlatokon nemcsak az idősebbek, hanem, hogy korán megszokják, a legkisebb gyermekek is résztvettek. Angela igen sok kegyelmet meritett e szép szokásból.

Semmi sem hat oly erővel a gyermekekre, semmi sem erősíti annyira hitét, mint mikor látja, hogy édes szülei reggel és este alázatosan térdre borulnak és úgy imádkoznak.

Elképzelhetünk-e meghatóbb jelenetet, mint egy szépszájú családot, amely együtt imádkozik, egymásért könyörög, s egymásra Isten kegyelmét kéri. A prófétával kiáltunk fel: Oh milyen jó és milyen édes a testvéreknek együtt lenniök! Az Úr különös áldását küldi reájuk és örök életet készít számukra! Az Úr Jézus megígérte, ha ketten vagy hárman vannak együtt az Ő nevében, megadja nekik, amit kérnek. Mennyivel jobban tetszik neki az együtt imádkozó család, hogyne hallgatná meg kérésüket és imájukat. A hívő édesapa imája, a hivatását igazán teljesítő édesanya könyörgése, ártatlan szívű gyermekeik imájával együtt elfordítják az Úr haragját és megnyerik irgalmát.

A család erkölcsi közösség, egy része a társada-

lomnak. Tagjait benső szálak fűzik egybe s közös atyjuk és tanítójuk Isten. Ez a kis társaság igen rászorul Isten jóságára, kegyelmére és irgalmára.

Már az ószövetségben is maguk köré gyűjtötték a szülők gyermekeiket és közösen mutattak be áldozatot Istennek. Még a pogányok is közös imával imádták a családi szentély pogány istenét. Miért éppen a keresztény család feledkezik meg kötelességéről, amelyről még a pogányok és bálványimádók sem felejtkeztek el? . . .

Az Isten Szíve szerinti édesanya vezesse be családjába a közös imádság szép szokását. Legalább esténként gyűjtse össze a feszület előtt férjét, gyermekeit és alkalmazottait. Ha férje nem volna hajlandó hangosan imádkozni vagy elfoglaltsága nem engedi, tegye maga; vagy egyik gyermeke, aki szépen tudja már végezni az imát. Talán az elfoglaltságok miatt nehezen sikerül, de ha ritkábban tehetik is együtt teljes számban, szép és igen nevelő hatással van a gyermekekre a közös imádság.

Nagyon jó időnkint az Újszövetségi Szentírásból, Szentek életéből, Krisztus követéséből, vagy más hitbuzgalmi könyvből vagy folyóiratból felolvasni. Nyáron talán nehezebb, de télen könnyebb. Ígen szép szokás. A felolvasott részekhez néhány szóbeli megjegyzést is tehetünk. Pl. ha a hitről olvasnak, jegyezze meg az édesanya: Milyen igaz stb. Ha hősies erényről olvasnak: Milyen gyönyörű, törekedjünk a szép példát követni.

Hogy a gyermekek emlékezetét fejlesszük s egyúttal figyelemre szoktassuk őket, kérjük számon tőlük, mit is hallottak és jegyeztek meg. — Egy anyának négy gyermeke volt. Egy este együtt imádkoztak, azután Istenről beszélgettek s többek között ezeket mondotta nekik: „Milyen boldog lennék én, ha legalább egy közöletek szent lenne!” A legkisebb a nyaka köré fonta kicsiny karjait és úgy suttogetta: „Én szent leszek, édesanyám!”

Szavát megtartotta. Szentéletű pápa lett, Celesztini

Szent Péter. Ha minden édesanya így beszélne gyermekeihez, mennyivel több szentje lenne a családoknak.

III. Az elmélkedésről

A föld a legnagyobb kétségbeesésben gyötrődik, — mondja egy prófétai lélek. Azért estünk gyakran bűnbe, mert elfelejtettük az örök igazságokat, melyek szerint élnünk kell. Ha a bűn után lecsillapodtunk, magunkbaszálltunk, el kell ismernünk: Oh, bár előre meggondoltam volna, hogy mennyire megbántom Istent és milyen büntetés vár ezért reám, nem vétkeztem volna! Igazak a Szentírás szavai: „Minden dolgodnál gondolj a végedre, akkor sohasem vétkezel többé!” (Sírák 8, 40.) Ha tehát ezentúl kerülni akarjuk a bukást, használjuk az orvosságot, amelyet Isten maga ajánl s ne felejtkezzünk el soha szent hitünk tanításairól. Ha elhanyagoljuk az elmélkedést, könnyen újra visszaesünk régi állapotunkba.

Szívünk vak, azt szereti, az után vágyik, amit érzékeink jónak, vonzónak ismernek. Ha elmélkedéssel nem vessük lelkünkbe az örök igazságokat, a bűn útlatosságát: a teremtményekhez vonzódik, földi örömöket keres, a bűnnek rabja lesz és elvész. Nagyon fontos tehát, hogy elmélkedjünk, ez ad erőt az érzéki vágyak leküzdésére, a bűn elkerülésére.

Lesznek édesanyák, akik azzal mentegetőznek, hogy ők a világban élnek, nekik annyi a dolguk, hogy nem érnek rá elmélkedni. Igazat adunk nekik, ezeket a fejezeteket inkább azok számára közöljük, akik a tökéletesebb életre törekszenek. Ajánljuk azonban, mert mindenki nagy lelki haszonnal olvashatja.

Ha a világban élünk is, szívünk istenfélelemmel legyen telve s az istenszeretet lángja ne aludjék ki szívünkéből. Mivel táplálkozik a lélek, ha nem gondol Isten igazságosságára és végtelen szeretetére?

Egy nagy szónok mondotta a következőket: „Valóban érthetetlen a világiak okoskodása. Tiltakoznak az elmélkedés ellen, holott nekik van rá legnagyobb

szükségük. Az élet zajában, küzdelmeiben, gondjaiban jót tesz egy kis csend, egy kis visszavonulás. Nem érnek rá, sok a dolguk. S ezért felejtik oly könnyen Istent és a törvényeit. Nem szabad annyira elmerülni a világias gondokba, törtetésbe, hogy Isten szava, tanítása ne érvényesüljön életükben, ne fojtja el azokat a mulandók keresése, mint a jó földbe vetett magot elfojtják a tövisek. Necsak a testükre legyen gondjuk, hanem a halhatatlan lelkükre is."

Aki teheti tehát, igen üdvös dolgot cselekszik, ha a nap huszonnégyszáz órájából néhány percet Istennek és lelkének szentel. Valljuk meg, sok hiábavalóságra találunk időt, szórakozásra, látogatásra, felesleges beszélgetésre, semmittevésre, lustálkodásra. Az elmélkedés nem idővesztegetés, kötelességeink hívebb teljesítésére, életünk javítására és szabályozására belőle merítünk erőt. Lelkünk nyugodtabb és megfontoltabb lesz, kedélyvilágunk vidámabb és életünk keresztjeit könnyebben hordjuk.

"Lássa el jól a házát, — írta egy hölgynek Szent Jeromos — de közben ne felejtkezze el Istenről. A napi munka zsiarában is találhat pár pillanatot, hogy egy csendes sarokba visszavonuljon, mint a vihar elől menekülő vándor. A csendben elrendezheti szétszórt gondolatait, háborgó lelke megnyugszik, a kifáradt szív megpihen az Isten szerető Szívén. A magányban rövid lelki olvasmány, néhány fohász, az örökkévalóságról való gondolatok üdvösen ellensúlyozzák lelke kuszált állapotát. Higgye el, nem akarom családját megrövidíteni értük való gondoskodásában. Céлом ellenkezőleg az, hogy az elmélkedés által még jobban teljesíthesse édesanyai kötelességeit."

A századok folyamán a szentéletű keresztény anyáknak az elmélkedés volt életük központja, s ezért tudták erényeik illatát árasztani családjukra és a világra. Genuai Szent Katalin 27 éves korában ment férjhez, naponta órákon át szobája kövezetén térdelva elmélkedett. Szent Chantal nemcsak maga elmélkedett, hanem a gyermekeit is megtanította rá.

De hogyan elmélkedjünk? — kérdezhetik sokan. A következő fejezetben erre is kitérünk. Igen könnyen belejöhethünk az elmélkedés művészetébe.

Uram! engedd, hogy minden keresztény anya megértse és felfogja az ima és elmélkedés szépségét, hasznát és gyönyörűségét.

IV. Az elmélkedés módja

Az elmélkedés három részből áll: Az előkészületből, a tulajdonképeni elmélkedésből és az elhatározásból.

1. Kétféle előkészület van. Távolabbi és közelebbi előkészület. A távolabbi előkészület abban áll, hogy uralkodjunk szemünk, képzeletünk kíváncsiságán és törekedjünk távortartani magunkat a szándékos szórakozástól. A lélek a halálos bűn állapotában úgy érzi, mintha súly nehezednék reá, mely eltávolítja Istentől, akadályozza a lélek szárnyalását s nem tud közvetlen lenni Teremtőjével. A nyugtalan, könnyelmű, önmegtagadásra képtelen lélek, aki mindent akar látni, hallani, tudni, aki nem tud érzékeitől semmit megtagadni, képtelen az elmélkedő imára. Olyan, mint a hasonlatban az út, melyre hiába vetették el a jó magot, mert azonnal felszedik az ég madarai. Felületes és könnyelmű korunkban bármily súlyos kötelességek nehezednek a keresztény anyára, kevés tud hősiességgel a világ szelleme fölé emelkedni. „Vigyázzatok, — mondjuk Szent Pállal — hogy óvatosan éljetek. Ne mint az esztelenek, hanem mint a bölcsek.” (Efez. 5, 15.) Vonuljatok vissza lelketekbe, ne szóródjatok szét teljesen. Rendezzétek gondolataitokat, szavaitokat és, cselekedeteiteket. Ha gondosan vigyázunk érzékeinkre, könnyen megőrizzük a csendet, könnyebben tudunk elszakadni a teremtményektől, nagyobb lelki haszonnal elmélkedhetünk.

A közelebbi előkészülethez tartozik még az is hogy este elolvassuk a másnapi elmélkedés anyagát

és ezzel foglalkozunk lefekvéskor, éjjel, ha felébredünk és reggel fölkeléskor.

Az elmélkedés előtt Isten jelenlétébe helyezzük magunkat. Kérjük Őt, fogadjon szent színe előtt, tűrjön meg ott és adjon kegyelmet, hogy haszonnal töltsük el az elmélkedés idejét.

Az elmélkedés kezdetekor jó, ha letérdelünk, akár templomban, akár kápolnában, akár otthon a szobánkban vagyunk, de állhatunk vagy ülhetünk is. Megkönnyíti az elmélkedést, ha a feszület vagy a Szent Szűz szobra, képe vagy más szent képe előtt történik.

2. A tulajdonképeni elmélkedés. Ha az elmélkedés nehezen megy, ha könnyen elszórakozunk, magunk előtt tarthatjuk azt a könyvet, amelyből előző este az elmélkedésre készültünk. Szent Teréz maga is sajnálta, hogy nem vette elég korán igénybe az elmélkedő könyvet. Elolvasunk néhány sort. Megállunk annál a gondolatnál, amely legjobban megfogja lelkünket. Úgy képzeljük, hogy az Úr maga szól hozzánk. Azután elgondolkozunk a szavakon, igyekszünk igazságait megérteni, magunkra alkalmazni és belőle hasznot meríteni. És miután eléggé kimerítettük az elolvasott részt, tovább olvasunk, amelyről éppen úgy elmélkedünk, mint az előző résznél. Nem elég elfogadnunk az igazságot, meg is kell azt szeretnünk. Az elmélkedésben szívünk induljon bűnbánatra, Isten imadására, imádságra, hálaadásra, dicséretre. Ha ezt a részt is kimerítettük, tovább megyünk mindaddig, míg az elmélkedés tart.

Boldogok, akik hosszabb időt szentelhetnek az elmélkedő imára. Uram! Segítsd kegyelmeddel a lelkeket, hogy elmélkedni tudjanak igazságaidról.

A legkönnyebb és igen hasznos az Úr Jézus életéről, főképp kínszenvedéséről elmélkedni. Lélekben leborulunk, mint Mária Magdolna a kereszt tövébe és egyenként végigmehetünk a kereszttúton, magunk elé képzelve az egészet. Megpróbáljuk összegyűjteni az Úr Jézus összeroncsolt testéből folyó szentséges Vért. Átöelve szegekkel átfúrt lábait, bocsánatot kérünk azokért a bántalmakért, melyeket lábainkkal elkövet-

tünk, amikor az erények útjáról letértünk. Megcsókoljuk átvert kezeit, s engeszteljük azokért a bűnökért, melyeket kezeinkkel elkövettünk. Töviskoronáját szemlélve hiúságainkért, kevélységeinkért kérjük, azután amit hallással, szaglással, ízléssel, beszéddel, szemünkkel elkövettünk, azokért kérjük bocsánatát. Majd szentséges Szívéhez hajolunk, melyet nekünk nyitottak meg, elrejtőzünk benne, mint üdvösségünk menedékében. Benne veszünk magunknak állandó lakást, mert jó nekünk ott lennünk.

Az elmélkedés végén, de már közben is, szent társalgásba merülünk Istennel, beszélgetünk, hálálkodunk, kérünk. Majd lelkiismeretvizsgálatot tartunk és jófeltételt teszünk. Ne ígérjünk sokat és olyat, amit úgysem tudunk megtartani. Természetesek legyünk. Törekedjünk valamelyik bűnös szokásunkról, hibánkról leszokni.

Befejezésül elmondunk egy Miatyánkot és Üdvözlégyet, esetleg más imádságot.

V. Isten jelenlétéről

Szalézi Szent Ferenc az udvar zajos életében élő hölgynek a következőket ajánlotta: „Semmiféle társaság, elfoglaltság ne akadályozza meg abban, hogy az Úr Jézussal társalogjon. Sőt őrangyalával, a szentekkel is beszéljen. Legyen lélekben a menyeyi Jeruzsálemben, hallgassa meg az Úr Jézus szavait, végezzen lelki áldozást. Mindezt örömmel, boldogan tegye.” Szokjuk meg, hogy napi elfoglaltságaink közepette is imádkozunk. Béke sugározzék szavainkból, cselekedeteinkből, mint aki állandóan imádkozik. Mert mindig kell imádkozni . . . Ne éljünk azért lehorgasztott fejjel, az visszatetszik. Társalogjunk szeretett Jézusunkkal arról, amit teszünk vagy tenni készülünk. Ha ezt megszokjuk, életünk állandó imádság lesz.

Nem elégedhetünk meg a reggeli és esti imával, nekünk egész nap kell imádkoznunk. Ahogy testi szervezetünk egész nap dolgozik, úgy lelkünk se pihenjen.

Legegyszerűbb foglalkozásunk közben is gondoljunk arra, amiről elméltünk. Ha Istent így szeretjük, meghalunk saját énünknek. A szeretet élete az imádságból fakad és kiárad cselekedeteinkre. Legyünk szüntelen Isten jelenlétében és cselekedeteink, szavaink igazi imádságok legyenek.

Isten mindenütt jelen van. Hatalma betölti az eget és a földet — mondja a próféta. — „Ha felszállok az égbe, te ott vagy, ha leszállok az alvilágba, jelen vagy. Ha felölténém a hajnal szárnyait, s a tenger túlsó szélén telepedném meg, ott is a te kezéd lenne a vezérem, s a te jobbod tartana engem.” (Zs. 138, 8—10.) Szent Pál biztosít, hogy Isten nincs messze tőlünk. Benne élünk, benne mozgunk és vagyunk. Szent Ágoston szerint: „A tengerbe mártott szivacsot teljesen átjárja a víz, éppúgy a világot áthatja a végtelen istenség.”

Isten mindent lát. „Körülvesz a sötétség, — mondja a gonosz — a falak elrejtenek s nem lát senki.” S elfelejti, hogy az Úr tekintete áthatol mindenben, jobban, mint a nap fénye. Mélyebbre hatol, mint a kétélű kard, ismeri legtítkosabb gondolatainkat és szándékainkat. Előtte semmi sincs elrejtve, mindent a maga valóságában lát. Ismeri nemcsak gondolatainkat, cselekedeteinket, hanem tudja azt is, mit kellett volna tennünk és gondolnunk. Neki még az élettelen tárgyak, sőt a csend is beszélnek. „Ha eloltod a lámpát, — mondja Szent Ágoston — lát. Meggyujtod, lát. Elrejtőzöl ágyadban, lát. Teljesen bezárkózol önmagadba, behatol szíved legtítkosabb rejtékébe is.”

Isten mindenütt jelen van, Isten mindent lát. Édes és borzalmas igazság! Ha ezt nem tévesztjük szem elől, el tudunk örökre szakadni a bűntől s valóban megszentszelődésünkön munkálkodunk. „Azért van minden baj, — mondja Szent Terézia — mert nem gondolunk Isten jelenlétére.” Az Istenre gondolás kizárja a bűnt. Még az emberek jelenléte is megakadályoz bennünket abban, hogy vétkezzünk. Ha az alkalmazott tudja, hogy ura látja, nem mer semmihez sem nyúl. Hát ha följobb-

valóink vagy más emberek jelenléte oly hatással van reánk, mennyivel hathatósabb akkor Isten jelenlétének tudata, kinek szentsége kizárja a bünt, s örök igazsága örök kárhozattal büntet.

Micsoda hatalmas erőt jelent tehát nekünk Isten jelenlétének gondolata. Micsoda buzgósággal kell tökéletességünkön dolgoznunk, ha arra gondolunk, hogy jelen van az Úr, látja küzdelmeinket, győzelmeinket és irgalmas kezével segít bennünket. A legkisebb önmegtagadásért, áldozatért, melyet iránta való szeretetből cselekszünk és neki följajnlunk, örök boldogságot készít számunkra. Uram! miért nem gondolnak reád a lelkek, akiket annyi kegyelemmel halmozol el? A fiatal leány nem tudja felejtetni szépségét. De Téged, aki a mi dicsőségünk, életünk, atyánk, barátunk, jegyesünk, mindenünk vagy, Téged oly könnyen felejtünk!

Liguori Szent Alfonz azt ajánlja, hogy legyen rajtunk és lakásunkban valami szent tárgy, kép, amely mindig emlékeztessen Isten jelenlétére. Az Isten Szíve szerinti édesanya kis feszületet, érmet hord, a lakásában is elhelyezi az Úr Jézus, a Boldogságos Szűz és más szentek képeit és szobraikat, s gyakran tekint rájuk. Minden helyiségben legyen feszület, mert ha arra nézünk, nehezebben vétkezünk. Nemcsak a szent tárgyak, de legfőképpen a természet csodái emlékeztetnek bennünket Istenre. Ha erre gondolunk, minden müben megtaláljuk az Úr kezét, éppúgy a csillagos égben, mint a zöldelő fában, bokorban, fűszálban. A leghatalmasabb állat, a legkisebb féreg is Istenről beszél. A nappal és az éjszaka róla beszélnek. Hanyagságunk, könnyelműségünk, vakságunk az oka, hogy a világ, annak szépsége, pompája nem emlékeztetnek bennünket Istenre. Ha egy remekművet látunk, kérdezzük, ki alkotta és dicsérjük művésztét. Lehet-e nagyszerűbb remekmű, mint a világ és minden teremtménye? A kicsi fűszál, az árnyékot nyújtó lombos fa, az éneklő madarak, a sárguló búzaföld, a hegyek, a völgyek, a derült és borult égbolt, maga az ember, mind, mind egy-egy csodálatos remekmű, melyek alkotója Isten.

De nem elég felismernünk mindenben Isten művét, gondolnunk kell jelenlétére és buzgó lélekkel forduljunk hozzá munkánk, elfoglaltságaink közepette is. Szomorúságunkat, bánatunkat, örömlőket mondjuk el neki, kísértésben menekölőnk hozzá. Mondjunk rövid fohászt, emeljük hozzá szívölketet, köszöljük meg jó-ságát, kegyelmét. Legölük készek minden pillanatban a hálára, szeretetre az Úr íránt, akitől küzdölmeinkben segítséget várunk. Ehhez nem kell idő, nem kell különös tehetség, csak Istent nagyon szerető szív kell. Mindíg és mindenütt gondolhatunk Isten jelenlétére. Munkánkban, társaságban, beszélgetéseinkben és magányban egyaránt. Nem szükséges letérdeölünk, nem kell ajkainkat mozgatnunk. Egy tekintet az ég felé, pillanatnyi Istenre gondolás elegendő, csak mondjuk: Uram, segíts! Istenem, szeretlek! Jézusom, írgalmaz stb.

VI. A lelki olvasmányról

„Az erényes életben csak akkor haladhatunk, — mondja Szent Izidor — ha rendszeresen végeölük lelki olvasmányt vagy elmélkedést. Olvasás által megismerölük olyan dolgokat, amelyeket addíg nem tudtunk, elmélkedéssel szívölkbbe véssölük, amit abból merítettölük.”

A lelki olvasmány nem oly tökéletes gyakorlat, mint az elmélkedés, de azért igen nagy haszna van. Granadai Szent Lajos szerint az elmélkedés búzakenyér, a lelki olvasmány rozskenyér. A lelki olvasmány is táplálja a lelket, de nem oly hatásos táplálék, mint az elmélkedés.

Szent Jeromos szerint a jó olvasmány megvilágosítja értelmölketet és megerősíti szívölketet. Ha valamely szent dologról hallunk vagy olvasunk, világosság támad lelölkbben és szívölketet szent érzelmek töltik el. Az evangélium is megjegyzi: „Menj, add el, amid vagy és add a szegényeknek.” (Mk. 10, 21.) Szent Pálnál pedig ezt olvassölük: „Öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust.” (Róm. 13, 14.) Ez a gondolat adta meg Szent Ágoston megtéréséhez az utolsó lökést.

Aranyszájú Szent János mondja: „Ha csak a szent könyveket nézzük, máris kerüljük a bűnt. S ha állhatatosak maradtunk a kegyelemben, ezek a könyvek megerősítenek és megtartanak a jóban.” A történelem bizonyítja, hogy akik a világi élet zajában is tudtak szent életet élni, mindig gyönyörűségüket találták szabadidejükben a lelki olvasmányban. Chantal asszony, aki anynyit dolgozott s kinek nagy családja volt, mindennap szakított időt a lelki olvasmányra.

Példájára, drága keresztény anyák, ujságok és regények helyett, amelyekből sem elmétek, sem szívetek nem gazdagszik, hiábavaló szórakozások helyett adjatok lelketeknek tartalmas, nevelő, természetfeletti táplálékot.

Néhány jó tanácsot adunk. Csak olyan vallásos tárgyú könyveket olvassunk, amelyeken egyházi jóváhagyás van. (Az első oldalon: Nihil obstat.) A más-vallásúak Bibliáját katolikus ember nem olvashatja, mert nem tartalmazza az egész kinyilatkoztatást és változtatások vannak benne.

Liguori Szent Alfonz nagyon ajánlja a Szentek életét. Azt mondja, hasznosabbat nem ismer. Az evangélium hőseinek, a szenteknek életrajzában megismerjük küzdelmeiket, kísértéseiket, lemondásaikat, szenvedéseiket, megaláztatásaikat s egyszersmind a győzelmeket. Igen sok lelki öröm és haszon származik lelkünkre a szentek életéből. Példákat látunk magunk előtt, akik az élet különböző helyzeteiben megtalálták a helyes utat s nem tántorodtak el emberi tekintetek miatt szent céljuktól. Nem árt egy-egy könyvet többször is elolvasni. Ne olvassunk sokat, de jól olvassunk, hogy lelkünk megteljen szent vágyakkal, érzelmekkel és elhatározásokkal. Legyen lelki olvasmánya gyermekeinknek is. A Szívőárda Központ (VIII., Mária-u. 23.), a Korda r. t. (VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4.), a Szent István Társulat (IV., Kecskeméti-u. 2.) kiadványai legyenek könyvtárunkban s családi ünnepek alkalmával ezekkel örvendeztessük meg rokonainkat. Szomorú, hogy szent karácsony ünnepén, mikor a földreszállt Istent

ünnepeljük, a karácsonyfa alatt alig találunk lelki könyvet, de annál több profán tárgyú regényt és elbeszélést. „A Szív” újságot minden héten vegyük meg és olvassuk el.

VII. Cselekedeteink megszenteléséről

Szent Ágoston mondja: „Ha jól végzed dolgodat, Istent dicséred szüntelen.” Ha megteesszük kötelességünket, napi munkánkat, szenvedéseinket, örömeinket megszenteljük, imádkozunk. Miért? — kérdi egy nagy szónok. Mert egyszerűen használjuk Isten jótéteményeit és azokért hálát adunk. Imádkozzunk szüntelen és télenek sohase legyünk. Bármit tegyünk, bármivel foglalkozzunk, semmi sem lehet akadálya annak, hogy az imádság legyen. A legegyszerűbb munka is dicsérheti Istent. S kell is, hogy úgy munkálkodjunk, hogy annak érdemei mint imádság szálljanak Istenhez.

Legyünk mindig a megszentelő kegyelem állapotában, vagyis ne legyen halálos bűnünk. Szent Ágoston szerint: „Isten a lélek élete, amint a lélek a test élete. Ha a lélek elhagyja a testet, a test halott, ha Isten elhagyja a lelket, a lélek is halott.” A halálos bűn kiűzi Istent a lélekből. A végtelen Szentség nem lakhatik bűnnel szennyezett lélekben. Nincs lelki élete annak, aki elvesztette Isten barátságát. Hasonlít a vihartól megtépett, kiszakított fához, amelynek gyökérzete nem szívja többet a földből táplálékát, nem virágzik, nem hoz gyümölcsöt. A halálos bűn állapotában levő szerencsétlen lélek képtelen Istennek tetsző cselekedetekre. Sem jócselekedetei, sem imái, sem alamizsnái nem szereznek érdemet a mennyországra. De azért csak imádkozzék, mert ő szorul legjobban Isten segítségére. Sok jót cselekedjék, hogy kiérdemelje Isten kegyelmét. Megtérése jócselekedeteinek jutalma lesz. Sok vallástalan embernek a földön látszólag jobb dolga van, mint a jóknak. Ez azért van, mert ők is tettek a földön jót s ezért jutalmat érdemelnek. Isten itt a földön adja meg érdemeik jutalmát, de az örökkévalóságból

kizárja őket. A vallásos ember kevesebb földi jóban részesül a földön, de bőven lesz kárpótlása az örökkévalóságban, ahol nem ideigtartó, hanem örök jutalomban részesül. Ez Isten igazságossága. Isten ezt Szent Pál apostol szavaival világítja meg jobban: „Legyen bár oly teljes a hitem, hogy a hegyeket áthelyezzem és adjam bár át testemet úgy, hogy elégjek, ha szeretetem nincs (a megszentelő kegyelem, Isten barátsága), semmit sem használ nekem (az örökkévalóság elnyerésére).“ (I Kor. 13, 2. 3.)

Súlyos igazság ez azoknak, akik a helyett, hogy megtérnének, napokon, heteken és hónapokon, sőt éveken át megmaradnak a bűn állapotában. Verejtékük, fáradozásuk, munkájuk nem szerez érdemet a mennyországra. Egy pillanat alatt megnyerheted, de el is veszítheted a mennyországot. Fel kell használnunk nagyon az időt, hogy megszerezhessük az örök boldogságot. Bármennyi vigasztalása, öröme volna a földön a bűnösnek, jut neki elég be nem vallott szenvedés is. S hozzá a szörnyű tudat, hogy a földi szenvedés után örök szenvedés vár reá. Mert ne gondolja senki, hogy nyugodtan pihennek párnáikon. Tehát ne maradjunk a halálos bűn állapotában. Siessünk megtérni, jóvátenni elkövetett bűneinket. A szentgyónásban az irgalmas Isten vár reánk, kész megbocsátani minden bűnünket. Addig is indítsunk tökéletes bánatot és erősfogadást.

Hogy cselekedeteink az Úr előtt érdemszerzők legyenek, kell, hogy jószándékkal tegyük azokat. Jószándékkal az cselekszik, aki Isten kedvéért tesz valamit. Ajánljunk fel mindent neki. Joga van hozzá! Ő teremtett, övéi vagyunk, a tulajdona vagyunk. Mindenhez joga van. Szabadságunk, emlékezőtehetségünk, értelmünk, akaratunk, szívünk vágya, öröme, fájdalma, jó tulajdonságaink, képességeink, tehetségünk, mind, mind az övé. S necsak egyszer vagy bizonyos alkalmakkor ajánljuk fel magunkat, hanem életünk minden pillanatában. Mindent az Ő dicsőségére szenteljük. Ne nekem Uram, neked legyen dicsőség! Ha jól imádkoztam, ha jól teljesítettem anyai, hitvesi, elöljárói kötelességeimet,

neked köszönhetem, Uram, neked legyen érte dicsőség. Ne azért legyünk hüek, hogy kevélységünket, érzéseinket kielégíthessük, ne a teremtményektől várjunk elismerést, ne keressük saját dicsőségünket, mert elveszítjük cselekedeteink érdemét. S ha mindent megtettünk, ami erőnktől tellett, gondoljuk meg, hogy csak azt tettük, ami kötelességünk volt. Nem fizetjük az olyan munkást, aki nem nekünk dolgozott. Isten sem jutalmazza azt a lelket, aki nem az Ő dicsőségét kereste. Már reggel ajánljuk fel gondolatainkat, szavainkat, cselekedeteinket a jó Istennek. Mondjuk áhítattal az ébredés pillanatában: „Istenem, nagyon szeretlek. Irántad való szeretetből neked ajánlom a mai nap minden cselekedetét. Mindent, Uram, a te dicsőségedre!” S necsak munkánkat ajánljuk fel így, hanem jókedvünket, könnyeinket, pihenésünket és álmunkat is. Napközben újra és újra elmondhatjuk följajnlásunkat, főképp, ha valami nehéz munkába fogunk.

JÉZUS SZENTSÉGES SZÍVE TISZTELETE ÉS ÁLDÁSAI

„Amelyik családban az Úr Jézus a Király, ott a szeretet a királynő” — mondja egy nagy gondolkodó.

Szívünk szeretetre van teremtve és szüntelen szomjúhozza és keresi a szeretetet. Sajnos, a mai önző világban kevés az igaz és őszinte szeretet. Két szív van a világon, amely boldogítani tudja az emberiséget, amely képes mindenről lemondani. Az egyik az édesanyaszív, amelyről ez a könyv szól. Kitől kapta, miből meríti az anyaszív ezt a csodálatos, felmérhetetlen és utolérhetetlen nagy szeretetet? Jézus szentséges Szívéből. Ez a második szív. Az Úr az ő nagy előrelátásában az anyaszíveket választotta ki, hogy hozzá hasonlóan mindent föl tudjanak áldozni, nekik, az édesanyáknak adta isteni Szíve legtöbb sugarát, hogy melegítsék, boldogítsák az emberszíveket és ezáltal a családokat.

Mi a szív? Látszólag szervezetünknek kis része, de igen fontos hivatást tölt be. Az emberi élet legfőbb gépezete. S a Teremtő oly érzékeny és finommá alakította, hogy abban gyűl össze minden érzés, öröm, bánat, szeretet, harag és gyűlölet. „Amint a tűznek természete az, hogy égjen, a szívnek, hogy szeressen — mondja Aquinói Szent Tamás. — A szeretet a szív élete. Ha a szív élni akar, lehetetlen, hogy szeretet nélkül legyen!”

S az emberszívek megszenteléséért, boldogításáért az Isten Fia hasonló emberszívet vett magára. A Szűzanya méhében értünk repesett az anyaszívet felülmúló isteni Szív. A betlehemi jászolban, a szegényes pólyákban ez a kis Szív nagy prédikációt mond az igazi szeretetről. A názáreti rejtett élet, az ifjú Jézus munkás élete szeretetet hirdet. Övéi közé jött, mondja a Zsoltáros. Mily nagy szeretettel készült megváltói művére. Körüljár,

tanít, gyógyít, jót tesz. Nincs nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért. És Ő odaadja még az ellenségeiért is. Előbb az Oltáriszentséget szerzi, ha el is megy, itt marad közöttünk titokzatos módon, hogy onnan hirdesse Szíve szeretetét. Azután utolsó csepp vérének kiontja a Kálvárián. Az Isten Fia, ha szeret, úgy szeret, mint senki más. A szeretete isteni. Ha odaadja magát, tökéletesen odaadja magát. Ha szenved, akkor is fölülműl minden szenvedést. Átszűrják értünk dobogó szentséges Szívét, ez is benne volt az ő terveiben. Kaput nyitott, hogy könnyebben bejuthassunk.

Kétezer éve árasztja szeretete túlradó özönét az emberiségre. A szentmisében, a folyton megújuló áldozatban örök áldozattá vált. A szentségekben, amelyek által szentséges Szíve forrásából hullanak reánk tisztító és megszentelő harmatként a kegyelmek.

És mit kap Ő ezért viszonzásul? Hálátlanságot, közönyt, megnemértést, megbántást. Ezt látta előre, amikor a Getszemáni-kertben halálgyötrelmei között sóhajtott: „Szomorú az én lelkem mindhalálig!” Ezért nyitja panaszra ajkát: „Szomjúhozom!” Lelkeket, szeretetet, emberszíveket. Ezért mondja Alacoque Szent Margitnak Paray le Monialban, a Vízitáció zárdájában: „Legalább te szeress engem!” De szeretetét semmi nem csökkenti. Isteni szeretettel szeret minket. Odaáll mellénk, kitárja karjait s úgy édesget magához: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én felüdítlek titeket. (M. 11, 28.)

Alacoque Szent Margitnak többször megjelent, kitárta neki szentséges Szíve titkait, áldásait és ígéreteit. Egyik látomásban így szólt az Úr Jézus: „Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket, hogy nem bírja tovább visszatartani hő szerelmének lángjait. Általad szétárasztja azokat az emberekre, hogy gazdagítsa őket drága kegyelmeivel. Ezekre szükségük van, hogy megmeneküljenek a kárhozat örvényéből.” Más alkalommal kezeibe vette töviskoszorúval körülvevő lángoló Szívét és panaszba tört ki: „Ime a Szív, mely

annyira szerette az embereket, hogy nem kímélt semmit. Kimerítette és fölemésztette magát, hogy szeretetét kimutassa. S viszonzásul legtöbbjüktől csak hálátlanságot kap ama tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben és megvetésben, amellyel az Oltáriszentségben bántják. Ezért áldozzál engesztelésül minden hónap első péntekén, s legyen ez a nap Szívem tiszteletére szentelve. Igérem neked, — mondja az Úr Jézus — hogy Szívem kitárul és bőven ontja szerelme áráját mindazokra, akik nekem ezt a tiszteletet megadják, vagy megadatják."

Az édes Jézus kinyilatkoztatta tizenkét ígétét, hogy mindazok, kik szentséges Szívét tisztelik, Szívének bőséges áldásaiban és kegyelmeiben részesüljenek.

1. Megadom nekik az állapotukhoz szükséges kegyelmet.

2. Családjaiknak megadom a békét.

3. Minden viszontagságukban megvigasztalom őket.

4. Életükben és különösen haláluk óráján biztos menedékük leszek.

5. Minden vállalatukat megáldom.

6. A bűnösök Szívemben föltalálják az irgalom forrását és végnélküli tengerét.

7. A lanyha lelkek gyorsan buzgókká lesznek.

8. A buzgó lelkek hamar nagy tökéletességre jutnak.

9. Megáldom házaikat, amelyekben Szent Szívemnek képét kifüggesztik és tisztelik.

10. A papoknak megadom a kegyelmet, hogy a legkeményebb szíveket is megtérítsék.

11. Azok nevei, akik ezen ájtatosságot terjesztik, Szívembe lesznek írva és abból soha ki nem törölhetnek.

12. Mindazoknak, akik kilenc egymásután következő hónap első péntekén áldoznak, megadom a végső bűnbánat kegyelmét. Nem halnak meg szentségek nélkül és Szívem biztos menedékük lesz az utolsó órában.

Modern társadalmunknak, kiváltképen a családoknak szeretetre van szüksége, melynek legszebb

eszményképe Jézus szentséges Szívében található. Azok a legboldogabb emberek és családok, akik iparkodnak szívükben Jézus Szíve lelkületét kialakítani. A szentséges Szív tiszta volt, bűn nem szennyezte, a mennyei Atyának kedve telt benne. Ez a Szív csak szeretni tudott, gyűlöletet és haragot nem ismert soha. Ez a Szív képes volt minden áldozatra, hiszen utolsó csepp vérének is kiontotta azokért, akiket szeretett. Ez a Szív képes volt végtelenül sokat szenvedni a legnagyobb türelemmel és Isten akaratában való teljes megnyugvással. Ez a Szív az élet minden körülményei között boldog és megelégedett Szív volt.

Edesanya, ha igazi, Isten Szíve szerinti édesanya akarsz lenni, tiszteld, engeszteld és szeresd nagyon a szentséges Szívet.

Ha azt akarod, hogy családotban béke, szeretet uralkodjék, ajánld fel Neki családotat. Az Ő Szívében a legjobb helyen lesz a családi béke ügye.

Csapások, megpróbáltatások idején a Szent Szív vigasztal meg.

Elkísér áldásaival az egész életen és megédesíti a halált.

Segít abban, hogy férjednek hűséges hitvese, gyermekeidnek igazi édesanyja légy.

Ha bűn terheli szívedet, ha férjedet, gyermekeidet nehéz a jó útra téríteni, a szentséges Szív segítségére siet.

Az életszentség útján gyorsabban haladhatsz az Ő oltalma alatt.

Ha családotban és mások között a szentséges Szív apostola leszel, nevedet Szívébe írja és soha többé ki nem töröli.

Hogy pedig mindnyájatok részére biztosítsd a halál órájára az Úr Jézus bűnbocsátó kegyelmét, legyen arra gondod, hogy az egész család legalább egyszer életében elvégezze a kilenc egymásután következő hónap első péntekén az engesztelő szentáldozást.

Könyvünk Jézus szentséges Szívének szellemében,

szeretetében íródott. Az Ő szentséges Szívéből áradjon a kegyelem a családokra, Egyházunkra és édes hazánkra.

Néhány szó a sokgyermekes családokról

A legutolsó száz év kimagasló nagyjai legnagyobb részt sokgyermekes családokból származtak. Isten megáldja a szülők áldozatos lelkületét és a Gondviselésbe vetett mélységes hitét.

Sokan arra hivatkoznak, hogy a nehéz viszonyok között nem képesek 1—2 gyermeknél többet nevelni s azért nem fogadják el Istentől a gyermekeket. Nézzük csak a sokgyermekes családokat. Ahol az édesapa szorgalmas, törekvő, az édesanya beosztó, lemondó, ott még taníttatni is tudják a gyermekeket. És a tapasztalat az, hogy aránylag könnyebb sok gyermeket, mint egyet jónak nevelni. Még ha betegség is látogatja meg a sokgyermekes családot, kevesebb idegeskedéssel esnek át rajta, mint az egy gyermeknél, ahol igazán remegni kell az egyetlenért. Ha több volna a gyermek, — a modern kor véleménye — ennek az egynek nem tudnánk mindent megadni. Nem is kell, jó édesanya, mindent megadni, csak a szükségest. Az egyetlen gyermeknek igyekeznek minden vágyát kielégíteni, elhalmozák fölösleges játékokkal, édességekkel, lesik minden kívánságát, a szülők és rokonok rabszolgáivá válnak. Nem helyes! Az egyetlen sokszor irigy, önző, tehetetlen, akaratos kis kirakatbaba, aki az életbe kikerülve akárhányszor képtelen a nehézségekkel megküzdeni, s maga sem fogja megérteni, miért szerencsétlen. Gyermekkorában nem szokta meg a lemondást, önmegegyezést, nagykorában is igényes lesz.

Nézzetek körül édesanyák a sokgyermekes családoknál, mennyivel nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb a gyermekek és szülők élete, mennyivel több könnyezni való öröm található náluk. Pedig a gyermekek egymástól öröklik a ruhákat, cipőket, a karácsonyfa alatt sem jut nekik egy játékbolt minden kincse, gazdag-

sága, legfőljebb ruhanemű, 1—1 szerény játékszer és könyv az ajándék. De mily gyönyörűséggel éneklük szinte angyali karban, az angyalok örömeivel szívükben: „Dicsőség mennyben az Istennek . . .” A sokgyermekes családoknál több igaz, mély szeretet köti egymáshoz a szíveket, valóban a kis Jézus tér be a családi szentélybe, hogy a szeretet szálaival még jobban összefűzze a család mindenegybes tagját. Gondolj, jó édesanya, saját gyermekkorodra. Emlékezzél! . . .

Nézz körül őszinte szemmel az életben. Valld meg magadban, hogy ez az igazság. Nem a sok gyermek miatt szegények a családok. A kimondottan szegény szülők már a családalapításkor is szegények voltak. A saját nyomorúságuk elhitette velük, hogy ketten többre képesek, jobban boldogulnak. Ezeknél már a családalapításkor hiányzott a szükséges anyagi föltétel. Jöttek a gyermekek, akik tényleg szaporították a nyomorúságot. S ha keresnek is a szülők valamit, az nem élelemre, lakásra, ruházatra, hanem sokszor korcsmára, italra megy. Van ezeknél a családoknál rendes mosakodás, tisztálkodás, nagymosás, tisztaság? Ugy-e, nincs. Az asszony lompos, hamarabb megtalálod a szomszédban, mint saját otthonában, a gyermekek elhagyottak, véznák, neveletlenek. De ők mindig elégedetlenek, mindig zúgolódnak, lázadnak, lázítanak, pedig legnagyobbreszt ők az okai nyomorúságuknak. Ne ezekre hivatkozzál, ha igazolni akarod, hogy egy gyermeket fogadtál el Istentől. A meg nem érkezett, visszautasított kicsi lelkek az ítélet napján vádlóid lesznek. Talán szentet, talán az Egyház, a haza kimagasló alakját, talán az emberiség egyik nagy jótévőjét utasítottad vissza. Nagy a felelősséged, édesanya, a jó Isten előtt. Igaz, vannak tisztességes, betegségek, csapások által nyomorúságba jutott sokgyermekes családok is, de ezek csendesén visszahúzódnak, tűnnek, takargatják a szegénységet s ha elmúlik a csapás, a gyermekek megnőnek, minden erejükkel igyekeznek kiemelkedni rossz helyzetükből. Ezek megbecsülendők és tiszteletet érdemelnek.

A következő fejezetben idézünk a szentek dicső karából néhányat, nőket, édesanyákat s olyan szenteket, kik sokgyermekes családokból származtak. A szentek ezen kiragadott csoportja legyen bizonyosság arra, hogy a jó Isten nem a rangot és világi hatalmat, sem az anyagi javakkal bővelkedőket emeli választottai sorába, hanem az alázatosakat, a tisztaszívűeket, s akik mindvégig hűséggel, hőiesen kitartanak az Isten útján, legyen az király vagy koldus, gazdag vagy szegény, kézműves vagy pásztor, édesanya, édesapa vagy gyermek, vagy bármily más hivatású. Te is lehetsz szent és jó, édesanya, gyermeked is, kezd el még ma, lépj erős elszántsággal az Isten útjára, s te is elnyered az örök élet koronáját.

Folignói Szent Angela. Nemes és szép leány, hamarosan szép és kedves asszony, sok gyermek anyja. Keresi a kényelmes életet, szórakozást, az asszonyi hiúság, élvezetvágy hajtja, Isten kegyelme megérinti lelkét, bűnbánatot tart, az erényeket hősiesen gyakorolja.

Boldog Veronika szűz. Szegény napszámos szülők gyermeke.

Szent Paula. Öt gyermek anyja. Előkelő, gazdag nő. Gyermekeket nevelt, irgalmasságot gyakorolt és erényességre törekedett.

Aranyszájú Szent János egyházdoktor. Édesanyja korán özvegyen maradt, egészen fiáért élt. A keresztény anya mintaképe lett.

Boldog Szuzó Henrik. Édesanyjáról feljegyezték, hogy imádkozó, tűrő, templomjáró asszony volt.

Korzini Szent András. A bűnök gyermekének indult, de buzgó szülei példájára és édesanyja imájára megtért.

Szent Walburga szűz. Az anyatejjel szivta magába az életszentséget.

Szent (Eukérius) Aladár. Anyja már születése előtt az Úr szolgálatára ajánlotta.

Kortonai Szent Margit. A bűnök gyermekéből egyik napról a másikra a kegyelem és bűnbánat hőisévé alakult át. Igen jó édesanyja volt.

Damjáni Szent Péter egyházdoktor. Sokgyermekes családból származott. Korán árvaságra jutott, szomorú gyermekkorra volt, mégis korának legnagyobb tudósa és az Egyház egyik legnagyobb embere volt.

Szent Tarázius püspök. Szülei részéről mintaszerű nevelésben részesült. Különösen szerető édesanyja

* Schütz Antal: Szentek Életéből.

igyekezett őt óvni a világ csábításaitól és a rossz társaságtól.

Szent Baldomér. Mint lakatosinas kezdte pályáját.

Szent Gábor. Szüleinek tizenegyedik gyermeke volt.

Szent Kázmér. A lengyel királyi pár gyermeke. Nyolcan voltak testvérek.

Istenes Szent János. Kézműves családból származott.

Római Szent Franciska. Hat gyermek anyja. Ő megvalósította Szent Ágoston mélyértelmű szavait: „Adjatok jobb anyákat és én jobb világot biztosítok nektek.” Példája ihlet és lelkesít és megtanít bennünket arra, hogy a családi szentély megszenteli és boldogítja a család tagjait és megszenteli a világot.

Nagy Szent Gergely pápa és egyházdoktor. Édesanyját, Szilviát is szentjei között tiszteli az Egyház.

Szent Matild. I. Henrik német császár hitvese. Férje halálos ágyán így búcsúzott tőle: „Nem élt a földön nő, aki náladnál hűségesebb és erényesebb hitves lett volna. Köszönöm, hogy hirtelen haragomat oly gyakran csillapítottad, jó tanáccsal gyámolítottál, a rossz útról az igazság ösvényére térítettél és mindig intetted az elnyomottak iránt való irgalmasságra.”

Hofbauer Szent Kelemen Mária. Szegény, de jámbor szülőktől származott. Hétéves korában elvesztette atyját, édesanyja odavezette a fészület elé és azt mondta neki: „Fiam, mától fogva az Úr Jézus lesz a te atyád. Vigyázz, hogy mindig az ő útjain járj.”

Boldog Flúi Miklós. Tíz gyermek atyja, mégis szent életet élt.

Svéd Szent Katalin. Szentéletű szülők nyolcadik gyermeke. Ha az atya és anya nem gondolkoztak volna a gyermekáldásról a teremő Isten akaratának megfelelően, az Egyház egy szenttel szegényebb lenne.

Boldog Mária. Mint hitves, anya és háziasszony mindenben Isten szándékát kereste és ezzel a szellemmel töltötte el férjét, gyermekeit, cselédeit. „Ha min-

den időnket Istennek adjuk, szokta mondani, még mindig akad elég időnk kötelességeink teljesítésére."

Kanizius Szent Péter egyházdoktor. Igen nagy hatással volt reá édesanyjának bensőséges jámborsága és emléke.

Nazianzi Szent Gergely püspök, egyházdoktor. „Csak két utat ismertünk (barátjával, Nagy Szent Vazul-lal), — írta önmagáról — az iskola és a templom út-ját." Szent családból született. Apját, anyját, öccsét szentként tiszteli az Egyház.

Szent Antonin. A szülői otthont csak akkor hagyta el, — írja életrője — ha templomba vagy iskolába ment.

Szent Izidor. Szülei sanyarú viszonyok között éltek. Korán hozzászokott a rendszeres munkához. Élete nem volt más, mint az „Imádkozzál és dolgozzál" elvé-nek hűséges követése.

Szent Richtrudisz. Férjét, ennek nagyanyját és négy gyermeküket szentként tiszteli az Egyház.

Bellarmin Szent Róbert egyházdoktor. Szülei igen jámbor emberek voltak, tizenkét gyermekük volt. Nem kis anyagi gonddal nevelték őket. Két fiú pap, három leány apáca lett. B. Szent Róbert a Jézustársaság tagja volt.

Baylon Szent Paszkál. Szülei földhözragadt szegény földművesek voltak. Mint gügyögő gyermeket édes-anyja az Oltáriszentség elé vitte és megindult hangon elmagyarázta neki, hogy tulajdonképen ki is rejtőzik az aranyos ajtó mögött. A gyermek sohasem felejtette el ezt a szemléltető oktatást és ha csak néhány percet is tudott rá szakítani, a templomba sietett az Oltáriszentség imáadására. Az összes eucharisztikus egyesületek védőszentje.

Kantalicei Szent Félix. Szegény szülők jámbor gyermeke volt.

Szent Ivó. Szent anyja azzal küldte tanulmányaira: „Úgy élj, hogy szent lehess." Úgy is lett.

Barat Szent Magdolna Zsófia. Egyszerű kádár-mesternek harmadik gyermeke. A Szent Szív szerzetes-nők alapítónője.

Pazzi Szent Magdolna. Még írni, olvasni sem tudott, órákat töltött imázsámulán és mikor kérdezték tőle, mit tud olyan sokáig imádkozni, így válaszolt: „Kegyelmet kérek Istentől az ő szent akaratának teljesítésére.”

Merici Szent Angela. Szülei egyszerű és jámbor emberek voltak. Már mint kisleány a szentek útjára lépett. Szívesen lemondott egy-egy kedvenc ételéről a szegények javára, nem egyszer kelt föl éjjel imádkozni. Az Orsolya-rend alapítója.

Szent Margit. Származása révén nagyon előkelő nő. Hat fia és két leánya volt. Nagyon vigyázott arra, hogy Isten kertjének e zsenge palántáit a megbotránkoztatásnak rozsdája ne érje.

Szahaguni Szent János. Előkelő szülei hosszú időn át gyermektelenek voltak. Jánost úgy könyörögték ki Istentől. Utána még hat gyermek született.

Páduai Szent Antal. Igen jámbor édesanyja volt. „A világ szentje” — mondta XIII. Leó pápa.

Nagy Szent Vazul egyházdoktor. Szüleit, atyai nagyanyját, három testvérét szentként tiszteli az Egyház. Kilencen voltak testvérek, öt fiú és négy leány.

Boldog Jolánta. IV. Béla magyar király leánya. Tudott oly mélylelkű, keresztény asszony lenni, hogy férjében az Úr Jézus képését látta. Tartózkodó bölcsességével, férje iránti meleg szeretetével és sok-sok imádsággal rengeteg jót tett az Egyháznak, hazájának és családjának.

Szent Alajos. Gonzága olasz főúri család ivadéka. Jámboréletű édesanyja a leggondosabb vallásos nevelésben részesítette, akinek az a ritka boldogság jutott osztályrészül, hogy megérte fia boldoggáavatását.

Boldog Mária. Földműves felesége, szent életet.

Szent Berta. Hűséges, szerető feleség, gondos édesanya, öt gyermek anyja.

Szent Veronika. Legkisebb volt hét leánytestvére között.

Szent Makrina. Nevelését és oktatását édesanyjával

tól kapta. Kívüle még öt leány és négy fiú volt a családban.

Szent Bonaventura egyházdoktor. Anyja Szent Ferenc rendjébe szánta fiát. E szerint is nevelte.

Postel Szent Mária Magdolna. Már kisleány korában szentnek készült. Életének 90 éve alatt Isten kegyelmével szent és erős nőnek bizonyult.

Páli Szent Vince. Jámbor szülei földművesek voltak. Igen nagy áldozatok árán taníttatták. A lazarista rend megalapítója.

Loyolai Szent Ignác. Nyolc fiú és öt leánygyermekről gondoskodtak szülei. Ignác a legkisebb volt. A Jézustársaság alapítója. Kevés ember tett annyit Jézus Krisztus földi országáért, mint ő. Mi lett volna, ha szülei nem fogadják el Istentől a tizenharmadik gyermeket?

Szent Domonkos. Az életszentség igényét családi örökségként hozta magával. Atyja és nagyobbik bátyja a szentség hírében múltak ki, anyját és kisebbik bátyját hivatalosan is oltárra emelte az Egyház. A Domonkos-rend alapítója.

Szent Kajetán. Anyja már kicsi gyermekkorában a Boldogságos Szűz és a szüzi ártatlanság nagyrabecsülését oltotta lelkébe.

Boldog Fáber Péter. Szülei egyszerű földműves emberek voltak. Az Úr mégis rátalált.

Vianney Szent János. Szülei egyszerű földművesek voltak. Isten hat gyermekkel áldotta meg őket, a negyedik János volt. Ars szentéletű plébánosa lett.

Szent Blanka. VIII. Lajos francia király hitvese. IX. Szent Lajos anyja.

Szent Klára. Szülei jámbor keresztények voltak és ennek megfelelően értelme első nyiladozásától kezdve az Úr félelmében nevelték gyermeküket. A Klarisza-rend alapítója.

Eudes Szent János. Szülei polgári jómódban éltek. Egy bánatuk volt, nem volt gyermekük. Elzarándokoltak Szűz Mária egyik búcsújáró helyére és ott megfogadták, hogy ha Isten gyermeket ad nekik, az ő

szolgálatára szentelik. Hő óhajuk teljesült. Első gyermekük lett János, utána még hat gyermek született. János már kiskorában szentnek készült. Férfi és női szerzetet alapított.

Berchmans Szent János. Iparoscsalád gyermeke. Öten voltak testvérek. A szülők „kis angyalunk”-nak nevezték. A Jézustársaság tagja volt.

Szent Bernát egyházdoktor. Isten kiváló szülőket adott neki. Hét gyermekük volt. Anyja beleoltotta fiába saját szelídségét, bensőségét, áhítatosságát, fegyelmezettségét. Papnak szánta. Az Egyház egyik legnagyobb szentje lett. Minden testvére, sőt atyja is szerzetes lett.

Justiniani Szent Lőrinc. Édesanyja egyszer gögje miatt megintette. A komoly Lőrinc hálásan vette a figyelmeztetést és így szólt: „Ne féljen, édesanyám, nem törekszem másra, mint hogy Isten kegyelméből szentté lehessenek.” És szent lett.

Szent Hildegárd. Tizedik gyermek.

Kupertinói Szent József. Szülei földhözragadt szegény emberek voltak. Különös áhítattal viseltetett a Boldogságos Szűz iránt.

Szent Elzeár. Amikor a világra jött, anyja karjaiba vette és Istenhez fohászkodott. Hálát adott a gyermekért és egyúttal arra kérte az Urat, vegye inkább az újszülöttet mindjárt a keresztség után magához, semhogy később súlyos bünt kövessen el. Igen jámbor nevelésben részesítette fiát.

Liziói Szent Teréz. Kilencedik gyermek volt. Négy testvére korán meghalt, a többiek szerzetbe vonultak. Hároméves korától semmit sem tagadott meg a jó Istentől — írja önéletrajzában. A rózsahullató szent lett.

Szent Brigitta. Szüleitől igen jámbor nevelésben részesült. Nyolc gyermeke volt, egyik leánya apáca lett, legfiatalabb gyermekét az Egyház szentként tiszteli.

Szent Eduard. Anyja születésekor az oltárra tette és felajánlotta Istennek.

Nagy Szent Terézia. Tíz testvére volt. Édesatyja

komoly, mélyhitű férfiú. Az Egyház szeráfi szűzként tiszteli. A karmelita rend megreformálója.

Szent Hedvig. A családban ötödik gyermek.

Alacoque Szent Margit. A család ötödik gyermeke. Szüleit Isten hét gyermekkel áldotta meg. A Vizitáció-rendbe lépett. Az Úr Jézus többször megjelent neki és kitárta szentséges Szíve titkait.

Szent Malakiás érsek. Nevelését fiatalkorában jámbor édesanyja irányította. Jómódú és tekintélyes családból származott. Szent Bernát úgy tiszteli, mint az imádságos buzgóság, lemondás, szegénység és tettrekéség mintaképét, akit Isten életében a csodatevés és jövőbelátás adományával tüntetett ki.

Borromeo Szent Károly püspök. Azt beszélik, hogy születésekor az aronai várat csodálatos fényesség árasztotta el. Több testvére volt. Az egész család, főként az édesanya bensőséges vallásos életet élt.

Szent Imre. Édesapja Szent István, édesanyja Boldog Gizella, nevelője Szent Gellért. A magyar ifjúság példaképe.

Kosztka Szent Szaniszló. Lengyel főúri család gyermeke. Öten voltak testvérek. A háznép „a szent gyermek” néven emlegette. Megjelent neki a Boldog-ságos Szűz és karjaiba tette a kis Jézust.

Szent Jozafát püspök. Rutén szülei elszegényedett és igen jámbor nemesemberek voltak. A mélyebb vallásosságot az anyatejjel szívta magába.

Szent Erzsébet. Apai és anyai ágon királyok és szentek véréből eredt. Már kicsiny gyermekkorában megmutatkoztak a későbbi életszentség jelei. Elmondhatta magáról: „Gyermekségemtől velem nőtt a könyörület és anyám méhéből jött velem.” (Jób 31, 18.)

Fournet Szent András Hubert. Utolsó előtti, kilencedik gyermek. Pap lett. A francia forradalom ideje alatt is állandóan híveiért dolgozott sok veszély közepette.

Fourier Szent Péter. Vallásos szüleinek öt gyermeke közül ő volt a legidősebb. A tisztalelkű ifjút iskoltársai szentnek nevezgették. A Miasszonyunkról nevezett ágostonos női kanonokrend alapítója.

Deo gratias!

NÉHÁNY VIGASZTALÓ GONDOLAT

Úgy látszik, az édesanyáknak jut a legtöbb könny a földön. A gyermek világrahozatala csak kezdete az elkövetkezendő fájdaloknak. Mennyit aggódik kicsiny, tehetetlen gyermekéért. Mennyit szenved, ha betegség kínozza szíve gyermekét. Mily aggodalommal gondol gyermeke jövő életére. Mennyire fáj, ha nem tudja megadni a szükséges táplálékot, ruházatot, meleg szobát. Hogy összetörik a szíve, ha kicsiny koporsó mellett kell állania. És micsoda szenvedés gyöttri lelkét, ha látja, hogy minden igyekezete, szava, intése, jópéldája hiábavaló, gyermeke nem akar jó úton járni. Mennyi aggodás gyermeke lelkéért. Mennyire vérzik anyai szíve, melynek utolsó cseppjét is képes gyermekéért áldozni s nem kap tőle jutalmul mást, csak durvaságot, keményszívűséget, hálátlanságot és megvetést. Az anya nagy szeretetében csak könnyezve tud gyermekéről beszélni, még ha az igazi tékozló fiú lenne is. Az édesanyák engesztelő, szent szenvedésre vannak teremtvé. Nagy az anya, mert sokat szenved. Csak nagy meghatódással tudunk az anyákra nézni, mert a föld minden szenvedését kimerítik. Természetesen nem gondolunk azokra az anyákra, akik nem teljesítik hűségesen anyai kötelességüket.

Sok anya szenvedése hiábavaló, mert nincs hite. Nem hagyatkoznak Istenre, nem tőle várják a segítséget, lázadoznak, nem nyugszanak meg Isten akaratában. „A földművelő várja a föld drága terményét, türelmesen várakozván” — mondja az Apostol. (Jak. 5, 7.) Erősítsük meg mi is a szívünket az élet bajaival, szenvedéseivel szemben s várjuk bizalommal az értük járó jutalmat. Az Isten Szíve szerinti édesanyák sírnak, teljesítik kötelességeiket, türik a velük járó szenvedéseket, míg a könnyelmű és léha gondolkodású

anyák könnyen, vidáman, gondtalanul élnek. Nem baj! Az Isten Szíve szerinti édesanyák szomorúsága öröme fog változni. Gyermekeikben megtalálják a jutalmukat, örömeiket és vigaszukat. Munkájuk gyümölcse örömmel tölti el szívüket. S ha nagyon sok szenvedés látogatja őket, vigasztalja az a tudat, hogy közel van az Úr azokhoz, akik szenvednek. A földi szenvedés által eleget tesznek elkövetett bűneikért. S kinek ne volna miért engesztelnie? Isten nem ad nagyobb keresztest, mint amilyent el tudunk viselni.

A szenvedés a választottság biztos jele. Ez az a jel, amelyről felismerhetjük, hogy Isten részesévé akar tenni dicsőségének. Mindegyik szent, aki a mennyben uralkodik, sok testi és lelki szenvedésen ment át. Sok könnyet hullattak földi életükben. Jézus Krisztust a fájdalmak férfiának nevezi az Egyház, pedig ő sohasem vétkezett és Isten egyszülött Fia volt. A Boldogságos Szűz Mária a fájdalmas Anya volt a földön. Szeplő nélkül fogantatott, soha egyetlen bűne sem volt. De példát akart adni, hogyan kell fájdalmat, megaláztatást tűrni, hogyan kell Istenben megnyugodva még sírni is.

Szépen mondja Aranyszájú Szent János: „A jó kereskedő nem érzi a hosszú hajózás fáradalmait, mert a nyereségre gondol. A bajnokok kitartóan küzdenek a győzelemért s panasz nélkül viselik szenvedéseiket. Nézzünk mi is az égre és gondoljunk az örök jutalomra, amely azokra vár, akik mindvégig kitartottak. Fogadjuk el nagylelkűen a reánk mért kereszteket és erősítsen meg bennünket az örök élet reménye, hogy életünk végén elmondhassuk Szent Pállal: „A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam, készen vár már reám az igazság koszorúja, az örök élet koronája.” (Tim. II 4, 7. 8.) Úgy legyen. Amen.

A keresztény édesanya életrendje

Minden évben tartsunk legalább háromnapos zárt lelkigyakorlatot, végezzünk évi vagy általános gyónást a rendes vagy rendkívüli gyóntatónál. Liguori Szent Alfonz buzdít erre.

A keresztség, az első szentáldozás, a bérmlás évfordulóját, a védőszent és a szent Órangyal ünnepeit méltó szentáldozással ünnepeljük meg.

A lehetőség szerint vegyünk részt a májusi, októberi Szűz Mária-ájtatosságokon és Jézus szentséges Szíve tiszteletére rendezett ájtatosságokon.

Ne feledkezzünk meg és anyagi helyzetünkhöz mérten segítsük adományainkkal a Hitterjesztési Egyesületet, hogy az Úr Jézusnak minél több lelket menthesenek meg.

Minden hónapban legalább egyszer járuljunk szentgyónáshoz és szentáldozáshoz. Nagyon ajánljuk az elsőpénteket vagy első vasárnapot. A szentáldozásra jól készüljünk el és a hálaadásra is szenteljünk megfelelő időt.

A hónap utolsó napján tartsunk egész hónapi viselkedésünkről lelkiismeretvizsgálást.

Minden héten legalább egy rózsafüzért mondjunk el a Szűzanya tiszteletére. A gyermekeket és alkalmazottakat hittanra tanítsuk.

Vegyünk részt minél gyakrabban a szentmisén és lehetőleg járuljunk a szentáldozáshoz is. Ez a katolikus élet középpontja és lényege. A „mindennapi Kenyerünk”-kel csillapítjuk lelkünk éhségét és erősítjük gyengeségét.

A pénteki hústól való megtartóztatást szigorúan tartsuk meg. A vasárnapot méltóképen szenteljük Istennek.

Mindennap ébredéskor ajánljuk fel minden gon-

dolatunkat, szavunkat és cselekedetünket Istennek s kérjük a napra áldását.

Gyorsan történjen a felkelés. Mindennap ugyanabban az időben keljünk fel, az öltözködés legyen gyors és szemérmes.

A reggeli imát pontosan végezzük el.

A tökéletes élet eszköze az elmélkedés. Legalkalmasabb az esti készüllet és a reggeli elmélkedés.

Aki teheti, hallgasson naponkint szentmisét és járuljon a szentáldozáshoz.

Reggel és este, ha röviden is, de imádkoztassuk a gyermekeket.

Néhány pillanatot szenteljünk minél gyakrabban a Szentírás, vagy egyéb lelki könyv olvasására.

Isten jelenlétében járjunk és emeljük hozzá többször szívünket.

Esti ima, lelkiismeretvizsgálás ne maradjon el.

Lefekvéskor ajánljuk magunkat a Szűzanya oltalmába.

A KERESZTÉNY ANYA KÖTELESSÉGEI FÉRJE ÉS ALKALMAZOTTAI IRÁNT

Az Isten Szíve szerint élő édesanya nemcsak gyermekeivel törődik, hanem szívében viseli férje és alkalmazottai földi és örök boldogságát is.

Az édesanya hivatása igen nehéz, főképp ha férje nem segít, sőt példájával lerombolja a feleség és anya munkáját. Éppúgy veszélyben volna a gyermekek vallásos élete, ha nem ügyelne gonddal cselédeire. Azért a vallásos anya, hogy gyermekeit a jóra nevelhesse és abban megerősíthesse, köteles férje és alkalmazottai lelkével is törődni. Siker akkor koronázza művét, ha lelkiismeretesen megteszi kötelességeit az egész ház népe iránt.

I. Az anya kötelességgel hitvese iránt

A kölcsönös szeretet és megértés a házasság szentségét csodálandó magasságba emeli. A kereszténység első századaiban igen sokan léptek jegyességre és még a házaseletben is megőrizték a tökéletes tisztaságot és szüzességet. A történelem számos ilyen példáját ismerjük. Szent Injurius Claromontium szenátora eljegyezte Szent Scholasztikát és tökéletes tisztaságban élt vele. Igen gyengéden szerették egymást, de hősie életüket alázatosan elrejtették. Scholasztika halt meg előbb. Toursi Gergely említi, hogy temetésekor férje hangos szóval mondotta a sírnál: „Hálát adok neked, Uram, hogy jegyesemet úgy adhatom vissza szeplőtelelenül, amint Tőled kaptam.” A halott e szavakra mosolygott és megszólalt: „Miért beszélsz arról, amit nem kérdeznek tőled?” Injurius, a férj nemsokára szintén

meghalt és elég távol temették el Scholasztikától. Másnap reggelre a két sír csodálatosan egymás mellett volt. A nép attól fogva szent jegyeseknek nevezte őket. Ez azonban csak a tökéletesek, kiválasztottak és szentek kiváltsága. Tudjuk, ilyen volt a mi Szent Imrénk házassága is.

Megható, ha a szeretet Istenben merül ki. Annál tisztább, annál édesebb, annál erősebb, minél kevesebb benne a földi érzés. Azt hihetnők, hogy ilyen szeretet már nem létezik. Nagy tévedés! Vannak még hősiek lelkek, de be kell tartanunk a Szentírás szavait: „A halál után dicsérjük az igazakat.” Csodáljuk addig is Isten művét választottaiban, mellyel megmutatja a kegyelem erejét és a kereszténységben rejlő tisztaságot.

A hitves és édesanya kötelessége, hogy őszinte és hűséges szeretettel szeresse az urát.

Súlyosan vétkeznék a hitvesi hűség ellen, ha gyűlölné urát, vagy rosszat kívánna neki. Kétszeres bűnt követne el. Vétkeznék a felebaráti szeretet ellen, mely tiltja a gyűlöletet bárki iránt, és vétkeznék mint feleség, akit a férjhez szorosabb szálak fűznek. Az őszinte szeretetet ne szavakkal, hanem tetteivel mutassa meg. Az Isten Szíve szerinti feleség teljesíti mindenben kötelességeit gyermekei apjával szemben, örökdió testi és lelki jólétén. Nem hanyagolhatja el sem ruháját, sem táplálékát, betegségében orvosságról gondoskodik, az élet bajaiban vigasztaló angyalként mellette áll és segít keresztjét hordozni. A házasság egyik célja egymást támogatni, segíteni, vigasztalni, erősíteni a közös bajokban.

A közös életben érezzük egymás tökéletlenségeit, hibáit, gyarlóságait. A tökéletes férfiideál csak a regényekben, elbeszélésekben fordul elő, erről álmodnak az életet nem ismerő fiatal leányok. A valóság az, hogy mind a férfinak, mind a nőnek megvannak a saját hibái, azért nevezzük a földet siralomvölgyének. Az őszinte szeretet betakarja, enyhíti egymás hibáit és az Apostol szerint cselekszik: „Hordozzátok egymásnak terhét, így teljesíteni fogjátok Krisztus törvényét.” (Gal. 6, 2.)

A férj, aki a család feje, testi erejével, tudásával érzi fölényét, s nem mindig látja be hibáit. Sírjon, panaszkodik ezért az anya? Veszítse el reményét, bátorságát? Nem! Legyen türelmes, nyugodjék meg Isten akaratában, viselje keresztjét, hogy érdemeket szerezhessen a mennyország számára.

A zúgolódás, panasz, szemrehányás, bármily súlyos hiba történt is, csak jobban kiélezik a helyzetet és perpatvart, vitatkozást, durvaságot, gorombaságot, néha verekedést okoz, főképp, ha a férj nem tud uralkodni magán, kivált ha ittas. Kár a sok beszédért. A csendes kereszthordozás és a több imádság segít egyedül.

Ferreri Szent Vince Spanyolországban, Valenciában meghallgatta egy asszony bőséges panaszát, akivel a férje brutálisan bánt. Hagyta, hogy kibeszélje magát. Mikor az asszony befejezte, így szólt hozzá: „Menjen zárdánk kapujához, kérjen a kapus testvértől egy üveg vizet az udvar közepén levő kútból. S ha férje újra mérges lesz, igyék egy korty vizet, de sokáig tartsa a szájában, ne nyelje le.” Néhány nap múlva újra jelentkezett az asszony és azt mondta, hogy a víz kitűnően használt, még egy üveggel kér. A Szent pedig felvilágosította, hogy nem a víz használt, hanem az, hogy nem felelt vissza az urának.

S ha annyira elmérgesednék a helyzet, hogy nehéz lenne türelemmel elviselni, szóttalanul maradni, leghelyesebb, ha félrevonul az asszony s a feszületre nézve felajánlja az igazságtalanságot a szenvedő Úr Jézusnak, aki maga is annyit szenvedett ártatlanul.

Ha már megnyugodott és elcsendesedett a férj, néhány szerető szóval mondja meg véleményét, bár a tapasztalat szerint jobb, ha továbbra is hallgat. Ne akarja az asszony, hogy övé legyen az utolsó szó, mert férje könnyen káromkodásba kezd. A hitből élő felelőség inkább tűr, de elkerüli Isten bántását. S milyen szörnyű hatással volna az ártatlan gyermekekre a családi veszekedés, ha az anya türelemmel és hallgatással okosan el nem kerülné azt.

Láttam családokat, ahol a gyermekek rémülten összebújva sírtak, remegtek, szinte kétségbe estek, mert szüleik durván egymásnak mentek. Szégyen, hogy felnőtt emberek, szülők ennyire megfélemedeznek magukról.

Szent Monikának sokszor panaszkodtak az ismerős asszonyok férjeikre. A Szent így szólt hozzájuk: „Fékezzétek nyelveteket és ne akarjatok férjeiteken uralkodni. Legyetek szelídek. Lássátok férjeitekben urakat és békében fogtok élni!”

Mindenesetre, csak annyiban szabad a férj kívánságát, akaratát teljesíteni, amennyiben az kötelesség és Isten akaratával nem ellenkezik. A feleség becsülje önmagát, hogy férje is megbecsülje. Szent Lénárd szerint igen sok asszony szenved a pokolban, mert nem őrizte meg tisztaságát a házasságban. Ne felejtse soha a keresztény nő, hogy a szemérem a legdrágább kincse. A férfi kitüntetheti magát a harctéren, vagy mint törvényalkotó szerezhethet magának dicső nevet. Az asszony dicsősége a tisztasága, mert ellenkező esetben lealjasodik és lealacsonyodik. A keresztény feleség sohase felejtse el azt a súlyos ígéretét, amelyet az oltárnál tett. A feleség nem szabad többé. Szeretete azé, akit magának választott. Aki hűtlenséggel megszegi Isten színe előtt tett ígéretét, igen súlyos bünt követ el s magára és családjára vonja Isten haragját és büntetését. Az anya elpirul és szégyenkezik, ha leánya szabadosan viselkedik, menyinyire szégyelheti önmagát az asszony az Isten, az emberek és ön maga előtt, ha vétkezik a köteles hűség ellen.

A keresztény nő kerülje a bűnös alkalmakat és személyeket, akik romlására törnek és kísértésbe hozzák. Zárja be jól az ajtaját azok előtt, akik hitvesi hűségében megingatni törekszenek. Igen sokba kerül a vigasztalások keresése.

Sohase váljék el az asszony férjétől. Ez csak igazán súlyos esetben fordulhat elő és akkor is előbb a gyóntatójával beszélje meg és kérje hozzá az egyházi hatóság engedélyét. Kövesse férjét mindenhová, legyen

hű hozzá, amint az oltár előtt ígérte, minden viszonytárságban.

Mouchy tábornagyot a forradalmárok elfogták és börtönbe hurcolták. Felesége mindenütt vele ment. Megmutatták az elfogatási parancsot, melyben róla nincs szó. Így felelt: „Ha férjemet letartóztatják, engem is letartóztatnak.” Férjét a forradalmi törvényszék elé vezették. Oda is követte. A vádló kijelentette, hogy őt nem hívták, de azt felelte: „Mivel férjemet ide idézték, engem is ide idéztek.” A tábornagyot halálra ítélték. A bátor asszony szintén felszállt a kordélyra, mely a kivégzés helyére vitte urát. „De őt nem ítélték halálra” — kiált a hóhér. Azt felelte neki: „Mivel az uramat halálra ítélték, engem is halálra ítélték.” Mindenben osztozni akart urával és erőszakkal kellett elhúzni a vérpadról.

II. A férj lelkének megmentéséről

Akiben nincs elég buzgóság arra, hogy férje lelkét megmentse, nem szereti igazán. Csak érdek és önző vágya fűzi férjéhez. A szeretet annak javát keresi, akit szeret. Nem elég szeretteink földi boldogságával törődni csupán, mert minden mulandó, értéktelen az örökkévalóság számára. A hitetlen embereknek földi vágyaik, reményeik vannak, nekik e nyomorult föld örömei, vigasztalásai adják a boldogságot, s csak azután vágnak, csak azt keresik. De aki ismeri az egyetlen igaz örömet, Isten örök bírását, az nemcsak magának kívánja, hanem mindazoknak is, akiket szeret s mindent megtesz, hogy azok is részesüljenek a legtökéletesebb boldogságban, Istenben.

Konrád császárról írják, hogy amikor elfoglalt egy német várost, megesküdött, hogy kiirtja lakóit, ha meg nem adják magukat. Megnyerte a csatát, teljesíteni akarta esküjét. Az asszonyoknak megengedte, hogy elmeneküljenek és magukkal vigyék legdrágább kincsüket. S mit tettek e hőslelkű nők? Hátukra vették férjeiket, jegyeseiket, fiaikat, hogy megmentse őket a

haláltól. Talán kevesebb buzgóság van a keresztény asszonyban? Nem tenne meg ő is mindent, hogy szeretteit megmentse az örök haláltól, a pokoltól? A hit és keresztény élet által nyerhetjük el az örök üdvösséget. Az évszázadok és évezredek folyamán igen sok keresztény asszony térítette meg a férjét és vezette a gyakorlati keresztény életre, hogy biztosítsa számára is az örök boldogságot.

Galerius Maximius császár alig érkezett meg Nico-mediába, dühösen fordult a keresztények ellen. Hadrianus, egy fiatal tiszt vakon engedelmeskedett minden parancsának. Huszonnyolc éves volt, tizenhárom hónapos házas. Felesége Natalia nevű keresztény nő volt. A tiszt csodálta a vértanúk bátorságát, hősiességét, állhatatosságát. Meggyőződve arról, hogy a keresztény vallás az egyedül isteni vallás, megtagadta az engedelmességet, megtért s részese lett a kínzásoknak, de a győzelemnek is.

Arra kérte az üldözőket, vegyék őt is a hitvallók névsorába. A császár azt hitte, hogy mint hóhér került neve a keresztények közé, de ő bátran megvallotta hitét. Ezért börtönbe vetették. Az új hitvalló egyik szolgálója értesítette Nataliát férje fogságáról. Fájdalma igen nagy volt. De midőn meghallotta, hogy nem azért börtönözték be férjét, mert hűtlenül teljesítette kötelességét, hanem az Úr Jézus Krisztusért, bánata kimondhatatlan örömmé változott. Azonnal a börtönbe sietett és férje lábaihoz borult. Úgy tekintette férjét, mint vértanút. „Mily boldog vagy, Hadrianus — mondotta s csókolgatta láncait. — Oly kincset találtál ma, melyet nem szüleid hagytak rád. Ifjúságodban olyan gazdagságra tettél szert, melyet öregségedig sem tudnál megszerezni. Az Úr Jézus van szívedben, ne veszítsd el Őt gyávasággal. Ő lesz nagy jutalmad mindazon szenvedésért, melyeket neve dicsőségéért szenvedsz el. Hitvallásoddal megszabadultál a pokoltól, nem marad más számodra, mint az örök élet koronája, melyet már elkészítettek számodra az égben. Ne félj az emberi kínzásoktól. Csak pillanatig tartanak s érettük örök juta-

lomban részesülsz." Azután leborult a többi vértanú elé is, megcsókolta láncokat és így szólt hozzájuk: „Kérlek titeket, Isten szolgái, erősítsétek hitében ez új hívőt, akit megnyertetek Jézus Krisztusnak. Buzdítsátok állhatatosságra. Emlékeztessétek a dicsőségre, amely a vértanúk jutalma. Ő a ti szenvedések gyümölcse, ti lélek szerint atyja vagytok, ne engedjétek, hogy test szerinti szülei eltérítsék őt Krisztustól. Buzdítsátok bátorságra, kitartásra, hogy veletek győzedelmeskedjék a hit ellenségein." Mielőtt elment, Hadrianus megígérte, hogy mindenről értesíteni fogja, hogy jelen lehessen a kínzásoknál is. Néhány nap múlva tudatták Hadrianussal, hogy meg kell jelennie a császár ítélőszéke előtt. Hadrianus értesíteni akarta feleségét, amint megígérte. Őreit megnyerte, hogy becsületszóra elengedjék, hogy otthonába siessen. Útközben egyik barátja felismerte, előre-futott s örömmel ujságolta Nataliának, hogy férje közeledik, szabad s mindjárt megérkezik. Natalia abban a pillanatban szintén megpillantotta férjét. Azt hitte, hogy férje megtagadta hitét s így szabadult meg. Bezárta előtte az ajtót s haraggal mondotta: „Vissza, átkozott! Így tartod meg ígéretedet? Előbb megvallottad, azután megtagadtad Istenedet? Jaj, miért nem tartottál ki a jóban, amelyen elindultál? Ki tépte el láncaidat s ki szakított el a többi vértanútól? Még nem is harcoltál és máris menekülsz? Hol vannak sebeid? Nem csodálkozom gyávaságodon. Szüleid bálványimádásban neveltek. Istentelenségük méltatlanná tett, hogy életed föláldozzad Jézus Krisztusért. Ő, én szerencsétlen! Bálványimádó felesége lettem. Néhány órával előbb azt hittem, vértanú felesége vagyok s most látom, hogy elárultad Istent." Hadrianust nem tántorították el hitétől e szemrehányó szavak, sőt jobban megerősítették. Elmondotta, hogy őt csak rövid időre engedték szabadon s közel van vértanúsága. Natalia magán kívül volt örömeben. Elkísérte újra börtönébe, hét napig maradt ott vele, várta férje vértanúságát. Ez idő alatt bekötözte a többi hitvalló sebeit és ápolta őket. Mivel Hadrianus még fiatal volt és még semmit sem szenvedett, a kegyetlen

császár megverette. A hóhérok oly kegyetlenül hajtották végre az ítéletet, hogy azt hitték, nem tér magához többé. A kínzatás alatt a többi vértanú buzgó imában könyörgött Hadrianus állhatatosságaért, mert attól féltek, hogy ifjú kora, előkelősége és műveltsége miatt nem tud kitartani. Az erényes Natalia mellette maradt és bátorította kitartásra. A vértanúkat ismét visszavezették börtöneikbe. Natalia nem tudta visszatartani ujjongását, hogy férje oly dicsőségesen tűrte a kínzásokat, fejére tette a kezeit és így szólt: „Boldog lehetsz, Hadrianusom, hogy a szentek társaságában szenvedhetél! Mekkora öröm számodra, hogy véredet onthatad az Úr Jézusért. Légy nyugodt, elkészítette számodra koronáját.” Aztán letörölte a vért a sebekről s megcsókolta azokat. A többi hitvalló szintén dicsérte Hadrianus állhatatosságát s békecsókot adtak neki. „Én a ti szenvedések gyümölcse vagyok — mondotta Hadrianus. — Imádkozzatok tovább értem, hogy a sátán ne gyűrhesse gyengeségemet. Ne gondoljátok, hogy szenvedésem oly sok volt.”

Maximius császárt felbőszítette, hogy a vértanúk nem hálnak meg a kínzások alatt, azért megparancsolta, hogy vágják le kezeiket és lábaikat. Natalia attól félt, hogy Hadrianus meginog hitében, ha a többiek szenvedését látja, kérte, őt végezzék ki legelőször. A hős asszony kitartott férje mellett, bátorította, hogy áldozza fel életét Krisztusért. Amint kilehelte lelkét, egyik kezét magával vitte, mint drága ereklyét.

Natalia gazdag, szép és fiatal volt. Csakhamar egy pogány kérte meg kezét. „Ne engedje Isten, hogy miután vértanú felesége voltam, most bálványimádóé legyek.” Hogy a tolakodótól megszabaduljon, elhagyta Nicomédiát, magával vitte Hadrianus kezét is. A drága ereklyével Bizancba érkezett. Álmában megjelent neki Hadrianus és kérte, hogy jöjjön, ossza meg vele a dicsőséget, amely neki kijár. Natalia a szent hitben halt meg s újra együtt lehetett férjével.

Németországban, Walbeckben őrzik Szent Hadria-

nus kardját. Szent Henrik német császár a hitetlenek ellen és az országáért vívott harcokban magával vitte.

Igen sok keresztény asszony buzdította férjét a szenvedések elviselésére s vele együtt nyerte el a vértanúság pálmáját.

De még többen vannak, akik hűtlen, bűnös férjeiket megtérítették. Némelyek nemcsak férjeiket, de általuk egész népeket térítettek Istenhez. Így Szent Klotild megtérítette férjét, Klodvigot s vele egész Franciaországot.

De hogy valaki eredményt tudjon elérni, szükséges, hogy maga hívő lélek legyen. Ha szavával nem éri el a kívánt eredményt, a példája és szeretete nyeri meg férjét. „Azt hiszem, — mondotta Szent Terézia — a férjek jobban szerethetik erényes, buzgó feleségüket, mint hitetlen, keményszívű párjukat. Igen, erényeik által nyerik meg a szíveket.” Ezzel szemben a hiú, világias, érzéki, önző, könnyelmű asszonyok nem tudják férjük szívét és eszét az égiek felé irányítani. Örömeiket hajszolnak, bűnben élnek s csak férjük romlását idézik elő.

Két katonatiszt, régi jó barátok, akik egykor ugyanabban az ezredben szolgáltak, találkozott az utcán. Ünnepnap volt s az egyik éppen a templomból jött, ahol szentáldozáshoz járult. „Honnan van az, — kérdezte őt barátja — hogy te, aki éppúgy, mint én magam, megszoktad a katonás életet, ilyen vallásos lettél és áldozni jársz?” „Hogy mikép történt ez, mindjárt elmondom. Vallási tekintetben egészen megváltoztam egy szónok által, aki pedig sohasem beszélt nekem a vallásról. A feleségem által. Még leánykorában láttam rajta, hogy mélyen vallásos, Mária-gyermekeknek mondta magát s ilyen maradt később is, odaadó és lelkiismeretes. Én ugyan nem osztottam vallásos meggyőződését, mindazonáltal lehetetlen volt őt nem becsülnöm. Pontosan teljesítette vallásos kötelességeit, eljárt a templomba, de azért otthon sem hanyagolt el a házidolgokból semmit. Istenről nem beszélt, de egész lénye Őt hirdette. Néha haragomban elkáromkodtam magamat, ilyenkor elhalványult, könny jött a szemébe, de ez volt az egész.

Nemsokára ismét barátságosan nézett reám és önfeláldozóbb lett, mint azelőtt. Sohase mondta, hogy rosszat tettem, de közelében mindig azt éreztem. Minden reggel és este előttem imádkozott, — ezt soha nem mulasztotta el — arca egészen átszellemült. Szerettem volna néha melléje térdelni, de a „fölvilágosodottság” visszatartott. Mikor a szentáldozások után hazajött, mintha tisztább légkör vette volna körül, szinte angyalnak néztem, olyan kedves és vidám volt. Közömbösségem bizonyára fájt neki, de nem érezte velem. S íme, hatévi ilyen hathatós szónoklat után egészen megváltoztam, Isten után vágyódtam, a szeretetét szomjaztam, aki feleségemnek annyi erényt, s az én életemnek benne annyi örömet adott. Magam sem tudom, hogyan történt, amikor egy napon a szentáldozásról hazajött, arra kértem, engem is vezessen el a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz. Csöndesen, de könnyes szemmel csak ennyit mondott: Tudtam, hogy egy napon így szólsz hozzám, hiszen oly sokat imádkoztam érted. S azóta minden megváltozott. Gyakran járok templomba és a szentáldozáshoz és nem bántam meg.“

Az igazi feleség komoly keresztény életével férje megbecsülését szerzi meg, szavára könnyebben hallgat s még a vallásos dolgokat is elfogadja. Megnyerheti a közös imának, ájtatosságoknak, főkép a házasság első idejében sikerül munkája. Úgyesen maga mellett tarthatja férjét, résztvesz terveiben, vállalkozásaiban, érdeklődik munkája, sikerei iránt s vele örül az eredménynek. Kell, hogy minden asszony kellemessé, meleggé, vonzóvá tegye otthonát, hova férje örömmel tér haza. Legyen a férjnek lehetőleg külön szobarásznye, vagy egy elkülönített helyisége, ahol tervezhet, alkothat, dolgozhat. Olyan műhelyféle az iparos férjnek, irodaszerű a szellemi munkával foglalkozóknak, ahol zavartalanul szórakozhatnak. Ha kert van, ott dolgozók nyáron, rossz időben a szobában. Legyen a férjnek igazi otthona, ahol külön birodalma is van. Ne akarjon a feleség egyedül uralkodni a lakásban, a férj ne érezze, hogy útban van, mert elkívánczik hazul-

ról, megszokja a kávéházat, korcsmát, a társaságot, s többé nem vágyik haza. Ne gáncsolja a feleség férjét, ne oktogassa, ne türelmetlenkedjék, ha az esetleg munkájával kisebb rendetlenséget csinál. Legyen megértő élettársa férjének. E mellett nem hangoztathatjuk eléggé az asszonyoknak, hogy mindenütt rend, tisztaság uralkodjék, az étel idején és jóízűen elkészüljön, így a szépen terített szegényes asztal is kedvesebb, mint a legdúsabb szállodai étterem. Az asszony legyen mindig tiszta, csinos. A feleség és édesanyának valódi életművésznek kell lennie, hogy mindig megtalálja a helyes utat. A túlásoktól tartózkodjék, a tisztesség határain belül azonban igen is kövesse a divatot, használja fel annak előnyeit. Szent Erzsébet, ha férje távol volt, önmegtartóztatásból darócruhát öltött, de amikor férje hazajött, a legszebb ruhákat vette magára, hogy férjének kedve teljék benne. Legyen tehát a feleség, mint mondani szokták, nett. A férfiak hálásak feleségüknek, ha őket és családjukat rendben tartja. Ha a feleség hanyag, lompos, házsártos, az otthon, a gyermekek elhanyagoltak, a férj könnyen elhidegül és másutt keres kárpótlást. — Mire a férj hazaérkezik, ne legyen nyoma a nagytakarításnak, mosásnak és egyéb nagyobb házimunkának. A családi ünnepeken olcsó, de kedves meglepetéssel szerezzen az édesanya örömet, pl. kicsit jobb étellel, esetleg itallal, virággal ünnepélyesebbé teszi az étkezéseket. Ha a férj azt látja, hogy felesége mindenben kedvében jár, neki örömet okoz, feltámad benne is a gyengédség s hasonlóképen cselekszik majd. Az asszony soha ne vegye észre férje rossz kedvét, fáradtságát. Nem lehet tudni, mi okozta azt. Ha ő maga bármilyen fáradt, kimerült is, rejtse el azt Isten Szívébe, aki majd megjutalmazza. A férj ne lásson otthon mogorva arcot, ne találjon duzzogó feleséget. Az asszony ne panaszkodjék férjének, ne közölje vele apró harcait, vitáit a cselédekkel, kofákkal, mosónőkkel, szomszédokkal. Ne sokat foglalkozzék saját bajaival, ne azzal töltse az együttlét kevés idejét, hogy képzelt és való bajokról panaszko-

dik. Ne csodálkozzék, ha férje ezt megúnja és távol marad otthonától. A keresztény feleség tűrjön, hordja egyedül a keresztet. Ha beteg, gyógyíttassa magát. Örökös nyafogással, jajgatással nem használ sem a bajának, sem a családi békének.

Megtörténhetik, hogy minden igyekezet, minden jószándék dacára a férj megmarad merev egykedvűségben és hitelenségben, bűnös szokásait nem hagyja el, sőt láthatólag ellenáll minden jóindulatú kísérletnek. Mit tegyen ilyenkor az Isten Szíve szerinti anya és feleség? Egyetlen fegyvere van, imádkozzék!

Szent Monika is imádsággal győzött iszákos, hitetlen férjén. Az alázatos imának igen nagy az ereje, áthatol a felhőkön s az Úr meghallgatja. S az Isten majd letöröli a könnyeket választottainak szeméből.

A KERESZTÉNY NŐ KÖTELESSÉGEI ALKALMAZOTTAIVAL SZEMBEN

A cselédség a keresztény anyának második családja. Ha elhanyagolja őket, rosszul szolgálják, s nyomorultul elvesznek ott, ahol különben az üdvösséget kellene megtalálniok. Hogy elkerülhesse e kettős veszélyt, a keresztény anya bánjon nagy szeretettel, megértéssel alkalmazottaival, viselje gondját nemcsak testüknek, hanem a lelküknek is.

I. A szeretetről

A cselédek, a háztartási alkalmazottak hozzátartoznak a házhoz, jobban mondva a családhoz. A család kifejezés nem megalázó, mint sokan gondolják, ellenkezőleg, a több szeretet jele. A magyar ember a feleségét nevezi cselédemnek, vagy gyermekeit becézi kis cselédeimnek. Vagyis aki az övé, hozzátartozik. Az Isten Szíve szerinti édesanya őket is szereti az Űrban. „Ha hűséges szolgád vagy, — mondja a Szentírás — úgy tartsd, mint magadat, úgy bánjál vele, mint édes testvéreddel.” (Sirák 34, 31.)

Igen megható Szent Pál Filemonhoz írt levele, akinek szolgája megszökött. Rómába vetődván, Szent Pál ajkairól megismerte a kereszténységet, megkeresztelkedett s az apostol lelkes hívévé szegődött. Szent Pál nem akarta Onezimust gazdája beleegyezése nélkül magánál tartani, azért visszaküldötte a következő levéllel: „Kérlek pedig fiamért, Onezimusért, kít bilincseimben nemzettem. Fogadd úgy, mint szívemet. Nem mint rabszolgát, hanem mint szeretett testvért, aki nekem nagyon is az, de mennyivel inkább néked az, a test szerint is, s az Űr szerint is.” (Filemon 11, 12. 16.) Példa, hogy a szolga legyen becses ura előtt,

nemcsak, mert keresztény, hanem mint egymásra utaltak. A cseléd hozzon áldozatot uráért, végezze el a reá bízott munkát. Ápolja betegségükben. Legyen készen minden pillanatban szolgálatukra. Kell, hogy a hű cselédhez urai is ragaszkodjanak. Sokszor hontalan, szegény árvák, akik otthonra vágnak gazdáik házában. Vagy szegénységük miatt el kellett hagyniok családjukat, szüleiket, testvéreiket, hogy megkereshessék mindennapi kenyerüket s enyhítsék szüleik nyomorát. Menedéket keresnek a szegénység ellen, védelmet a kísértésekkel szemben. Igen rászorulnak úrnőjük szeretetére, megértésére. Az igazi keresztény úrnő szereti alkalmazottait az Úrban, majdnem úgy, mint fogadott gyermekeit. Gondoskodik testükről és lelkükről.

II. Gondoskodás a testről

A cselédeknek leggyakrabban nincs más eltartójuk, mint a két kezük. Kegyetlenség lenne őket erejüket meghaladó munkával terhelni, túl hosszú munkaidőt szabni, vagy az elegendő, megfelelő táplálékot tőlük megvonni. A nagyon fiatal, vagy nagyon öreg alkalmazottal igen nagy kímélettel bánjon úrnője. Védje meg alkalmazottait a bántalmazóktól. Egészséges, tiszta, erejét fönttartó táplálékot adjon nekik. Ha ezt nem teszi, ne csodálkozzék, ha cselédei nem teljesítik kötelességüket. Útálni fogják úrnőjüket, s mindenütt elhíresztelik keményszívűségét és fősვნყségét.

Ha egy cseléd hosszú ideig szolgál a családnál s ott veszíti el erejét, egészségét, nem szabad őt minden nélkül elküldeni. Gondoskodni kell róla, hogy azután is fedél alá jusson, ahol biztosítva van ellátása. Égbekiáltó bűn visszatartani az alkalmazottak fizetését, de elhalasztani sem szabad, mert akkor elkeseredés és panaszkodás rontja meg életét. Helytelen minden kicsiségért levonni a fizetésből, sőt inkább jobb valamivel többet adni, a figyelem jól esik.

III. Gondoskodás a cseléd lelkéről

Nagy tévedés, hogy elegendő a jó bánásmód, a rendes fizetés. A keresztény nő követi a szentírásí „erős asszony” példáját. Ha megadta cselédjének a bőséges táplálékot, ha gondoskodott testéről, tudja, hogy még nem teljesítette vele szemben minden kötelességét. Igen nagy gonddal neveli cselédje lelkét is. Sőt jobban törődik örök boldogságával, mint az anyagi ügyeivel. Néhány jótanácsot adunk, hogyan gondozza az úrnő cselédje lelkét. Mint saját gyermekeinek, úgy cselédeinek ad oktatást, örködik felettük, ha kell, megfeddi őket, jópéldát ad és imádkozik értük.

IV. A cseléd oktatása

Néhány keresztény család elküldi szolgálóit kongregációba, Szent Zita Körbe, vagy más nekik való vallásos egyesületbe. Gondoskodik nekik megfelelő vallásos könyvekről, olvasmányokról, hogy szabadidejüket okosan és lelki haszonnal tölthessék. Igen kedves szeretetgyakorlat ez. A cselédet szintén embernek tekinti és megadja neki a szükséges pihenést és szellemi táplálékot. Nagyon helytelen, ha az úrnő alkalmazottja minden erejét és minden idejét kihasználja. Az Isten Szíve szerinti úrnő gondoskodik róla, hogy cselédei írni, olvasni tudjanak s megtanítja őket a katekizmusra. Nagyon kevés, vagy semmi hite nincs annak az úrnőnek, aki nem törődik alkalmazottja lelkével, nem ad neki alkalmat, hogy vallásos ismereteit gyarapítsa. A cseléd is hallgasson szentbeszédet, s ott-hon is kapjon vallásos nevelést.

Vannak cselédek, akik ellenállanak minden jó vezetésnek, irányításnak. Ezeket nehéz a katekizmusra is megtanítani. De buzgósággal és szeretettel sikerülni fog az ilyen eltévelyedett lelket is a jóra vezetni. Úgy is taníthatjuk őket, hogy ne vegyék észre. Ahol gyermekek vannak, ott a cseléd jelenlétében lehet a katekizmust magyarázni és kikérdezni. Ezzel a cseléd is tanul és mégsem érzi, hogy őt tanítják. A család esti

ájtatosságain is vegyen részt a cseléd, az itt hallott lelki olvasmány nagy hasznára válhatik. Éppúgy a vallásos egyesületben gondoskodnak továbbképzéséről és lelki élete elmélyítéséről.

Ha az úrnő megengedi, hogy alkalmazottja vallását gyakorolhassa, legyen meggyőződve, a munka nem fog soha kárt szenvedni. Mert a vallásos cseléd kétszeres örömmel, buzgósággal és lelkiismeretességgel végzi el a kötelességeit.

Boisy asszony, Szalézi Szent Ferenc édesanyja ebéd után összegyűjtötte cselédeit és lelki olvasmányt végzett velük. Este együtt imádkoztak. Chantal asszony napközben is fölkereste őket, kézimunkával közéjük ült és vallásos dolgokról elbeszélgetett velük. Így nevelte őket szelíden és szeretettel Isten ismeretére és szeretetére.

V. Az éberségről

Az Isten minden cseléd viselkedését és lelki életét egykor számonkéri úrnőjétől. Az úrnő köteles figyelni szavaira, viselkedésére, ismeretségeire. Ha ezt elhanyagolja, súlyosan vétkezik Isten előtt. De nagyon meg kell néznie, kit fogad be házába. Mert mindenki olyan alkalmazottat vesz magához, amilyen gondolkodású ő maga.

A háziasszonynak érdeke, hogy házában jó cselédek legyenek. Nem az a jó cseléd, aki csak szorgalmas, hűséges, kötelességtudó, soha nem okoz kellemetlenséget kenyéradójának. A legtöbb úrnő megelégszik ennyivel. Pedig ehhez még vallásos és erkölcsös élet is kell. Mert ha e két utóbbi hiányzik, sohasem szolgálja igaz hűséggel gazdáját. Mert hogy legyen hű az az emberekhez, aki nem hű az Istenhez? S megvan a veszély, hogy hitetlenségük átragad a többi cselédre, sőt a gyermekekre is. S hozzá botránya lehet annak a háznak, amelyben szolgál.

Sok szomorú történettel bizonyíthatnók az erkölcstelen, romlott cselédek viselkedésének káros következményeit a családra és egyedekre. Azért a legnagyobb

gonddal nézzünk utána az alkalmazott multjának, viselkedésének, vallásos életének. A legpontosabban tudakozódjunk régi helyein, hogyan viselkedett és miért távozott. Talán éppen egy bűnös ismerkedésről nem akart lemondani s azért változtatott helyet. Ne mondja azt egy keresztény asszony se, hogy semmi közöm hozzá, mit csinál, csak végezze a dolgát. Igenis törődnie kell vele, mert Isten számonkéri tőle cselédje lelkét is.

Ha jól megválasztottuk a cselédet, figyeljünk rá tovább is. Mert előfordul sokszor, hogy akit jónak hittünk, erkölcsi szempontból kifogásolható s környezetét is megrontja. Még akkor is állandóan figyeljük, ha jó, mert könnyen tévútra mehet, ha nem érzi a kellő felügyeletet. Sohase érezze magát az úrnő biztonságban senkivel szemben. Vigyázzon cselédeire, hogy elháríthassa a rájuk leselkedő kísértéseket, veszedelmeket.

Ne utánozza egyetlen keresztény asszony sem azokat, akik megakadályozzák cselédeiket a vallás kötelességeinek gyakorlásában. Nem hallgathatnak szentmisét, nem gyónhatnak, nem áldozhatnak, nem imádkozhatnak. Sajnos, vannak olyanok, akik ha erős lelkű cselédet kapnak, aki harcol a hitéért, azt kigúnyolják, lemosolyogják, nevetségessé teszik. A keresztény asszony ellenkezőleg cselekszik. Megkívánja cselédeitől a vallásos életet, s úgy buzdítja őket, mint saját gyermekeit. S ha azt látja, hogy munkáját siker koronázza, cselédei vallásosak, erkölcsösek, adjon hálát az Úrnak, ne sajnálja az erre használt időt, mert az Istennek adta. Az imával töltött idő nem veszett el, mert leesdi a családra Isten bőséges áldását.

A cselédet mindig foglalkoztassuk. Nem gondolunk állandó nehéz munkára, kell, hogy könnyebb munkájuk is legyen, de a tétlenséget ne tűrjük. Legyen munkájuk változatos, ha egyiket befejezték, kezdjék a másikat, de soha ne gondolkozzanak azon, hogy mihez is fogjanak. Hogy szabadidejüket hasznosan tölthessék, adjunk nekik jó könyveket, vagy dolgoztassuk a saját javukra, kézimunkázzanak. Az úrnő ne engedje meg más-

neműek látogatását, ne engedje cselédjét korcsmába, moziba, vagy más megbízhatatlan helyre, ahol lelke veszélynek van kitéve. Gondoskodjék az úrnő minden cselédje számára tiszta ágyról. Együtt ne fekdjenek. Ne legyenek sokan kicsi helyiségben, mert a rossz levegőben elveszítik testi erejüket, egészségüket. Vétkezik az, aki a cselédnek ablaktalan, levegőtlen, napfényt soha nem látó helyiséget ad.

A cselédek ne látogassák a szomszédokat, s mindig a kellő időben térjenek pihenőre. De Maistre gróf mondta, hogy az éjtszaka a bűnök társa. A társadalom, de sok család is igen keveset törődik azzal, hogy hol és hogyan tölti a cseléd az éjtszakát. Ezért történhetnek szörnyű erkölcstelenségek. Kettőzött figyelemmel vigyázzon a keresztény asszony különböző nemű alkalmazottaira. Szerencsétlenek ezek a lelkek, ha úrnőjük csukott szemmel jár közöttük, nem veszi észre gyakori együttlétüket, egymás iránti viselkedésüket, sűrű, fölösleges beszélgetésüket. S mi történhetik, ha teljesen magukra hagyja őket, rövidebb vagy hosszabb időre komoly felügyelet nélkül? Nagyon drágán fizet majd hanyagságáért, mert Isten számonkéri tőle az elvesztett lelkeket.

VI. A cseléd neveléséről

Kemény dorgálást kap a cseléd, ha szolgálatát nem látja el hűségesen, ha tiszteletlen urával, ha eltulajdonítja, ami keze ügyébe esik. De még csak meg sem feddik, ha Istent bántja meg. Tétlenségét nem tűrik meg s szigorúan megróják. De ha káromkodik, ha szabadosan beszél, ha szentmisét mulaszt, ha veszedelmes ismerkedést, szórakozást keres, nem szólnak, mert otthon elvégi munkáját.

Az ilyen világias gondolkodás csak a saját érdekét keresi, de sohasem Istenét. Elég nekik, ha cselédek őket tisztelik, nem törődnek azzal, hogy tiszteli-e és megtartja-e az Úr törvényeit. Különös vakság, melyet Szent Pál a következőképp ostorozott: „Az úr, aki házanépének, cselédeinek gondját nem viseli, megtagadta

a hitet." (Tim. I 5, 8.) Hogyan lehet ez, mikor az úr maga is megvallja, hogy ő keresztény, s ebben a hitben akar élni és halni. Aranyszájú Szent János megfelel: „Ha a keresztény nem őrzi meg házában a jámborságot és istenfélelmet és nem szünteti meg mindazt, ami megsértheti az Urat, távol áll az első keresztények buzgóságától. Ez hitének egyik próbája.”

Vannak emberek, akik boldogok az igazság birtokában és arra törekednek, hogy felebarátaiknak, de főképp családjuknak a hitet taníthassák. Az úr, aki hisz, azt akarja, hogy cselédjei is higgyenek. Amelyik úr nem elég buzgó, hogy Isten ügyéért harcoljon, valószínűleg elvesztette az első századok hitét, vagy ha hisz is, hitéért semmit sem tesz. Az ilyen hit nem élő hit. Sokkal rosszabb, mintha teljesen hitetlen lenne. A legkegyetlenebb zsarnok, Dioklecián kegyetlenül üldözte azokat, akik nem imádták a bálványokat. És a keresztény munkaadó nem meri házanépét az igaz Isten félelmében és tiszteletében megtartani. Nem meri megőrizni azokat, akik Isten törvényeit áthágják. Sohase hagyjuk szó nélkül az Isten és az Egyház megbántását.

Nagyon nehéz a tanulatlan, rosszul nevelt személyzetet rendhez szoktatni, — mondják sokan. Ez igaz, de nem lehetetlen. S ha a legnagyobb jóakarattal sem sikerülne a cselédet keresztény életre szoktatni, mint ahogyan nem tűrünk közelünkben ragályos beteget, aki megfertőzheti a háznépet és gyermekeket, éppúgy nem szabad megtartani a romlott lelkű, konok cselédet sem. Van még jólelkű, bünt kerülő alkalmazott, aki a munkát szintén igen jól elvégzi s nem lesz telve rendetlen szenvedélyekkel.

Bizonyára kevés keresztény úrnő veszíti el azonnal türelmét és küldi el cselédjét. Nem fárad el cselédjei ezerszeres figyelmeztetésében, nem tesz nekik szeszélyi és hangulatai szerint szemrehányásokat, megérti gyengeségeiket, fájdalmaikat, de nem bizalmasodik velük. Legyen jelenlétükben méltóságteljes és tartózkodó. Így a megfelelő időben adott figyelmeztetés növeli tekintélyét, cselédjei hallgatnak szavára, nem hízélgés-

ből, önszeretetből, hangulatból vagy érdekből, hanem kötelességtudásból, Isten dicsőségéért és lelkük üdvéért.

Jaj, háromszor jaj az úrnőnek vagy úrnak, aki visszaél hatalmával és cselédjét bűnre viszi!

De jaj azoknak is, akik cselédjeiknek rossz példát adnak, a vallást és Egyházat megvetik, vagy szabados életükből a cseléd is megtanulja a rosszat. Az ugyanegy házban lakók a tekintélyt viselő szokásait, cselekedeteit utánozzák. Ne lássanak ezért soha olyant, amit nem szabad utánozniok.

A ház úrnője nemcsak családjáért, de cselédjeiért is imádkozik. Rájuk éppúgy, mint gyermekeire leesdi Isten irgalmát, ki egyedül áldja meg igazán fáradozásait és gondoskodását.

Egy szentéletű római hölgy úgy szerette cselédjeit, mint ahogy sok édesanya még gyermekeit sem szereti. Minden tőle telhetőt megtett, hogy a szentségekhez járulhassanak. Adott időt szentmishallgatásra, szentbeszéd meghallgatására s velük ment maga is. Az olvasó-imánál megkívánta jelenlétüket. Együtt voltak esti imánál is. Semmi kifogást, ürügyet sem fogadott el, hogy távolmaradhassanak. Ha az ájtatosság megkezdésekor még el voltak foglalva, megvárta őket, hogy el ne mulaszthassák ezt a nagy lelki jót.

Ugyanily szeretettel gondoskodott egészségükről. Ha esett, ha hideg volt, csak akkor engedte őket távozni, ha föltétlenül szükséges volt. S ha a munka szenvedett e miatt, így szólt: „Nem baj, nem fontos, később fog elmenni. Nem engedhetem, hogy megfáz-zék.” Ha cselédje beteg volt, orvosságot adott neki és maga ápolta. Megkívánta, hogy betegségében gyónjék s ő maga üzent papért és orvosért. Gondoskodott arról, hogy semmije ne hiányozzék. Ha a beteg aggodalmaskodott és mentegetőzött, hogy úrnője miatta fárad, azt felelte: „Most nem vagyok úrnő, most nincs úrnő és nincs cseléd, hanem van egy szegény beteg, akit Jézus Krisztus parancsa szerint szeretettel ápolok, gondozok, mintha Őt magát ápolnám, gondoznám.”

Igen szerette a szegényeket és sok alamizsnát

osztott ki közöttük. A szegények gondozása kötelességünk — mondogatta.

Ne csodáljuk, hogy legrégibb cselédje utolsó betegségében tizennégy éjszakán át nem tért nyugalomra. Minden hívásra, minden eshetőségre készen állott. Milyen szép volt a szeretetnek és hálának ez a megnyilatkozása.

Befejezván a keresztyén nő, hitves és édesanya kötelességeiről szóló tanulmányunkat, még egyszer buzdítjuk az Isten Szíve szerinti édesanyákat, feleségeket, úrnőket, teljesítsék mindenkor kötelességeiket. Olvassák többször ezt a könyvet, hogy a jó gondolatok annál jobban vésődjenek szívükbe.

Az isteni Megváltó, Jézus Krisztus szeretetére, aki annyira szerette a gyermekeket, aki meghalt a keresztfán, hogy megváltson mindnyájunkat, — a Szent Szűz szeretetére, aki minden anya példája és pártfogója, — a gyermekek szeretetére, akik elveszhetnek, ha nem nevelik őket gonddal, — a haza iránti szeretetre, amely elpusztulhat, ha gyermekei hűtlenek Isten, az Egyház és a haza törvényei megtartásában, kérjük az édesanyákat, teljesítsék szent hivatásukat.

Úristen! áraszd szereteted tüzét mindnyájunkra. Isteni Anyáddal, a Boldogságos Szűzzel imádkozva kérünk:

Jézus szentséges Szíve, őrizd meg az ártatlanságot!

Jézus szentséges Szíve, uralkodj a családokon!

Jézus szentséges Szíve, jöjjön el a Te országod!

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Előszó	3
Bevezetés	5
AZ ÉDESANYA	9
I. Az anyai szeretet	9
II. A kedvencek	11
A TEST ÁPOLÁSA	14
I. Gondoskodás a gyermek testi egészségéről	14
II. A kisgyermek táplálása	16
III. Az étkezés	18
IV. Életpályák	19
V. A takarékoság	22
GONDOSKODÁS A LÉLEKRŐL	26
I. A buzgóság	26
II. A keresztség	31
III. A nevelés fontosságáról	34
IV. Az anya nagy műve	38
V. Az apa közreműködése a gyermek nevelésénél	40
VI. A dajkák és nevelőnők	43
VII. A házitánító	44
VIII. A nevelőintézetek	46
IX. Meddig tartson a nevelés	49
AZ OKTATÁSRÓL	52
I. A gyermek szellemi nevelése	52
II. Szabadidő, pihenés	54
III. A jutalmazás	56
IV. A vallásos nevelés fontossága	56
V. Mit kell tudnia a gyermeknek a hit-tanból	58
VI. A hitoktatás	74

VII. Korán neveljük a gyermeket az erény gyakorlására	76
VIII. Az Úr félelméről	77
IX. Irtózás a halálos büntől	80
X. Az Isten szeretetéről	83
XI. Az Úr Jézus szeretetéről	85
XII. A világias szellem	87
XIII. A szent tisztaságról	91
XIV. A munka szeretetéről	93
XV. Lemondás a földi javakról	95
XVI. A tekintélytisztelet	96
XVII. A szülők iránti tisztelet és engedel- messég	98
XVIII. A jóságról	101
XIX. A hiú dicsőségvágyról és más hibáról	103
XX. Ajtatossági gyakorlatok	107
XXI. Neveljük a gyermeket imaéletre . .	108
XXII. Jámbor gyakorlatok, melyek imádsá- gos életre nevelik a gyermeket . .	111
XXIII. A Szent Szűz tiszteletéről	115
XXIV. A gyermekek gyónásáról	117
XXV. A gyermekek szentáldozásáról . .	120
AZ ÉBERSÉGRŐL	122
I. Fontossága	122
II. Mire vigyázzon az anya?	125
III. A rossz társaságról	127
IV. További veszélyek	130
V. A mozi — a színház — a kávéház	133
VI. A rossz olvasmányokról	134
VII. A különböző hivatásokról	136
FEGYELMEZÉS	145
I. Szükségessége	145
II. Szelíden javítsuk a gyermeket	148
A JÓ PÉLDA	152
Fontossága	152
AZ IMÁDSÁGRÓL	157
I. Fontossága	157

II. Közös ima a családokban	160
III. Az elmélkedésről	162
IV. Az elmélkedés módja	164
V. Isten jelenlétéről	166
VI. A lelki olvasmányról	169
VII. Cselekedeteink megszenteléséről	171
JÉZUS SZENTSÉGES SZIVE TISZTELETE ÉS ÁLDÁSAI	174
NÉHÁNY SZÓ A SOKGYERMEKES CSALÁDOKRÓL	178
PÉLDAKÉPEK	181
NÉHÁNY VIGASZTALÓ GONDOLAT	189
FÜGGELEK	191
A keresztny édesanya életrendje	191
A KERESZTÉNY ANYA KÖTELESSÉGEI FÉRJE ÉS ALKALMAZOTTAI IRÁNT	193
I. Az anya kötelességei hitvese iránt	193
II. A férj lelkének megmentéséről	197
A KERESZTÉNY NŐ KÖTELESSÉGEI ALKALMAZOTTAIVAL SZEMBEN	205
I. A szeretetről	205
II. Gondoskodás a testről	206
III. Gondoskodás a cseléd lelkéről	207
IV. A cseléd oktatása	207
V. Az éberségről	208
VI. A cseléd neveléséről	210
VÉGSZÓ	214

